

**İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
KÜTÜPHANESİ ŞEVKET RADO YAZMALARI SR_107
NUMARALI ŞİİR MECMUASINDA BULUNAN TÜRKÇE
MANZUMELER (İNCELEME METİN VE MESTABA
GÖRE TASNİF)**

Elif KARAKAŞ ÖZTEKİN

**Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Doç. Dr.Halime ÇAVUŞOĞLU
Erzurum - 2021
Her Hakkı Saklıdır.**

T.C.
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

**İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİŞEVKET RADO
YAZMALARI SR_107 NUMARALI ŞİİRMECMUASINDA BULUNAN TÜRKÇE
MANZUMELER(İNCELEMOMETİN VE MESTABA GÖRE TASNİF)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif KARAKAŞ ÖZTEKİN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU

ERZURUM-2021

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu ve tezinin erişim sürecine ilişkin aşağıdaki beyanımı kabul ediyorum.

...../...../20....

İmza

Elif KARAKAŞ ÖZTEKİN

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim süresi ile ilgili bir kısıtlama bulunmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT	III
TABLolar DİZİNİ.....	IV
KISALTMALAR DİZİNİ.....	VII
ÖN SÖZ	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTABUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ "SR_107"

NUMARALI MECMUA-İ EŞ'AR ÜZERİNE BAZI TESPİTLER

1.1. MECMUA'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	6
1.2. MECMUA'DA ŞİİRİ BULUNAN ŞAİRLER	11

İKİNCİ BÖLÜM

SR_107 NUMARADA KAYITLI MECMUAYA AİT MESTAP TABLOSU	15
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MECMUA'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

3.1.SR_107 NUMARADA KAYITLI MECMUA(TRANSKRİPSİYONLU METİN)	70
SONUÇ	448
KAYNAKÇA.....	450
EKLER	453

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İSTANBUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ ŞEVKET RADO
YAZMALARI SR_107 NUMARALI ŞİİR MECMUASINDA BULUNAN TÜRKÇE
MANZUMELER (İNCELEME METİN) VEMECMUALARIN SİSTEMATİK
TASNİFİ PROJESİNE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ
Elif KARAKAŞ ÖZTEKİN
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU
2021, (455) Sayfa

Jüri : Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU (Danışman)
Doç. Dr. Meheddin İSPİR (Üye)
Doç. Dr. Sevda ÖNAL KILIÇ (Üye)

Şiir mecmuaları Osmanlı edebiyatı araştırmalarında önemi geç fark edilmiş sahalardan biridir. Mecmuaların klasik dönem şairlerin bilinmeyen şiirlerini barındırması yönüyle edebiyatımızda önemli bir yeri vardır. Mecmualar hiç bilinmeyen şairlerin şiirlerine yer vermesi ayrıca çok ünlü şairlerin bile bilinmeyen şiirlerinin bu mecmualarda bulunması bakımından önemli kaynaklar arasındadır. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Şevket Rado Yazmaları arasında yer alan SR_107 numaralı “Türkçe Manzumeler” Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi (MESTAP) kapsamında tasnif edilerek transkribe edilmiştir. Söz konusu Mecmua 121 varaktır. Şiirler aruz ile yazılmıştır. Mecmuada Farsça ve Arapça manzumeler de vardır. Şiirler genellikle gazel nazım biçimindedir. Mecmua’da 15, 16. ve 17. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Mecmua’da bulunan manzumeler; yayımlanmış divanlar, yüksek lisans ve doktora tezlerindeki manzumelerle karşılaştırılarak aradaki farklar dipnotta belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiir mecmuası, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi.

ABSTRACT
MASTER THESIS
ISTANBUL RESEARCH INSTITUTE LIBRARY SEVKET RADO
MANUSCRIPTSTURKISH POEMS IN THE POETRY MAGAZINE SR_107
(REVIEW-TEXT AND CLASSİFICATION ACCORDİNG TO TEXT)
Elif KARAKAŞ ÖZTEKİN
Supervisor: Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU
2021, (455) Page

Jury: Assoc. Prof. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU (Advisor)
Assoc. Prof. Dr. Meheddin İSPİR (Member)
Assoc. Prof. Dr. Sevda ÖNAL KILIÇ(Member)

Poetry corpuses are one of the fields whose importance was recognized late in Ottoman literature research. Corpuses have an important place in our literature as they contain unknown poems of classical poets. Corpuse are among the important sources in that they include the poems of unknown poets and that even the unknown poems of very famous poets are found in these magazines. "Poetry Corpuses" numbered SR-107, which is among the Şevket Rado Manuscripts of the Istanbul Research Institute Library, has been classified and transcribed within the scope of the Systematic Classification of Corpuses Project (MESTAP).The Mecmua in question has 121 leaves. The poems are written in aruz meter. There are also Persian and Arabic verse poems in the journal. Poems are generally in the form of ghazal verse. There are poems of poets who lived in the 15th16th or 17th century in Mecmua. The poems in the journal, the published divans, and the poems in the master's theses are compared and the differences are indicated in the footnote.

Keywords: Poetry corpuses, Istanbul Research Institute Library.

TABLÖLÄR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>		<u>Sayfa No</u>
1	Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Bazı Özellikleri.	12
2	Mecmua'da Bulunan Şairler, Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar ve Şiir Sayıları. 12	
3	Sr_107 Numarada Kaytlı Mecmuaya Ait Mestap Tablosu.....	15

RESİMLER LİSTESİ

<u>Tablo No</u>		<u>Sayfa No</u>
1	Mecmua'ya Dahil Edilmeyen Metin.	8
2	Mecmua'ya Dahil Edilmeyen Metin.	9
3	Farsça Manzume.	71
4	Farsça Manzume.	72
5	Farsça Manzume.	72
6	Farsça Manzume.	73
7	Silik Manzume.	227
8	Arapça Manzume.	280
9	Arapça Manzume.	384
10	Farsça Manzume.	384
11	Farsça Manzume.	386
12	Farsça Manzume.	389
13	Arapça Manzume.	390
14	Arapça Manzume.	391
15	Arapça Manzume.	394
16	Arapça Manzume.	397
17	Farsça Manzume.	405
18	Farsça Manzume.	406
19	Farsça Manzume.	407
20	Farsça Manzume.	408
21	Arapça Manzume.	413
22	Farsça Manzume.	414
23	Farsça Manzume.	415
24	Farsça Manzume.	424
25	Farsça Manzume.	425
26	Farsça Manzume.	426
27	Dua Metni.	430
28	Farsça Manzume.	431
28	Farsça Manzume.	431
30	Farsça Manzume.	433
31	Farsça Manzume.	434

32	Farsça Manzume.....	437
33	Farsça Manzume.....	438
34	Farsça Manzume.....	439
35	Farsça Manzume.....	440
36	Farsça Manzume.....	441
37	Farsça Manzume.....	442
38	Farsça Manzume.....	443
39	Farsça Manzume.....	444
40	Farsça Manzume.....	445
41	Farsça Manzume.....	446
42	Dua Metni.	447

KISALTMALAR DİZİNİ

Ar.	: Arapça
ÂK	: Âgehî Kasidesi
AGŞ	: Ahdî'nin Gülşen-i Şuarası
AÇT	: Aşık Çelebî Tezkiresi
bkz.	: Bakınız
BD	: Bâkî Divanı
DUÇD	: Derzîzâde Ulvî Çelebî Divanı
ED	: Emrî Divanı
FAR	: Farsça
FD	: Figânî Divanı
HD	: Hayâlî Çelebî
İD	: İlmî Divanı
KFD	: Kara Fazlî Divanı
LT	: Latifî Tezkiresi
MCD	: Manastırlı Celâlî Divanı
MD	: Mesihî Divanı
ND	: Necâtî Divanı
RD	: Rahmî Divanı
s.	: Sayfa
UD	: Ulvî Divanı
ZD	: Zâtî Divanı
?	: Yaşadığı yüzyıl belli edilemeyen şair

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatında 16. yüzyıl başlarından 20. yüzyıl ortalarına kadar daha çok okuyup yazmayı seven şiir hayranı kimselerce oluşturulan ve günümüzde edebiyatımızı aydınlatan şiir mecmualarının önemi büyüktür. Mecmualar tertip eden kişinin şiir zevkini yansıttığı gibi döneminin de şiir zevkini yansıtmaktadır. Günümüzde mecmualar hakkında yapılan çalışmaların sayısı gittikçe artmaktadır. Bu artışı sebebi divanlar, mesneviler, divançeler üzerinde yapılan incelemeler ve çalışmaların çok fazla olması mecmualara yönelimi artırmıştır.

Şiir mecmualarının içerisinde daha çok manzum metinler bulunmakla birlikte mensur ya da şiirle ilgisi olmayan bilgiler de bulunmaktadır. Bazı mecmuaların mürettibi belli iken bazılarının belli değildir. Mecmualarda tanınmış şairler olabileceği gibi adını hiç duymadığımız şairler de bulunmaktadır. Hatta tanınan şairlerin bile bugüne kadar hiç duyulmamış şiirleri mecmualarda mevcuttur. Bundan dolayı klasik Türk edebiyatında mecmualar önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Ayrıca mecmuaların içerisinde şairlerin kimlere nazire yazdıklarını, hangi şairin kimden etkilendiğini tespit etmek mümkündür. Mecmualarda biyografik kaynaklarda ya da tezkirelerde adı geçmeyen şairlerin bulunması ayrıca bu türü önemli kılmaktadır.

Ayrıca şiir mecmuaları Osmanlı edebiyatı araştırmalarında önemi geç fark edilen bir türdür. Aynı zamanda mecmualar derleme türü eser olarak sayılabilir. Mecmualar bir yönüyle de tarihsel dönemi de içine alır. Bundan dolayı tarih, sosyoloji, tıp gibi birçok alanı da ilgilendirir. Mecmuaların derleyeni ya da derleniş tarihi tam olarak bilinmese de mecmuanın içinde bulunan şairler ve şiirlerden hareketle kaçınıcı yüzyılda oluşturulduğu hakkında bilgiye ulaşılır.

Gün geçtikçe mecmuaların öneminin artmasıyla biz de bu çalışmalara katkı sağlamak istedik. Tezimizin çalışma konusunu oluşturan mecmua ise İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Şevket Rado Yazmaları arasında SR_107 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasıdır. 121 yapraktan oluşan mecmuada 36 şair bulunmaktadır. Giriş bölümünde mecmuanın tanımı ve genel özellikleri verilmiştir.

Birinci bölümde SR_107 numaralı mecmuanın tanıtımı ve mecmuada yer alan şairlere yer verilmiştir. İkinci bölümde SR_107 numaralı mecmuaya ait mestap tablosu verilmiştir. Üçüncü bölümde ise SR_107 numaralı mecmuaya ait metin transkripsiyonlu

olarak okunmuş ve divanlarda geçen şiirlerle karşılaştırmalı okunarak dipnotta belirtilmiştir. Tezimiz Sonuç ve Kaynakça bölümleriyle sonlandırılmıştır.

Tez sürecinde birikimlerini benden esirgemeyen, çalışmamı en iyi şekilde hazırlamama yardım eden ve yol gösteren saygıdeğer hocam Sayın Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte beni yalnız bırakmayan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Berat ÖZTEKİN ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Elif Karakaş ÖZTEKİN

Erzurum-2021

GİRİŞ

Mecmua, Arapça bir kelime olup cem' kökünden gelir. Mecnû' kelimesinin olan mecmua “toplanmış, toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş şey; top, tüm, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş kitap” demektir.¹

Edebiyat tarihlerine geçmemiş, şairi bilinmeyen manzumelerin yer aldığı ya da şairi bilinip şiirlerin bilinmediği önemli tür olarak karşımıza mecmualar çıkmaktadır. Mecmua “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap”² Mecnun “içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser. Eski harflerle yazılmışlardır. Şekil yönünden bir defterden ibarettir.”³

Mecmua üzerine çalışma yapanların mecmua tanımları farklılıklarla birlikte benzer tanımlar göstermektedir. Yaşar Aydemir'in mecmua tanımı şöyledir: “Mecmualar bugünkü anlamıyla antolojilere karşılık gelen şiir defterleri olup zamanın okuyucusunun şiir zevkini ve sanat anlayışını yansıtan önemli kaynaklardır.”⁴

Türk edebiyatı tarihinde kapsamı ve içeriği düzenli bir tertibe ulaşamamış mecmuaların sınıflandırılması da bir problem olarak görülmüş ve üzerinde değişik çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda Ağâh Sırrı Levend şöyle bir tasnif yapmıştır.

Edebiyat tarihi bakımından çok önemli mecmualar şöyle sıralanabilir:

- a) Nazireler Mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Değişik konulardaki yazıların bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar,
- d) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar,
- e) Tanınmış kişilerce oluşturulmuş, birçok yararlı bilgileri ve özel mektupları kapsayan mecmular .

¹ Günay Kut, “ Mecmua”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler**, C 6, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986, 170.

² Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 2013.

³ İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul, 2012.

⁴ Yaşar Aydemir, “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, (hızl. R. Virmiça), **Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslar Arası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı: 6-8 Mayıs 2011- Nevşehir: Bildiriler**, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011, 87-100.

Nazire Mecmuları: Türk edebiyatında nazire mecmuları önemli bir yere sahiptir. Mecmualarda bulunan nazireler incelendiğinde bunların asıllarını ve divan tertip etmemiş olan şairlerin manzumelerini bulmak açısından önemlidir.

Seçme Şiirler Mecmuları: Bunlar her kitaplıkta vardır ve sayıları çoktur.

Risale Mecmuları: Bu tarzdaki mecmualarda kitaplıklarımızda çoktur. İçlerinde risalelerle birlikte şiirler bulunanlarda vardır. Örneğin; Câmiu'l-Maâni, bu mecmuada Farsça ve Türkçe risaleler vardır.

Aynı konudaki eserlerden toplanan mecmualar: Benzer konuların bir araya getirildiği eserlerdir.

Tanınmış kişilerin hazırladıkları mecmualar: Bu mecmualarda seçme şiirler, biyografılar, küçük risaleler, fıkralar, hikâyeler, latifeler bulunur.⁵

Mecmualarda her ne kadar şiirler ön planda olsa da şairler hakkında bilgi veren önemli kaynaklar arasında gösterilebilir. Mehmet Gürbüz şöyle der:

Mecmualar içerisinden şiirlerden örnek vermenin yanı sıra şairlerin biyografisine en azından antoloji gibi tezkireler kadar yer verenlerde vardır. Abdullah Cevdet' in Nevâdirü'l-Asâr'ı, Edirneli Nazmî'nin Mecmûa'tü'n-Nezâ'ir'i Hisâlî'nin Metâli'ü'n Nezâ'ir'i, Pervâne Beg'in Mecmû'atü'n – Nezâ'ir'i bu yolda pek çok örneğin bulunabileceği mecmualar arasındadır.⁶

Mecmuaların edebiyat tarihimiz açısından önemli bir özelliği de kuşkusuz bugüne kadar gün yüzüne çıkmamış şiirlerin ortaya çıkmasına, adı bilinmeyen şairlerin tanıtılmasına, ünlü şairlerin de duyulmamış şiirlerinin ortaya çıkarılmasında bu türü önemli kılmaktadır. Bununla ilgili Köksal şöyle der:

Edebiyat tarihimizde bilinmeyen yeni eserler, yeni şairler, farklı yeni metinlerin ortaya çıkarılmasında en önemli malzemeler “ mecmua-i eş'ar” adıyla anılan şiir mecmularıdır. Kayıp olduğu sanılan birçok eser, adı duyulmayan pek çok şair, meşhur veya divanı bilinen şairlerin divanlarında yer almayan şiirleri kuşkusuz ki bu mecmuaların arasında bulmak mümkündür.⁷

Mecmualarda ele alınan konular daha çok şiirlerdir. Fakat bu şiirler incelenirken bazen adını hiç duymadığımız şairlere rastlayabiliriz. Belki de edebiyatımızda mecmuayı

⁵ Ağâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, 166-167.

⁶ Mehmet Gürbüz, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII:Mecmua : Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 97-113.

⁷ M. Fatih Köksal, “Yeni Ufuklar”, (haz. H. Aynur, M. Çakır vd.) **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatını Kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, 409-431.

bu denli önemli kılan bu özelliğidir. Bu özelliğinden dolayı mecmuada adı geçen şair edebiyatımıza kazandırılmıştır. Mehmet Gürbüz bununla ilgili olarak şöyle der:“ Mecmualar, her ne kadar biyografik bilgi vermek için oluşturulmasa da tezkirelerden daha fazla şair ve yazar içerdikleri için kaynaklarda adını hiç duymadığımız şairleri bile ortaya çıkarır. Şairlerin kimliği, çevresi, ailesi, kişinin hayatı, arkadaşları, zaman, mekan ve eğitim durumuyla ilgili bilgi verebilir.”⁸

Mecmualar Osmanlı döneminden Cumhuriyetin başlarına gelinceye kadar içerisinde şiirler barındıran bir tür defterlerdir. Fakat bu şiir defterlerinde şiirlerle ve şairlerle ilgisi olmayan dua bölümleri, ilaç terkipleri, evliyaların doğumları, ölümleri, mezar yerleri ile ilgili bilgiler veren bölümler vardır. Bununla ilgili Köksal şöyle der:

Şiir mecmuaları, 16. yüzyıl başlarından 20. yüzyılın sonlarına kadar, daha çok okuyup yazmayı seven ve şiir meraklısı şairler tarafından tutulan bir tür defterdir. Şairler tarafından tutulan bu defterlerde manzum ve mensur metinler olmakla birlikte şiirle ilgisi olmayan değişik bilgilerde mevcuttur. Bu metinlerde rastgele seçilmiş şiirler ve türler var iken daha sonraları bu mecmualarda belli bir konu ve nazım şekli mevcut olmaya başlamıştır.⁹

Uzun mecmuaların ortaya çıkışını şu şekilde izah eder:

Mecmualar sadece Türk edebiyatında değil Fars edebiyatında da görülen önemli bir türdür. Mecmua halk edebiyatında “cönk” veya “sefine” adlarıyla bilinip Fars edebiyatında da rağbet görmüştür. Türk edebiyatında ise 15. yüzyılın sonlarından itibaren örneklerini görmeye başladığımız mecmuaların 16. yüzyılda zenginleşerek varlığını devam ettirmiştir.¹⁰

Mecmuaların bir kısmının derleyeni belli, bir kısmının ise derleyeni belli değildir. En önemlisi düzenleme tarihleri de yoktur. Bu eserlerin hangi döneme ait olduğunu çeşitli sebeplerden atılan tarihlerden, tarih manzumelerinden ve mecmuaya alınan şairlerin şiirlerinden hareketle tespit etmek mümkündür. Bununla ilgili olarak Atabey Kılıç şöyle der:

Mecmualarda ele alınması gereken özelliklerden biri de mecmuaların sınıflandırılmasına hangi sebeplerin engel olduğudur. Mecmuaların derleniş tarihi ve mecmuaları oluşturan şairlerin kesin olarak bilinmemesi ancak dil özellikleri, konusu bakımından hangi dönemde yazıldığı hakkında çıkarımda bulunabilmek. Özenle hazırlanmış mecmualar olabileceği gibi

⁸ Mehmet Gürbüz, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII:Mecmua : Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 156.

⁹ M. Fatih Köksal , “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP)” (haz.: H. Aynur, M. Çakır vd.) **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatını Kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, 26-84.

¹⁰ Mustafa Uzun, “Mecmua”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C 28, Ankara.

rastgele bir araya getirilmiş şiir mecmuaları da olabilir. Ayrıca mecmuaların diğer bir özelliği de farklı türlerde pek çok eseri bulundurması hem de mecmuanın elden ele geçerek yazı hattını değişmesi metnin zor okunmasına sebep olabilmektedir.¹¹

Mecmualar sadece şairlere hitap etmez. Aynı zamanda halka da hitap eden, halkın da ilgisini çeken bölümlere, isimlere yer vermesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Bununla ilgili olarak Koncu-Çakır şu izahda bulunur:

Mecmualar şairleri olgunlaştırmanın yanı sıra sıradan halka da ulaşabilir ve bu halka hitap edebilir. Örnek olarak lale şiirlerde, divanlarda isim olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bundan dolayı şiir mecmualarında bulunan bu tarz metinlerin sanat kaygısı dışında çiçek isimlerini okuyucuya tanıtmak gibi amaçları olabilir.¹²

Mecmualarda şairler beğendikleri şiirlere yer verebilirler. Bundan dolayı mecmualar beğenilen şiirlerden oluştuğu için bir nevi derleme özelliği taşıyabilir. Ayrıca şair beğendiği şiirleri bir araya getirdiği için mecmuanında müstensihidir. Bununla ilgili olarak Terzioğlu şöyle der:

Mecmualar, özellikle şairin kendisi için tuttuğu, hoşuna giden ya da ilgi alanına giren parçalardan oluşan derlemelerdir. Bundan dolayı mecmualar okur, yazar, müstensih ayrımının olmadığı bir tür olarak değerlendirilebilir. Mecmuaları derleyen kişiler onların müstensihleri olabildikleri gibi bu mecmuaları okuyarak hem okuyucu hem de mecmua içine kendileri de şiir yazmışlarsa yazarları da olmuşlardır.¹³

Mecmuaların çeşitlerine göre bazı şekillere ve tertiplere kavuşmasıyla birlikte çeşitli ilimlerde müstakil bir telif türü kazanması ilk örneklerin ortaya çıkmasından birkaç yüzyıl sonra gerçekleşmiştir. Bununla ilgili olarak Altok şöyle der:

Mecmuaların kendilerine has özelliklerinden olsa gerek son derece sınırlı tarihsel varlık gösterirler. Osmanlı edebiyatında 15. yüzyılda Ömer bîn Mezîd'in mecmuası ile Budinli Hisâlî'nin 17. yüzyılın ilk yarısında derlendiği mecmuayı çıkarırsak bizim edebiyatımızda mecmuaların çoğunluğunun mevcut olmaya başladığı dönem 16. yüzyıl olarak gösterilebilir.¹⁴

Osmanlı devrinde resmi belgelerin içinde bulunan mecmualar dikkate değerdir. Bununla ilgili olarak Snjezana Buzov şöyle der :

¹¹ Atabey Kılıç, , “Mecmuaları Nasıl Tasnif Etmeliyiz”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII:Mecmua : Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 80-96.

¹² H. Aynur- M. Çakır, “ Mecmualarda Şiir”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII:Mecmua : Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 117-133.

¹³ Derin Terzioğlu, “Kişisel Mecmualarda Toplum”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua : Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 253-321.

¹⁴ Zeynep Altok, “Mecmualarda Şiir”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua : Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 135-155.

Osmanlı döneminde mecmualarda görülen birçok belgenin (fermanlar, resmi mektuplar, kanunlar...) bir amacı vardır. Osmanlı döneminde insanlar kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere mecmualarını bu belgelere aktarmışlardır. Osmanlı arşivlerinde resmi belgeler sadece özet olarak kaydedilmişken mecmualarda bulunan kopyaları belgelerin tamamını vermektedir. Bu nedenle Osmanlı resmi evrakların birçoğu mecmuaların içinde varlığını gösteriyor.¹⁵

¹⁵ Snjezana Buzov, “Mecmualarda Osmanlıya Dair Hikâyât”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua : Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 33-42.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTABUL ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİ "SR_107" NUMARALI MECMUA-İ EŞ'AR ÜZERİNE BAZI TESPİTLER

1.1. MECMUA'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Şevket Rado Yazmaları arasında "SR_107" numarasıyla kayıtlı olan Mecmu'a-i Eş'ar'ın nüsha özellikleri şöyledir;

121 varaktan oluşan Mecmua, 1b-121 yk., 2 stn., 15 st.;200*135-bb mm. ölçülere sahiptir. Kahverengi meşin ile kaplıdır. Sayfalar, genel olarak hasar görmemiş olsa da bazı varaklar eksiktir.

Farklı yazı çeşidi vardır ve yazı düzeni baştan sona kadar aynı değildir. Mecmua'nın (1a) sayfasında pençe ve mühür Mustafa isimli bir zata aittir. (2a) sayfasında ise ilk (1a) kısımdan farklı beş ayrı temellük mührü bulunmaktadır. Biri Abdullah El-Bosnevî'ye ait olmak üzere iki de temellük kaydı var. (1a) sayfasında manzumeler Farsçadır. 1(b) sayfasında bir beyit ve iki de tarih yer almaktadır. İki tarih de H.985/M.1577-1578 yılında olan iki olaya düşülmüştür. "Vezir-i azam Mehmed Paşa" ibaresinden ilk tarihin dönemin Sadrazamı Mehmed Paşa'nın oğlunun doğumuna düşüldüğü anlaşılmaktadır. İkinci tarihin ise H.985/M.1577-1578 tarihinde görevlendirilen İstanbul kadısına düşüldüğü belirtilmektedir. (2b) sayfasında 1146 yılında Osman Sadıkî mahlaslı bir zatın yazısı ve şiiri bulunmaktadır. Aynı şekilde (97a) sayfasında iki adet temellük mührü bulunmaktadır. Tüm bu veriler ışığında yukarıdaki isimlerden hiçbirinin mecmuanın musannifi olma ihtimali yoktur. Bu kayıtlar ancak temellük kaydı olarak değerlendirilebilir. (3a) ile Mecmua başlamaktadır.

Mecmua'nın derleme tarihi ile ilgili herhangi bir tarihe ulaşamamıştır. Ancak mecmuaya alınan şairlerle ilgili biyografik kayıtlardan yola çıkarak bir tahminde bulunmak mümkündür. Mecmuaya alınan manzumeler, 15., 16. ve 17. yüzyıl şairlerinin eserlerinden alınmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında Mecmua'nın 17 yy.'da tertip edildiğini söylemek mümkündür.

Mecmua'nın (2a) sayfasında eserin içeriği ile ilgisi olmayan bir ilaç terkibi bulunmaktadır. Aynı zamanda bu ilaç terkibi bir fevaid kaydı olarak değerlendirilebilir.

Mecmua'nın (114a) sayfasında mecmuanın içeriği ile ilgisi olmayan bir dua bölümü vardır. Aynı şekilde Mecmua'nın (121a) sayfasında ise "Kasaba-i Bolvadin" hakkında bilgiler vardır. (121a) yine fevaid kısım sayabileceğimiz dua ve onun faziletleri vardır. Mecmua'da 36b, 41b, 64a, 98a, 98b, 105a sayfaları boştur.

Mecmua'nın içerisinde derkenarlar bulunmaktadır. 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 9a, 9b, 10a, 10b, 64b, 96a, 99a, 101b, 102a, 108b, 110a, 110b, 111a, 111b'dir.

Mecmua'da dikkat çeken bir husus da aynı redifteki şiirlerin art arda bulunmasıdır. Örneğin; 12b'de Necati'nin tiğ redifli şiiri, 15a'da Hayali'nin tiğ redifli şiiri bulunmaktadır. 113b'de Yetimî'ye ait değil redifli gazel, 113'de Taşlıcalı Yahyâ'ya ait değil redifli gazel bulunmaktadır.

Mecmua talik hattı ile yazılmıştır. Mecmua'da bulunan şiirlerin başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış olsa da siyah mürekkeple yazılan şiirde vardır. Örneğin; (24b) Ez-an-ı Usûlî.

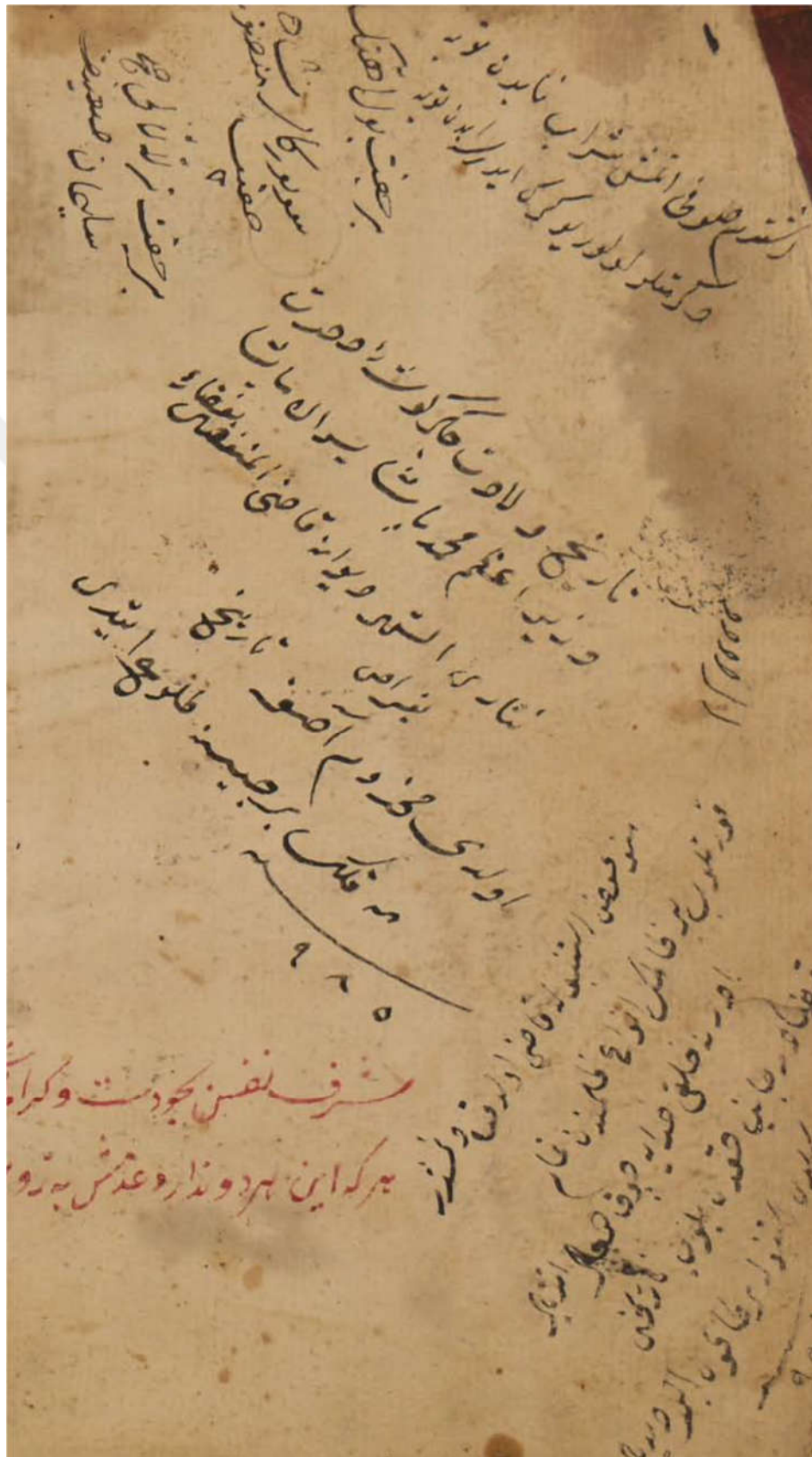
Mecmua'da Arapça ve Farsça manzumeler bulunmaktadır. Arapça 65a, 97a, 97b, 100b, 101a, 101b, 108b sayfalarında.

Farsça manzumeler ise; 97b, 99a, 99b, 100a, 102a, 105b, 106a, 106b, 107a, 109a, 109b, 112a, 112b, 113a, 114b, 116a, 117a, 117b, 118a, 118b, 119a, 119b, 120a, 120b sayfalarında.

Mecmua'nın dışında olduğunu düşündüğümüz (1a) ve (2a) Mecmua'ya dahil edilmediği için aynen alınmıştır.

Resim 1

Mecmua'ya Dahil Edilmeyen Metin.

Mecmua'da 2b sayfasında bulunan Konya'da redifli Osman Sadikî'nin bir manzumesi mecmuaya dahil edilmemiştir. Bu şiir aşağıda gösterilmiştir:

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Diñle sözüm cān u dilden gel kulāk tut sen baña
Bir hūşusa emr olup yoluñ düşerse Konyā'da

Ekşer-i nāsı şürefā hem kuzāt a'yānları
Yokdur aşlā 'avāmil rağbeti bil Konyā'da

Hadme-i devlet misāfir ger düşerse buraya
Şürefā kuzāt içinde şaşgın olur Konyā'da

Gerçi memdūh arz olup mesken tutubdur evliyā
Līk nāsı gāyet ile 'unfe muhtāc Konyā'da

Diñle sözüm bu belāda emr-i 'ālīyle gelüb
Hilm ile ādīñ çıkarsa aç kalursın Konyā'da

Gerçi destūr-ı mükerrerem meskenidir bu bilād
Ol dañı hilm ider ise aç kalur bu Konyā'da

Zāhirā aḥkām-ı şer'a cümlesi sem'an diyüb
Gāhi külāh giydirirler ḥākimede Konyā'da

Başlarından eksik olmasın buların bir dilir
Zirā takviyyet bulur icrā-yı aḥkām Konyā'da

Hak bilur kim içleriñde nesl-i pāki muḥterem
Bu ki kaç var Hak muḥin ola olara Konyā'da

Şadıķı'nıñ emr-i 'ālī ile yolu düşdi çün
Konmağičün devr-i ebvāb eyledim çok Konyā'da

Sen haţādan şakla yā Rāb mollā-zāde neslini
Nesli pāki hürmetiyle dā'im eyle Konyā'da

2b sayfasında der kenar kısmında 'Usulī'ye¹⁶ ait bir şiir bulunmaktadır. Bu şiirde mecmuaya dahil edilmemiştir. Bu şiir aşağıda gösterilmiştir:

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün

Cān u dilden yār kim ey yār senden dönmezem
Tığ-i miñnetle yüregüm yār senden dönmezem

Müdde'iler dār-ı dünyāda beni Mañşürvār
Boğazumdan itseler berdār senden dönmezem

Āsitānuñ kıblegāhından yüzüm döndürmezem

Hem be-Haķķ-ı Aħmed-i Muħtār senden dönmezem

Mecmua'ya dahil edilen şiirler 3a sayfasından itibaren başlamaktadır.

1.2. MECMUA'DA ŞİİRİ BULUNAN ŞAİRLER

Mecmua'da kime ait olduğu tespit edilemeyen 13 mahlassız manzume bulunmaktadır. Mecmua'da mahlası tespit edildiği halde kimliğine ulaşamadığımız şairler şunlardır: Nigāhî, Hedāyî, Zinetî, Baba Süleymān'dır. Divanına ulaşamadığımız ise Günāhî, Arşî Mahmud Çelebî, Zuhûrî'dir. Mecmua'da bulunan şairlerimiz şunlardır: Necâtî, Nihânî, Figāni, Ubeydî, Mesîhî, Rahmî, Hayâlî, Bâkî, Usûlî, Şeyhül'İslām Yahyâ, Emrî, İlmî, Muhibbî, Manastırlı Celâli Bey, Tûrâbî Baba, Derzizāde Ulvî Gelebi, Şeyh Ruşenî, Kara Fazlî, Günāhî, Fuzûlî, Yetimî, Taşlıcalı Yahyâ, Hayretî, Garîbî, Selîmî, Arşî Mahmut Çelebî, Kurbî.

Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Bazı Özellikleri Aşağıdaki Tabloda Gösterilmiştir:

¹⁶ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında ilk 3 beyit mecmuada yer almıştır. Divanda bulunan 4 beyite ise mecmuada yer verilmemiştir.UD.

Tablo 1
Mecmua'da Bulunan Şiirlerin Bazı Özellikleri.

Mecmua'da şairin mahlası olduğu halde divanda şiiri olmayan şairler ve şiirlerin sayfa numaraları	Zâtî:33b,34a Hayâlî:56a,56b Emrî:62b İlmî:62b Kara Fazlî:103a,103b,104a Ulvî:110b Günâhî:110b,111a,111b
Mecmua'da mahlası bulunmayan şiirler	:3a,17a,17b,18a,30a,30b,40b,41a,63b,64b,65b,66a,96a 111b,115a

Aşağıdaki tabloda Mecmua'da şiiri bulunan şairler, yaşadıkları yüzyıl, şiir sayısı ve nazım şekli belirtilmiştir.

Tablo 2
Mecmua'da Bulunan Şairler, Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar ve Şiir Sayıları.

Şair	Şairin Yaşadığı Yüzyıl	Şiir Sayısı ve Nazım Şekli
Zâtî	XVI	3 Kaside 29 Gazel
Necâtî	XV	5 Kaside 3 Gazel
Figânî	XVI	4 Kaside
Nihânî	XVI	2 Gazel
Ubeydî	XVI	5 Gazel
Mesîhî	XVI	1 Kaside
Rahmî	XVI	4 Gazel

Tablo 2 (Devamı)

Hayâlî	XVI	3 Kaside 79 Gazel 1 Mukataat
Bâkî	XVI	9 Kaside 81 Gazel
Usûlî	XVI	1 Kaside
Şeyhü'islâm Yahyâ	XVII	2 Gazel
Emrî	XVI	23 Gazel
İlmî	XVI	1 Kaside
Muhibbî	XVI	2 Gazel
Manastırlı Celâlî Bey	XVI	1 Gazel
Ereğlî Tûrâbî Baba	XVI	1 Müseddes
Derzizâde Ulvî Çelebi	XVI	3 Gazel
Selîmî	XVI	1 Gazel
Şeyh Rûşenî	XV	1 Gazel
Kara Fazlî	XVI	1 Kaside 4 Gazel
Agehî	XVI	1 Kaside
Günâhî	XVI	1Tercih'i Bend 1Tahmis 1Gazel
Fuzûlî	XVI	1 Kıt'ıa
Yetimî	XVI	3 Gazel

Tablo 2 (Devamı)

Zinetî	XVI	1 Gazel
Taşlıcalı Yahyâ	XVI	1 Gazel
Derviş Hayretî	XVI	1 Gazel
Arşî Mahmud Çelebî	XVI	1 Gazel
Garîbî	XV	2 Gazel
Nigâhî	(?)	1 Gazel
Hedâyî	(?)	2 Gazel
Abdülhalîm Efendî	(?)	1 Gazel
Zuhûrî	XVI	1 Gazel
Bâbâ Süleymân	XVI(?)	1 Müseddes
Kurbî	XVI(?)	1 Gazel

İKİNCİ BÖLÜM

SR_107 NUMARADA KAYTLI MECMUAYA AİT MESTAP TABLOSU

Tablo 3

Sr_107 Numarada Kaytlı Mecmuaya Ait Mestap Tablosu

Yp. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
3a	Zātī	Qāmetūn ey bōstān-ı lā- mekān pīrāyesi Nūrdan bir servdür düşmez zemīne sāyesi		Beyit		-.--/-.--/-.--/-. .-	
3a	Zātī	Birāder hūsnūne Yūsuf şeker la'lūnle hem-şire Kāpuñla āsūmān yerdeş ruḥuñla māh hem-şehrī		Beyit		..--/..--/..--/..- --	
3a	Zātī	Ne şeb ol şāh meclisden tūrub gitse olur ol dem Ḥabāb-ı eşk-i mey-gūnum ōñince al fānūsı		Beyit		..--/..--/..--/..- --	
3a	(?)	'Araḳ ḥadd-i resūle erişürse (---) Şarunursa yaraşur başına aḥḍār-ı ḡonca		Beyit		..--/..--/..-- /..-	
3a	(?)	Ḳāna ḡarḳ etti dehānın tūtīnīñ dest-i ezel Sana (?) taḳlīt ettiḡiḡçün dīlberā-gūftārda		Beyit		-.--/-.--/-.--/-. .-	
3a	(?)	Hemān söz ḳaṭre-i nisāne benzer Olur cān āsumānından çün nāzīl		Gazel		..--/..--/..-	
4b 5a 5b	Necātī	Zī 'ālem-i Ḥuceste zihi mevsīm-i bahār Kim bād hōş nesīm durur āb hōşgūvār	Ser - sebz ü ḡurrem ola gūlistānı devletin Devr ettiḡince bu yedi ḡolāb -ı bī ḳarār	Kaside		--./-.--/-.--/-. .-	Ḳaşıde-i bahār Necātī'nin

Tablo 3 (Devamı)

4b Derkenar	Nigahī	Düşdi gönüm bir şüh cefā hū güzele Ağlayu ağlayu gelmez ‘aceb mi göz ele	Şi’iri hūşen etmeden nigāhī Nideyim meylī yoğ ol çeşmi gāzālīn gazele	Gazel	..-./..-./..-./..-	
5a Derkenar	Hedāyī	Kiminle şalunur ol serv-i ser-firāz ‘aceb Kimiñ kólundadır ol çeşm-i şehbāz ‘aceb	Olub rakībe qarīb eyleyüp vefālar aña Hedāyī’den ki bunca ihtirāz ‘aceb	Gazel	..-./..-./..-./..-	
5b Derkenar	Nihānī	Diler ki ala peyāmın dehān-ı cānānuñ Nesīm ağzıñ arar ğonce-i gülüstānıñ	Çemende goncālar evrāk el-cem ‘ itdi Nihānī yazmağa her biri tāze dīvānıñ	Gazel	..-./..-./..-./..-	
6a 6b 7a	Necātī	Çünkü oldu melağ -ı berf havādan nāzil Mezra’ -ı sebz-i tarabdan gönül umma hāşıl	Ola fānūs felek bād- ı haşardan hāfız Gün gibi düşen ola şem-i murādın bin yıl	Kaside	..-./..-./..-./..-	Kaşide-i şāh
6a Derkenar	Nihānī	Çekmesün ğam kişi bir ebrū kemām var ise Hařlar itsüm dilde tūrimden nişānı var ise	Kimseden ben yüz çevirmem şi’rde gelsün bertü Ey Nihānı her kimüñ kim imtihānı var ise	Gazel	..-./..-./..-./..-	
6b Derkenar	Hedāyī	Geçer imiş hařtıñ esrārıñıñ abdālı senin Nār-ı āhım toķunur otuna bir gün çemenin	Kitāb-ı hüsn-i nigāra bakup bir ehl-i naşar Görünce sır-ı dehānıñ didi ve fıhi naşar	Gazel	..-./..-./..-./..-	
7a 7b 8a	Figānī	Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān Oldı burūc -ı kal’ a-i gerdünde çok kıran	Ŧakup kemendi gerdenüne đarb-ı dest ile Devletķapuna ki haşmı getüre keşān keşān	Kaside	--./-./-./-./-./-	

Tablo 3 (Devamı)

7a Derkenar	‘Ubeydî	Mezarum üzre şaîmañ k’oldı sünbüller ‘iyân yir yir Yanar hasret oldı dilde çıkar andan duhân yir yir	Görüb kabrüm tehî şşnma gamı gencîni defn edüb ‘Ubeydî eyledüm üstünde taşlarla nişân yir yir	Gazel		.---/.---/.---/..- -	
7b Derkenar	‘Ubeydî	Yazduğūñ şüret-i büt- hânelerüñ iy Mâni Rûhı olsa getürürlerdi aña imânı	Lebüñi çünkü ‘Ubeydî deheninden alduñ Qoma bî-cân yine şun yirine gelsün cânı	Gazel		..---/..---/..---/..- -	
8a Derkenar	‘Ubeydî	Kaşdum budur ki Hüsrev-i devrân-ı ‘ışk olam Hükm eyleyem gam iline sultân-ı ‘ışk olam	Esrâr-ı Hâkka vâkıf olıgör ‘Ubeydîyâ Derseñ bu hân gâhda hayrân-ı ‘ışk olam	Gazel		--./-./-./-./-.- -	
8b 9a 9b 10a	Mesîhî	Hâb-ı gafletten uyanmağa ‘uyûn -ı ezhâr Her seher yüzlerine şu sepeler ebr-i bahâr	Devha-i ‘ömrüñi ser sebz ü ser -efrâz idüben Eyleye körpe budaqlaruñı haq ber - hördâr	Kaside		..---/..---/..---/..- -	Kaşide-i Mesîhî Beg
8b Derkenar	‘Ubeydî	Yağdı yandurdu firâkuñ beni nâr-ı eleme Ger tutarsam yiridür cânib-i mülk-i ‘ademe	Rûm’da hâl-i ruhı vaşfı ile ol şâhuñ Noқта koduñ be ‘Ubeydî şu‘arâ-yı ‘Aceme	Gazel		..---/..---/..---/..- -	
9a Derkenar	Rahmî	Şekl-i ebrü-yı siyâhı ruh-ı cânân üzre Güyyâ besmeledür süre-i Rahmân üzre	Hame-i zerle yazarsa yiridür kâtib-i şun’ Rahmiyâ bu gazelüñ şafhâ-i devrân üzre	Gazel		..---/..---/..---/..- -	
9b Derkenar	Rahmî	Za’fdan künc-i ‘anâda kim dil-i şeydâ yatur Ger ecel gelseydi görmez şöyle nâ- peydâ yatur	Şâh-ı ‘alem gelse çekmez pâyını dâmânına Küne-i istiğnâda Rahmî şöyle bî pervâ yatur	Gazel		..---/..---/..---/..- -	

Tablo 3 (Devamı)

10a 10b 11a 11b	Figānī	Şubh dem alup 'uṭārid destine zerriñ kalem Defter-i sīmāb -gün -ı täreme raqam	Sūrlar ile şāfā sür dünyā durduqça şehā Hānedānuñ büklesün elṭāf-ı dādār -i kıdem	Kaside	---/-.-/-.-/-.-	
10a Derkenar	Rahmī	Semend-i yāri görsem cūş ider eşk-i revān yir yir Şabādan mevc urur güyā ki baḥr-i bī- kerān yir yir	Cihānda Rahmīyā gussañ dilerseñ dāsītān itmek Bu şi'irüñ okusun hengāmede her kışşa h'an yir yir	Gazel	.---/---/-.-/---	
10b Derkenar	Rahmī	'Arz ider dāğ-ı dili kanlu yaşum cānāna Sürh siracı mıdır geldi Süleymān hāne	Qametdir ger anmaya bilmez herkes Rahmī'yā şi'ir ki 'arz eyleme gül nādāna	Gazel	..---/..---/..---/..-	
11b 12a 12b	Figānī	'Azm-i şikār edince şeh-i qahrāmān -ı ceng Sergeşte oldu ḥavf ile bu nīlgün neheng	Hürşid mākīyānī ola bezmüñe kebāb Muṭrib o bezme zöhre-i zehrā-yı şüh u şeng	Kaside	--/-.-/-.-/-.-	
12b 13a 13b 14a 14b	Necātī	Ey ceng-i cūy u 'arbede sāz u yegāne tiğ Vey ḥışm ü kin ü ḥiddet oduna zebāne tiğ	Rüy-ı zemīn kılıcıñıñ efgendisi ola Şaldıqça āfītāb zemīn ü zamāna tiğ	Kaside	--/-.-/-.-/-.-	
15a 15b16a	Ḥayālī	Dursa niyām içinde kaçan kim yegāne tiğ Beñzer ininde uyḥuya varmış yılana tiğ Bir şubh-dem felek tutukımdan 'arūs var Oldı hezār cilve ile mihir āşikār	Haşmuñ metā'-ı 'ömrünü tārāc edüb felek Qanını şu yerine içe qana tiğ Gelsün hemişe baḥt 'arūsı kenāruña Olsun ḥarīm ḥürmetüñe perde dārvār	Kaside	--/-.-/-.-/-.-	
16a 16b	Figānī			Kaside	--/-.-/-.-/-.-	

Tablo 3 (Devamı)

17a 17b 18a	Zînetî	Erişüp ger deşkrünle saña şekâm şitâ Başladı yine tekâpüye nesîm sermâ	Yaradup ‘arş muḥid üzre semâmi ḳadrin Der ü dergâhına ki cârub ola per-i ‘anḳâ	Kaside			
18a 18b	Ḥayālî	Dilâ bu menzil-i vîrâni şanma cāy-ı sürur Ki ḳaşr-ı -ı dehre bulunur hezâr dürlü ḳuşûr	Ḥayālî mülk-ü suḥande ‘aceb mi olsa emîr Ki verdi Ḥusrev-i mülk-ü suḥan aña menşur	Kaside		---/---/---/..-	
19a 19b 20a 20b	Bâḳî	Urınup farkına bir tâc-ı mücevher sünbül Oldı iḳlîm-i çemen taḥtına server sünbül	Ser-i a’dânâ taḳa seng-i melâmet güller Ola düşmenlerüññ başına şeş per sünbül	Kaside		..--/..--/..--/..-	
20b 21a 21b 22a	Necâtî	Nûn ile ‘ayna şebîh oldugu içün oldu hilâl İntihâ-yı mı ramâzân evvel ‘ıyd şevvâl	Olasın devlet ile taht-ı sa’adetde muḳîm Nâşır u yâr ü mu’âvin ola ḥaḳ celle celâl	Kaside		.../.../.../...-	
22a 22b 23a 23b	Necâtî	Ey ‘izzet ü sa’adet ile mu’teber nişân Vey nâm-ı pâdişâh-ı cihâna maḳarr nişân	Düşman ḥişârı ile kara kâfir illeriñ Ḳalb -i ‘adû gibi ede zeber nişân	Kaside		--/..-/..-/..-	
24a 24b	Fiğânî	Girince câme-i ḥâbe cihân-ı buḳalemûn Uyudı fitne-i ‘âlem kevâkib açdı ‘uyûn	Ḥıyâm -ı ḳadrüñe şems ola şemse -i zerrîn Nite ki yücele tâḳ-ı muḳarnes -i gerdûn	Kaside		.-./.../..-/..-	

Tablo 3 (Devamı)

24b 25a 25b	Uşulî	Yâ mücessem rûhdur yâ peyker-i cân ol beden Yâ gül-i gülzâr-ı cennet yâ semen yâ yâsemen	Pâdişâhum kendüñe ehl-i kemâli kûl idin Sen Süleymânsın saña yâr olmasun her ehremen	Kaside		-.--/-.--/-.--/-.--	Ezân-ı Uşulî Efendî
25b 26a 26b	Figânî	Şeh-i nücûm ile âheng-irezm idüp şeb-i târ Kılâ'-ı târem-i mînâ- nümâyı itdi hîşâr	Günün yig ola günüñden eyâ sipihr-i şeref Murâduñ üstine devr eyleye felek her bâr	Kaside		..--/..--/..--/..--	
26b 27a 27b 28a	Bâkî	Perde -i şâm olıcak mihre nikâb-ı ruhsâr Zâhir oldı gözümce hey'et-i ebrû-yı nigâr	Mâh-ı nev gibi terâkkîde dem-â-dem kadrûñ Çeşm-i encüm gibi bahtuñ gözi dâ'im bîdâr	Kaside		..--/..--/..--/..--	
28a 28b 29a 29b 30a	Bâkî	Zer ü gevherle kılup zîver-i efser hâtem Zib ü zînetde geçer hem-ser-i Kayser hâtem	Mümdur mülk-i cihân saña du'âm ol ki hemân 'An-çarîb eyleye Allah müyesser hâtem	Kaside		..--/..--/..--/..--	
30a 30b 31a	Zînetî	Hürrem ol faşl-ı hazân erdi koma dilde hazen Tuta gör lâle gibi kûş-i gülşende vâtan	Sâ'at-ı mahşer dek zât-ı mülk-i haşılâtına Ermeye gerdîş-i gerdünle âfât-ı şecen	Kaside		..--/..--/..--/..--	
31a 31b 32a	Hayâlî	Bâgda olub şükûfe haylına serdâr gül Od bıraktı hânümân- ı bülbüle tekrâr gül	Devletün gülzârınuñ olsun sa'adet gıncası Gül gibi sen her nefes ey ruhları gülzâr gül	Kaside		-.--/-.--/-.--/-.--	

Tablo 3 (Devamı)

32a	Zātī	Şevk ile şahid-i 'İdün kaşı vaşında hilāl	'İdüni Tañrı mübârek ide kadrüni mezîd	Kaside		..--/..--/..--/..--	
32b							
33a		Yazdı mecmû'a-i eflâkde bir tâze hayâl	Bedrini devletüññ eylemeye devr-i hilāl				
33b	Zātī	Kim ki bir medh-i hasen söylese hüsn-i Hasana Hak ta'âlâ yaza dîvânına yüz biñ hasene	Zātī'yâ başına zindân olur âhır bu cihân Kim ki dil Yüsufını şalsa o çâh-ı zeçana	Gazel		..--/..--/..--/..--	
33b	Zātī	Müşâkdır gönül saña gayetde ey biri Uçmak dilerdi küyuna olsa eğer perî	Ol mâhrudan artuğa meyl eylemez gönül Gün gibi göge ererse Zātī'yâ serî	Gazel		--./--./--./--./	
34a	Zātī	Her ne dem kim derd-i hicrânun beni bîmâr ider Ey tabîb-i cân ümîd- î vuşlatun tîmâr ider	Hüsn nerdinde o hörşidi kamer iden nigâr Zātī'yâ nakş oynayub ben bî- nevâyı zâr ider	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
34a	Zātī	Şol mañnâ deste eliñ ey perî peker kadeh Bâğ-ı bezm içre olur bir murğ zerrîn pür kadeh	Sākî bezm luţfunun hânde kıldıkça müdam 'Arzı 'arz eyler ey Zātī iki cevher kadeh	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
34a	Zātī	Cümle 'âlem derdine cânâ devâ ol derdedür Ben aña varmağa cânlar virdigüm ol derdedür	Ey melek yirden göke hayf oldu sensüz Zātī'ye Bir ucı feryâdınun gökde bir ucı yirdedür	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
34b	Zātī	Rüz-ı hecrün farkı yok ey meh şeb-i deycürdan Çeşm-i bî-inşâf var anda eşer yok nürdan	Kim enâniyyet cüz'in oda yakarsa Zātī'yâ Okısa olur enâ'lhak sırrını Manşürdan	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	

Tablo 3 (Devamı)

34b	Zātī	Yiridür çinlāsa tās-ı felek feryād-u- zārumdan Beni nerrād-ı dehr ayırdı naqş idüb nigārumdan	Cehennem odı ey Zātī ödüne alırdı sınemden Eger kim irse bir kaṭre bir eşk-i cūy-bārumdan	Gazel		.---/---/---/---	
35a	Zātī	Görinen cismümde şanmañ üstühānumdur benüm Ol ecel kaşrına bir hōş nerdübānumdur benüm	Görinen Zātī şafaḳ şanma felekde dem-be- dem Anı çarḥ aldı yüzine çaldı kanumdur benüm	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
35a	Zātī	Ben ki nār-ı cevruñe yanmağa cānā mūm olam Şu'le-i şem'-i vişālūñden niçün maḥrūm olam	Derd ile cān virdüğüm görüb esirgerse nigār Zātī'yā Tañrı baña raḥmet ide merḥūm olam	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
35a	Zātī	Gönüller yap diseñ cānān urur muḥkem saña taşı Yüri var raḥtuñ ey 'āşık ferāḡat kaşrına taşı	Metā'-ı rüh-ı 'uşşākı alırdı reh- zen-i fūrkat Ümīd-i vuşlat-ı yār olmasa ey Zātī yoldaşı	Gazel		.---/---/---/---	
35b	Zātī	Kirpüklerüñ ki bir oḳı yüz cāna şatdılar Biñ cāna giçecek oḳı yābāna atdılar	'İşḳ odı içre Zātī'yi yalıñ görüb bu gün Dil-berler üşe geldiler öget tonatdılar	Gazel		---/---/---/---	
35b	Zātī	Yüzüme bir ṭabanca urdu ol şāh Nişānını görenler didi Allāh	Teraḥḥum ide şāyed varı varı Der-i dil-dāra var ey Zātī her gāh	Gazel		.---/---/---	

Tablo 3 (Devamı)

36a	Zātī	Pisteh-i Bāğ-ı İrem dirsem ‘aceb mi aña ben Hey kıyāmet mā- haşal dünyāda yoğdur ol dehen	Yārı gördüm yakamı çāk eyledüm yārān didi Zātī’ya budur seni ‘ālemde gönleksüz koyan	Gazel		-.--/-.-/--/-.-/-.-	
36a	Zātī	Ben yetime lūtf idüb men‘ eylemezseñ giryemi Ey dür-i yek-dāne seyr eyle ser-ā-ser gir yemi	Göñlüñ ol sengin- dile çaçmak dilerseñ Zātī’yā Çağ demidür çağ demidür çağ demidür çāk demi	Gazel		-.--/-.-/--/-.-/-.-	
36a	Zātī	Koçmak müyesser olmadı ol servi berk berk Düşdüm türāba nite ki faşl-ı hazānda berg	Zātī şıfat-ı zatuñ rüşen iderdi vaşf Māhiyyetine irse ke-mā-hī eger ki derk	Gazel		--/-.-/-.-/-.-/-.-	
36b	Zātī	Nūr-ı çeşmümdür benüm ol tūtiyā-yi hāk-i rāh Şağlağıl anı raqīb-i bed-naẓardan yā İlāh	Yüzi kara oldu āhır şehir içinde Zātī’yā Gün yüzinden nūr uğurlarken gice tutuldı mäh	Gazel		-.--/-.-/--/-.-/-.-	
36b	Zātī	Şeb-i hicrān-ı niğāruñ dime kim gündüzi yok Ey gönül bir kara gündür hele ağı bozı yok	Belini kıl kıla nisbet diyu ey kıl kılan Zātī’nün kıli koy a kılca senüñle sözi yok	Gazel		..--/-.-/--/-.-/--	
37a	Zātī	Çıkduğca na‘l-i esb-i şanemden şerareler Güyā hilālî çevre alurlar sitāreler	Zātī’yi şalma kulle-i kühsār-ı fürkate Ey şir-i ner peleng-i gamuñ anı paralar	Gazel		--/-.-/-.-/-.-/-.-	

Tablo 3 (Devamı)

37a	Zātī	Her dem ey tōp-ı elem gönüme toğunma benüm Taş mı şanduñ yüregüm kal'a mı şanduñ bedenüm	El yudum yārsuz ey Zātī cinān kaşrından Āfitābem zer-ü- sīm olsa eger kim legenüm	Gazel		..--/..--/..--/..--	
37a	Zātī	Ölice lūtf idüñ āb-ı yağ ile yuñ bedenüm Sīnemüñ sūzı ile tutuşa şāyed kefenüm	Yana yana dir isem yār beni yakduğın Zātī'yā od birağur hırmēn-i çarha suhanüm	Gazel		..--/..--/..--/..--	
37b	Zātī	Hüsñüñ meşşātasına mihr altun şānedür Şa'sa'a ey māh-ı sīmīn-ten añā dendānedür	Tañrı haqqı bilürin Allāhı bir bilür gibi Hırmēn-i hüsñ içre Zātī ol şanem bir dānedür	Gazel		..--/..--/..--/..--	
37b	Zātī	Ĥoros-ı 'Arşuñ efgānum huzūrını uçurmuşdur Kevākib leşkerin āh- ı seher-gāhum göçürmüşdür	Senüñ bezmünde neyler Zātī'yi şūrīde-hāl itdi Meger ney- zenlerüñ sihr eyleyüb cānā üfürmüşdür	Gazel		..--/..--/..--/..--	
38a	Zātī	Dilden artuğ guşşānuñ yā Rab mekānı yok mıdur Āşıka 'ālemde baht- ü-kām-rānı yok mıdur	Goncaya gel ağzuma öykünme var açıl dimez Zātī'yā ol gül- ruhuñ yoğsa dehānı yok mıdur	Gazel		..--/..--/..--/..--	

Tablo 3 (Devamı)

38a	Zātī	Uğurladı ağzuñ dili göster baña anı Anuñla dilüñ yog ise ey gonca nihānı	Ol mest-i mey-i cām-ı gurūruñ deheninde Bir sükker-i bādām imiş ey Zātī lisānı	Gazel		--./--./-- ./--	
38b	Şeyhü'l İslām Yahyā	Nān-ı huşk ile ķanā'at gibi bir nı'met mi var Künc-i istignā gibi bir gūşe-i rāhat mı var	Haylī demdür şa'y idersin fazl ü dāniş kesbine Yoksa Yahyā ma'rifet aşhābına rağbet mi var	Gazel		--./--./-- /.-	
39b	Zātī	Ey zāt-ı şerifüñ gül-i büştān-ı leţāfet Elfāz-ı laţifüñ şekeristān-ı hālāvet	Haşr ola ümüdüm bu kıyāmetde seninle Bunu işidüp kim diyyen aña rahmet	Kaside		--./--./-- ./--	
40b	Bābā Süley- mān	Berrū bahri ser-te- ser seyrān edenler şubh u Şām 'İlm-i hikmet dersini bulup okuyanlar tamām Bu maķām dilgüşaya eylemişler ihtimām Keşret-i insānlar buldu cihān içinde nām Şehr-i İslāmbül gibi taht-ı mu'azzam görmedim	Her tārāfdan dolupdu 'aduniñ 'aqlın yetürür Kiştisen bād-ı şabā menzillerine yetürür Yağa rahmet yağmuru hālindendir altun yetürür Muhtaşar kıldık şerhini gāyetde tafdil götürür Şehr-i İslāmbül gibi taht-ı mu'azzam görmedim	Mütekerrir muhammes		--./--./-- /.-	

Tablo 3 (Devamı)

41a	Bāba Süley-mān	Tāze cān buldı cihān bāğı gelüp vaqt-i bahār Erişüp şun' -ı hūdā qadretin etti izhār Cümlesi birliğiniñ şahididür leyl ü nehār Vaqt-i nevrüz erecek hizmete geldi ezhār Ġoncalarla donanup uçmağa döndi gül'izār Güle gülmek yaraşur pādīşāhum bülbüle zār	'Arz eder mūr-ı zayıf ola şehi devrāna söziñ Fahr eder sürmekle bu dedī eyvāna yüzüñ Esecek bād-ı şabā her biri açdı gözüñ Ġoncalarla donanup uçmağa döndü gülzār Güle gülmek yaraşur pādīşāhum bülbüle zār	Mütekerriir Müseddes		..--/..--/..--/..--	
42a	Ġayālī	Bir ebed mülküne cānum hem civār etmek nice Devletiñden kâ'inātuñ cümle 'ār etmek nice	Çihresiñ berg-i Ġazān etdi Ġayālīnūñ felek Sen bahār-ı ħüsne anı bergüzār etmek nice	Gazel		..--/..--/..--/..--	
42a	Ġayālī	Sīnemizdedir bunu eşbāha rūḥ-i pākümüz Kim bizüz ħayy-i ebed yoḡdur ecelden bākümüz	Biz Ġayālī baḥr-ı taḡḡıkuz ne bilsün 'umḡumuz Zeylümüzde cüst-ü-cü eden ḡas-ü ḡāşākümüz	Gazel		..--/..--/..--/..--	
42b	Ġayālī	Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdür göñlüm Yoluñda pāyimāl olmuş bir avuç ḡākdür göñlüm	Ġayālī hecr-i dilberde vişāl ümmidine ḡandān Vişāle ere bīm-i hecr ile ḡamnākdür göñlüm	Gazel		..--/..--/..--/..--	
42b	Ġayālī	Ana rahmiñde tenüm şol dem ki şüret baḡladı Bir şanem yādına zünnār-ı maḡabbet baḡladı	Yād-ı lā'üñle Ġayālī nūş eder ḡün-u ciḡer Gör ḡabīb-i hecr aña cāna ne şerbet baḡladı	Gazel		..--/..--/..--/..--	

Tablo 3 (Devamı)

42b	Hayālî	Yoluñda ser verüb şu ki serverlik eyledi Meydân-ı ‘aşk içinde dilâverlik eyledi	Dilden Hayālî şüret-i idrâki kazıyub Dîvâne meşreb oldu kalenderlik eyledi	Gazel		--./-./-./-./-./-	
43a	Hayālî	Ben cünûn-u vādî-i ‘aşkam gedâlık şan‘atüm Mûy-u jülîdemdürür başumda tâc-ı devletüm	Ey Hayālî gün gibi meşhûr olurdum şî‘r ile Zerrece ol mäh-rû yanında olsa ragbetüm	Gazel		-.--./-./-./-./-./-	
43a	Hayālî	Bu kat kat kan ile dolmuş dili cānāna tapşurdum Vefā tōmārını bir goncā-i handāna tapşurdum	Hayālî naqşına bakub güşāde olmağa dā‘im Bu şî‘r-i nāzenînüm defter-ü-dîvāna tapşurdum	Gazel		.---./-./-./-./-./-	
43b	Hayālî	Ne gam ey nāle belā eylese pāmāl beni Çekme billah olub ‘āleme dellāl beni	Cür‘asın cām-ı Hayālîniñ içersen diyesin Haşre dek mest ede bu bāde-i kıttāl beni	Gazel		..--./-./-./-./-./-	
43b	Hayālî	‘Aşk bir şem‘-i İlahîdür benem pervānesi Şevk bir zencîrdür gönlüm anuñ divānesi	Şîr-ü-şekker gibi alışdı Hayālîniñ bugün İltifāt-ı Şāh ile bu vaz’-ı dervîşānesi	Gazel		-.--./-./-./-./-./-	
44a	Hayālî	Tāze dāğum kırmızı gül zaḥm-ı tiğüñ susenüm Bülbülüdür bu gülistānuñ feğān-ü-şivenüm	Olmadum bir dem selāmet ehli ile hem-nişîn Ey Hayālî olalı kūy- u melāmet meskenüm	Gazel		-.--./-./-./-./-./-	

Tablo 3 (Devamı)

44a	Hayālî	Dâğ-ı miñnetle beni öldürse ol gül-pîrehen Lâle-veş şarsun baña derd ehli bir kanlu kefen	Pâdişâh-ı mülk-ü ma'nîdür Hayâlî derdi ger Şîr-i pür süzem göre idi Husrev-i şîrîn suhan	Gazel		---/---/---/---	
44b	Hayâlî	Ol melek-i sîma perî kim beñzemez insân aña Cân ile dilden fedâ olsun hezârân cân aña	Nâr hecri ile Hayâlî şöyle mûnis oldu kim Rûz u vuşlat gibi olmuşdur şeb-i hicrân aña	Gazel		---/---/---/---	
44b	Hayâlî	Egerçi şüretâ ednâdan ednâ hâk-i râhem ben Haķîkat 'âlemine nûr-u çeşm-i mühr-ü mâhem ben	Hayâlî dâne-i hâl-i nîgârumsuz kararum yok Maħabbet hürmeniñde yele varmış berg-i kâhem ben Etdüğüñ yüz karalığın yüzüñe urur şakın Ey Hayâlî olma ol mir'ât-ı hüsne rû-be- rû	Gazel		---/---/---/---	
44b	Hayâlî	Çağlayup aķar benüm eşk-i revânüm sū-be sū Olmağa sen 'arız-ı dildâre cânâ ru-be-rû		Gazel		---/---/---/---	
45a	Hayâlî	Kâkül ü mişgîn-i cânânun perişân- hâliyüz Guşşanun ser-geştesi derd-ü-ğamun pâmâliyüz	Hâce-i cânâ metâ'-ı guşşâyı almakdayuz Biz Hayâlî bu fenâ bâzârınun dellâliyüz	Gazel		---/---/---/---	

Tablo 3 (Devamı)

45a	Ḥayālī	Cismüm üzere şu'le-i ğam ḥil'atümdür nürdan Dūd-u āhum başuma bir tācdur semmürden	Bezm-i vaḥdetde Ḥayālī 'aşk cāmın eyle nüş Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engürdan	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
45b	Ḥayālī	Mihr-i ruḥuña dil vereli ey meh-i tábān Sāyem gibi yerden yere çaldı beni devrān	Bir meyyite döndü müteharrık bu Ḥayālī Ol ruḥ-u revān olalı gibi pinhān	Gazel		--./--./--./--	
45b	Ḥayālī	Tā ki oldum hemdemi rind-i ḳadeḥ-peymāyı 'aşk İnledür kāşāne-i gerdünü hüy u hāy-i 'aşk	Saḥa Tübā ser-fürü eyler Ḥayālī olalı Na'l-i dāğuñla tenüñ naḥl-i cihān-ārā-yi 'aşk	Gazel		..--/..--/..--/..--	
45b	Ḥayālī	Etmezem gül-zārseyrin būlbūl-ü şeydā gibi Meskenüm Ḳāf-ı ḳanā'at olalı 'anḳā gibi	Zerre deñlu ḳılmađuñ dehre Ḥayālī i'tibār Topuñ ağısuñ göklere mihr-i cihān arā gibi	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
46a	Ḥayālī	Ḥayret alur 'aqlumı baḳsam gözüne ḳaşına Şad-hezārān āferīn ol şürerüñ naḳḳāşına	Varını etdi Ḥayālī yār ayağına nişār Āferin şad āferīn ol ṭab'-ı gevher-pāşına	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
46a	Ḥayālī	Kāse kase nice zehrīñ içelüm gerdünüñ Bize tiryākini şun sāḳī mey-i gül-günüñ	İltifātını Ḥayālī ḳulunuñ eyle ziyād Aña çekdürme Şehā ṭa'nını her bir dünüñ	Gazel		..--/..--/..--/..--	

Tablo 3 (Devamı)

46b	Hayālî	Ben belâ Ferhâdıyam küh-u ğam-ı dildârda Şu'le-i âhum başumda lâledür kühsârda	Ey Hayālî ol mehûn dendâni vaşfı şanasın Bir dür-ü yek dânedür bu nazım-ı gevher bârda	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
46b	Hayālî	Gerdenümde deme bu zülfi siyâhumdur benüm Hay zâlim boynûña düşmüş günâhumdur benüm	Ey Hayālî faqr şâhınûn kilâb-ı küyünûn Her palâsı bir libâs-ı 'izz-ü câhumdur benüm	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
46b	Hayālî	Muhabbet ehl-i selâmetden berî oldum yine Bir melâmet şâhınûn hâk-i deri oldum yine	Ey Hayālî gayrlar şaydından istinkâf edüb Bîşe-i faqr ü fenâ şîr-i neri oldum yine	Gazel		..--/..--/..--/..--	
47a	Hayālî	Jâlelerdür eşk-i çeşm-i hûn feşânı bûlbûlûn Berg-i güldür penbe-i dâğ-ı nihânı bûlbûlûn	Ger kulağınca ederlerse gülûn her pâresin Ey Hayālî gûşuna girmez feğânı bûlbûlûn	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
47a	Hayālî	Çeşmümde ceyş-i hâb nice eylesün qarâr Yaşumla oldu her müje bir tîğ-i âbdâr	Şâhum Hayâlinûn ne revâ rûzgâr-ı ğam Ma'dûm ede vücûdunu nâgeh habâb-vâr	Gazel		--./..--/-.-/-.-	

Tablo 3 (Devamı)

47b	Hayālî	Lezzet-i dermânı idrâk eylemez bî-derd olan Bezm-i derdûn cāmını nûş eylemez nâ-merd olan	Verdi bu bâğuñ Hayālî reng ü rüyundan haber Şol hazân bergi gibi geh sebz ü gâhî zerd olan	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
47b	Hayālî	‘Ârızuñ nâgeh ‘arağ-rîz olsa ey hûr-u cemîl Şanurum cennetde tuğyân eylemişdir selsebîl	Reşk-i a‘dâdan Hayālî çekme miñnet şâbir ol Eyledi Hağ âteş-i Nemrûdu gülzâr-ı Halîl	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
47b	Hayālî	Âyine her gün koyar dildârı tenhâ koynuna Nâz ile Yûsuf girtir güyâ Züleyhâ koynuna	Nice göz yaşı Hayālî ‘aşk içinde oldu mağv Girdiler ırmağlar güyâ ki deryâ koynuna	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
48a	Hayālî	‘Aşıkam divâne bend etsün beni zincirler Lâcerem zincir ile zîver bulurlar şîrler	Fürkât öldürdü Hayālî bendeñi lutf et yetiş Sen mürüvvet kânına lâyık mıdur te’hîrler	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
48a	Hayālî	Gülşende döñüb ‘aşık-ı bî bâke benefşe Dildâra bakup secde eder hâke benefşe	Billâhi Hayālî gibi Şâhum nice benzer Yelken toruda bir yakası çâke benefşe	Gazel		--./.../.../...	
48b	Hayālî	Dilber kaçan ki kâkülünü şânedan çeker Bilsem şabâyî sünbül-ü bâğı neden çeker	Nazm-ı Hayālî bâde- i cām-ı mezâkdur Ancağ bu cāmı merdüm ü şâhib suhan çeker	Gazel		--./.../.../...	
48b	Hayālî	Ağyâr ah edermiş ol gül ızâra karşı Olur şavuk havâlar evvel bahâra karşı	Irmağlar Hayālî taşlar alub döğündü Seylâb-ı eşk-i çeşmüm akduğda yâra karşı	Gazel		--./.../.../...	

Tablo 3 (Devamı)

48b	Ḥayālī	Ḳabā-yi sebz ile gerçi ki bir serv-i çemensin sen Boyunca kanuma girmiş büt-ü gül-pirehensin sen	Ḥayālī tarz-ı eş'aruñ Ḥasandan şive öğrenmiş Ḥaḳıḳat bâdesini cām-ı Cāmiden içensin sen	Gazel		.---/.---/.---/.---	
49a	Ḥayālī	Fer veren māha cemāl-i bā-kemālündür senüñ Mihre hançerler çeken iki hilālündür senüñ	Gayrlarla yârdur şimdi Ḥayālī der iseñ Ḥāşe lillah Pâdişāhum ol ḥayālündür senüñ	Gazel		---/.---/.---/.---	
49a	Ḥayālī	Hey ne müşkil kār imiş 'ālemde yār eksüklüğü Cānuma kār eyledi bī- ihtiyār eksüklüğü	İncinür pür görmese cānum Ḥayālī pīr-i deyr Gösterür derviş olana ihtiyār eksüklüğü	Gazel		---/.---/.---/.---	
49b	Ḥayālī	İncinür pür görmese cānum Ḥayālī pīr-i deyr Gösterür derviş olana ihtiyār eksüklüğü	Çünkü sen servüñ ayağına Ḥayālī eremez Başını taşlara dögse nola seylāb gibi	Gazel		---/.---/.---/.---	
49b	Ḥayālī	Şanuram baḥsam gözü üzre nigāruñ kaşına İki şehbāzuñ iki teldür taḳılmış başına	Ey Ḥayālī kanlu başdur bâdede her bir ḥabāb Merd-i meydān olalı ğam leşkeri şavaşına	Gazel		---/.---/.---/.---	
49b 50a	Ḥayālī	Nigār zülfü benüm boynuma kemend gerek Şu kimse kim ola dīvāne aña bend gerek	Firāḳuñ acısın añduḳda der Ḥayālī ğazel Kelāma gelmege tūṭī egerçi ḳand gerek	Gazel		---/.---/.---/.---	

Tablo 3 (Devamı)

50a	Hayālî	Her dem cigerde var ola bir kanlu dāğumuz Eyleñ du‘ā söyünmeye yanar çerāğumuz	Kılsak Hayālî kayd-i bedenden dili hālâş Bir murğ-u zeyreküz nola kırsak duzağumuz	Gazel		--./-./-./-./-.	
50a 50b	Hayālî	‘Aşk odu sîneme uralı derd dāğını Yağdum zemānede yine Mecnûn çerāğını	Başı ayağı oldu belürsüz Hayālîniñ Nüş edeli şarāb-ı maḥabbet ayağını	Gazel		--./-./-./-./-.	
50b	Hayālî	Edüb der-pöst Mecnûnu geçürmiş dōst yanından Vefā āyînini örger gönül Leylî çobanından	Hayālî bende-i dirinedür luṭfuñ dirîğ etme Anuñ gibi suḥan- perver cihānuñ nükte-dānından	Gazel		.---/.---/.---/.---	
50b	Hayālî	Kıldı mâtem-zede hatt-ı ruḥ-u gül-fām beni Öldürür kara haberlerle bu peygām beni	Ey Hayālî ger edem cānı fedā ol hāle Tācına nokta eder Mürşid-i Bistām beni	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
51a	Hayālî	Misk ile kâfûrdan levḥ üzre ebrûlar mıdır Ya güzellik şühluḳ alnuñda yazular mıdır	Bu neẓā’ir kim Hayālî şîrine der ehl-i nazm Pâyına baḥruñ demādem yüz sürer cûlar mıdır	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
51a	Hayālî	Görmez isem Ka‘bede maḥbûbumuñ dîdārını Dûd-u āhumla siyāh edem der-ü-dîvārını	‘Aks-i yarı sāğar-ı meyde Hayālî göreli Yasdanur kûy-u ḥarābātuñ der-i ḥammārını	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	

Tablo 3 (Devamı)

51a 51b	Hayālī	Edüb cefāyi pīşe meyl etme āh ü-zāra Ey serv germe göğsün ikende rüzigāra	Müzeñde na'ıçeñle kekeb degül görünen Māh-ı nev ile düşdü ayağıña sitāre	Gazel		--./--./--./--	
51b	Necātī	Şāh-ı güldür sīnem üzre zaḥm-ı şemşīriñ seniñ Goncalar zeyn eylemiş etrāfına tīriñ seniñ	Oğlān oyunağına döndü Necātī 'aşk-ı pāk Yoksa saña böyle mi ta'līm eder pīriñ seniñ	Gazel		---./---./---./---	
51b 52a	Hayālī	Belālar bezmine sīnem benüm meyḥanedür derler Kızarmış dağuma meyle dolu peymānedür derler	Hayālī çārsūyi 'aşkda müjgān-ı Mecnūnu Hayāl-i zülf-ü Leylāya düzülmüş şānedür derler	Gazel		---./---./---./---	
52a	Hayālī	Düşelden ayru şeydā dil meh-i nā-mihribānumdan Kevākib her gece yummaz gözün āh-ü- feğānumdan	Hayālī tekye-i 'aşkuñ olub meczüb abdālī Gedālar gibi geçmek isterem nām-ü- nişānumdam	Gazel		---./---./---./---	
52a	Hayālī	Lebūñ hayālī gelelden bu çeşm-i pūr-ḥūna Dönübdürür gözümüñ camı cām-ı gülgūna	Hayālī naẓmına bed- gevher etmesün ta'ını Şikest ergürimez ol bu dürr-ü meknūna	Gazel		--./--./--./--	
52a 52b	Hayālī	Da'vā yi ḥüsn kılmağa 'ālemde ey nigār Sen dil-sitān ile büt-i Çīnūñ ne cānı var	Kimdür Hayālī der iseñ ey serv-i ḥōş- ḥırām Bir derd esīri 'āşık-ı bed-nām-ı rüzigār	Gazel		--./--./--./--	

Tablo 3 (Devamı)

52b	Hayālī	Āsitānuñda yüzüm ferş eyledüm hāk üstüne Bir qadem başsañ yeridür çeşm-i nemnāk üstüne	La'l-i meygūnu firākından Hayālī olsa hāk Dikesüz ol hākisāruñ dostlar tāk üstüne	Gazel		---/---/---/---	
52b 53a	Necātī	Ruḥların 'uşşāka ol zülf- i perişān 'arz eder Kāfiri gör parmağın kaldırdı imān 'arz eder	Büse 'arz etti Necātī'ye lebiñ güyā Mesīḥ Mu'ciz izhār etmek içün mürdeye cān 'arz eder	Gazel		---/---/---/---	
53a	Hayālī	Şabānuñ ḥatırı kūyuñda yāruñ pür ğubār ancak Benüm gibi o daḥi bir perişān-rūzigār ancak	Şeb-i 'id eyledi gerdün hilālūñ cāmını gerdān Hayālī daḥi içmez zāhid-i perhīz-gār ancak	Gazel		---/---/---/---	
53a	Hayālī	Gördüler dildāri ağzında zebānūñ gezdürür 'Āşık-ı dil-besteler kef geçdi cānın gezdürür	Çarḥ ahumdan niyāz edüb Hayālī sīnemūñ Meh yerine penbe-i dāğ-ı nihānūñ gezdürür	Gazel		---/---/---/---	
53b	Hayālī	Şemşir-i intizār ile dil pāre pāredür Hep pāreye şalan beni ol māh-ı pāredür	Cennet Hayālī güşedürür kūy u yārdan Dūzaḥ feğānum oduna nisbet şerāredür	Gazel		--./--./--./--	

Tablo 3 (Devamı)

53b	Hayālî	Halk-ı 'âlem 'andelîbi murg-u cânım şandılar Etdügi nâlişleri âh-ü- feğānum şandılar	Ser-fürü etdi Hayālî baña erbâb-ı kemâl Bende-i maqbûl-ü Şâh-ı nüktedānum şandılar	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
53b 54a	Hayālî	Göndermedüñ yazub yañılıb baña bir peyām Dünyāda bî-vefâlar içinde saña selām	Başum Hayālî kulle-i küh-u belâdürür Kim dūd-u āhum oldu anuñ üstüne gumām	Gazel		--./.-./.-./.-	
54a	Hayālî	Kaşuñ hilālîni meh-i tābāna vermez Şem'-i ruḥuñu mihr-i dırāḥşāna vermez	Ben ol Hayālîyem ki eşigüñ gedālıgıñ Taht-ı 'Acemle milket-i 'Oşmāna vermezem	Gazel			
54a	Hayālî	Çeşm-i pür-hūnumda ebrūnuñ hayālî bî-gümān Māh-ı nevdür kim şafaḳ içinde olmuşdur 'ayān	Rāvî iltirse Karāmāna Hayālî şî'rūñi Bula nazm-ı rūḥ-ı baḥşîñdan Nizāmî tāze cān	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
54b	Necātî	Neşât u 'işreti n'eyler ḡamıñla hem-dem olan Qapıñda cennetiñ adıñ anar mı ādem olan	Ecel gelip sefere nevetiñ durur deyicek Necātî'ya kara yaya durur müsellemlen olan	Gazel		.---/..--/-.-/-.-	
54b	Hayālî	Bir 'āleme ermişdürür erbâb-ı ḥarābāt Kim duşda daḥi görmez anı ehl-i münācāt	Sevdā-yi cihānı koma göñlüñde Hayālî Ol Ka'be-i 'ulyāyi niçlîn mesken eder Lāt	Gazel		--./.-./.-./.-	

Tablo 3 (Devamı)

54b 55a	Hayālî	Hayālîñ hemdemi yaşum düşüb ruhsāra yaşdanmış Nedîm-i şahdur kim bâliş-i zerkāra yaşdanmış	Hayālî ruhları ile zülfüne yaruñ esîr olmuş Güneş yollara düşmüş sāyeler dîvāra yaşdanmış	Gazel		.---/.---/.---/.---	
55a	Hayālî	Kaldı nümüne dehre cihān-ı harābdan Berg-i hazān hazāyin-i Efrāsiyābdan	Ecrām-ı ‘āliyāt şeref iktisāb eder Cām-ı meyinde zāhir olan her habābdan	Gazel		.---/.---/.---/.---	
55b	Hayālî	Humāruñ derdin añdum sāğar-ı şahbādan el çekdüm Cefāyi hārına degmez gül-ü ra’nādan el çekdüm	Hayālî ‘umkuna gāvş eyle bul şol dürr ü yektâyı Hazer edüb nehenginden deme deryādan el çekdüm	Gazel		.---/.---/.---/.---	
55b	Hayālî	Elüm çekdüm bu deştüñ lālesinden sünbülünden hem Ferāğum var bu gülzāruñ gülünden bülbülünden hem	Hayālî bir gözü açık ser-āmed şahbāzem hem Külāhā eğmezem baş uçmazam şehir kolundan hem	Gazel		.---/.---/.---/.---	
55b 56a	Hayālî	Ey kaşuñ pek ya çeküb atmakda sehm-endāz-ı hüb Tır-i gamzeñ ehl-i derd içinde maḥbüb-ül kulüb	Cāme-i cismüm Hayālî gördü mey- ālūdedür Āb-ı istiğfār ile pāk etdi Gaffer-üz-zünüb	Gazel		---/.---/.---/.-	
56a	Hayālî	Cāna göster kaşlarıñ kāvildir hilāl-i’ıyd aña Kāmetiñ ‘arz et ki budur ‘ālim tevḥid aña	Yār eliñden bu Hayālî bir kadeḥ nūş etti kim Cām-ı cem kıldı ḥased-i reşk eyledi ḥaşmed aña	Gazel		---/.---/.---/.-	

Tablo 3 (Devamı)

56a	Hayālî	Rızānî gözlerem senden gelen derd ü-belâ hâkkı Sözümden dönmezem ölsem şehîd-i Kerbelâ hâkkı	Hayālî Haydarîdür tavk-ı zülfüñ hâkkıdur anuñ Begüm teslim kııl boynuñda neyler bir gedâ hâkkı	Gazel		---/---/---/---	
56b	Hayālî	Geydi benefşe başına rengin alender d�r şadef G�şuna aşdı jaleden b�lb�l g�l�n dürr-� Necef	Nefs�n h�c�b�n aldurub badı cem�l-i dilbere Oldu Hay�l� bende-i nükte-şin�s-ı men 'aref	Gazel			
56b	Hay�l�	C�n-ı '�lem ş�ret� odur vel� c�n�n� bir Nice yüz biñ enc�m�n� oldu meh-i t�b�n� bir	Kişver-i naźmuñ Hay�l� pehlev�n�dur bu gün Gelmest�n meyd�n�na anuñ hele oranı bir	Gazel		---/---/---/---	
56b 57a	(?)	Ma'�n� mülkünü zeb�n�m birle feth ettim �lelden p�diş�h�m sen her bir R�m sult�n�	Hızır-ı ş�h '�dilde ne l�z�m l�flar urma Vel� erb�b ş�riñ eksik olmaz böyle yılını	Gazel			
57a	Hay�l�	Gördüm raibe cevri oun atar ol �feti Demlerd�r�r ki ımad� dilden cer�hati	Oldum Hay�l� yine har�bat-ı 'aşıda üstüne c�r'alar dökülür bir mel�meti	Gazel		--/---/---/---	
57a	Hay�l�	Yegdür ş� aşrdan k'ola anuñ soñu har�b Rind-i ş�r�b-hareye c�m içre bir hab�b	Yerde gerek Hay�l� y�zi�n s�ye-veş senün Başuñ ererse göklere m�nend-i �fit�b	Gazel		--/---/---/---	

Tablo 3 (Devamı)

57b	Hayālî	Dilberler içre ben saña 'âşık degülmüyem 'Uşşâk içinde devlete lâyık degülmüyem	Süzumla söz çerâğıñı yağdum zemānede Husrev gibi zemānede fayık degülmüyem	Gazel		--./---/---/-.-	
57b	Hayālî	Nesīm āsa çeküb el bâğ-ı 'ālemden güzār etdüm Geçüb bûy-u gülünden hār-ı hicrân ihtiyār etdüm	Hayālî gönümünü gördüm harābāt ehli bir mey-keş Vücūdum halvetinde zāhid-i perhizgār etdüm	Gazel		.---/---/---/---	
57b 58a	Hayālî	Nola gözlerse erbāb-ı nażar ruhsār-ı cānānı Alurlar ortaya pervāneler şem'î şebistānı	Ğazabla çekdi dilber tığını gösterdi yelmānın Hayālî öldü ol öldürmeden yalmanı yalmanı	Gazel		.---/---/---/---	
58a	Hayālî	Şu kim evvel bahār erse kadeh nüş etmez ayıkdur Otursun hānede seyr-i çemen aña ne lâyıkdur	Etine cānına dolu güzeller kocmak olurdu Hayālî neylesün cür'et deminde kīse arıkdur	Gazel		.---/---/---/---	
58a	Hayālî	Gördüler had yok hadeng-i gamzeñüñ peykānına Sīnemi beñzetdiler 'uşşâk Ok meydānına	Ey ğazel bildir Hayālî nazm içinde ne idüğün Varduğunda ol sa'adet tahtıñıñ sulţānına	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
58b	Hayālî	Nigārā bezm-i hüsñünde dil-i mestānemüz kaldı Cemālūñ şem'ine yakmış perin pervānemiz kaldı	Hayālî devlet-i bî- i'tibāra bakmaduñ gitdüñ Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemiz kaldı	Gazel		.---/---/---/---	

Tablo 3 (Devamı)

58b	Hayālî	‘Aşk ehli öldürür ki görem deyu yârını Cânı çıkınca bekleye küy-u nigârını	Tab ^c -ı Hayālî ma’nî-i gayrı alub nider Şehbâzdur ki şayd özü eyler şikârını	Gazel		--./-./-./-./-.	
58b 59a	Hayālî	Eşkim sitâresin şalalı ayağa gözüüm Sen meh-liķâ yanında benüm düşdü yıldızum	Yârûñ yoluñda hâk olursam Hayālî ben Kuñl edine gözüne her ehl-i naẓar tozum	Gazel		--./-./-./-./-.	
59a	Hayālî	Tenlere rûh u muḳaddes ‘aşḳ-ı pâküñdür senüñ Devlet-i bîdâr çeşm-i hâbnâküñdür senüñ	Ey maḥabbet bâdesi kılduñ Hayālîden zuhûr Cismi içre her regi bâğuñda tâküñdür senüñ	Gazel		--./-./-./-./-.	
59a	Emrî	Mâr-gîr-i hür-ı a’zâm ṭolanur devrânı Şa’şa’a mârına şoḳdurmağ için insânı	Rüşen oldu baña Emrî bunı fikr eyler imiş Gice gördüm taña ḳalmıştı meh-i tâbânı	Gazel		..--./-./-./-./-.	
59b	Emrî	Zebânüñ mı dehânüñda yâ berg-i lâle-i ḥamrâ Düşüp âb-ı ḥayâtuñ ḥavzıña olmuş durur güyâ	Her meşkim ḳatresi gevher seyrâb ede Emrî Tecellî edecek bi’lżât añâ yâr oldı bir deryâ	Gazel		/-./-./-./-.	
59b	Emrî	Yâr yıḳsa göñlüñi ḡam çekme ey ‘âşık sevin Seng-i bî-dâd ile bünyâd eylemek ister evin	Gelsün Emrî bendenüñ seyr eylesün dîvânını Görmek isterse Ni’zâmî mülk-i nazmuñ ḥüsrev	Gazel		--./-./-./-./-.	

Tablo 3 (Devamı)

59b	Emrī	Küşte-i tığ-ı ğam-ı 'ışk olduğumçün ey melek Bir zümürüd türbe yapdı üstüme çarh-ı felek	Qabrüm üstinde kurılmış haymedür çarh Emrîyâ Zer tınâbıdur şu'â'-ı âfitâb âhum direk	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
60a	Emrī	Qatre qatre dürr içinde ebrü-yı 'anber-feşân Çevre almışdur hilâli encüm-i seyyâre şan	Ay başında mâh-ı nev şanma görinen Emrîyâ Tâlib-i dünyâya barmak gösterür devr-i cihân	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
60a	Emrī	Pâymal eyleme gîsü-yı 'abîr-efşânun Kuyruğın başma nigârâ uyur ejderhânun	Emrîyâ şanma şafağ sille-i âhumla şehir Yüzini kana yudum mîhr-i cihân ârânun	Gazel		..-/-.-/-.-/-.-	
60b	Emrī	Oldı yaşuma ğarqası fûlk-i felekle kâ'yinât Kim bulupdur ser-nigün zevraqla deryâdan necât	Dil-i hat u ebresini görse olur ğamdan emîn Nitekîm Emrî miskîn bir nişânlanmış berât	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
60b	Emrī	Şalınur gördüm çemende serv ü 'ar'ar şâh şâh Qaddün añup sîneme çekdüm elifler şâh şâh	Serv- qadler vaşf idüp didükde bir şîr-i bülend Emrî tahsîn eyledi serv ü şanevber şâh şâh	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
60b 61a	Emrī	Sultân-ı hayâl-i ruhuna dîde-i pür-hûn Urdı tınub-ı âl ile bir hayme-i gül-gün	Sultân-ı hayâl-i ruh-ı leylî içün Emrî Bir şırça sarây olmuş aña dîde-i Mecnûn	Gazel		--./.-./.-./.-	

Tablo 3 (Devamı)

61a	Emrî	Gögsüme çekdim elif üstüne yakdım taze dâğ Sen gül için lâlelerle sînem ettim reşk-i bâğ	Ol gün için şol kadar kan ağladum gülşende kim Hün-ı eşkümden kızardı Emrî pây-ı kebk-i bâğ	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
61a	Emrî	‘Âşık olmuş çarh saña şanma hırşîd u kamer İki taş almış eline sînesiñ durmaz Döger	Bunca sîm-i eşk ile fağr eylesem Emrî n’ola Çarhı gör kim bir iki dînâr ile gögsiñ gerer	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
61b	Emrî	Beñzemez ruhsâr-ı zîbâña yüzün gördüm gülüñ Nâleme öykünmez işitdüm hezârın bûlbûlüñ	La’l-i dil-dâr üzre Emrî şol fem-i yâkût renk Mîmdür kim üstine sürh ile yazılmış mülüñ	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
61b	Emrî	Hâk itse hevâ-yı zeķanuñla beni devrân Sâğar ide hâküm tuta el üstüne duran	Ėam odı kebâb itmiş idi bağrumı Emrî Peykânları yâruñ gelüp urdı aña dendân	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
61b 62a	Emrî	Mağabbet âteşi yanar belâ ocagıdır başum Egilmiş düd-ı âhumdan duğhânıdır iki kaçum	Şafaķ şanma takınur pâyına yâkûttañ ğalğâl Diler kim ola ey Emrî ‘arûs-ı dehr oynaşum	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	
62a	Emrî	Gül Ėam-ı haddüñle düşmiş hañcer-i hâr üstine Gelmiş efğân eyler anuñ bûlbûl-i zâr üstine	Ayağuß altında hâk olduğıçün ey meh zemîn Eşk-i Emrî kıldı anuñ la’l îşâr üstine	Gazel		---/-.-/-.-/-.-	

Tablo 3 (Devamı)

62a	Emrî	Bir yâln yüzlü güzeldir âteş-i 'ışk-ı nigâr Yağsa yandursa dil-i 'uşşâkı her dem vechi var	Ağladursın Emrîyi bârî kaşın göster aña Çün olur kıvıms-ı kızah bārân olıcak âşikâr	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
62b	Emrî	Her tîr ki müjgānuñ atar cānda bulursın Peykânını ey kaşı kemān kıanda bulursın	Emrî dil-i miskīnūñ o zülfe tōlaşırımış Bir gün sen anuñ boğazın urğanda bulursın	Gazel		--./--./--./--	
62b	Emrî	Ebrūmı gören dīde-i pür-hūn üzerinde Beñzetdi belā erbine Ceyhūn üzerinde	Ey Emrî leb-i ğoncada bir jāle-i terdür Bir kıatre 'arak ol leb-i mey-gūn üzerinde	Gazel		--./--./--./--	
62b 63a	Emrî	Degdüğine cümle hūsn esbābı yūsufdan saña Hüccet ol kıat iki ruhsār iki şahiddür aña	Āh âteşnāk zerrīn ser 'ilm Pādīşāhı sen bā'Emrî -i 'ālemiñ	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
63a	Emrî	Müjemde kıatre kıatre eşk-i hūn-āb Dizilmiş rīşteye güyā ki 'unnāb	Kırıtduñ 'ālemi āhuñla Emrî Ki akmaz çeşme-i hırşīdden āb	Gazel		---./---./---	
63a 63b	Emrî	Hilāl u hāme vü tōmār u şem' ü gonca-i zanbağ Nice bir ola pençeñle düz olmaz elde beş barmağ	Ne mihr olur yed-i beyzāsı olmış her şu'ā'ınuñ Ucı bir māh-ı bedr Emrî anā bir māh-ı nev mülhāk	Gazel		---./---./---./---	

Tablo 3 (Devamı)

63b	Emrî	Ğamzesine seni gördükçe göz eyler ey dil Her zamānda kılıcıñ sende diker ol kâtil	Qıl qadar eylüğüñi görmedüm ey şeh dimesün Emrîñüñ fikr-i miyānuñla tenin bir mü qıl	Gazel		..--/..--/..--/..--	
63b		Seni biñ cānla sevdi delü cān Yok derd-i ğam añā vāllāhi inan	Gör ğamze içün dildāra Görmedim ğamzesi gibi ğamāz	Gazel			
64b	Abdül'Halīm	La'l meygūnuñ görüp her dem çeker qan olmada Ebr-i hađđinden nem alup çeşm-i giryān olmada	Serv gibi sen şalındıkça rah-ı gülzārda Sāye-veş 'Abdülhalīm üftāde olmada	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
64b	Şeyhü'l İslām Yahya	Ey zülf-i ham-ender- ham-ı küllāb-ı muḥabbet Hep saña çekildi dil-i erbāb-ı maḥabbet	Yahyā ḥarem-i 'aşka girerse nola bāk Meftūḥdur erbāb-ı dile bāb-ı maḥabbet	Gazel		---/---/---/---	
64b Der kenār	(?)	Lebleriñ ----- cān pürdür meydır bilmem nedür Çeşme-i ḥayvān mı kevşer meydır bilmem nedür	Söyleden bülbül gibi erbāb-ı bezmi ----- ----- Sākī gelir ḥamīdir sāğır meydır bilmem nedür	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
65b	(?)	Ölelim dersin eğer mest ü ḥarāb ey sākī Sürmeğe cām-ı meyi eyler şitāb ey sākī	Her kimin ki lāğarı - ---dilberi yok gülde İçdüğü dem -----olur bāde-i nāb sākī	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	

Tablo 3 (Devamı)

65b		Çāk edip gül yaqasın ruhsārīñ eyler arzū Ağız açup ğoncalar güftārīñ eyler arzu	Nükte-i mihr muḥabbettir bu hep sözleriñ Ehl-i diller şāfiyā eş'ārīñ eyler arzū	Gazel	---/---/---/---	
66a	(?)	Sevād esip nāz olmuş gider cānānım eğlenmez Nice şabr eden bil'lāh bir dem cānım eğlenmez	Bilürseñ şāfiyā eğlenecedir bīmār zār olmak Anuñ çün nāle kılmazsa dil nālānım eğlenmez	Gazel		
66b 67a	'İlmī	'Adl ü dād it vāriş-i mülk-i Süleymān bilmiş ol Pek za'if oldı şükūh-ı Āl-i 'Osmān bilmiş ol	Sa'y idüp dünyāda bulunur bir ḥekīm 'amāl ----- idi her düzen böyle perişān bilmiş ol	Kaside	---/---/---/---	Va'az İbrāhīm goft
67b	Muḥibbī	Maḥabbet cāmın içelden dilā ben derd-i ser çekdüm Düşelden āteş-i 'ışka neler çekdüm neler çekdüm	Muḥibbī gülşene varma temāşā eyle bu sinem Kızıl güller kılup dağum elifden servler çekdüm	Gazel	---/---/---/---	Merḥūm Sultān Süleymān fermūde
67b	Muḥibbī	İhtiyār-ı fakr iden dergāh u eyvān istemez Zād-ı ğamdān özge hergiz kendüye nān istemez	İy Muḥibbī yār elinden bir kadeḥ nüş eyleyen Ḥızr elinden ger olursa āb-ı ḥayvān istemez	Gazel	---/---/---/---	Sultān Süleymān fermāye

Tablo 3 (Devamı)

68a	Celālî Bey	Bu çeşm-i dūr- feşānum giryān olur kalur mı Seyl-i sirişküm āhir ‘ummān olup kalur mı	Olmadı dil Celālî çāh-ı elemden āzād Bî-kes olan esîr-i zindān olup kalur mı	Gazel	--./-./-./-./-.-	Merhûm Sultân Selîm Hân Hazretlerinin şahib Celāl Çelebî eyledikde Celāl Çelebî söylemiştir
68a	Selîmî	Çü ba‘de’l-üsri-i yüsrâdur gözüñ giryān olup kalmaz Güher gavvâsı garķ-ı şiddet-i ‘ummān olup kalmaz	Selîmî çāh-ı gâmda cevr-i hussād ile Yûsuf-veş Gönül bir kim esîr- i miñnet-i zindān olup kalmaz	Gazel	.---./-./-./-./-.- --	Nâzire-i Sultân Selîm Hân Fermûde
68b 69a 69b	Bākî	Gül-şene altun varaķlar zeyn idüp bād-ı hazān Güyyā zer-kûblar dükkāmı oldu gül-sitān	Mesned-i rifatde genc-efşān-ı ihsān ol müdām ‘Ömr ü devlet pāy- dār iķbāl ü ‘izzet cāvidān	Kaside	-.--./-./-./-./-.- .-	Kaşîde-i Hazān
69b 70a 70b	Bākî	Hürşîd öninde şu‘lelenür māh-ı nev müdām Güyā ki şem‘a karşı görünür kenār-ı cām	Devrān muṭîr u gerdiş-i gerdün be- kām-ı dil Ecrām rām devlet ü iķbāl müstedām	Kaside	--./-./-./-./-.-	Kaşîde-i diğeri berāy-ı bâbâ çelebî
71a 71b 72a	Bākî	Bāga reşk itse revā ravza-i firdevs-i berîn Şol kadar zînet ü fer virdi yine Ferverdîn	‘Andelîbān-ı hōş- elhān-ı gül-istān-ı şenā İdeler medhûñ ile hōş nağamāt-ı rengîn	Kaside	..--./-./-./-./-.-	Der-medāyih-i Kādî-i Şām Müftî-zāde-i şahib-iḥtişām

Tablo 3 (Devamı)

72a 72b 73a 73b	Bākī	Ne hōş yaraşdı sipihre kevākib içre hilāl Taķında pāyine güyā ki cevherī ħalħāl	Giceñ şerefde şeb-i Kadr ü gündüzüñ bayram Nevāl ü ni'met ile ħān-ı 'ayş māl-ā- māl	Kaside	.../.../.../.../...	Der-sitāyiş-i Kubād Pāşā 'Ālī mīr-i mīr'ān velāyet ħaleb
74a 74b 75a	Bākī	İtdi şehri şeref-i maķdem-i Sulţān-ı cihān Reşk-i bāğ-ı İrem ü ğayret-i gül-zār-ı cinān	Qılıcuñ üstün ola niteki tığ-i ħūrşid Sāye-i salţanatuñda ola āsüde cihān	Kaside	.../.../.../.../...	Fī tehniye-i ķudümül mülk alā 'azim nāhib-- -----el feth ----- -----
75b 76a 76b 77a	Bākī	Rūh-baĥş oldu Mesīhā-şifat enfās-ı bahār Açdılar dīdeleriñ ĥāb-ı 'ademden ezhār	Gül gibi ħurrem ü ĥandān ola rüy-ı baĥtuñ Sāğar-ı 'ayşuñ ola lāle-şifat cevher-dār	Kaside	.../.../.../.../...	Der şıfat-ı bahār Kūdret Pāşā -ı gülmekār
77b	Bākī	Yılđa bir açılup ancaķ şen olur bāğda gül Qanı ol ġonca-i ĥandān gibi şūĥ u şengül	Dūd-ı āhın yine Bākī şerer-ālūd itdi Yāre 'arz eyledi bir dāne zer-efşān sünbül	Gazel	.../.../.../.../...	
77b	Bākī	Devr-i gül irdi ġonca-şıfat olma teng-dil 'Azm eyle ħarf-ı gül-şene gül gibi gül açıl	Şaĥn-ı ħemende nefĥa-i bād-ı bahār ile Bākī gül-āb u ġāliye misk oldu āb u ġil	Gazel	.../.../.../.../...	

Tablo 3 (Devamı)

77b 78a	Bākī	Hōş geldi baña mey-gedenüñ âb u hevâsı Ente ne güzel yirde yapılmış yıkılası	Meddâh olalı çeşm-i ğazâlâneñe Bākī Öğrendi ğazel tarzını Rûmuñ şu‘arâsı	Gazel		--./--./--./--	
78a	Bākī	Haţ-ı ruhsâruña teşbîh idüp ey şüh senüñ Bâğda ğonca biraz rişine güldi çemenüñ	Elüñ irişmedi ol serve diyü ey Bākī Ta‘n u teşnî i belâsın çekertiz irişenüñ	Gazel		..--/..--/..--/..-	
78a	Bākī	Nâm u nişâne kalmadı faşl-ı bahârdan Düşdi çemende berg-i dıraht i‘tibârdan	Bākī çemende haylî perîşân imiş varak Beñzer ki bir şikâyeti var rûzgârdan	Gazel		--./--./--./--	
78b	Bākī	Düşse gönli n’ola ol hançer-i hün- efşâne Müjeñ oklarınıñ eylükleri batdı câne	Cân nişâr eyledi Bākī bilini kuçmak içün Der-miyân etdi bu gün varını dervîşâne	Gazel		..--/..--/..--/..-	
78b	Bākī	Sîne gencînesini hançer-i cânân deldi Bu gün ol şüh-ı dil-ārâ yine bir kân deldi	Bākīya bezm-i belâda neye döndük görseñ Nây-veş bağrumuzı nâle vü efgân deldi	Gazel		--./--./--./--	
78b 79a	Bākī	Ey dürr-i pāk ağzuña nisbet senüñ şadef Deryâ sevâhilinde yatur pâre-i hazef	Esrâr keşfin itmek için şofî Bākīyâ Başın muraqqâfına çeker nitekim keşef	Gazel		--./--./--./--	

Tablo 3 (Devamı)

79a	Bâkî	Nağamât eylemege başladı şanma anı sen Ehl-i süzün şanemâ âteşin üfler ney-zen	Bâkiye 'işret ü 'ayş itmege hecrüñde yiter Nâle ney gö yaşı mey fıkr-i vişâlün gül-şen	Gazel		..--/..--/..--/..--	
79a 79b	Bâkî	Çerâğ-ı bezm-i vaşl olmağa bir şeb 'ârız nûr Kefîli boynıdur ol meh-liķānuñ şem'-i kâfûr	Virildi cāna ey Bâkî niğāruñ manşib-ı 'aşkı Elifler na'illerdür sinede tuğrā-yı menşûr	Gazel		..--/..--/..--/..--	
79b	Bâkî	Haṭṭ-ı la'liyle kaşı cānānuñ Bir rubā'isidür Gülistānuñ	Bâkî senden cefā vü cevr ummaz Eger olursa lutfuñ ihsānuñ	Gazel		..--/..--/..--	
79b	Bâkî	Hele ben şöyle kıyās eylerin ey gayret-i hür Kūyuña nisbet ola gül-şen-i cennetde kuşûr	Ruḥlaruñ medḥini eflāke çıkardı Bâkî Şevkden töldi bu gün nūr ile Beytū'l- Ma'mûr	Gazel		..--/..--/..--/..--	
80a	Bâkî	Bî tekellûf yüz sürer her şeb ruḥ-ı renginüñe Böyle niçün yüz virürsin döstüm bâlinüñe	Cilve-gāh-ı şahid-i ma'nâ olaldan Bâkîyâ Reşk ider âyîneler ṭab'-ı şafâ-âyîñüñe	Gazel		..--/..--/..--/..--	
80a	Bâkî	Şubḥ-ı vaşl-ı yârdur bezm-i şarâb itmek gerek Sâgar-ı zerrini reşk- i âfitâb itmek gerek	Bâkîyâ mahşûl-i 'ömri vaḳtidür şimden girü Akça döküp dîdeden bir bir hisâb itmek gerek	Gazel		..--/..--/..--/..--	

Tablo 3 (Devamı)

80a 80b	Bākī	Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-günü verd-i ter gibi Sā'id-i sākī olur şāh-ı gül-i aḥmer gibi	Şad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāğda Bir gül-i bī-ḥār açılmaz Bākıyā sāğar gibi	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
80b	Bākī	Beñzetdiler o māha diyü mihr-i enveri Biri birine koydı fiğānum felekleri	Bākī şarīr-i kil-k-i bedāyī'-nigārdur Şeh-bāz-ı dest-i fikretümün şīt-i şeh- peri	Gazel		--/-.-/-.-/-.-	
80b	Bākī	Çekdi zincire beni 'aşkuñ nitekim şīrlər Eşk-i çeşmüm iki yanumdan iki zincirler	İrmege şubḥ-ı vişāl-i yāre hergiz çāre yok Bākıyā āfākı tıtdı nāle-i şeb-gīrlər	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
81a	Bākī	Düşse zülfinden 'araḳ ruḥsār-ı cānān üstine Gūyiyā şeb-nem düşer gül-berg-i ḥandān üstine	Ġam degül gelse dile Bākī pey-ā-pey derd ü ḡam Eksük olmaz tekyedür mihmān mihmān üstine	Gazel		-.--/-.-/-.-/-.-	
81a	Bākī	Ṭapuñdur Ka'be-i 'ulyā-yı eşḥāb-ı şafā kıblem Ḳapuñdur Mescid-i Akşā-yı erbāb-ı vefā kıblem	Yüzüñ görüb n'ola vaşluñ temennā eylese Bākī Görinse Ka'be dirler müstecāb olur du'ā kıblem	Gazel		.---/-.-/-.-/-.-	
81a 81b	Bākī	Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur Zülfüñ yanında revnaḳ-ı 'anber şikest olur	Bākī çeker mi bāde-i engür minnetin Her kim ki mest-i cür'a-i cām-ı Elest olur	Gazel		--/-.-/-.-/-.-	

Tablo 3 (Devamı)

81b	Bākī	Çıkar eflāke derūnem şereri dōne dōne Dökilür hāke yaşum kaçreleri dōne dōne	Kaatre-i eşkine öykündi diyü Bākīnūn Çarh-i hakkāk yonupdur güheri dōne dōne	Gazel	..-./..-./..-./..-	
81b 82a	Bākī	Halk-ı ‘ālem gül seveydi kāşkī bülbül gibi Ol lebi gonca baña tenhā kalurdi gül gibi	Çeşmüm üzre görinen hūn-ābe şanma Bākīyā Gözüme geldi şarāb-ı ‘aşk-ı dil-ber mül gibi	Gazel	..-./..-./..-./..-	
82a	Bākī	Gül-gūn kabāsı ol şanemūn şanki lāledür Cism-i laṭīfī lāle-i hamrāda jāledür	Bākī sipihr āhum oķına siper tutar Farķ-ı felekde zāhir olan şanma hāledür	Gazel	..-./..-./..-./..-	
82a	Bākī	Cüy-bār-ı vādī-i ğam eşk-i çeşm-i ter yiter Rüy-ı zerd ol cüy- bāra berg-i nīlūfer yiter	Bākīyā meyl eylemez āraiş-i dünyāya dil Rüy-ı zerd ü gevher- i eşküm zer ü zīver yiter	Gazel	..-./..-./..-./..-	
82b	Bākī	Gerçi gāyet mestdür ol nergis-i hūn-rīzler Kaṭı geçkindür velī ol gamze-i ser-tīzler	Ğam degül Bākī iñen açılmasa ol gül- ‘izār Ser-girān olurlar ekşer gonca-i nev- hīzler	Gazel	..-./..-./..-./..-	
82b	Bākī	Goncalar içre nihān eyleme gül-berg-i terūn Ya’nī seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerūn	Şīr-i Bākīyā kulaķ tutmasa zāhid ne ‘aceb Söz güherdür ne bilür kadrini nā-dān güherūn	Gazel	..-./..-./..-./..-	

Tablo 3 (Devamı)

82b 83a	Bâkî	Hâr-ı gamda 'andelîb eyler figân u zârlar Goncalarla şalınur şahın-ı çemende hârlar	Hâk budur Bâkî nazîr olmaz bu mu'ciz nazmuña Şi're âgâz itseler şimden girü sehîhârlar	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
83a	Bâkî	Dil-beste-i kemend-i ser-i zülf-i yârdur Cân haste-i girişme-i çeşm-i nigârdur	Bâkî sîrûd-i bezm-i tarab-hâne-i hayâl Şavt u şarîr-i hâme-i gevher-nişârdur	Gazel		--/-.--/-.--/-.--	
83a 83b	Bâkî	Cünd-i şitâyı taşa tutup yine jâleler Kaşd itdiler ki milket-i gül-zârı alalar	Bâkî bu demde hayf ola ehl-i mezâk eger Künc-i belâ vü gûşe- i miñnetde qalalar	Gazel		--/-.--/-.--/-.--	
83b	Bâkî	Bir şafâ-bahş kanı câm-ı muşaffâdan yig Bir tarab-sâz mı var sâğar-ı şahbâdan yig	Bâkıyâ mey-gedenüñ ehl-i harâbât içre Hîdmet-i hâk-i deri devlet-i Dârâdan yig	Gazel		..--/..--/..--/..--	
83b 84a	Bâkî	Süz-ı 'aşkuñla kaçan kim dilden âh u zâr olur Âh dūd u dūd ebr ü ebr âteş-bâr olur	Goncaya baksa lebûñsüz çeşm-i Bâkî bir nazâr Gonca berg ü berg hâr u hâr hançer-dâr olur	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
84a	Bâkî	Dil derdini gamuñla dil-efgâr olan bilür Bimâr hâlini yine bimâr olan bilür	Sevdâ-yı zülf-i yâr ile Bâkî ne çekdüğün Bend-i kemend-i 'aşka giriftâr olan bilür	Gazel		--/-.--/-.--/-.--	

Tablo 3 (Devamı)

84a	Bākī	Göñül tekml-i fenn-i ‘aşk iden üstād-ı kāmildür Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür	N’ola rahm eylemeze Bākīyā aḥvāl-i ‘uṣṣāka Dil-i sengini cānānuñ rakībe ḳatı mā’ildür	Gazel		---/---/---/---	
84b	Bākī	Şahrālara düşerse n’ola nāfe-i ğazāl Sevdālara şalupdur anı dil-berā o ḥāl	Şāhib-cemālūñ ehl-i kemālūñ muḥibbiyüz Bākī ḳul eyledi bizi ol ḥüs-n-i ber-kemāl	Gazel		--/././././.-	
84b	Bākī	Giceler kāküli sevdāsı ile dil- dāruñ Ḥaddi pāyānı mı var dūr u dırāz efkāruñ	Bākīyā söyle lebi yādına rengin ğazeli Demidür nūş-ı meyūñ mevsimidür eş’āruñ	Gazel		.././../././.-	
84b 85a	Bākī	Cānlar fidā maḥabbet-i cānāne ser degül Erbāb-ı ‘aşka terk-i ser itmek hüner degül	İki cihāna virmedi bir yār-i sādeyi Bākī esir-i ḳayd-ı nuḳūş u şuver degül	Gazel		--/././././.-	
85a	Bākī	Başlar kesilür zülf-i perişānuñ ucından Ḳanlar dökilür gamze-i bürrānuñ ucından	Mürğ-i dil-i Bākīyā görün fāḥte-āsā Efğan ider ol serv-i ḥırāmānuñ ucından	Gazel		--/././././.-	
85a	Bākī	Cānā görünse ṭarf-ı ‘izāruñ niḳābdan Ḥalk āfitāb toğdı şanurlar seḫābdan	Bezm-i belāda nāle vü āhuñla Bākīyā Müstāgnīyüz terāne-i çeng ü rebābdan	Gazel		--/././././.-	

Tablo 3 (Devamı)

85b	Bākī	Nāle-i dil ol ham-ı zūlf-i hümmā- pervāzdan Şan figān-ı mürğdür ser-pençe-i şeh-bāzdan	Vaşf-ı nāz-ı nāzenīnūmdür bu şîrüm Bākīyā Muṭrīb-ı meclis ser- āğāz eylesün şehnāzdan	Gazel		---/---/---/---	
85b	Bākī	Meclis-i ‘aşka girüp ayağı evvel çekdüm Mā-sivādan götüri āhır-ı kār el çekdüm	Bākīyā hūn-ı dili dīde dūketdi gördüm Mey-i nābı bedel-i mā-yeteḥallel çekdüm	Gazel		..-/..-/..-/..-	
85b 86a	Bākī	Saḥa kūyuñ içre olana qarın Melek hem-nişin ü felek şeh-nişin	Şorarsañ kapuñda şehā Bākīyi Ġulām-ı kemīn bende-i kemterīn	Gazel		..-/..-/..-/..-	
86a	Bākī	İrişdüm bahre cūy- āsā basīt-i ḥākden geçdüm Bisāt-ı kūrbe irdüm çenber-i eflākden geçdüm	Metā’ı dehr bir puldur aqar şu ‘ömr- i müsta’ cel Anuñ’çün Bākīyā esbābdan emlākden geçdüm	Gazel		---/---/---/--- -	
86a 86b	Bākī	Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum Melāmet fülkidür ser aña lengerdür iki qaşum	Ayırdı sihr idüp yāri sipihr-i pīre-zen benden Ne lu’b itdi baña gör Bākīyā bi’llāhi oynaşum	Gazel		---/---/---/--- -	
86b	Bākī	Dil milketini yaqdı ḥayāl-i dehān-ı yār Virdi fenāya gösgötüri şehri bir şirār	Bākī yanardı tāb-ı teb-i hecr-i yār ile Şu sepmeyeydi yüregine şîr-i āb-dār	Gazel		---/---/---/---	

Tablo 3 (Devamı)

86b	Bākī	Mihr-i ruḥuñla dilde kimüñ tāze dağı var Tāb-ı çerāğ-ı şems u kâmerden ferāğı var	Bākī gözinden eyle hazer şorma leblerin Zinhār ġāfil olma şarābuñ yaşağı var	Gazel	--/-.-/-.-/-.-	
87a	Bākī	Tutalum mihri görem tal'at-i dil- ber yirine Kime dil bağlayam ol zülf-i mu'anber yirine	İşigüñ taşu ile ḥāk-i ḥarīmüñ besdür Bākī-i ḥaste-dile bāliş ü bister yirine	Gazel	..-/-.-/-.-/-.-	
87a	Bākī	Çıkısa eflāke n'ola āteş-i āhum şereri Çarḥdur encüm-i seyyārenüñ ey mäh yiri	Lebine öyktünür ol ḥusrev-i şirīn- dehenüñ Bākıyā ḥalk 'aceb mi mezelense şekeri	Gazel	..-/-.-/-.-/-.-	
87a 87b	Bākī	Zülfüñi görsem 'izāruñ üzre ey ḥür-i cemil Şanuram zincir şeklin bağlamışdur Selsebıl	Muntazır olsa n'ola nergis ġubār-ı kūyına Tütıyā Bākıyā muḥtāc olur çeşm-i 'alıl	Gazel	..-/-.-/-.-/-.-	
87b	Bākī	Kūyuñ yolında nice kez ey mihr-i bī- nazır Şeb-rev diyü tıtlıdı giceyle meh-i münür	Bir pādīşāh-ı ḥüsne kul oldu ki Bākıyā Anuñ esir-i 'aşkı olupdur cevān u pır	Gazel	--/-.-/-.-/-.-	
87b 88a	Bākī	La'lıñ katında kıymet-i gevher şikest olur Zülfüñ yanında revnağ-ı 'anber şikest olur	Bākī şikenc-i zülfı ġamın yazmağ istesem Tākat getirmez elde kalemler şikest olur	Gazel	--/-.-/-.-/-.-	

Tablo 3 (Devamı)

88a	Bākī	Cāna şafağda şanma tülû' itdi māh-ı nev Yağdı cihānı 'aşkuñ odı çıkdı bir 'alev	Bākī çek imdi cām-ı ğam-ı bezm-i fürkatin Kim didi saña yār gibi bī-vefāyı sev	Gazel		--./-./-./-./-.	
88a	Bākī	Gül-sitān bezm-i şarāb u cām-ı mey güldür baña Kulkül-i halk-i şurāhī şavt-ı bülbüldür bana	Hayder-i Kerrāriyam meydān-ı nazmuñ Bākıyā Nevk-i hāme Zü'l- feğār u tab' Düldüldür baña	Gazel		-.--./-./-./-./-.	
88b	Bākī	Cevr ile terk ider mi kişi şehr-i yārını Lāyık mıdur ki terk ide kul şehr-i iyārını	Cān virdi şevk-i hüsniñe Bākī-i haste-dil Pür-nür ide Hudā-yı Te'ālā mezārını	Gazel		--./-./-./-./-.	
88b	Bākī	Esirgemek gerege 'aşık-ı dil-efğārı 'Ale'l-huşuş ki bir bī-vefā ola yāri	Hemīşe kāmēt-i bālāñı vaşf ider Bākī Bülend-mertebe olsa 'aceb mi eş'arı	Gazel		.--./-./-./-./-.	
88b 89a	Bākī	Tır-i ğam-ı nigār ile ten yara yaradur Şimşir-i cevri yār ile dil pāre pāredür	Bākī derünem āteşiniñ dūdudur felek Mihr-i sipihr āhum odından şirāredür	Gazel		--./-./-./-./-.	
89a	Bākī	Dil derd-i 'aşk-ı yār ile bezm-i belādadur Kad çeng ü nāle nāy u ciger hūnı bādedür	Men' eyleme yanuñca sürinsün қо sāye-vār Bākī kuluñ da pādişehüm bir fütādedür	Gazel		--./-./-./-./-.	

Tablo 3 (Devamı)

89a	Bākī	Baḥs itmesün 'izāruñ ile encümende şem' Kānda çerāğ-ı mäh- ı şeb-efrüz kānda şem'	Bākī 'aceb mi şî'r-i dil-efrüzün itseler Erbāb-ı 'aşk cem' olıcak encümende şem'	Gazel		--./-./.-./-.-	
89b	Bākī	Cevr ü cefāña kâ'il olurdum velī şehā Maḥşūş olaydı ol da cihānda hemān bana	Vaşşāfısın o serv- kādūñ rāstı bu kim Ṭāb'-ı bülend-ṭarzuña aḥsent Bākīyā	Gazel		--./-./.-./-.-	
89b	Bākī	Şām-ı firākuñ āhır şubḥ-ı vişāldür Mihr-i müniri pertev-i nūr-ı cemāldür	Reşk itme 'ömr-i devlet-i dünyāya Bākīyā Kim ḥāb-ı ḡaflet içre hemān bir ḥayāldür	Gazel		--./-./.-./-.-	
89b 90a	Bākī	Ol āfitāb-ṭal'ata kim dirse mäh-rū Olsun cihānda meh gibi dā'im siyāh-rū	Kūyuñ yoluñda Bākī- üftāde var iken Ḥayfā o keff-i pāye süre ḥāk-i rāh rū	Gazel		--./-./.-./-.-	
90a	Bākī	Yıllar-durur yoluñda senüñ pāy- māldur Miskīn zülfüñ ayağa şalma vebaldır	Bār-ı belā-yı 'aşka heves kılma Bākīyā Zirā taḥammül itmeyesin iḥtimāldür	Gazel		--./-./.-./-.-	

Tablo 3 (Devamı)

90a	Bâkî	Sâkî elünde bûlbüleyi bûlbül eyleseñ İçseñ şarâbı ruhlaruñı gül gül eyleseñ	Destûnde Zül-feķâr-ı ‘Alî nev-k-i hâmedür Bâkî semend-i şabûñ olur Dûldül eyleseñ Bâkî nice bir fâhte- veş bâğ-ı belâda Nâlân olam ol serv-i hıramânûñ elinden	Gazel		--./-./-./-./-.-	
90b	Bâkî	Çāk oldu yaķam cevr-i firāvānuñ elinden Şad-pāre iken dāmen-i dil anuñ elinden		Gazel		--./-./-./-./-.-	
90b	Bâkî	Bir ân içinde ğamzen okı nice kan ider Dil cân evinde şaklayup anı nihân ider	Vaşluna cân dilerse dirîğ itme Bâkıyâ Zinhâr gâfil olma seni imtihân ider	Gazel		--./-./-./-./-.-	
91a	Bâkî	Yokdur şebât çünki cihân-ı harâbda Birdür hezâr sâl ile yek-dem hisâbda	Bâkî şafaķda mihr-i münevver şanur gören ‘Aks-i ‘izâr-i sâķiyyi cām-ı şarâbda	Gazel		--./-./-./-./-.-	
91a	Bâkî	Bildüñ mi sen de kendüñi ey bî-vefâ nesin Āşüb-ı dehr ü âfet- i devr-i zamānesin	Gâhî cenâb-ı Leyliye mektûb uçurmağa Urındı Kays başına mürğ âşiyānesin	Gazel		--./-./-./-./-.-	

Tablo 3 (Devamı)

91a 91b	Bâkî	Ey çarh gerçi cânuma geçdi cefân oķı Ammâ hadeng-i âhuma sen de nişânesin	‘Ayš u ‘işret demidür çekme ğam- ı devrânı Bâķiyâ gel berü sâĝar çekelüm rindâne	Gazel		..-/.-./..-/.-	
91b 91b 92a	Bâkî Bâkî	Ser-i küyuñ şanemâ cennet-i a’lâ bilürin Müntehâ kâmetüñi Sidre vü Tûbâ bilürin Saña teşbîh itmek olmaz ey meh-i şâhib-cemâl Âfitâba ger hilâl ebrü vü Nâhîd olsa hâl	Bâķiyâ gül-şen-i firdevsi baña ‘arz itme Âsitânın ben anuñ menzil ü me’vâ bilürin Bâķiyâ ‘işrettedür ‘aşkıyla yâruñ kâ’inât Nuķl encüm mey şafaķ sâķî felek sâĝar hilâl	Gazel Gazel		..-/.-./..-/.- -./-./-./-./-./-	
92a	Bâkî	Diller revâne oldılar ol meh- likâyile Etfâl-işehr şanki segirdürler ay ile	Ümmîd-i vaşl-ı yârdan el çekme Bâķiyâ Şâyed ki dest-gîr ola bir merhabâyile	Gazel		-./-./-./-./-	
92a 92b	Bâkî	Terk itdi ben za’îfini gitdi revân gibi Gelmek müyesser olmadı bir daķı cân gibi	Tîr-i ğamuñ nişânesidür diyü Bâķiyâ Allâh ki hâķ çekdi çevürdi kemân gibi	Gazel		-./-./-./-./-	
92b	Bâkî	‘Aķlumu ğamze-i câduları meftûn itdi Göñlümi silsile-i mûları mecnûn itdi	Bâķiyâ şâdilîķ eylerse ‘aceb mi aĝyâr Çarh anuñ tâlî’ini gör nice meymûn itdi	Gazel		..-/.-./..-/.-	

Tablo 3 (Devamı)

92b 93a	Bākī	Medhūş-ı cām-ı la'luñ mestānedür şanurlar Mest-i şarāb-ı 'aşkuñ dīvānedür şanurlar	Zülfünden ayrı Bākī bir hāl ile yürür kim Zincirden boşanmış dīvānedür şanurlar	Gazel		--./-./--./-.-	
93a	Bākī	Cānān odur ki meyl ide anı gçrince cān Esbāb-ı hüsni hūb ola ammā be-şarṭ-ı ān	A'dāya baş egdüremez kimse Bākıyā Şemşīr gibi olmayıcak ser-be-ser zebān	Gazel		--./-./--./-.-	
93a	Bākī	Berg-i gülden ruḥı ol lāle-'izāruñ terdür Nükte fehm eyle begüm haylice rengin yirdür	Cüy-ı hüsni ābı taşup çıkıñ o servüñ biline Bākıyā şanma miyānında tūran hançerdür	Gazel		..-/...-/.../-	
93b	Bākī	Cāmla la'lündür senüñ āyīne rüy-ı enverüñ Adı var Cām-ı Cem ü Āyīne-i İskenderüñ	Bir içim şu istedi hecründe Bākī haste- dil Virmedi kaçā cevāb aña tayıdı hançerüñ	Gazel		..-/...-/.../-	
93b	Bākī	Mestāne düşmişin bu gice sāgar üstine Sākī bezm didi yüzüñ güller üstine	Nüşin lebinde haṭṭını kim görse Bākıyā Şīrīnlik yazıldı şanur şekker üstine	Gazel		--./-./--./-.-	
93b 94a	Bākī	Ḳāmeti vaşfını 'arz eylediler Tūbāya Ser-fürü eyledi ol serv-i sehī-bālāya	Kemer eylerdi kolın ince bilüñe Bākī Girmese hançer-i Hün-rizüñ eger araya	Gazel		..-/...-/.../-	

Tablo 3 (Devamı)

94a	Bākī	Var iken hançerinin 'aşıka dil-dârlığı Ġam degül eylese peykânı dil-âzârlığı	Zer-ger-i kâmilidür şan'at-ı şî'rûn Bākī Nic' olur gel bertü seyr eyle kâlem- kârlığı	Gazel		-.--/-.--/-.--/-.--	
94a 94b	Bākī	Ruġuñ ey ġonca- dehen berg-i gül-i ġöd-rûdur Dir gören zülf-i siyeh-kârûñ için şeb-bûdur	N'ola meyl itseler eş'ârûña erbâb-ı şafâ Bākıyâ şî'r degüldür bu bir aķar şudur	Gazel		..--/..--/..--/..--	
94b	Bākī	Göñül dâġ-ı ġamuñla sîne de bir şem' uyandurmuş Çerâġ-ı 'aşķa bir ġarrâ kı zıl altunı yandurmuş	Bu ġün Bākıyâ ol âfet vişâlin va'deler kılmış Yalanlar söylemiş miskîni gerçekten inandurmuş	Gazel		..--/..--/..--/..--	
94b	Bākī	Şanma ıklîm-i tene ġâkim olan cânumdur Sîne de tîr-i ġam-ı ġamze-i cânumdur	Zâhirâ gerçi gedâ- şûretem ammâ Bākī Maġzen-i genc-i ma'ânî dil-i vîrânımdur	Gazel		..--/..--/..--/..--	
95a	Bākī	Nev-bahâr oldu gelüñ 'azm-i gül- istân idelüm Açalum ġonca-i ķalbi gül-i ġandân idelüm	Oķusun vaşf-ı ruġ-ı yâr ile Bākī şî'rin Bülbül-i gül-şeni meclisde ġazel-ġân idelüm	Gazel		..--/..--/..--/..--	

Tablo 3 (Devamı)

95a	Bākī	Qıyām itdi çemende yāre qarşu Çenār u ‘ar‘ar u şimşād kamu	Cihān enfās-ı müştüñüñle taldı Saňa Haqdan ‘a‘adur Bākıyā bu Bākıyā ol āfıtāb-ı ‘ālem-ārā germ olup	Gazel		---/---/---	
95b	Bākī	Nergis üzre berg-i zerd u jāleler kim vardur Er çerāğına dizilmiş dirhem ü dınardur	Māhdan garrā yirüm var dirse vechi vardur	Gazel		---/---/---/---	
95b	Bākī	Her kaçan gönlüme fıkr-i ‘arız-ı dil-ber düşer Güıyā mir’āta ‘aks-i pertev-i hāver düşer	‘Arız u ruhsāruñı vaşf itse Bākī her kaçan Şı‘rı ey gül-çihre anuñ böyle rengin- ter düşer	Gazel		---/---/---/---	
95b	Bākī	İrdüm fıgān u zār ile ol āsitāne ben Çıkdum kemend-i nāle ile āsmāne ben	Yād-ı lebüñle cām-ı mey-i la‘l-fām içün Küy-ı muğānı geşt iderin hāne hāne ben	Gazel		---/---/---/---	
96a	Bākī	Görinen encüm degil güıā hazān-ı evrākınuñ ‘Aksidir āyine eflāke düşmüşdür ‘ayān	Gelmeyesin gülğadarı vaşf ider meyl gibi Gülistān ‘āleme Bākī gibi bir tekne-dān	Gazel		---/---/---/---	
96a	Bākī	Nesīm-i şubh eser cān-bağş olup āheste āheste Cihānda böyle cān virmiş degüldür dağı bir hāste	Bir elde Bākıyā gül gibi sāğar var iken geldi Hayāl-i kākül-i müştüñi sünbül şundı bir deste	Gazel		---/---/---/---	

Tablo 3 (Devamı)

96a	Bâkî	Yazmış debîr-i hikmet ezel şafha-i güle Bülbül dem-â-dem ağlaya her bār gül güle	Bâkî çemende şîşe-i mey kulkul eylese Bülbül terâne başlayacak uysa bülbüle	Gazel	--./-./-./-./-.	
96a Der- kenar	Bâkî	Ruhsârûna haft-ı 'anber-efşân 'Abd-i Habeşîdür adı reyhân	Bâkî sözi gibi cevher itsün Perverde iderse kân-ı imkân	Gazel	--./-./-./--	
96a Der Ke- nar		Rah-ı mäh şeb aradan 'izâr yâr zibâdır Kamer-i 'alâyâ mihrimiz 'alâdan 'alâdır	Dilârâ kameti şemşâda nisbet şâh-ı tûbâdır Nihâl-i kıdd dilber hâk bu kim 'alâdan 'alâdır	Gazel	.---./---./---./--	
96b	Türâbî Bâbâ	Her vilâyetde şehâ hıfz u hürâset gitdi Zulme meyl itdi cihân halkı 'adâlet gitdi Ehle virilmeyeli manşıba râğbet gitdi Tağılup ehl-i kura cümle ra'yyet gitdi Her taraf fitne olup emn ü emânet gitdi Pâdişâhum gözüñ aç yohsa vilâyet gitdi	Mîr-mîrânun işi zulm ile ahz-ı emvâl Havf-ı 'azl ile şehâ kalmadı hiç 'azle mağal Zulm-i zâlimler ile oldı vilâyet pâmâl Ey Türâbî nic'olup bilmezüz âhîr ahvâl Her taraf fitne olup emn ü emânet gitdi Pâdişâhum gözüñ aç yohsa vilâyet gitdi	Müsed des	..-./-.-./-.-./-.-	
97b	Zuhûrî	Bâz-ı ba'îin vahdetem ez-dem-i Murtażâ 'Alî Dâde-i hudâyı devletem ez-dem-i Murtażâ 'Alî	Şems menem kamer menem husrev-i bahr u ber menem Pîr-i reh-i nazar menem ez-dem-i Murtażâ 'Alî	Gazel	...-./-.-./-.-./-.-	

Tablo 3 (Devamı)

97b	Derzî-zâde Ulvî Çelebi	Yıkanlar hâtır-ı maḥzûnunu yâ Rabbi şâd olsun Benüm çün nâ- murâd olsun denîler ber-murâd olsun		Beyit	.---/---/---/---	
99a	Zâtî	Dil gitdi mekân kaşı ḥayâli nem idine Mâhî gibi ‘aynumda meger kim nem idine	Yüzüñ var iken câna ne mescid nice kıble Kûyuñ var iken baña ne Kâ’be ne medîne	Gazel	--./---/---./--	
99b	Şeyh Rüşenî	(far.)	Rûy-ı müyin görelî ol luṭf-ı Ḥaḳḳuñ Rüşenî Bizden anuñ âline aşḥâbına çok çok selâm	Gazel	---/---/---/---	Şeyh Rüşenî’niñ na’âtı
100a	Ḥayâlî	Şâdî enîs-i ḡuşşa- vü-zulmet ḳarîn-i nûr Ber pâymâl-i ‘âlem- ü-baḥrûñ başında şûr		Mukatta‘at	--./---/---./---	
101b 102a 102b 103a	Ḳara Fazlî	Ḥarâm olur şüttür-i câne çünki ḥücre-i ten Bu köhne ḥücreyi ḳılma şüttür gibi mesken	Çü ḥücre vü şüttürüñ vaşfıdır müşerref ide Bu ḥücre vü şüttürî iltifât-ı ehl-i faṭan	Kaside	.---/---/---/---	
103a 103b	Ḳara Fazlî	Aç gözüñ dünyâya baḳ ey şofî gör dunyâ nedir Görünen bunda bu deñlî muhtelif eşyâ nedir	Her biri âyine vech-i ḥudâdır Fazlîyâ ‘İyn ‘aşḳla naḳar ḳıl her mülk sîmâ nedir	Gazel	---/---/---/---	

Tablo 3 (Devamı)

103b	Qara Fazlı	Sen bu kemāl-i hüsñ ile mihr-i felek misin nesin Nev'-i beşerde görmedük yoḥsa melek misin nesin	Lezzetini kelāmuñuñ ehl-i mezāk olan bilür Yoḥsa be Fazlı sözde sen kân-ı nemek misin nesin Ḥadd-i meşkiñden bir nefes devr etmeye Fazlı ben deñiz Eski ḥadd mestkārñız şāhā kad mi ben deñiz	Gazel		---/---/---/---/---	
104a	Qara Fazlı	Dāne-i gendüm gibi derd ile zerd oldı beñiz Mürğ-i dil şayd itmede dām-ı cihānda bu beñiz		Gazel		---/---/---/---/---	
104a	Qara Fazlı	Server meyn her yer ğamıñ serveri değıl Şöfi bu kār 'aşq durur ser serī değıl	Ey Fazlı 'aşd eden zen dünyāya göñlünü Da'vā-yı merd ederse sözünüñ eri değıl	Gazel			
104b	Kurbī	Dil ü cān qarşu çıkar sīne cānān gelecek Memleket ḥalkı gibi şehr-i sulṭān gelecek	Destim nice dūr kande görür ağyārıñ Qurbī merdeye sen cān gibi pinhān gelecek	Gazel		---/---/---/---	
107b 108a 108b	Āgehī	Süvār olup şütüre gıtdı yār hücremden Belā şütürlerine menzil oldı hücre-i ten	Niçe kıṭār-ı şütür hücre hücre medḥ u şenā Şütürle hücreñe ben ḥāk-sār-ı kem-terden	Kaside		---/---/---/---	Şütür-i hücre Āgehī Efendi

Tablo 3 (Devamı)

108b der ke- nār	Emrī	Ne ‘anķāyuz ki āb u tu‘meden ihmālümüz vardur Hevāmuz yokdur uçmağdan ferāğ-ı bālümüz vardur	Bugün şehr-i belāğatde biz Emrī hāce-i na’muz Metā‘-ı şi‘r alur şatur niçe dellālümüz vardur	Gazel	.---/---/---/..--	Emrī-i goft
110a 110b 111a	Günāhī	Bülbül nevrüzla nāleşde nāyilerdenüz Rāstı ‘uşāk içinde bī- nidāyilerdenüz Görmedik bākī beka gördün fenāyilerdenüz Geçmüşüz ħorluğdan ey zāhid hüdāyilerdenüz İhtiyār ettiñ nemed el ‘abbāsilerdenüz Kana boyanmış şehīdi kerbelāyilerdenüz Şāh ħağkī çün ‘alī ‘ül murtażāyilerdenüz Şevk-ı Mevlānā ile Şems-i hüdāyilerdenüz Ümmet-i Aħmedān olduğ Muştāfāyilerdenüz	Cāna envār tecelliniñ düşelden perteve Zerre zerre rakş urur güyā đur ---- -- Gördün āb üstünde bī bünyād dünyānıñ evi Küşe bī tüşe efķar içre olduğ ----- -- ‘Alemin gün ü fesādı yetmez mi rüy Kandedir nüşin revānı tāt u taht ----- Şureti ko ‘aşkla öldükse merd-i ma‘nevī Def dünyā ile semā‘ et mevlevī ol mevlevī Ben Günāhī veş olup nūr cemālīñ pertevī Ki ħazel nazm eylerüz kāse-i kelām meşdi Şevk-ı Mevlānā ile Şems-i hüdāyilerdenüz Ümmet-i Aħmedān olduğ Muştāfāyilerdenüz	Terc-i bend	---/---/---/..--	Tercī - i bend Günāhī

Tablo 3 (Devamı)

110 Der ke- nar	‘Ubeydî	İrmeden vaşluña öldürme dil-i bed- nāmı Görsün iy kaşı hilālüm қо hele bayramı	Cür‘a-i cām-ı me‘âniden olurdu ser-mest Meclis-i nazmuma erseydi ‘Ubeydî Cāmî	Gazel	..-./..-./..-./..-	‘Ubeydî
110a Der Ke- nar	(?)	Yâ ehli ki mülk-i hâkim sen Bîs fi’l mülk gayrin mâlik Eyle maqşûsa ----- vâşıl Anın kâder ‘alî zâtın		Müfret	--./---/--	
110b Der Ke- nar	‘Ulvî	‘Aşık oldum bildüm ey dil la‘l-i cānān kıymetiñ Haste olmayınca bilmez mi kişi cān kıymetiñ	Bir güherdür vaşl- ı dilber küyüdür kânı anıñ ‘Ulvî-i güher- şināsa şoruñ ol kân kıymetin	Gazel	-.--/-.--/-.--/-.-	‘Ulvî rest
111a 111b	Günāhî	Ne māhiyetdür ol māh-ı melek simāyı bilmezler Ne naqş eyler pey-ā- pey ol bütî zîbāyı bilmezler Girerüm şekle ol maḥbûbı bi-hemtāyı bilmezler Toğar her yüzden ol mihr-i cihān arayı bilmezler Cihān ārā cihān içindedir ārāyı bilmezler Şu māhiler ki deryā içredir deryāyı bilmezler	Günāhî cüz ü küll cevgān-ı ḥadeş darbına bir tōb Görimez geldi keşretten ol olupdur çeşm-i sırr- ı ma‘yûb Niķāb açmış mezāhirden Günāhî tal‘at-ı maḥbûb Dirigā gün gibi ğāyet zuhûrundan olup Cihān ārā cihān içindedir ārāyı bilmezler Şu māhiler ki deryā içredir deryāyı bilmezler	tesdis	---/---/---/---	Tahmîs-i Günāhî

Tablo 3 (Devamı)

111a Der Ke- nar	‘Ulvî	Fitne şaldı haṭ-ı zālīm yine cānān yüzüne Çıkdı küffār ḍonanma ile ‘Ummān yüzüne	Çehresin ‘Ulvî’dir eşkle tīrīn etti Benzer ol ḥāvāce gevher dize vikān yüzüne	Gazel		..-./..-./..-./..-	
111b	Fuzulî	Qalem olsun eli ol kātib-i bed-tahrīriñ Ki fesād-ı raqamı birle sözü şūr eyler	Gāh bir ḥarf suḳūtuyla kılar nādīri nāşırı nār Gāh bir nokta ḳuşuruyla gözü kör eyler	Kıt’a			Qıṭa
111b	(?)	Veremi şarf eyle ger ü gece ele Olmaya tācmī’ ḡayr munşarīf	Onuñ çün cem’ eder anı baḥlīl Kim olur cem’ olıcak lā-yūnşarīf	Kıt’a			Qıṭa
111b Der Ke- nar	Günāhî	Geçmesün her geç gele meydān anıñ yügreği Ol elif kāmēt ḳaşı nūn mudur anıñ yügreği	Ey Günāhî ‘arza-ı nazm içre cevalān et yürü Çün semene ṭabla sensen cihānıñ yügreği	Gazel		-.-/-.-/-.-/-.-	
113b	Yetīmî	Bir söz var cihānda ki ol nuṭḳ-ı Ḥaḳḳ degül Güş itmeyen bu nükteyi Ḥaḳḳa ḳulaḳ degül	Çün ḥüşe-çin ḥürmen-i tevḥīddür Yetīm Bu kişt-zār-ı keşret aña bir başaḳ degül	Gazel		--./-.-/-.-/-.-	
113b	Taşlıcālî Yahyā	Dīdār-ı Ḥaḳḳı görmege ten hergiz müsteḥiḳ degül Görüp işiden anı bu göz bu ḳulaḳ degül	Yahya kimüñ ki göñli ide māsivāya meyl Da‘vā-yı ‘ışḳ iderse eger sözi ḥaḳ degül	Gazel		--./-.-/-.-/-.-	

Tablo 3 (Devamı)

113b	Zineti	Şābit kadem olaydı eğer encümünde şem ^c Mikrāz ‘amele olmazdı sedefkende şem ^c	Ey Zineti firāk-ı nigāriyla giryeden Göz yumdu şabāha degin şem ^c	Gazel		--./-./-./-./-.	
114a	Hayreti	Biz sākinān-ı gūşe-i fūlk-i felāketüz Biz āşinā-yı lücce-i baħr-i melāmetüz	Bi’llāh Hayreti ulu devlet degül midür Biz sākinān-ı dergeh-i Şāh-ı Velāyetüz	Gazel		--./-./-./-./-.	
115a	(?)	Minnet-i Allāha ey gūzin-i kirām Şadr-ı ‘alāyı bergāh olduñ	Vāridāt-ı kuluñ didi tāriħ Cümletü’l mülk pādişāh olsuñ	Tarih manzumesi		-.--/---/..-	Ez-ān-ı Vāridātı
115a	‘Arşı	Hayālī kim ğazel-i şıyt ü şadāsın Tamāmet nüh kıbāb-ı çarħa şaldı	Didüm ‘Arşı işidüp aña tāriħ Sözi dilde Hayālī gözde kaldı	Tarih manzumesi		..---/---/..-	Ez-ān-ı ‘Arşı
115b	Garibi	Gezdürtür kurş-ı mehi tabla içinde hāle Müşterī dirhem-i encümle diler kim ala	Ey elif boylu şaķın āh ‘anber-i dil kim Bād-ı taħt irse döner kaddi nihāliñ dāla	Gazel	-.--/- ..-/- -/-	..--/..--/..--/..-	GARİBİ VĀRDĀRİ
115b	Garibi	Didüm ki derd-i hecre diluñ çāresi nedür Didi tabīb-i vuşlāt aña çāre sinedür	Yaşını katre katre Garibi idüb revān İşār kıldı pāy-ı semendi şebhinedür	Gazel			velehü
115b	Garibi	Zāl-i dünyā ile biz ūlfete māyil değilüz Ya’nī merdāneler ‘avrete māyil değilüz	Şatma şirinde hāyālātı Garibi ki bizim Söze durur ğıbtamız şan’ata māyil değilüz	Gazel	..--/..- -/..-- /..-		Velehü

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MECMUA'NIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

3.1.SR_107 NUMARADA KAYITLI MECMUA(TRANSKRİPSİYONLU METİN)

3[A]

ZĀTĪ

EZ-ĀN-I ZĀTĪ¹⁷

Ḳāmetiñ ey bōstān-ı lā-mekān pīrāyesi

Nūrdan bir servdür düşmez zemīne sāyesi

ZĀTĪ¹⁸

Velehü

Birāder ḥüsnüñe Yūsuf şeker la'lüñle hem-şīre

Ḳapuñla āsümān yerdeş ruḥuñla māh hem-şehrī

ZĀTĪ¹⁹

Velehü

Ne şeb ol şāh meclisden ṭurub gitse olur ol dem

Ḥabāb-ı eşk-i mey-gūnum öñince al fānūsı

‘(?)²⁰

‘Araḳ ḥadd-i resūle erişürse (----)²¹

Şarunursa yaraşur başına aḥḍār-ı ḡonca

Velehü

Ḳana ḡarḳ etti dehānın ṭütüñiñ dest-i ezel

Sana (?) taḳlīt ettiḡiyçün dilberā-güftārda

¹⁷ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanın 1.beyiti alınmış, kalan 4 beyit mecmuaya alınmamıştır. ZD.

¹⁸ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanın 2. beyiti alınmış kalan 4 beyit mecmuaya alınmamıştır. ZD.

¹⁹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanın 4. beyiti alınmış kalan 4 beyit mecmuaya alınmamıştır. ZD.

²⁰ Şairin kim olduğuna ulaşılammıştır.

²¹ Bu kelime okunamamıştır.

(-----)²²

Hemān söz қаtre-i nisāne benzer

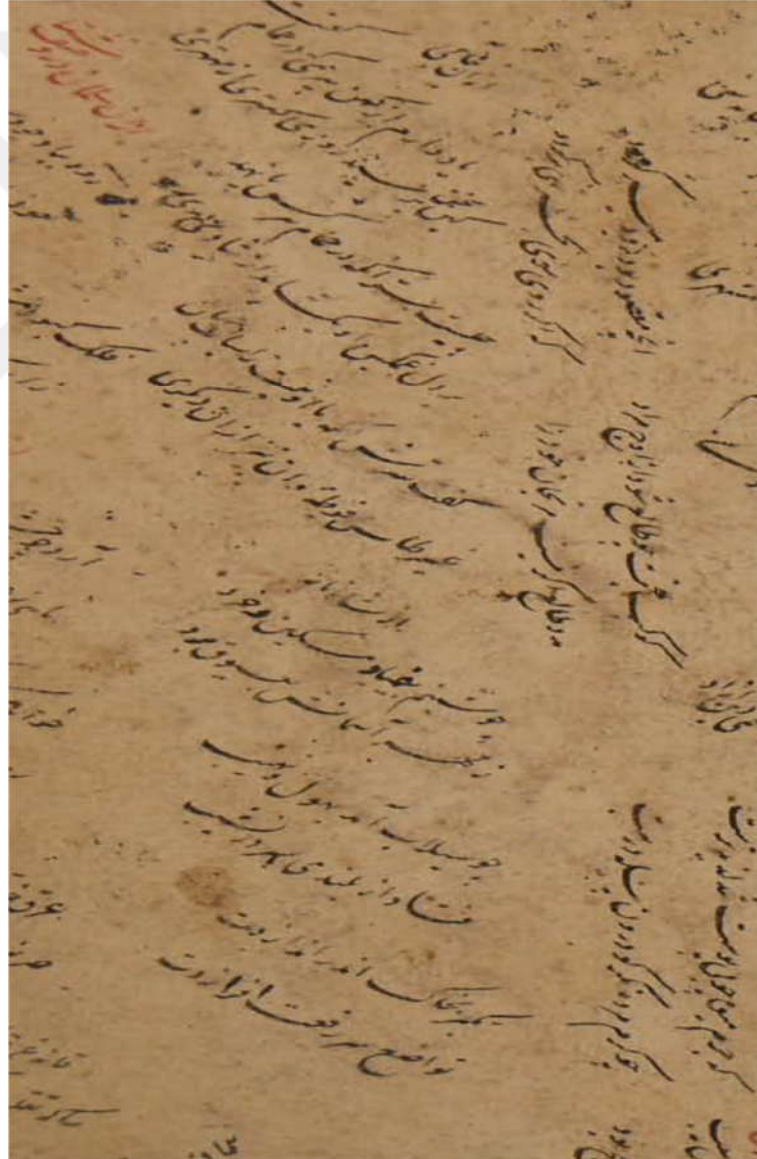
Olur cān āsumānından çün nāzī

Şadef ağzına düşse dūr olur pāk

Dehen-i māre düşse zehri қātīl

Resim 3

Farsça Manzume

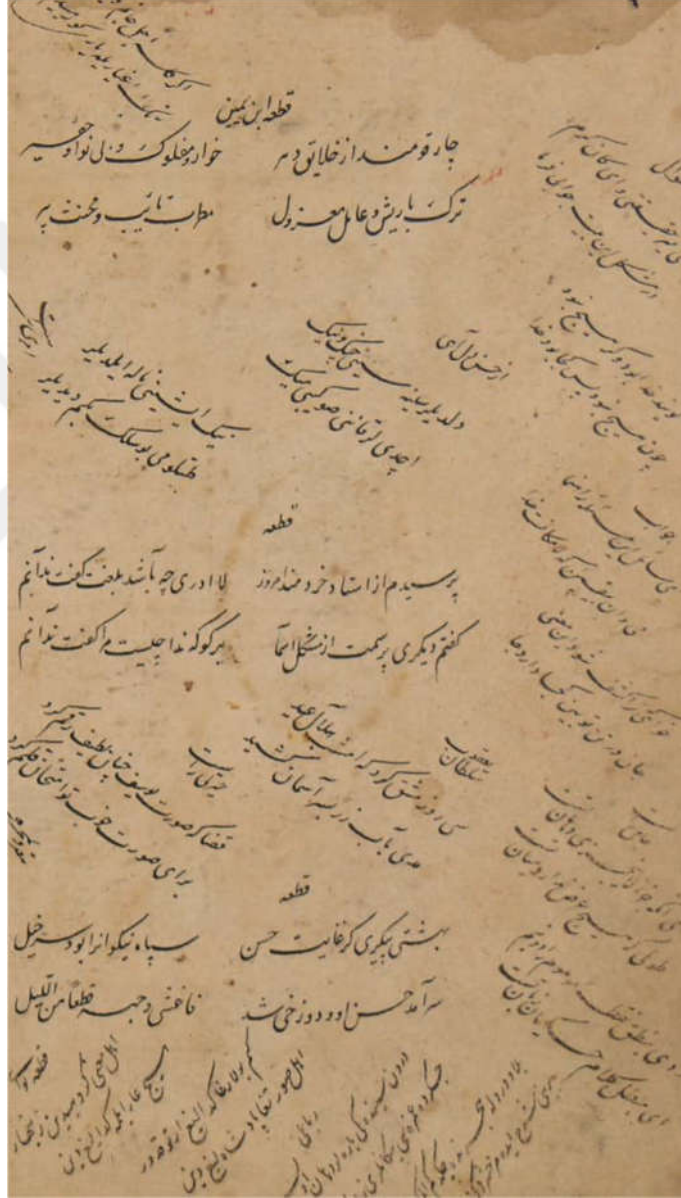
²² Bu kelime okunamamıştır.

Resim 4
Farsça Manzume

23

Resim 5
Farsça Manzume

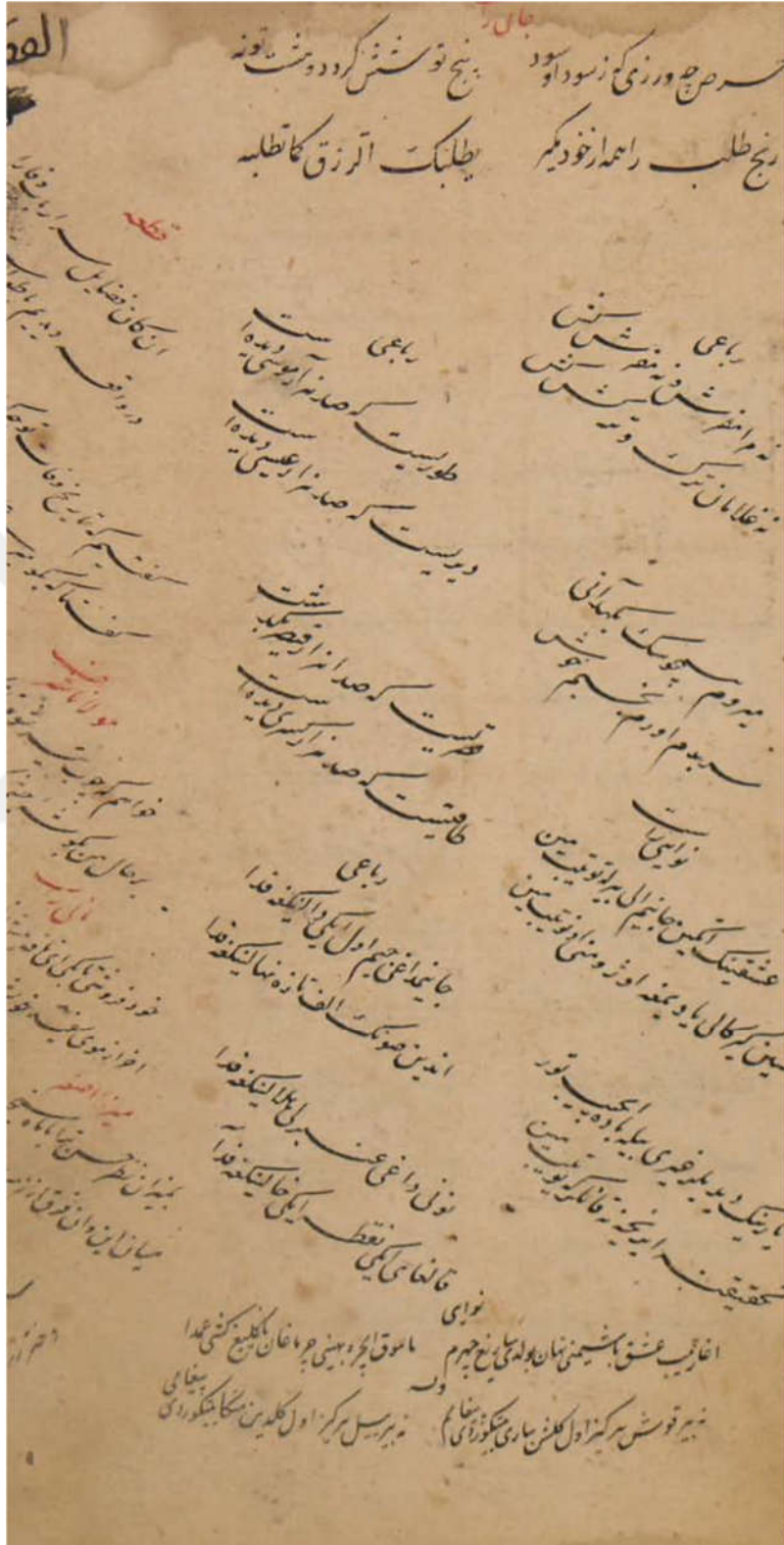

24

²³ Beyit silik olduğu için okunamamıştır.

²⁴ Mecmuâ'-i Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107.

Resim 6
Farsça Manzume

25

²⁵ Mecmuâ-i Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 3.

4[B]

KAŞİDE-İ BAHĀR NECĀTİ'NİN

Zî ‘âlem-i huceste zihi mevsim-i bahār

Kim bād hōş nesīm durur āb hōş-güvār

Gül-zāra gel ki kevşer-i bāğu nesīm-i subh

Emvāt -ı hāki ettiler ihyā Mesīh- vār

Luţf ayetini sūseni çīni-devāt ile

Yazdı çemen şahā’ifine şun‘i kirdigār

Berfiñ gümüş varaqlarını hall edib havā

Cedvel çeker şahīfe-i gül-zarā cūy-ı bār

Zeyn etti gül ‘arūsını müşşāta-i nesīm

Āyine oldı āb-ı revān şāne oldu hār

Eyledi lāle dāğ eteğinde buhūrlar

Yağdı havā eliyle şakāyık yakada nār

Gül āteşiyle rūşen olubdur cemāl-i bāğ

Niteki cām-ı bāde-i nāb ile rūy-ı yār

Od düşdü bāğa gel beri yağma maḥallidir

Esbāb-ı ‘ayşdan ala gör sende yād -gār

Cennetde gece olmadığın istimā ‘ edip
Kaşd etti kim uzun geceyi maḥv ede bahār

Ālām -ı cevri-i devr ile ey na -tüvān olan
Gitmek gerekse ḥāṭır-ı ‘aṭırdan inkisār

Sürünü sürünü şu gibi sebze- zāra git
Düşə tura şāba gibi gel gül-sitāna var

Gönlü qarası gitmeye qala içinde dāğ
Şunlar ki bāğı lāle gibi etmez ihtiyār

Ġalib gerek neşāt ġam üstüne şimdi kim
Günden güne ziyāde olur leylden nehār

Gördüm şehirde bāğā göz kıldı²⁶ bād-ı şubḥ
İki büküldü dedi çemen edib i‘tizār

4[B] der kenār

Düşdi gönlüm yine bir şūḥ cefā ḥū güzele
Ağlayu ağlayu gelmez ‘aceb mi göz ele

Şāhbāz ettüġiçün zülfüne kendin teşbīh
Anı şayyādlar ey kebk-i ḥırām aldı ele

²⁶ Kıldı: Gülşene uğradı. *ND*.

Güyyā aldı ki ----- zāhid ‘amele

Cümle ‘uşşāğın işiğinde ne gerçi işi

İşimiz yitdi bizim eşiğünne vara gele

Şi’r-i hōşun ----²⁸ etmeden Nigāhī²⁹---³⁰

Nideyim meyli yoğ ol çeşmi gazālīn gazele

5[A]

Yüzdi başa geldin ü bu ben fitāde

Toprākdan götürdün eyā bād-ı müşg - bār

Gülşen yolunda mest bulup nergis şemāl

Qaptı gülāhını³¹ urup çeşmime gubār

Bu qorqudan görünmez olupdur şemāl kim

Şala habāb habsine inşāf şehir-i yār

Şāh-ı bülend mertebe Sultān Bāyezīd

Māh ü nūcum kevkebe mihr-i felek medār

²⁷ Beyit silik olduğu için okunamamıştır.

²⁸ Silik olduğu için okunamamıştır.

²⁹ Manzumenin sahibi Nigāhī’dir fakat divanına ulaşamamıştır.

³⁰ Silik olduğu için okunamamıştır

³¹ Külāhını: Âmāmesini. *ND*.

Ey h n-ı  evketine h m y   afer mekes
Vey b z-ı h mmetine cih n kem ter n  ik r

Her tende lu f u mer ameti c n gibi rev n
Her yerde re'y-i p ki h red gibi k m-g r

A ter g z n  re'yi ile a sa ku l-i  eb
T  ha rıyla mihr ile k r etmeye neh r

Oldu ra ad sipihr   su url b  fit b
T  irtif '-i  adrini t r eyleye   m r

G y-i zem ni kapladı gerd n gibi tem m
Simurg-ı adri  ehperi 'adl ile bey a- v r

 ekti kılıcı seyl-i hav di  yoluna sed
M lk   es sı oldu felek gibi  st v r

 a lar cih n  h ris-i in  f  ehr-i y r
Min ba'd ey sipihr gerekmez bu n h h   r

Ey t c-d r m lk-i cih n begleri senin
 apu da  ulu  olma la eder ifti  r

Bâş koğmağa ayağa ki uş el değe diye³²

Çeker kâpında kayşer ü fağfūr intizār

Şehler piyāde ruḥ yere qorlar olalıdan

Sen naṭc-ı salṭanatta murād atına süvār

5[A]der kenār

Kiminle şalunur ol serv-i ser-firāz ‘aceb

Kimiñ qolundadır ol çeşm-i şehbāz ‘aceb

‘Āceb ne ḥār---³³ açıldı bāğa ol gonca

Kimin hevāsına uydu o serv-i nāz ‘aceb

O---³⁴ ---³⁵ cihānım kiminle hem-dem ----³⁶

Kim eyledi ki anın nāzına nīyāz ‘aceb

Beni belā u ğam u derd üfirqat öldürdü

O kangi(?)³⁷ ḥastesine olmadı çāre- sāz ‘aceb

Olub raḳībe qarīb eyleyüp vefālar aña

Hedāyi³⁸den ki bunca ihtirāz ‘aceb

³² Bâş koğmağa ayağa ki uş el değe diye: Uş el dege ayaguña yüz urmana diyu. *ND*.

³³ Silik olduğu için okunamamıştır.

³⁴ Silik olduğu için okunamamıştır.

³⁵ Silik olduğu için okunamamıştır.

³⁶ Silik olduğu için okunamamıştır.

³⁷ Silik olduğu için okunamamıştır.

³⁸ Mecmua’da Hedâyi mahlası geçse de bu şairin divanına ulaşamamıştır.

5[B]

Çin ü hıta ya ger ana vara tevķī-i nāfızūñ

Baş üzre yeri var nitekim zülf-i tāb-dār

Yire düşürmeyüb apıur tūtiyā gibi

Kul-i ğubār -ı dergehiñ a'yān - rūziĝār

ūrīd- nūr u ūh sūķūn fil meel senin

'Ahdūñdeki vefā ola ab'ındaki vaār

Gitti alām-ı irk edeliden eref göki

Māh-ı livā-i adrini ĝün gibi aıķār

Olsa revāna arar-ı ahruñ adū-yi mülk

Deryāyı memleketde ede as gibi kenār

Tīrīn  uābı ceng ĝüni adr gözedir

āk-i akīra onmaĝa eyler meĝer ki 'ār

āk-i ākīr terbiyetinle bulur vücūd

Bād bahār ile nitekim an-ı sebze-zār

imden geri ĝötürse revādır adā'ı ĝül

Būy-i bahār -ı ulkun ile doldı her diyār

Gülzār-ı devletinde cihān halkı husrevā
Gül gibi güldü bir benem eden hezār zār

Ġuş it fiġānım ey gül-i ħandān ki yaraşır
Gül-zār-ı der-gehüñde Necātī gibi hezār

Virsün zemāne destine nev nev gül -i murād
Her şubĥ dem ki açıla bu köhne merg- zār

Ser - sebz ü ħurrem ola gülistānı devletin
Devr ettiġince bu yedi dolāb-ı bī ħarār

Rubā'ī
Bir yanā küşt gir 'āşķ nigār
Bir yanā āteş ġam dildār

Bilmem ħafī söyler tutuş
Ve ġınā 'azābennār

5[B]der kenār

NIHĀNĪ

Diler ki ala peyāmın dehān-ı cānānuñ
Nesīm aġzıñ arar ġonce-i gülistānıñ

Kızarsa goncānuñ ağzı ‘aceb mi gülşende
Müdām ıanın ier ‘andelīb-i nālānuñ

Meger ki gonce lebüñ medħine ağız aık
Pür etti ıudret eli zerle ağızını anuñ

Derüni ħün ile pür olsa goncānuñ n’ola kim
İder yüregiñ pāre pāre peykānuñ³⁹

Çemende goncālar evrāk el-cem ‘ itdi
Nihānī yazmağa her biri tāze dīvānın

6[A]

Kaşıde-i Şāh

Çünküu oldu⁴⁰ melaħ -ı berf havādan nāzil
Mezra^c-ı sebz-i ıarabdan gönül umma ħāşıl

Üştur-i mest ki şadı kefin yere seħāb
Bağladı kāfile-i ışre- ü-şādi maħmil

Şem^c-i ħürşid cihān-ı tāb ıani kim yaup
Burf pervānelerin ede cihāndan zā’il

³⁹ Yunus Kaplan’ın Nihānī(İbrahim Çelebi) ve Gazelleri adlı makalesinde bu beyit mahlas beytinin yerinde kullanılmış tır.

⁴⁰ Çünküu oldu: Oldı çünkü. .ND.

Şalalı al'a-i p                      
   -i                               

                                
                                    

                                      
                                        

                                  
                                      

                                  
                                  

                                   
                                        

                                   
                                  

                                      
                                         

Bu hadīs ire ki řām altı durur bāğ-ı Na‘im
Zāhīdā sāye-i zūlfūñde ruḥun cennet bil

Başın ortaya koyub geceler ortaya dek
Şem‘-i dil- sūz arar apunu⁴¹ maḥfil maḥfil

6[A] DER KENĀR

NIHĀNĪ

Çekmesüñ ġam kiři bir ebrū kemām var ise
Hāzlar itsün dilde tūrinden nīřanı var ise

Alub ben būlbūl-i bāğ-ı belāya söylemez
Ey dil ol ġoncā lebūñ yokdur dehām var ise

Vaşlına cānım fedā olsun dīdüm demiş o řāh
Boyun ursun tīğ-i hicrānuma cānı var ise

Sidreden a’lā getürse addūñi řā‘ır inan
Bu sözi toğru durur her ne yalanı var ise

Kimseden ben yüz çevirmem şi‘rde gelsün berü
Ey Nihānī her kimüñ kim imtihānı var ise

6[B]

Ol perī çehre eğer gizler ise ġün yüzünü
Dün ġāribin durur ey dil şaın elden omagil

⁴¹ Kapunu: Tapuñı. .ND.

Çalaram ah ile tāsın felekin olur ise
Meh husūfu gibi ruhsārına zūlfün hā'il

Zūlfünün zulmünü ey dost nice bir çekeyim
Demidir vakıf ola şāh-ı 'ādil

Mihr-i bürc-i kerem ü şāh sāye-i eltaf-ı İlāh
Şāh-ı encüm haşem-ti-māh-ı 'uṭārid menzil

Hān Muḥammed ki gerdūn 'azamet der-gehinūñ
Bendesi olmağa Keyhusrev-ü- dārā kâyil

Rismān-zer ile haşre dek ölçerse güneş
Bulmaya devletinin bahırına 'umk u sâhil

Nisbet etme eline özünü ey baħr-ı āmīk
Bu yalanuñ dibi yakın olur olma ğāfil

Eline gönlüñe nisbet ola mı baħr ile kân
Şol kerimūñ ki ola 'āleme cūdū şāmil

Baħrūñ acır içi kânın yüreği pārelenür
Kişi bir gevheri edince bulardan hāşıl

Dirhemi nisbet⁴² edip tutduğı el üstüne il
Şeref-i nām hümāyunudur onu bilgil

Mihr-i islām durur tāt direfşün şāha
Kim eder küfür şebīn rūyī cihāndan zā'il

Perçem-i tūğuna denildi hümāyī nuşrat
Ki yere konmaz eder rūy-ı havāda menzīl

Her ne hīdmet der isen tīgūñe bāş üstüne dir
Rūşen oldu bu ki olur bende-i hindū muķbil

Küre-i hāke düşer zelzele titrer Hūrşīd
Na'ra-i topun ile hāşmın olur lā ya'ķıl

6[B]der kenar

HEDĀYĪ

Geçer imiş hātṭıñ esrārıñıñ abdālī senin
Nār-ı āhım toķunur otuna bir gūn çemenin

ķılıcıñ mülk-i dili fetḥ edecek geldi şehā
Bir 'alem dikdi şehā üstüne burc-ı bedenin

Düşmege çāh-ı zenaḥdanıña bu Yūsuf dil
Sebeb olmuşdur anā gīsū-yı 'anber müşkīnūñ

⁴² Nisbet: İzzet. *ND*.

Çeşme-i la'liñibünyād eden üstād-ı ezel

Eylemiş havz bilürin anā çāh-ı zeķanuñ

Nār-ı şevķ içre Hedāyî⁴³ko göyünsün teñi

Yandı tüt meclis içinde yine bir per seniñ

Kitāb-ı hüsn-i nigāra bakup bir ehl-i naẓar

Görünce sırr-ı dehānıñ didi ve fihi naẓar

7[A]

Başın ortaya koyup āteş-i қаһr ile varır

Ol olur kal'a-i küffār kilidinden dil⁴⁴

Āsumāndan erişir türlü қаза düşmenine

Yedi taşы geçip ol resme ki zehr-i қātil

Zāhiri rast olup bātunı giymek kec ise

Қalemüñ gibi қalem қıl dilin andan iki dil

Pāy-i dīvāruña sürer ruḥ -i zerdin Hūrşīd

Yā'ni kim muḥkem olur ḥalṭ olıcak olur kāh ile gül

Yüz şafā ile güneş dāḥī gelür baş üzre

Қapuñ üftādesi şāha yalunuz māh değül

⁴³ Mecmua'da Hedāyî geçmektedir fakat divanına ulaşılammıştır.

⁴⁴ Ol olur kal'a-i küffār kilidinden dil: Getürür kal'a-i küffār kilidinden dil. *ND*.

Husrevā çarḥ-ı sitemkār Necāti ḵulunu
Ağlatır dāmen-i raḥm ile gözi yaşı sil

Kim iziñ tozu için yollara şaldım yaşıımı
Umaram ḵuḥl-i cilā-yi başar ede ḥāşıl

Şemʿdür terbiyetin dār-ı cihān bir zindān
Kişi zindānda bi şem oturmak müşkil

Nice kim ola çerāğ ile müzeyyen meclis
Nice kim deyde bula nār revnaḳ maḥfil

Ola fānūs felek bād-ı ḥaṭardan ḥāfız
Gün gibi düşen ola şemʿ-i murāduñ bin yıl

Ḳaşıde-i Fiğānī Berāy-ı İbrāhim Pāşā

Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān
Oldı burūc-ı ḳalʾa-i gerdünde çok kıran

Aldı eline tıgını Behrām-ı dār ü gır
Bārū-yı çerḥā çıktı neberd itmegehemān

Hıfz etmeğe ḳılāʿını ḳat ḳat feleklerin
Ol gece bām-ı çarḥa zuḥāl oldı pāsban

7[A]der kenār

‘UBEYDĪ

Mezārūm üzre şaňmaň k’oldı sünbüller ‘iyān yir yir

Yanar Һasret oldı dilde çıkar andan duhān yir yir

Gamuñ od şalsa cisme cān u dil Allāhü ekber

Kaçan bir şehre ateş düşse okurlar ezān yir yir

Ser şikem yağmurı seyrediverdi hāne hacmi

Eger gerçeklerden ölse idi nāduvān yir yir

Muhabbet peykiyim şāha Һatūn sevdāya şalmışdur

Tenümde nāme-i ser-bestelerdür üstüҺān yir yir

Görüb Һabrüm tehī şanma gamı gencīni defn edüb

‘Ubeydī eyledüm üstünde tāşlarla nişān yir yir

7[B]

Etrāf-ı kâ’ināta Һaber kılmağa güneş

Od yaqtı evc-i kulle-i gerdūnda nāgeҺān

Top almış idi kal‘a-i gerdūnu cünd-i şām

Oldı livā-yı Һusrev-i Һāver hemān ‘iyān

Bindi tekāvür-i feleğe ‘azm-i rezm edip

Aldı eşi’adan eline tığ-i zer nişān

Ḳalb ü cenāḥ-ı meymenesi tārḡār olup

Oldı ‘adem memālikine şeb revān revān

Sultān-ı şubḥ böyle yüz ağardımaz idi

Ger olmasa penāḥ-ı vezīr-i şeh-i cihān

Āşaf-ı şaf zamān-ı Süleymān-ı şark u ġarb

Ser- asker-i müdebbir ü pāşā-yı kāmṛān

Bu ‘izz ü şevketi ki sana virdi zıll-i ḡaḳ

Lāyık önünce olur ise erdevān devān

Görse mehābetüni eyā Rüstem-i veġā

Ḳahrundan ister idi senün ḳahramān emān

Ḥaşmun ḳafası ḳulle-i Ḳāf olsa fi’l-meşel

Ḥurd ide ḡarb-ı destün ile şeş-per-i girān

Hindū-yı muḳbik olmaġa ḳapunda dem be dem

Çalışdı cān baş ile şemşīr-i ḡün- feşān

Eflāke erse kevkebe-i ‘izzetün nola

Bir ketḡudā durur sana İskender-i zamān

Aldı anadı altına gerduni beyza- vr

eh-bz-ı himmetn ki ana ‘ar oldu iyn

Bezetti kendyi var ise igne kim

Gerdni dnn stine yol srdi kehken

7[B]derkenr

‘UBEYD

Yazduu ret-i bt-hneler iy Mni

Rh olsa getrrlendi aa imn

Drr-i dendn n her ne dem h eyler isem

utar ol demde yrek oynamas ‘ummn

Gel senle varalum ldrelm hl diy

Nvek-i yru ayana der peykn

amze-i mesti hyli gze mihmn olca

 kebb itdi eker preleri mjgn

Lebn nki ‘Ubeyd deheninden aldu

oma b-cn yine un yirine gelsn cn

8[A]

brhim oldu nmn ey n- ma’delet

Bu fakr teini bana eyle glistn

Gülzār-ı midḥatünde uçarken gönül kuşu
Cān bülbüli bu şi'r-i teri okıdı revān

Ağzun ḥadīşine açamaz zerrece dehān
Esrār-ı ğaybevākıf olan ṭab^c-ı ḥurdedān

Ey serv-i hoş ḥırām şaķın yoluna gelür
Her sūya şu gibi gül akıtma yaşum revān

Gözden çıkalı gelmedi hīç 'aynuma yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü yerinde k̄ān

Cām-ı şafāya şun tolu ey pīr-i deyr kim
Bir laḥz-ı devrün acılığın unudam hemān

Ḳaldum ayakda 'arşa-i miḥnette al elüm
Ey şehsüvār-i ma'reke-i āḫirü'z-zamān

Rūmun kemālī der idi bana şüphesiz eger
Görse kemāl-i kudretümi ehl-i İşfahān⁴⁵

Meddāḥ olalı sana eyā müşterī cenāb
Oldı Fiğānī 'arşa-i nazm içre pehlevān

⁴⁵ 25. beyit 26. beyitin yerinde 26. beyit ise 25. beyitin yerindedir. *FD*.

Ĥatm eyle dāsītānı ſūrū it du‘āsına

Uzatmagil ĥikāyeti mānend-i kıſſā-ĥān

Ṭā kaḥa-i sipihre hücūm eyleye nücūm

Ṭā kim niyām-ı ſebde ola ṭıġ-i ĥōr nihān

Ṭakup kemendi gerdenüne ḍarb-ı dest ile

Devletķapuna ki ĥaſmı getüre keſān keſān

8[A]derkenār

‘UBEYDĪ

Ķaſdum budur ki Ĥüsrev-i devrān-ı ‘ıſķ olam

Ĥükm eyleyem ġam iline sultān-ı ‘ıſķ olam

Genc-i murāda irmeyem andan revā mıdur

Ben niçe yıllar ola ki vīrān-ı ‘ıſķ olam

Ķoñ atayın vücūdumı cūy-ı melāmete

Sābit ola ki vāſıl-ı ‘imān ‘aſķ olam

Nār-ı fenā ile küll ola küll-i kāyināt

Ben daķı mihr-i yār ile sūzān-ı ‘ıſķ olam

Esrār-ı Ĥaķķa vāķıf olıġör ‘Ubeydīyā

Derseñ bu ĥān gāhda ĥayrān-ı ‘ıſķ olam

8[B]

Kaşide-i Mesîhî Beg

Hâb-ı gafletten uyanmağa  uy n-ı ezh r

Her se er y zlerine  u sepeler ebr-i bah r

   le  alındılar⁴⁶ erb b-ı  emen kim serv n

Ay    b  da olmasa ederd  ref r

Ba lar ten gibid r olmu  an   b rev n

C yl r   mr gibidir ki ge e leyl  i neh r

G llerin etmek i  n   r z va f tahr r

Mevcd n m star edinmi   afah t-ı enh r

  tre-i   r  amladu ınca  ebnem

Goncalar a za a ar niteki et  l-i    r

G   -ı m h ye    ar  anki g m   den h   a

N zil oldu  a  u   zre    ar t-ı em  r

S yled r b lb li buy-ı g l ile b d-ı  ab 

Mant  u't-t   r ok dur  u lara  ankim      r

⁴⁶ Salındılar:Canlandılar. *MD*.

Fāhte çünki elinde büyümişdür servün
Üstüne medh okıyub olsa hevā dārı ne var

Mā'-i cārīleri kaçkun diyü zincire çeker
Gör nice naķş geçer āba nesīm eşhār

Goncādan manzaralar açdı şabā tā andan
Eyleye şāhid-i gül bülbüle 'arz-ı dīdār

Tāb hūrşīd ile ezhārı görüp şandum kim
Şemsī dülbend giyer başlu beşīne eşcār

Gül 'arūsınuñ önince yürüyüp cūy-ı hābāb
Bāş üstinde legence götürür cāriye vār

Dikdi çün maşrabasın şāh-ı gül üzre goncā
Her tarafından derilüp nāvek atar üstüne hār

Bāğda dernek edip leşker-i ezhār oldı
Gül siper lāle 'ālem serv-i sehī sancaķ- dār
8[B]der kenār

'UBEYDİ

Yakdı yandurđ firāķuñ beni nār-ı eleme
Ger tutarsam yiridür cānib-i mülk-i 'ademe

Deyr-i hüsn içre iderlerse leṭāfet baḥşın
Ağız açdurmaz o kāfir-beçe hīç bir şaneme

İy perī-rū nice pervāz ura evşāfuñda
Kol kanad olmaz-ısa dest-i hidāyet kalemme

İy gönül şevk ilintüñ şāhlığıñ ister isen
Çek şürāḫī ‘amelin yürü baş it ceyş-i gama

Rūm’da ḥāl-i ruḥı vaşfı ile ol şāhuñ
Noḳta koduñ be ‘Ubeydī şu‘arā-yı ‘Aceme

9[A]

Şūr ürülürse bugūn kimseye işitdüremez
Şavt-ı cū zemzeme-i sâz u ser-âğâz-ı hezâr

Başka bir ‘ālemi var bād-ı bahārun k’anda
Yāsemen rûz-ı sefîd oldı benefşe şeb-i tār

Jāle gül şafḫaların mûhreleyübdür tâ kim
Yāze rengîn sözün ol şāḫib-i temkîn ü vaḳār

Ma’den-i faẓl u hüner menba’-ı ser çeşme-i cūd ü
Kıdv-e-i nev‘-i beşer zübde-i eşrāf-ı kibār

Mîr-i iḳlîm-i sūḫan ya‘ni nişāncı paşa
Kıremez faẓlı nişānına ḥadeng-i efkār

Rıf'at-i ḵadri semendi ede ün kim cevalān

Yeridür ger eriſe ſeh hātır-ı gerdūna ğubār

Hanceri ibn-i hüsām u kılıcı ibn-i yemān

Ṭālī'î eſref ü sa'dī nefesidür 'attār

Keff-i dūr pāſına beñzerdi ola fi'l-cümle

Ebre yine bağısladığını yine almasa bihār

Sübha-i nazmını alduķça eline ſu'arā

Dilde tesbīhi olur her birinün istiĝfar

Ey lisānun ü kelīm ü kelimātun mu'ciz

Vey devātun eh-i Bābil ser-i kilhün seḥḥār

Şāhid-i re'yüne görünmedi 'ālemde nazīr

Olalı cām-ı cihān bīn ile mihr āyine dār

Levh-i zihnünde olur nice ma'āni s̱ābit

Kevkeb-i fikretün olduķça felekde seyyār

Medḥün okuduĝıçün kürsi-i eſcār üzre

Mukrı-i kumrıyı el üzre tutar serv ü enār

Karşu ger hilm ü vaķārundan edeb ögrense

Söyledükçe kişiyi yanşılamazdı kuhsār

9[A] der kenār

RAĤMĪ

Şekl-i ebrū-yı siyāhı ruĥ-ı cānān üzre

Gūyiyā besmeledür sūre-i Raĥmān üzre

Ĥasret-i lla'lūñ ile merdümek-i dīdelerüm

İki nokta gibidür kim yazılır kan üzre

Ĥāl-i ĥaddin ki bu yā sūĥĥet pervāne midir

Garib düşmüş şem' şebistān üzre

Enbata'llāhu nebāten ĥasenen yazdı ĥaṭuñ

Ĥaṭ-ı Yāķūt ile ser-çeşme-i ĥayvān üzre

Her ne tīrī ki dile gönderesin ey kaşı yā

Şadr-ı sīnemde aña yir ederin cān üzre

Devlet dehre irerse nola merdüveni

Diyüler kāhı çıkar taĥt- Süleymān üzre

Ĥame-i zerle yazarsa yiridür kātib-i şun'

Raĥmiyā bu ģazelüñ şafĥā-i devrān üzre

9[B]

Bir yaluñ yüzlü güzeldür kılıcun kim anu

Yüzünü görecek imāna gelür çok küffār

Jāleden abileler tutdı zebānın yoḥsa

Sūseni bāḡ senün medḥün oḡurdı her bār

Ṭas-ı pür naḡş-ı felek pādişāh-i fikretünün

Eli altında durur niteki ṭaşt-ı zer kār

Baḥr-ı keffünde n'ola la'lden etse tācın

Ḥatemün çünkü olubdur melik-i deryā- bār

Na'ı esbün yeridür başlarına od yaḡsa

Çün 'adū ḡalbi ile hem ser olupdur aḡcār

Kef deḡildür görinen şudaḡı kūhsār üzre

Penbedür kim anı dāḡına urubdur enhār

Ṭiḡ perçe her ḡ 'aksi düşerse bahre

Kazredir sadeḡ içre nitekim var nār

Çārmīḡ itmeg için dest-i ḡazā düşmenünün

Her ser-i mūyı olubdur bedeninde mismār

Havf-i nîzenden eger kaçā ‘adū kuḥsāra
Ṭağlar içre kemend ata ṭuta ḥalkā-i mār

Her seḥergāh cihān bāğını seyr eylemeğe
Nükhet-i ḥulḳun olup esb-i şabā üzre süvār

Mümtelī olmağ ile ni’met ü iḥsānından
Az qaldı ki felek gözini kör ide buḥār

Ḥişt-i sīm- zer ile yapmağa gönlüm yıkığın
Gelmeye ‘āleme luṭfun gibi hergiz mi‘mār

Vaşfun altun ile taḥrîr eder idim hele ben
Fāqadan vüs‘atüm olaydı eger bir miḳdār

Midḥatun göklere ir görse mesīḥī n’ola çün
Nerdübān oldu ana işbu suṭūr-ı eş’ār

Gülşen-i midḥatün içre utanup fażlundan
Bikr-i fikrüm görünür gül gibi rengīn- ruḥsār

9[B]derkenār

RAḤMĪ

Ẓa’fdan künc-i ‘anāda kim dil-i şeydā yatur
Ger ecel gelseydi görmez şöyle nā-peydā yatur

Cūşa gelse kem ḥabābudur rūsūm-ı kāyināt
‘İşkdur nāmı feżā-yı dilde bir deryā yatur

Var fenā deştiñ temāşā it açub ‘ibret göziñ
Nice İskender turāb olmuş nice Dārā yatur

Pāyınuñ ḥārīñ çıkarmış sūzen-i müjgān ile
Deşte Mecnūn görince nākā-i Leylā yatur

Şāh-ı ‘alem gelse çekmez pāyını dāmānına
Küne-i istiğnāda Raḥmī şöyle bī pervā yatur

10[A]

Dilegüm bu ki ‘azīz olmaya şol şahş k’anun
İş bu gül gibi ma’āni gözüne görine ḥār

Almazam ağızuma ben ma ‘āni ḥāyīdeyi hīç
Degülem tıfl ki ḥāyīde idinem iftār

Tenüm içinde ki cān ‘āriyetī olduğıcün
Dirliğümden iderem ikide bir gayret ü ‘ār

Serverā gerçi ba’īdem şeref-i ḥidmetden
Līk dem yok ki du’ān olmaya dilde tekrār

Gam u endūh u melāl ile hayāl olduğumı

Saña ‘arz etmeğe geldi bu muhayyel güftār

Ben seniñ bendelerüñ defterine geçmiş iken

Ne revādur baña pā- bend ola cüz’i tīmār

Bu kadar zillet ile ben ayağüñ toprağına

Şadef-i tab‘dan etdüm nice gevher iṣār ettim

Baħr-ı ‘ilmüñ çü muhīt oldu bu kaṭre hālın

Terbiyetle n’ola kılsa anı dürr -i şehvār

Garka-i baħr-ı hayāl oldu du’ā eyleyelim

Bulmağa sağ u esen keşte-i endiṣe kenār

Nice kim terbiyetin mihr ile her faṣl-ı bahār

Bezeye neşv ü nemā ile ħarīm-i gülzār

Devħa-i ‘ömrüñi ser sebz ü ser-efrāz idüben

Eyleye körpe budağlarıñı ħaḳ ber-ħördār

FIGĀNĪ⁴⁷

Şubħ dem alup ‘uṭārid destine zerriñ qalem

Defter-i sīmāb-gün-ı tāreme raḳam

⁴⁷ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında beyitler birbiriyle yer değiştirmiştir. *FD*.

10[A] derkenār

RAḤMĪ

Semend-i yāri görsem cūş ider eşk-i revān yir yir
Şabādan mevc urur gūyā ki baḥr-i bī-kerān yir yir

Şeh-i ‘uzlet nīşīn-i künc-i ‘ışķam ‘annkebūt-ı ğam
Belā genciñde başım üzre ķurdı sāyebān yir yir

Fenāsiyla getürmiş ḥār u ḥasr-ı vādi ğamda
Değildir cism zārımda görinen istiḥvān yir yir

Vucūdum küştesi baḥr-i muḥabbet bād bān āsım
Setveni durur dil cismde gelir rismān yir yir

Cihānda Raḥmīyā ğussañ dilerseñ⁴⁸ dāsītān itmek
Bu şi’irüñ okusun hengamede her kışşa h’ān yer yer

10[B]

Sūr-ı şāha okımağa encüm-i seyyāreyi
Tevsen-i gerdūna bindi şāh-ıḥāver şubḥ-dem

Aṭlās-ı gerdūnı ķat ķat eyleyüp yığdı zuḥal
Ḥāk-i pāy-i raḥş şāha itmege ferş-i ķadem

⁴⁸ Cihānda ve dilerseñ yer deĝiştirmiştir. *RD*.

Altun üsküflegüneş derbān-ı sūr-ı şāh idi
Verdi sancağ қа'a-i mīnā nümāya lā cerem

Zıll-i yezdān dāver-i devrān sūleymān zamān
Hüsrev-i īrān u turan vāli-i vālā himem

Qahramān- heybet ferīdūn-saṭvet İskender-şifat
Sencer-i Dārā şalābet keykubāt-ı cem haşem

'Arşayı ḥālī bulup yılmış yüpürmiş bād-veş
Rüstem ü isfendiyār u zāl ü sām u güstehem

Midḥat-i tıgīnşehā lā Seyfe illā zü'l - fiḳār
Vaşf ü şān-ı tīr ü ḳavsüñ āyet-i nūn ve'l ḳalem

Hādīm-i kemter ḳapuñda Mısr -ı sulṭān şahā
Asitānuñ ḳulllarından Hüsrev-i mülk-i 'Acem

Salṭanat gülzārınuñ nevres nihāl-i servisın
Gonca āsā el açub⁴⁹ eyler du'ā bunca ümem

Halka her dem ittibā 'i emrüñ irşād etmeğe
Āsūmān-ı āsitānuñda yidi kevkeb ḥadem

⁴⁹ El açup: Baş açup. *FD*.

Şol Süleymānsın ki İbrāhīm olubdur Āşafuñ
Enbiyānuñ himmeti üstüñde hazır dem be dem

Muştafā' nuñ sünneti devründe cārīdür şehā
Ehl-i islāma du'ā- yı devletüñ farz-ı a'am

Şıyt-i nāyuñ sūrda şūr-i Srāfıl olmasa
Dirilüp bir yere gelmezdi şehā bunca ümem

Nāy-ı rüyunuñ şadāsı gūşına kılmaz eser
Eyledi kūs nefirüñ gūlgulı halkı aşam

10[B]der kenār

RAHMİ⁵⁰

'Arz ider dāg-ı dili kanlu yaşıım cānāna
Sürş ser elçisidür geldi Süleymān Hāna

Haṭ-ı ruḥsārıñı zülfünde göricek dedi dil
'Asker-i Rūm aķın şaldı Firengistān'a

Haṭır-ı hālīñ şanma şafḥa-ı ruḥsārında
İki kāfir gibidir kim geleler imāna

Penbe-i dāgımı görüb nola meyl eylese yār
Şem'a per yakmak ile vāşıl olur pervāne

⁵⁰ Mecmua'da şiiri bulunmakta fakat divanı incelendiğinde divanında bu şiire rastlanılmamaktadır. *RD.*

Kıymet-i dürr-i girân-māye’i bilmez herkes

Rahmî’yâ şî’riñi ‘arz eylemegil nādāne

11[A]

‘Arş āsā kurdugūñ her hayme At meydânına

Sāyebân-ı çarḥ-ı atlas aña nisbet pest ü kem

Her birisi bir şükûfe şan dıraḥt -ı ravzadan

‘Ayş u ‘işret etmeğe altında ğilmân-ı İrem

Nîze-i zerrîñ elinde Hüsrev -i evreng-i çarḥ

Nîze bâz olmuş öñüñde ey şeh-i gerdûn-ḥaşem

Dikdi bir zerrîñ kabaḥ meydân-ı gerdûna nişân

Tîr atar yir yir şihâb idüp kemân-ı çarḥı ḥam

Daḫınup Mışri kılıç kullaruñ itse cündîlik

Müş olur rezmd e şîr-i jiyân bebr-i dijem

Başka başka cümle maḥlûkı konuḫladuñ şehā

Oldılar ḥānuñda envā’-ı ni’amdan muḡtenem

Mihr ü meh ḫurş oldı nuḫl encüm simātı heft çarḥ

Yayılpdur yinmege sūruñda envā’-ı ni’am

Şöyle sîr etdüñ cihân halkıñ simâtuñdan şahā
İştihāya aş yirerdi mā'ideñdeher şikem

Cümle maḥlūkāta şofrañdan nevāle ḳasm olup
Ger nemek olsa yetişmez maṭbaḥuñda heft yem

Ḳatre-i şebnemce gelmez rûz-ı sūruñda şehā
Çeşme-i mihr olsa şerbet kāseler eflāk hem

Ḥusrevā bezmüñ neşātından zebān-ı ḥāl ile
Sāzlar her sū naḡam -sāz olup iderler naḡam

Mūmdur yanmaḡa bezmüñ gicesi şem'î-i ḳamer
Şem'dān-ı nuḡra-kūbuñdur sipihr-i pür- direm

Şöyle rüşen eyledi mehtāb şām-ı tārı kim
Şāh-ı ḥāverden gürizān oldu şan cünd-i zulem

Od saçarken dem be dem aḡzıñdan ey şāh-ı cihān
Cānı yoktur ejdehānuñ ey Ḥusrev-i mülk-i 'Acem

Şāh-ı ḥāver ḥavfdan ḳaçdı ḥişār-ı çāruma
Āsumāniler burūc-ı çarḡa çün dikti 'alem

11[B]

Zîn-i zerrîn-i hilâli mîr-i âhûr-ı kazâ

Hînk-i çarha urdı koşmağa koşuñda şubh- dem

Kan kaşanur tevsen-i gerduñ anı şanma şafağ

Heybetinden rahşuñuñ ey Husrev-i mülk-i ‘Acem

‘Arşa-ı nazm içre şâh ögdül virürse baña ger

Rahş-ı şab’um eyleye iki cihânı bir kadem

Yaşam âh-ı âteşinümle sipihrüñ dâmenin

Dest õi miñnetten Fiğânî ger alınmazsa yaşam

Bağrumı biñ päre kıldı fâka şemşîr-i şehâ

Gözlerüm yaşu anuñçün bağladı reng-i baqam

Bu meşel meşhûrdur ellerde manşîb dest -mâl

Birini eyle ‘inâyet gözlerüm yaşın silem

Yeter ağladuñ yaşuñdan mâcerâ ma’lûmdur

Destüñi qaldur du’âya cümleden oldur ehem

Eyle ol şâhâ du’â kim cümle eyler du’â

Zâyir-i eknâf-ı ka’be sâkin-i şahn-ı harem

Nitekim burc-ı kılâ'-ı tarem üstinde ola
Şehriyâr-ı çâr bâliş şâhib-i tabl 'alem

Sûrlar ile şâfâ sür dünyâ durdukça şehâ
Hânedânuñ büklesün eltâf-ı dâdâr-i kıdem

FIGÂNİ⁵¹

'Azm-i şikâr edince şeh-i kahrâmân-ı ceng
Sergeşte oldu havf ile bu nîlgün neheng

Aldı kemân-ı Rüstemî Zâl-i felek ele
Derrende cân verlere atmağ için hadeng

Qavs-i kuzah kanadı vü minķâri mâh-ı nev
'Anķâ çarķa cirm-i dırahşân-ı mihr çeng

12[A]

'Anķâ iken hamâme gibi çizginür döner
Sergeşte oldu korkunla çarķ-ı nîl reng

İskender-i veğâ vü nerîmân-ı kâr- zâr
İskendiyâr-ı ma'reke Efrâsiyâb -ı ceng

Sultân-ı berr ü baır u süleymân-ı şark u garb
Şâhib-i kırân ı dehr şehen şâh-ı nîk -neng

⁵¹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbirleriyle yer değiştirmiş beyitler bulunmaktadır. *FD*.

Fahr idinürdü ey şeh-i gerdūñ kevkebe
Tutsa rikābın āşāfunuñ hüsrev ü peşeng

Kem kullaruñ durur ki şalınmışdır uçlara
Sultān-ı Mısr şāh-ı ‘Acem Erdül ü Firenk

Telh olduğına kām-ı baħr bu durur
Şu oldu havf-ı tıġuñ ile zehre-i neheng

Şol haddedir sükūn ü vaķārun ki olmaya
Bār-ı girān-ı haşmetüne kūh-ı Kāf deng

Cāndan ümīd kesdi görüb berg-i tıġuñı
Gökde bulutla ceng ü cidāl eyleyen peleng

Arķurı gelmesün şehe deyü hizebr-i kūh
Baş açdı girdi rezme koyup dāmenine seng

Olup havāla şıtma gibi gör ki şeş-perüñ
Dār-ı cihānı eyledi anun gözine teng

Cān attı Kāfa havf ile Sīmurg bāl açup
Pervāz idince nāvek-i şāh huceste -neng

Her kim içerse kaçre-i peykānuñı geçer
Kātmişlar ana şu verir iken meğer şereng

Yedüp getürmege şeh-i hāver rīkābuña
Tağdı sipihr şirīne zer kār pāleheng

Fürsüñ ne cānı var gele karşıña kim oğñ
Ger kūh-ı Kāf olursa siper eylemez direng

12[B]

Her kim teķāvür üzre göre seni dir şehā
Sulṭān-ı hāver-i felek-i lāciverd -reng

Destüñe konalı senüñ ey şahbāz-ı kadr
Oldı sipihr beyzāları ayağına zeng

Bir şüret ile dağı görünürdi midḥatüñ
Āyīne-i ṭabīr atümi tutmasaydı jenk

Ṭabīr-ı Fiğānī yüksek uçardı Hü mā gibi
Şāh-ı yegāne etse aña rağbet-i güleng

Ṭabūm semendini koşarım ehi-i naẓm olan
Meydāna gelsün eylesün hiç ‘özü-i leng

Terk eyleye lāfı dāver-i devrāne kıl du'ā

Ṭab'un çü oldı midḥat-i zātında lāl ü deng

Türk-i felek nite kim alup destine kemān

Naḥcīr ḫaṣdına ata her cānibe ḫadeng

Ḥūrşīd mākīyānī ola bezmüne kebāb

Muṭrib o bezme zōhre-i zehrā-yı şūḫ u şeng

NECĀTİ⁵²

Ey ceng-i cūy u 'arbede sāz u yegāne tığ

Vey ḫışm ü kin ü ḫiddet oduna zebāne tığ

Serdār-ı kārzar ü ser efrāz-ı ma'reke

Bebr-i beyān pīl-i demān ü jīyāne tığ

Rūşen zamīr ü pāk sirişt ü 'adū fiġen

Din-i Nebi yolunda yegīn ü yeġāne tığ

Küfrün ne ṭākati ola kim ola pāydār

Şol dem ki Allah Allah ede şādıḫāne tığ

13[A]

İslāma meyli olmasa durmazdı şolda

Kendüyi nisbet eyleyüben ṭaylesāne tığ

⁵² Mecmua ve divan karşılaştırıldığında beyitler birbiriyle yer değiştirmiştir. *ND*.

Def'i hilāl-i 'ıyd-ı zafer āşikār olur

Bir kerre şalsa pertevini asumāne tīg

Döndürdi Allāh emri ile sel sebīl var

İslām būsitānını bāğ-ı cināne tīg

Yūsuf-ı cemāl ü Mısr u nijād olduğu için

Allah ki bunca luţuflar eder sināne tīg

Feth āyetini yazsa 'izārına fil-meşel

Beñzer şu bir güzel haţı gelmiş cevāne tīg

Hürşid-i āsūma gibi bāş üzre yeri var

Dil uzadırsa tañ mı fülān biñ fülāna tīg

Kār etmez oldu hancer-i hūn -riz-i ruziğar

ẖudret şunalı husrev-i şahib -kırāna tīg

Yer yüzünün halkası şulţān bāyezīd

Kānıñ -ışerīf ādına geldi cihāna tīg

Cānıñ alır 'adūnuñ erer yıldırım gibi

Durduğu yerde şalsa hidīv-i zemāne tīg

Hüküm eyler ise çekme Hürşid-i şubh dem
Şem'i sitâre-i peyker-i âteş-zebâne tığ

‘Ummāna dūr-nişār durur dest-i pādişāh
Dil gibidür o kûlzemi gevher feşâne tığ

Sultān bezm ü Husrev-i rezm olmağın tutar
Şol elde cām-ı devlet u sağda nişâne tığ

Rūzgār⁵³ aña kından el urup çıkara şāh
Beñzer şu pūstdan çıkan ef'i yılana tığ

Devrān Sikenderiñiñ elinden hıızır gibi
Her dem hayāt suyun iğer kana kana tığ

13[B]

Kul oldu eşiğinde selātin-i nāmdār
Bel bağlayalı hıdmet şāh-ı cihāna tığ

Hāk şundu desti şāha hidāyet çerāğdır
Tā kim yolunu göstere yol varmayana tığ

Zatında cevheri var anuñ çün açıp zebān
Taḥsīn eder bu maṭla'i nazik beyāne tığ

⁵³ Rūzgār: Düşman.ND.

Düşmen yoluñda beñzer ol āb-ı revāne tīg
Kim gāh başdan aşıa geh ere miyāne tīg

Geh boğazıñ alır ele geh beline girer
Göz açtırır mı değme cihān pehlevāne tīg

Ey sever-i zemāne ve yā mālikerriķāb
Şal kim cihāna hūkm ede hōş mālīkāne tīg

Adı vefāsız idi yanıñ beklemek ile
Hindū-yı muķbil anılır uş cāvidāne tīg

Her dem şalāh-ı ‘alem için ‘adldir işiñ
Yan başsa ŧan mı sen şeh-i kişver sitāne tīg

Devr-i felek ki arpa ķadar zulme meyl ede
Dest-i ‘adāletin şalacak kehkeşāne tīg

Ben şöyle anların ki ecelden seri’dir
Hāzır durur inanmaz isen imtiķāna tīg

Her gün gelür kenārına ma’şūķa-i zafer
Bu resme begleriñ ki şalar ‘āşīķāne tīg

Cömerd elin mi aldı ki yoluñda sen şehiñ
Bakmayup aza çoğa kıyar başa cāna tığ

Havf ile haşmı geceler uyutmasın diye
Ekser kara libās giyer şeb- revāne tığ

14[A]

Düşmenlarıñ gözine ecel uyķusu gelir
Çün ser güzeşti haşmıña ede fesāne tığ

Meydān-ı rezmi bezm-geh edindi husrevā
Edip ‘adū kafāsını cām-ı şebāne tığ

Lāzım değil sa‘adet-i şir-i cihāne hışm
Lāyık değil şalābet-i şir-i jiyāne tığ

Güyā ki oldu nāhun tız-i ‘uķābı merg
Kim sinesinde haşmıñ eder āşīyāne tığ

Hōşdur deminde hışm ki olur dīde-i nār gül
Lāzım durur ‘arūs memālik kocana tığ

Tāc üstüne horoslanıp haşmı döndürür
Başını şāh şāh edüb māķiyāne tığ

Haşmıñ gözünden akanı sen şanma kandı ol
K' ezdi eritti bağırını döndürdi kana tığ

Bir táb vardır anda ki kan bağırını ezip
Döndürdi la'l-i nābı mey-i erguvāne tığ

Bir berg-i sebz diye şunup düşmana ecel
Döndürdi haşm çehresini za'ferāne tığ

Küfr açılır ve fitne-i āhır zemān uyur
Çünkü niyām hābgehiñden uyana tığ

Şaflar söker dolaplar açar kalpler yarar
Bebr-i yabān ü pil-i demān-ı zemāne tığ

Guş eyler ise bu gazel-i āb dārımı
Her şā'iri getire gibi tercümāna tığ

Şal kim doğuna yā ciğerime yā cāna tığ
Lāyık değil ki murçelerden yacana tığ

Ey serv-i nāz gamzeye öğretme gözleriñ
Zinhār verme mest olacak türkmāna tığ

14[B]

Ḳaddine ḳarşı edemez in āh-ı āteşiñ

Yāzık değil mi kim çala serv-i revāne tığ

Zülf etmeseydi sihr ile her kılın ejdehā

Göstermez idi gamzeleriñ cāduvāne tığ

Dil hānesinde gamzesi dursun ko parlayıp

Çok çok sevāp olur imiş şaklayana tığ

Şık dost olmuşuz ki şu şızmaz arāmıza

Düşman olalı ol ḥaṭṭ-ı ‘anber feşāne tığ

Neyler ki ‘arifinde⁵⁴ senin ḥaṭṭı -ı mūrçe

K ‘ etmez şāfā ile heves-i muriyāne tığ

Ḥaḳ bu durur ki gamze yaraşur güzellere

Şolresimle ki ḥusrev-i şāhib-i ḳırāna tığ

Vaşfınla derc olursa küher -bār sözlerim

İşitdiği dem ola zebāne zebāne tığ

Ben nice ‘āciz olmayayım kim dil uzadıp

Vaşfıñ ne ḥāme şerḥ edebilir şeha ne tığ

⁵⁴ ‘Arifinde: ‘Arzuñda.ND.

Oldum zebān-ı tîğ ile aķranıma yeğın

Sa'ir yarağ içinde nitekim yegāne tîğ

Kec- tablar teveffuķ ederse necāti'ya

Şabr edelim şı resme kim eder kemāne tîğ

Gördüm kılıc ile yenir etmek anıñ için

Anınçün getirmişem bu yüce āsitāne tîğ

Tā kim kilid-i zihn ola dendāneyi kalem

Tā kim semend-i fethe ola tāzīyāne tîğ

Yāniñdan u eliñden ebed eksik olmaya

Bir keyķubādı cām ile bir ĥusrevāne tîğ

Rūy-ı zemīn kılıcıñıñ efgendisi ola

Şaldıkça āfītāb zemīn ü zamāna tîğ

15[A]

ĤAYĀLİ⁵⁵

Dursa niyām içinde kaçan kim yegāne tîğ

Beñzer ininde uyķuya varmış yılana tîğ

Cevherleri yüzünde çü şayyād dāmıdır

Döndü fenā yolunda bir āb-ı revāne tîğ

⁵⁵ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda bulunup mecmuada bulunmayan beyitler vardır.HD.

Mülk ü vücūdu yaqtı ser ā ser kül eyledi

Olalı rezm āteşi içre zebāne tīg

Bir murğdur ki çıķduğı dem beyzadan uçar

Farķ-ı ‘adūyu eyler o dem āşiyāne tīg

Anı geçerdi eblāk-ı eyyām-ı fitne -cūy

Olmasa ħing-i devlete ger taziyān tīg

Bir hindi ħacedür ki diler cevherin şata

Şadr ǫı ‘adūda geçdüğı budur dikāna tīg

Güyā ki āhırında şebūñ āfītābdır

Şöyle yaraşdı bu ħať-ı ‘anber feşāne tīg

Dīvār-ı ‘ömrün eyleye düşmanlaruñ ħarāb

Seylāb vār olsa kaçan kim revāne tīg

Genc-i cemālūñ üstüne konmuş tılsım ile

Bu vechden dedüm ol iki ebruvāne tīg

Bir murğdur ki ķonduğı dem farķ-ı düşmene

ķaniyle yaşını edinür āb-ü dāne tīg

Şan al cāme içre yalıñ yüzlü hūbdur

Hūn-u ‘adū ile dönecek ergavāne tīg

Kesdüği düşmanuñ götürür hadken başıñ

Benzer keremde husrev-i gītī-sītāne tīg

Sultān-ı berr-ü baħr süleymān ins ü cān

K’ alur şükūh-u düşmeni olub behāne tīg

Devr-i felekde tīgini gördü hıred dedi

Bağlandı için yine pīl-i demāne tīg

15[B]

Farķ-ı ‘adūsi kulle-i kūh-ı belā dūrür

Beñzer o kulle üzre çekilmiş dumāne tīg

Cenk u ğazada nīzesi mihriñ düşer

Meydān yerinde çekmez erenler kapāna tīg

Bir kalbi pāk meşrebi şāfı kuluñ dūrur

Qalmaz yolunda düşmanunuñ baş u cāna tīg

Müdbirlik ile hem dem olubdur zemānede

Cānlar yedürse yeridür ol hem zebāne tīg

Bel bağlamazsa hidmetüñe mūr gibi haşım
Lāzım değil ki sen çekesin ins ü cāne tīg

Besdür adū-yü dīve vezīr-ı melek hışāl
Zirā ki dest pençe yeter arslana tīg

Açıldı zaḥm gülleri gülzār-ı sīnede
Döndürdü nice şūreti berg-i ḥazāne tīg

Şāha Ḥayālī bunca kılıcuñ urur senüñ
Sen daḥı kıl ‘atā aña bir ḥusrevāne tīg

Meydān-ı naẓm İçinde şehā bir dilāverem
Lāyık değil mi bencileyin pehlvāne tīg

Ṭayy eyledüm menāzil-i faẓl u belāḡati
Koydum ḥarāmiler gibi bu kārṽāna tīg

Demdür ki devletüñde kılıc etmeḡin yiyem
Budur getürdüḡim şafāḥāt-ı beyāne tīg

Yā ḥod beni vilāyet-i hinde revāne kıl
Tā kim elümden anda daḥı ḳan ḳaşana tīg

Bu resme kılmaz idi beyān hālūmi kalem

Ergürmeye idi faqr eli gerüstühāne tīg

16[A]

Tā kārīvān-ı encümü her şubh almağa

Çekdükce mihr-i çarh reh-i gehkeşāne tīg

Haşmuñ metā^c-ı ‘ömrünü tārāc edüb felek

Ƙanını şu yerine içe Ƙana tīg

FIGĀNİ⁵⁶

Bir şubh-dem felek tutuƘından ‘arūs var

Oldı hezār cilve ile mihr āşikār

Şaçdı süm-i semendine encüm cevāhiri

Dāmād-ı çarh varın aña eyledi nişār

Oldı şafaƘ ‘abāyı surh hilāl zīn

Şubhun ‘arūsı olmağa çarh atına süvār

Bu şādılıƘla bir yere geldi melā’ike

Çarhuñ tonattı Ƙal’aların tābiş-i nehār

Cān gözi ile seyr ider iken o ‘ālemi

Ʀüş oldı anda çeşümüme bir Ƙaşr-ı zer niğār

⁵⁶ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbiriyle yer değıştirmiş beyitler bulunmaktadır.FD.

Gördüm bir āsitāne ki göz görmemiş anı
Gerdün medār u kūh vaḳār u zemin -ḳarār

Didüm bu āsitāne de kimdür didi ḥıred
Ol efdal-i zamāne vü mümtāz-ı rūzigār

Bu Bekr -şıdk u ḥamī-i dīn ü ‘Ömer-zafer
‘Osmān -ḥayā ‘Alī - kerem ü Aḥmed -iştihār

Keşşāf-ı müşkilāt ya’nī paşā-zāde kim
Ḳā’il kelām-ı mantıḳına zümre-i kibār

Anı niçe şebīḥ ideyin dest-i cūdına
Kim reşḥası durur kefinüñ lücce-i biḥār

16[B]

‘Ahdinde kimse inlemez illā meḡer ki kūh
Dökmez kimesne göz yaşın illā ki cūybār

Bilmez düğün evini çanaḡ taşır ol kişi
Beñzerdir ise eşigine çarḥ-ı zer- nigār

Bişdi şu deñlü maṭbaḥ-ı sūrunda açıme
Ki aldı naşīb dānesini yirde mūr u mār

Kef geiřti⁵⁷ geri acından kpk ışup
Ėarık oldu şimdi ni‘metne baır-i b kenr

arık itmege dkne-i srunda dem-be dem
Oldı bedd ulle-i hverde bir nigr

Yklense ger cehzını adrn ‘arsının
Bker atr-ı tevsen-i arıkn belini br

Bir criyen durur ki harde bu mihr-i arık
s-ı sipihri bşda gtrr legenevr

Vař eylemekte ztui ey Murtaż-seh
Drr  cevhir oldu zebnum  Zlfikr

gdl verrse ‘arşa-i nazm ire ř’ire
Meydn alurdu tevsen-i şab‘-ı shn gzr

Vaş-ısvr-i adrne şkt getrmege
Urdum semend-i şab‘uma ben zn-i i’tizr

şır zebn-ı ntka medhinde hmeveş
Mhr ur Fiğn ağzua sen de devt vr

⁵⁷Kef geişti: Kef keş geerdi.FD.

Tā kim sipihr bīvesine nev-‘arūsveş
Hem bāmdād ola şafāk ġāze-i ‘izār

Gelsün hemīşe baġt ‘arūsı kenāruña
Olsun ġarīm ġürmetüñe perde dārvār

17[A]

Erişüp ger deşkrünle saña şekām şitā
Başladı yine tekāpūye nesīm sermā

Sūret bād-ı metā’ ġülü tār açā verib
Bar ı bunkāsı ġötürdi bu cihāndan germā

Ger edip ġüş sāvāķı ġarūş her her
Tez bārdı eyle döldi cihān her tābla

Daġıdup zāl sipihr ebrle kisvelerini
Etti bārānla mātem zerreler gibi bana

Zulmet ibresi fāmla āfāk dolup
Oldu beydā-ı felekde her vuġūr tā peyda

Bir ġala dehre ġurup ġüsrevdi çıkar sefīd
Ėapladı yeryüzünü ‘asker behmen ġū şabā

Ṭutdı āfākı yine ʔak ditrenüp ſebdir
Etti bekler gibi ʔanu teni k n n icr 

R k bir ʔıla p r olup ſ m u ſe er
D ndi bir s 'ate bu k sene  ar -ı min 

A len h nelerin a  afına na idir ſanma 
 ancılupdur ana peyk n-ı sih m serm 

Oldı enh r-ı ſit  ſ hid  y ne d r
    ar riyle d  endi yine ſa n-ı ſa r 

Yenmese a ker enc mle felek tozu
Gece ſa adır  ı mazdı mihr-i sem 

Berf ſanman kim edip ſ hid h r  id-i va  
Gu  adan r  -i ſef dini bulur  ar  duta

C y-ı efs rdeler  zre boz urur b z ſim l
Ṭ pa de di ger h ki sec yile sem 

 ar  ar ser dile ne ed ne d n p r y-ı zem n
 avlet berdle teblerzede p r   bermen

Şiddetten şūğın- ı āb döküp hāk oyup

Kürre-i nārdan urulmağa ‘āzm etti hevā

17[B]

Ƙırılurdu tūnub-ı har ki sebz-i gerdün

Etmese bār ki dāver-i devri me’vā

Her dem dīde-i ‘ayān Meḥmed Çelebi

Kim anıñ ḥaymekeş madṭaḥīdir sevr-i semā

Sākin-i şadr-ı sa‘ādet serāsil temyīz

Zübde-i külli eşrāf-ı güzīn-i fuzelā

Āfitāb-ı felek cāh u şad burc-ı celāl

Vāli-i mesned-i baht u şeh örnek-i ğınā

Serv-i bōstān kerem-i gonca-i niḥāl gül-i cevr

Şadef gevher luṭf-ı dürr-i deryāyı şehā

Muştafa ḥulḳ u ‘ali sīret ü Osmān rezm

İbn-i ḥaddāb - dil ü ḥazret şiddīḳ-ıvefā

Durdular maḍbahınıñ gökde şehāb-ı bārān

Ḥalkadır der-i sufre-i ḥavānına sipihr valā

Şem' bezmiyle yanar her gice pür suz-ıķamer
Cām-ı kaşrından erer mihr-i ziyā baķşe şafā

La'l-ı cān- baķşle küftār hayāt aķar
Öğredir gökte mesīhāya 'ulūm ihyā

Zerreden aķķar olup tabī' yanında hūrşīd
Görinür ķatre-i güm kefe-i nisbet-i deryā

Gülşen-i ravza-i cennette nihāl-i sedre
Reşihāt-ı nem-i hulkundan alur neşv-i nemā

Sāye düştüğünü rūy-ı zemīye göre ger
Ayet-i kündütürāb okuya gökden 'İsā

Server-i enzam edemez benaleyün evşāfın
Medhale her ne ķadar iblağ olursa şu'arā

Med----⁵⁸ gülşeninin murğ-ı nevā sāzı iken
Baña lāyık mı çalam gūşuna gamda şüştā

18[A]

Pāmāl eyledi deyü sitem ü guşşā benim
Destgir olmaz ise luţfun eli vāveylā

58

Bu kelime okunamamıştır.

Zîynetî Ka'be-i kûyunda du'â ' gûyundur

Elin âl başınçün hâk mezellette kıoma

Her şehir ki geh riyâzı yakın felek nîlide

Ola biñ nâzla tāvus-ı mihr-i cılve-nümâ

Yaradup 'arş muhîd üzre semâmı kıadrin

Derû dergâhına ki cārubola per-i 'anķâ

ḤAYÂLÎ⁵⁹

Dilâ bu menzil-i vîrâni şanma cây-ı sürur

Ki kıaşır-ı -ı dehre bulunur hezâr dürlü kıuşûr

Kıarañusuna anuñ kıılma kıande şem' gibi

Dilerseñ ola yüzüñ ağ nitekim kâfûr

Sipihr kıara yere cür'a-veş döker kıanuñ

Ḥabâb-ı güne dimâğuñda olursa bād-ı ğurûr

Bulunma seyl şuyu gibi aķma yer yanaya

Nazarlarında yûri şâf dillerin duru dur

Kıazâ elinde kemân oldu çarķ-ı kıam-kāmet

Ecel oķu ile bizi etmek içün ehl-i kıubûr

⁵⁹Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbiriyle yer deĝiştirmiş beyitler bulunmaktadır.HD.

Zemāne k̄ānūñ ier olduñ ise ok bařlu

Bu bāğ-ı dehrde mānendi hūře-i engür

Belāsı balına değmez o lezzet-i dehri

Evüñ yıķılmaya tā miřl-i hāne-i zenbūr

Gerekse kuvvet-ibāzūda řāh Behrām ol

Ki zāl-i dehr eder menzilüñi āhır gūr

Dilerseñ olmağā gün gibi āsumān -rif’at

Yüzüñü sāye-şıfat hāk-i rāh ol yere ur

18[B]

Gel olma bezm-i fenāda mey ile ālūde

Ki řuna sākī-i vaħdet elüñe mā-ı Tahūr

řadā- yı ‘ālem-i lāhūtu istimā’ eyle

Nedür bu řīven-i nāy ile nāle-i řanbūr

Bu ‘izz ü cāhına devrānuñ olmadı mā’il

şonu fenā idüğün bildi Zıl-i Rabb-i gafür

şeh-i zemāne Süleymān-ı ins ü cin ki anuñ

Cihān emrine tābi’ dūrür vuħūř u tuyūr

Kaçan ki ‘āleme baḥş ola ḥān-ı iḥsānuñ
Tefāhur eyleye Çiniñ götürmege fağfūr

Gele idi karşıña Cem ey şeh-i diyār-ı kerem
Yaşavulun aña der idi kim irakdan dur

On iki ayı yıluñ hışt-ı mäh ü mihri taşur
Sarāy-ı kadrünü yapmağa çarḥ olub müzdür

Ḥamām-ı ‘akl eremez şāhbāz-ı fikretüñe
Hümā kuşuyla berāber hiç ola mı ‘uşfer

Ser-i ‘adū lekedür cism cāmesi üzre
Ki her gulāmuñ anı āb-ı tīgi birlen yur

Niteki vaqt-i şehir sebze zār-ı gerdūñde
Olub revāne tarāvet vere bu çeşme-i nūr

Ola ‘adūlaruñuñ sāye gibi yüzü siyāh
Sen olduḡuñca cihānda güneş gibi meşhūr

Ḥayālī mülk-ü suḡande ‘aceb mi olsa emīr
Ki verdi Ḥusrev-i mülk-ü suḡan aña menşūr

19[A]

BĀĶĪ

Urınup farkına bir t̄ac-ı mücevher sünbül

Oldı iklīm-i çemen tahtına server sünbül

Şeh levendāne şikest eyledi tarf-ı külehin

Gögsinüñ dügmelerin çözdı ser ā ser sünbül

Oldı gülşen yine bir dilber-i müşgin mergül

Şol kadar virdi aña zīnet ü zīver sünbül

Çihre gül sīne semen çeşme-i mükeḥḥal nergis

Ḥaṭ çemen gonca dehen ca'd-ı mu'anber sünbül

Yazdurup müşg ile boynına ḥamā'il taḫdı

Kendüye etmek için ḥalkı musaḥḥar sünbül

Şahn-ı gülzāre gelüp eyledi 'arz-ı dīdār

Jālelerden taḫınup gūşına gevher sünbül

Beñzer ol būy-ı dil āvīz ile mūy-ı yāre

Başlar üzre n'ola ger eyler ise yer sünbül

Yine gömgök tere batmış çıḳa geldi çemene

Nev bahār irdi diyüverdi ḥaberler sünbül

Beden-i pāki neden böyle olurdı hōş-bū
Olmasa müşg ü gül-āb ile muḥamer sünbül

Var ise bencileyin ‘āşık -ı zār olmuşdur
Gök gök etmiş döğünüp cismini yir yir sünbül

‘Aşk sevdālarına uğramasa kıalmazdı
Muy-ı jülīde ile bir ten-i lāğar sünbül

Yine Fir‘avn-ı şitā ceyşine Musā -mānend
Eyledi elde ‘aşāsını bir ejder sünbül

Nev ‘arūs-ı çemene māşıtadur faşl-ı bahār
Ki anuñ ḥāme-i müşgīnine beñzer sünbül

Sākīya zevrākı sür bād-ı bahār esdi yine
Sebzezār oldu yem-i aḥdār u lenger sünbül

Şahn-ı gülşende yatupdur gice var ise meger
Ki taşınmış seheri başına güller sünbül

19[B]

Bürüdi kendünüñ eṭrāfını bāl u per ile
Yine tāvūs -şifat cilveler eyler sünbül

Yine ferrâş -şifat destine cārüb almış

Ki ede hîdmet-i hâk der-i dāver sünbül

Fāzıl-ı dehr-i Meḥemmed ḡelebi kim eflāk

Bāğ-ı fazlında toḡuz dāneli bir ter sünbül

Olamaz reh-güzeri hāḡine hem-pā ‘anber

Edemez saçlarına⁶⁰ kendüyi hem ser sünbül

Geldi bir Hindü-yı bî çāre-şifat işigüñe

Ġarażı bu ki ḡapuñda ola çāker sünbül

Bāğ-ı luḡfuñda meh ü mihr iki aḡḡar nergis

Keremüñ ḡülşenine sünbüle kemter sünbül

Büy-ı ḡulḡunla güzār eylemese bāğā nesīm

İdemez ḡalḡ dimāğını mu‘aṡṡar sünbül

Bulsa bārān-ı seḡāñ ile eger neşv ü nemā

Ḳad-i bālā çeke mānend-i şanavber sünbül

Ebr-i cūduñdan eḡer erse nem-i in‘āmuñ

Bitüre ḡāre ḡül ü lāle vü mermer sünbül

⁶⁰ Saçlarına: Turrasına.BD.

Ger  okınsa nefes-i lu f u dem-i i s nu 
Gidere d d-ı keb d  vire  zer s nb l

N r-ı ba    lsa e er b  a  er  -ı lu fun
 em' -var eyleye e r f  m nevver s nb l

C r a-r z  lsa e er g l ene c m-ı kerem  
Tuta nergis  ıfat elde  adeh-i zer s nb l

H line 'ayn -ı 'in yetle nig h eyler isen
Dimeye  ayf u  it  bit re micmer s nb l

Bezm ne gelmek ile bu ne ker metd r kim
G z a up ede n zar niteki 'abher s nb l

20[A]

D ne  a  j le nu a  nef  -ı m    n ma'n 
Yazdı lev -i  emene bir  azel-i ter s nb l

 am-ı g s   ile    fte deg l ger s nb l
Ne i  n b yle per  an ola ek er s nb l

Var ise  urrarar   b  -ı cin n s nb lid r
 opmad  b  da ol resme mu anber s nb l

Goncanuñ cānı mı var öyküne la'l-i lebine
Zülfüñe kaç başı var ola ber-ā-ber sünbül

Bāde-i la'lüñe hemşire şarāb -ı gūlfām
Zülf-i müşgin-ii semen sāña birāder sünbül

Hüb olur 'arızuñ üstünde o haṭṭı müşgin
Āb-ı nāb içre turur tāze vü hōş-ter sünbül

Lāle reşk-i ruḥ-ı gül-gūnuñ ile pāder gil
Ġam-ı zülfüñle perīşān u mükedder Sünbül

Nice teşbīh idem aḡzuña bir ebkem gonca
Nice nisbet kılam ol zülfe berāber sünbül

Dūdlar çıktı yanup reşk-i ruḥuñ nārına bāḡ
Cā- be cā şanma çemende görinenler sünbül

Ruḥlaruñ üzre yatur zülf-i semen - sā gūyā
Gül-i terden edinür kendüye bister sünbül

Haṭ-ı müşgīn -i leb-i la'lüne mānend olmaz
Bulsa ger perveriş -i çeşme-i kevser sünbül

Yaraşur zülf ü ruhuñ vaşfına defter yazsam

Kāgıdı berg-i gül ola hat-ı defter sünbül

Levh-i hâtırda hâṭun naḡsını taşvîr itdüm

Olmadın şafḥâ-ı gülzâra muşavver sünbül

Nazm-ı eşḡâşa kıyâs eyleme Bâķî şî'rin

Ola mı her giyeḡ -i ḡuşke berâber sünbül

20[B]

Gerçi sünbül çoğ olur Gülşen 'âlemdür bu

Lîk rengîn ü muṭarrâ olamaz her sünbül

N'ola ḡadr şerefüñ sâl be sâl olsa mezîd

Yer yıl arturmadadur dāneyi dirler sünbül

Götürüb tā ki şehenşāh-ı bahāruñ tūğın

Getüre cünd-i şitâ üstüne leşger sünbül

Ser-i a'dānâ ṭaḡa seng-i melāmet güller

Ola düşmenlerüñüñ başına şeş per sünbül

NECĀTÎ

Nūn ile 'ayna şebîḡ oldugu için oldu hilāl

İntihā-yı mı ramāzān evvel 'ıyd şevvāl

Zer ile levh zebercedde yazıldı bir lām
Ramazānıñ otuz olduĝuna tā kim ola dāl

Ṭāyri-‘ıyd-ı hümāyuna şikār eĝlemeĝe
Şāhbāz-ı felek açtı yine zerrīn şenkāl

Şehper-i rūḥ-ül emindir ki cenāb- ḥaḳdan
Müjde-i raḥmetçün ḥalka gelir açıp bāl

Sürḥ minḳār edinir ṭūṭı-i ser sebz-i felek
Olalı şām-ı hind diyārına mişāl

Māder dehr yine ṭıfl-ı mehin parmaĝını
Rūz-ı ‘ıyd erdi diye eyledi ḥınnā ile al

Şafaḳ oduna şalar na’l-i hilālī eyyām
Ki bula şāhid -i ‘ıyda bu fusūn ile vişāl

Şafaḳ u māhı gören şöyle şanur kim zāl-ı felek⁶¹
Payına yaḳḥınā sākına taktı ḥalḥāl

Şāh dīvānına ṭās olmadı ise çarḥ -ı felek
Ne için zerle kenārına nişān yazdı hilāl

⁶¹ Zāl-ı felek: Zen-i dehr.ND.

21[A]

Şafaḳ u mähin işārâtı budur kim demîdir

Eline sâğar-ı zerrinle mey-i gül-reng âl

Devr el vermiş iken yürüt ayâğı sâķī

Baş açık nüş edelim nām ile nengi şuya şal

Gönlümüz rüşen eder zulmet-i gamdan yâ Rabb

Ermesin zerrece Hürşid şabuhuna zevāl

Rûz -ı ‘ıyd erdi gelin ‘işrete ağāz edelim

Dün harām idi yeme içme bu gün oldu ḫalāl

Göñül eyyām-ı tarab geldi ḫuşûşa begimiz

Şeh-i cemşîd fer ola meh-i ḫurşid cemāl

Gevher-i dürc-i siyâdet melik-i mülk-i kerem

Aḫter-i bürc-i sa’âdet şeh-i ferḫunde ḫışāl

Cân-ı maḳşûd-ı cihân-ı Ḥazret-i Sultân Maḥmûd

Zâtını eşref-i ḫalk etti ḫudâ-yi müte’âl

Südde-i salṭanatı u kıble’-i eşrâf -ı kirām

Merkez-i ma’dileti ka’be-i izz ü iclāl

Bezmine inse hacil ola gide şāh kubāt
Rezmine binse meşāf edemeye Rüstem-i zāl

Şaçalı ‘adli şuyuñ mülke sitem yeliñden
Konmadı hātırına kimseneniñ gerd-i melāl

Ṭīb-i ahlākı havāsı ile cinān oldu cihān
Cāri aḥkāmı şuyu niteki cennette zülāl

Değme bir şāh-ı za’ife zarār ı değmeme
‘Adl devrinde yemīn ile girer bāğa şemāl

Ey ki bārān-ı ‘aṭāyān ile yem bir kaṭre
Vey ki mizān-ı veḳārıñda cebel bir mişḳāl

Sāye ‘adlin ile ḥalḳ-ı cihān āsūde
Māye-i bezlin ile ehl-i zamāne ḥōş ḥāl

21[B]

Şalalı ‘adlin eli mirveḥa-i aḥkāmı
Ḥān-ı emn üzre te’addi mekesi açmadı bāl

Şīt-i ‘adlinle şeref bulalı şahrā-yi cihān
Hem dem olup şalınur şir-i jiyan ile ğazāl

Ḳani bir sencileyin salṭanat atına süvār
Şeh-i ferḥunde hasāl cemāl ü melik-i ferruḥ -fāl

Gelmedi gelmeyiser döneli dölāb-ı felek
Salṭanat bāğına ḳaddin gibi bir tāze nihāl

Ṭalṭatiñ nuru ile bedr hilāl-i ümmid
Devletüñ şuyu ile sebz nihāl-i āmal

Mümteni ‘dir ki vücūduñ⁶² getire devr-i felek
Farz edelim ki vücūda gele her emr-i muḥāl

Ḥusrevā devletiniñ şem’ine pervāne güneş
Servera rif’atinin mihrine bir zerre cibāl

Şāhid-i memleketiñ ḥaylice zībā görünür
Vereli sāye-i çetriñ ruḥuna revnaḳ-ı ḥāl

Şimdiden ḳıldı umuruñ saña tevfiż felek
Lā cerem ‘aḳlı olan kişi eder fikr-i me’al

Başını kesen dilini dil şu kişinin kim ola
Zāhiri toğru ḳalem gibi eğri çü nāl

⁶²Vücūduñ: Nazirüñ.*ND*.

Zâtını tâze u ter tutmak içindir bu felek
Ne tereddüd yâ reyâhîñ için olmaz mı sifâl

Feleke hey de umûra dahî dahl eylesin
Ki ‘aâtâ oldu Hudâdan tapuna istiklâl

Döndü ol devr ki bu çarh-ı denî perverden
Her faşîhîñ dili sūsen gibi olmuş idi lâl

Şekker-i şükrüñ ile âyine-i luṭfuñdan
Ṭûtî-i ṭab’ söze başlamağa buldu mecâl

Açtı dil medhîñ ile genc-i ma’ânî kapısı
Rūşen oldu bu ki söyletir imiş ıssını māl

22[A]

Selsebîl-i suhanım böyle revân görür ise
Akıp ağızı şuyu taḥsîn ede Selmân u Kemâl

Bülbül-i ṭab’ ḥōş elhânıma aḥsent ki olur
Naḡamâtıyla gülistân-ı cihân mālâ māl

Ġālîba nazm⁶³ olalı bu şadef-i sîm âbı
Dizmedi rişte-i nazma kişi bu resme le’âl

⁶³ Nazm: Vaz. .ND.

Oķusun medħini ķapıñda Necātī benden
Yaraşır ka'be ħarimiñde nevā ķılsa Bilāl

Nice kim māh ola gāh hilāl ü geh bedr
Nice kim devr ede bu ķarķ-ı muķalleb-aĥvāl

Olasın devlet ile taht-ı sa'adetde muķīm
Nāşır u yār ü mu'āvin ola ħaķ celle celāl

NECĀTĪ⁶⁴

Ey 'izzet ü sa'adet ile mu'teber nişān
Vey nām-ı pādişāh-ı cihāna maķarr nişān

Devr eyleyli bu felek-i āb -gine reng
Yazılmadı senin gibi 'ālī Güher nişān

Zāhir yüzüñde aĥsene-i eşkāle mā-şadaķ
Ma'nā yüzinde ķarķ-ı melāyik nişān

Bād-ı murād ile döludur iki bād-ı bān
Oldu meġer sefīne-i fetĥ ü zafer nişān

Ķullabā aldı çekdi iki yayı bir keziñ
Eyledi iki başına zaferden veter nişān

⁶⁴ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında beyitler birbiriyle yer deġistirmiştir.ND.

Başıñ şarar etegiñe mektüb alır varır
Bir parmağ ile ey nice iklīm açar nişān

Her düşmana ki vara eder hükümüñü revān
Güyā ki bile alı varır yüz biñ er nişān

22[B]

Teşbih olmasa idi Süleymān yüzüğüñe
Halka musallaḡ olunmaz idi bu kadar nişān

Zāhir budur ki dostā vü düşmana yarar
Çün göstere ‘alāmet-i fīğ u siper nişān

Beñzer⁶⁵ ki ceng etmeğe çıkmasın diye
Bayraklarıyla önce ‘alemler çeker nişān

Ẓımnında muzmer olmasa şemşir āb dār
Pulād beyza vaż’ına olmazdı her nişān

Naqş etti sinesinde iki şehr-i yār⁶⁶ adın
Verse ‘aceb mi fetḡ ü zaferden haber nişān

Şāy şāh zāde bilā-miṣl ü bī-bedel
Kim vermedi naziriñi cinn ü beşer nişān

⁶⁵ Beñzer: Gûyâ. *ND*.

⁶⁶ Şehr-i yâr: Pâdişâh. *ND*.

Nev bâve-ser âmed-i sulţân Bâyezîd
Maǧmûd şehr-i yâ⁶⁷r şeh-i tâc-ver nişân

Cism-i laţîfî ile bulur zîb ü fer cihân
İsm-i şerîfî ile olur nâm ver nişân

Serkeşleri muţî ede cābîrleri helāk
Gösterse halka halka kemendiñi ger nişân

Āltûnı giydi çıktı gümüş taht üstüne
Hükme eyledi cihāna Ferîdün fer nişân

Çok tâcdarı tavk-ı ‘ubûdiyete çeker
Çok şehr-i yârı halka be-güşu eder nişân

Hindüstānı almak için dem be dem verir
Tāvūs gibi kendüzüne zîb ü fer nişân

İçindeki beyāzı işārâtı bes nedir
Zabı etmediyse memleket-i Rûm-ı ger nişân

Fındıklara sitâreler altûn varak şarıp
Ta’lîm-i hânesine anuñ attılar nişân

⁶⁷ Şehr-i yâr: Şâh-zâde. *ND*.

23[A]

Sen şehri yār sanmanı gafiz etmeğe

Bağlandı beline anı yerden ki nişān

Birisi şer dāi'residir birisi 'urf

Verse 'aceb mi hāşiyet-i nef ü har nişān

Yazıldı şol zemīne berāt -ı müselleme

Kim anda na'l-i sümme-i semendin eder nişān

Tevfiki'ine hilāli şebih edemez güneş

Altūn kalemle ile eder gerçi zer nişān

Bir çarhī tāsdir felek-i heft -cüş kim

Beglik diye kenārına yazar kamer nişān

Emrūd şekli olmaz idi ey nihāl-i lūtf

Olmasa bāğ-ı saltanatında semer nişān

Etmez ise kalem gibi yoluñda doğruluk

Ey nice şehirin beliñ iki bükür nişān

Mektubu gayrı şehirin olmaz vech ile

Destār gibi hiç ola āster nişān

‘Osmān oğullarında sen ey Şāh-ı muhterem
Cūd-ı ‘Alī ‘alemsiñ ü ‘adl-i ‘Ömer -nişān

Yedi sa’adet encümi içinde sen şehin
Hürşīd zīynet⁶⁸ olduğudur hūb-ter nişān

Şehzādeler de şānına ey gevher-i şerīf
Hayrū’l umūr ovseṭihā hōd yeter nişān

Mehdin sefine sen döndürürken bu bahrde
Gavās -ı tab’ bir gazel terāver nişān

Çekti çevirdi kendüyi ey sim-ber nişān
Meşgiñ kaşıña beñzemek ister meger nişān

Döne döne çekilmezdi böyle gālibā
Bir kezde beñzese kaşıña ey püser nişān

Bir yaña cānı kodı gözüñ bir yaña dili
Ya’nī her atıcıya gerek ikişer nişān

Öldüğüme kayırmazıñ ey kaşları kemān
Gamzeñ okuna ben gidecek kim diker nişān

⁶⁸ Zīnet: Rütbet. *ND*.

Ey haşre münkir ol had⁶⁹ ü ol hâle kıl nazâr
Yetmeye mi kıyâmete bu fitneler nişân

Zülfüne beñzemek ile külli vücûh ile
Ey dilrübâ kenârda olur meğer nişân

Hükm ile söylemez ki hacil oldu râstı
Zülf ü dehân öñüñde ege mühr eğer nişân

Dem beste eyledikçe Necâtî 'yi zülf ü dost
Luţf ile hâtırın ele alıp yazar nişân

Olsun hemîşe başlarıñ üstünde yeri var
Manşûr ola ne yaña kim eder sefer nişân

Tahşîl -i fazl ü kesb-i kemâlât eyleyip
Gerçi kodu cihânda her ehli hüner nişân

Bu 'aşr içinde da'vi-i şî'ir eyleyenlere
İnşâf bu kaşîde yeter mâ hâzar nişân

Evşâf-ı şehri-yâr ile elfâz-ı bendeye
Bu nazm-ı edâr muhtaşar nişân

⁶⁹ Had: Kad. *ND*.

‘İzz⁷⁰ ü tena’’um ehli söze vere mi şeref
Hāme gibi kaçan yaza her ney şeker nişān

Levh-i zeberced üstüne her ay başında bir
Yazıldığına ey melik-i baħr ü ber nişān

Düşman hışārı ile kara kāfir illeriñ
Kālb-i ‘adū gibi ede zeber nişān

24[A]

FĠGĀNĪ⁷¹

Girince cāme-i hābe cihān-ı buķalemūn
Uyudı fitne-i ‘ālem kevākib açdı ‘uyūn

Hōrōs-ı ‘ārşā gıdā itmege yā hōd ol şeb
Kevākıb erzenin ölçerdi keyl ile gerdūñ

Nücūm çeşmine çekmek dilerdi yāhōd kuħl
Sipihir bīvesi çözmiş ya zūlf-i ġāliye ġūn

Cihānı almış idi cünd-i Hindū-yı şāmī
İrince hüsrev-i hāver livāsıñ itdi nigūn

Geçüp oturdı çü tahta o hüsrev-i ġitī
Cihāna saçdı zer açup defīne medfūn

⁷⁰ İzz: Zevk. ND.

⁷¹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbiriyle yer değiştirmiş beyit bulunmaktadır. FD.

Yumağa çirk-i şebi cāme -hāb-ı gerdūndan

Getürdi çeşme-i hōr āb kūrş-ı meh şābūn

Cihāna mu'cizesi zāhir oldı Mūsī veş

Çıķardı çün yed-i beyzā yı şubḥ-dem gerdūn

Yüzini sürmek ile ḥāk-i pāy-i pāşāya

İşini mihr-i cihān tāb eyledi altūn

Sipihr-i dīn ü düvel Āşaf-i Süleymān Şāh

Revān öñüñce nice Erdevān ü Efrīdūn

Dikildi şancağı dīnūñ kılā-ı küffāre

Maķar olalı semendūñ sūmine şehr-i budūn

Ḳılā idinse cibāli 'adū neberdūñde

Şalınca şeş-per -i ķahrı hecān ider hāmūn

Dem-i ğazāda atıldı çü tōp-ı ejder -dem

Leşine ķondı o dem kāfirūñ ķara ķuzgun

Öñüñ kim gelür ey Āşaf-ı zamāne senūñ

Başına yıķar idūñ Beç'i kaçmasa mel'ūn

Kef-i saḥāña senüñ nice beñzeye ‘ummān
Yañuñda dāne-i ḥardal defîne-i Kārūn

24[B]

Yüce şu deñlü sarāyuñ senüñ Süreyyādan
Niteki taḥt-i şerādan bu çarḥ-i mīnāgūn

Rumūz ōi mes’ele-i ‘adlūñ itmege taḥkīk
Çıķardı şubḥa çerāğın kevākib-i gerdūn

Her yer sanma sādasını gülün giryānın
Bāş üzre dikülü ben medh ki okur mevzūn

Bu sūz-ı nār-ı felāket olur baña Gülşen
Ḥalīlüm ola eger luṭf u cūduña maķrūn

Kimesne rişte-i nazmumı ḥabbeye almaz
Cevā hir-i sūḥanum olsa lü’lü’-i meknūn

Çerāğūñ olsun uyandur bu ḥāb-ı ğafletden
Fiğānī çākerüñi itme ğayrīye memnūn

Yeter şikāyet-i faķr ü felāket-i devrān
Getür du’ā ya livā gibi ellerüñ eknūn

Niçe ki naşb ide h̄or rāyet -izer en endūdın

Sipih̄r ƙal ʿasına rumh̄ -ı şāmı ƙıla sūtūn

Hıyām -ı ƙadrūñe şems ola şemse -i zerrīn

Nite ki yücele ƙāƙ-ı muƙarnes-i gerdūn

Ez-ān-ı Uşulī Efendī

Yā mücessem rūhdur yā peyker-i cān ol beden

Yā gül-i gülzār-ı cennet yā semen yā yāsemen

Yā elifdür dest-i ƙudretten yā bālā yā belā

Yā nihāl-i serv yā naħl-i revān yā nārven

Yā ser āmed bir H̄abeş maħbūbıdır yā dām-ı dīl

Yā ki rişte-i ʿömr yā merġūl yā müşk yā mişk-i H̄oten

Sünbül-i bāġ-ı cihān yā turre yā ƙarrār -ı cān

Yā ƙırāz -ı ʿanberīn yā müşk yā müşkīn resen

25[A]

Yā muşavver rūh̄ yāħud āyīne-i gītī ōnūmā

Yā cemāl-i Aħmed-i Muħtār yā vech-i ħasen

Levh̄-i maʿnīdür yāħud müşkin kemān

Yā ki māk-ı -bedr yā pīşānī yā sīmīn micen

Nūr üzre nūn yā ebrū yāḥud müşkīn kemān

Yā iki kej-rādur olmış rāları mekr ü fiten

Kaşuñ altında gözüñ bir Türk-i tır -endāzdur

Yā meger mirrīḥ kılmış kavs burcında vaṭan

Gonce-i zanbaḳ mı benüñ yā ki ay üzre elif

Cāmi'-i ḥüsn içre yā minber yā sīmīn veşen

Gülmüş açılmış güzel güller midür gül ruḥlarıñ

Yā gülistān-ı İrem nesrīni yāḥud nesteren

Ḥāller midür yüzüñde yāḥud eṭfāl-i Ḥabeş

Yā Ḥoten sultānı mülk-i Rūma şalmış tāhten

Şafḥa-i ḥüsn içre ḳonmuş nokṭa-i mevhūmdur

Yā ki sır-ı ḡayb yāḥud cevher-i cān yā dehen

La'lüñ altında Güher dendānlar mı bu yāḥud

Dürc-i la'liñ içre derc olmış durur dürr-i 'Aden

Şeb-külāḥ üstinde dülbendin görenler didiler⁷²

Başıña bir deste gül ḳoymış o serv-i sīm ten

⁷² Görenler dediler: Kim didiler kim. *UD*.

Mīve-i tūbā ya sīmīn tob yā tob āyine

Yā bīh u yā sīb u yā āb-ı mu‘allaḳ yā zeḳan

Ḥāşılı bir naḥl-i ḳāmetüñ şimşadı kim

Başdan ayağa müzeyyen berg-i nāz u şiveden

Yok yok āb u gilden olmamışdur anuñ tıyneti

Cān u dilden yaradılmışdur vücūdı cümleten

Ey Uşulī ayağı toprāğı gözler nūrıdır

Şaklasun anı yavuz gözden Ḥudā-yı zū’l-minen

Bir nazarda cān u dil mülkiñi yağma eyledüñ

Gün gibi bir daḥı ‘arz-ı ḥüsn iderseñ vāy men

25[B]

Dest-i⁷³ cevr ile niçe cān cübbesi olur fenā

Egñüñe ey serv-i sīmīn ḳabā alduḳda sen

Ditrer üstüñe yavuz yil esdüğini istemez

Fi’l - meşel cān-ı za‘ifümdür benüm ol pīrehen

Ebr gibi ḳanlı yaş dökdükçe ‘uşşāḳuñ gözi

Gülşen-i ḥüsn içre gül gibi olasın şād u şen

⁷³ Dest: Şevk.UD.

Ben olayın sāyeveş hāk-i siyehde pāy-māl
Bu cihān durdukça dur ey serv-i sīm -endām sen

Pādişāhum kendüñe ehl-i kemāli kıl idin
Sen Süleymānsın saña yār olmasun her ehremen

FĠĠĠĠ⁷⁴

Şeh-i nücum ile āheng-irezm idüp şeb-i tār
Kılā'-ı tarem-i mīnā-nümāyı itdi hīşār

Yaşındı kalb ü cenāhı sipāh-ı deycūrun
Şeh-i kevākib idince sipihri cā-yı qarār

Topını kurdı tamām atmağa 'adū reyne
Burūca çıkdı kevākib kim eyleye peykār

Sipāh-ı zengī-i deycūra itmege şeb-hūn
Pusuya girmiş idi şehriyār-ı bālīş-i çār

Bozuldı 'asker-i şāmuñ neberd ü heycāsı
Çü hōr geçüp yine evreng-i çarha itdi qarār

Hizebr-i hōr çıkup bīşe-zār-ı gerdūna
Bu gāv-i hāki urup pençesiyle itdi şikār

⁷⁴ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbiriyle yer değiştirmiş beyit bulunmaktadır. *FD*.

Horos-ı şubh açup uçdı bāl-i zerrini

Sipihr mezra'ınuñ yidi dānesiñ ne ki var

Bāş egmeye şu ki emrüne hāmeveş dā'im

Dili kesile döküp yaş olup siyeh -ruhsār

26[A]

Akıtdı çeşme-i hūrşīdi baħr -i aħdardan

Şu'ā' lülesi idi o çeşmenüñ zer- kār

Bülend mertebe olmazdı hüsrev-i hāver

Cenāb-ı 'izzetüne sürmese yüziñ her bār

Muhammed -iāyet ü Yūsuf- likā u Aħmed nām⁷⁵

Halīl-i hān u Hızır- 'ilm ü Mūsevī-güftār

Medār-ı devletüñüñ bulımaya merkezini

Demür ayağ ile devr itse niçe yıl pergār

Devrildicümle 'ālemden

Olalı sen şeh-i 'ālem penāha defterdār⁷⁶

Kaẓā siyāsete cellād ü māh-ı nev çengāl

Sipihr 'arşā-i kīnünde ser-nigün bir dār

⁷⁵ Ahmed nām: Cenāb-ı beg.FD.

⁷⁶ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında bu beyit divanda bulunmamaktadır.FD.

Hilāl-i şāmī-i ebreş-süvār-i kulle-nişîn
Kemine halka-be-güşuñdur ey kamer-ruhsār

Ġubār-ı süm̄m-i semendüñ ser-i ħōra iklāl
Ĥađīd-i pāye-i kadrüñ bu kubble-i devvār

Kimesne çekmedi devrüñde açlık cevri
Ayāğa düşmedi kimse meger ki cür'a-i ħār

Ümīd naĥlini dikdüm çü bāg-ı luţfuñda
Bitüre ebr-i kefüñ ger olursa gevher-bār

Şefr̄üm ol ki şefr̄ün ola senüñ Aĥmed
Koma bu küne-i felāketde beni zār u nizār

Bu deñlü lü'lü'-i ħaşı ma'anī baĥrıñden
Talup çıkardı Figānī kim eyleye īsār⁷⁷

Ne deñlü kân -ı kaşā ĥiddette buldu ise güher
Getürdi tab'a ki yāñıñda eyleye ezhār⁷⁸

26[B]

Ĥazef bahasıña almaz kimesne güş eyle
Cihānda olmaya žāyi^c bu lü'lü' -i şehvār

⁷⁷ Talup çıkardı Figani kim eyleye isar: Talup çıkardı ayaguna itmege isar. *FD*.

⁷⁸ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında bu beyit divanda bulunmamaktadır. *FD*.

Elümde ulpı alur destı her neye unsam
'Aceb zamānede var mı benüm gibi bī-kār

Yeter ikāyet-i faqr u felāket-i devrān
Götür duāya elüñ eyleme sözüñ ikşār

Nice⁷⁹ ki hüsrev-i hāver burūc-ı gerdūna
Livāsını dike hükmini eyleye izhār

Günüñ yig ola günüñden eyā sipihr-i şeref
Murāduñ üstine devr eyleye felek her bār

BĀKĪ

Perde-i şām olıcak mihre nikāb-ı ruhsār
Zāhir oldu gözüme hey'et-i ebrū-yı nigār

Āfitāb üzre meger hāme-i dest -i kudret
Çekti bir med nite kim hācib-i rüy-ı dildār

amerüñ altına yā şafha-i eflāk üzre
Rā yazupdur alem-i şun^c-ı Celil ü Cebbār

Bir güneş yüzlü firāķıñda felek hasret ile
Var ise hançere düşdi nitekim 'āşık-ı zār

⁷⁹ Nice: Niçe. *FD*.

Mevsim-i ‘ayş u ʔarabdur şeb-i ‘id irdi diyü

Muṭrib-ı ʔarḥ eline aldı meger mūsikār

Gūyiyā ḥāzır olur ırte şalāt-ı ‘ida

Dāl tācın başına geydi sipihr-i ḡaddār

Keh-rübā sübḥasın aldı ele ʔarḥ-ı sālūs

Ḥalkā cevır eylemeden ya‘nī ider istiḡfār

Dehr bir şāḥ-ı sipend urdı felek micmerine

Meh-i nev şanma şafaḡda görinen zerd ü nizār

27[A]

Māhı şayd itmek içün bahre şalup ḡullābıñ

Meh-i nev tutdı meger sāḥil-i deryāda ḡarār

Ḳara yaḡlaşdı şeb irdi diyü keştī-i hilāl

Bād-bān açmış ider sür‘at ile ‘azm-i kenār

Çizmege dā‘ire-i şemse-i māhı felege

Aldı üstād-ı zamān destine zerrīn pergār

Māh-ı nev dām ḡurup dökdi kevākib erzen

K‘umaruz ola yine ‘ayş u şafā mürḡi şikār

Ꞑodı bir pâre yahı ʔās-ı zer-endūda felek
Şıvara tā Ramazān teşnelerin saḳḳā-vār

Eşeridür görinen urdı mihekk-i şāma
Şunıcaḳ⁸⁰ şayrafı -i dehre felek bir dīnār

Bāmdan düşdi dilā ʔaşt-ı meh-i nev bu gıce
Güft ü gūy ile pür olsa n’ola şehr ü bāzār

Urdı çevgān-ı zeri gūy-ı zümürrüd-gūna
Meh-i ʔıd oldu yine tevsen-i gerdūna süvār

Ꞑameri yaḳalu bir hūb ser ā ser geydi
Ola tā bezm-i ḥudāvende felek ḥidmet-kār

Vāriş-i ‘ilm-i Nebī Ḥazret-i Ꞑāḍī-zāde
Efzal-i ehl-i zamān eşref-i eşrāf u kibār

Füşeḥā vü bülāgā bezmine mīr-i meclis
‘Ulemā vü fuḳalā zümresine şāh-süvār

Bū ‘Alī -ḥikmet ü Ḥātem- kef ü Nu‘mān-mezheb
Muşṭafā ḥulḳ u Mesīḥā- dem ü Yūsuf-dīdār

⁸⁰ Sunacak: Satıcak. *BD*.

Māh-ı nev mīl-i zer almış ele keḥḥāl- ıfāt
İřiginden eke tā dīde-i gerdūna ğubār

Eline girmek iin fażla-i ḥān-ı keremi
Meh-i nev destin aar niteki řaḥř-ı cerrār

27[B]

Sīne-i āyīne- sīmāsına beñzerdi eger
řafḥa-i māh-ı řeb-efrūzda ğubār

Ne ‘aceb fażlına nā-dān eger inkār itse
İtdi mi Aḥmed-i Muḥtāra Ebū Cehl ikrār

Güneřüñ zerre kadar ḳadrine noḳřān gelmez
Eylese nūr-ı cihān- tābını ḥuffāř inkār

Ne şeref cāḥ ile ger olsa zamānen sābıḳ
Gül-i ter řoñra gelür gül-şene evvel ḥas u ḥār

şadr-ı ‘ālīye geürse n’ola nādānı felek
Dā’imā nāḳıřı a‘lāya ıkarur mi‘yār

Bir olur mıydı bu ğün ḳıymet-i ehl ü nā-ehl
Nāḳıd-ı arḥ eger eylese teřḥīs-i ‘ayār

Ezelî böyledür âyîn-i sipihr-i ğaddâr

Ki gülüñ ħâb-gehi ħâr ola ħâruñ gül-zâr

Ser-verâ miĥver-i gerdün-ı feżâ'il kalemüñ

Merkez-i himmetüñ eflâk-i me'âliye medâr

Ravza-i 'ilm-i tarâvetde nem-i ħâmeñ ile

Tâzeler gül-şen ü bâğı nitekim ebr-i bahâr

Ķâđî-i maĥkeme-i 'âlem-i bâlâ Bircîs

Müşkilin müftî-i re'yüñden ider istifsâr

Bu ħadar nûrı güneş ħandan iderdi taĥşîl

Olmasa re'y-i cemîlüñ yüzine âyine-dâr

Bu feżâ'il ki saña Bârî Te'âlâ virmiş

İtmeyüpdür daĥı bir nâķil-i aĥbâr iĥbâr

Kelimâtum yirine dürr ü Güher nazm itsem

İdemez mertebe-i fażluñı eş'âr iş'âr

28[A]

Rif'atum ħaşrı şala saĥ-ı semāya sāye

Anâ olursa aña bânî-i luĥfuñ mi'mâr

İrdi söz gāyete Bākī ne dimek lāzımdur

Hāl ma'lūm ḥod ey Hāce-i 'ālī-miḳdār

Nitekim her ser-i māh ola bir altun ḳandīl

Zīver-i dā'ire-i ḥenber-i ḥarḥ-ı devvār

Māh-ı nev gibi terāḳḳīde dem-ā-dem ḳadrūñ

Çeşm-i encüm gibi baḥtuñ gözi dā'im bīdār

BĀKĪ⁸¹

Zer ü gevherle ḳılup zīver-i efser ḥātem

Zīb ü zīnetde geḥer hem-ser-i Ḳayser ḥātem

Nām ile tutdı cihān mülkiñ olursa ḫān mı

Mālik-i Cām-ı Cem ü tāc Sikender ḥātem

Meş'al-i māhdur ol gevher-i şeb-tāb meger

Geçinür ḥenber-i gerdün ile hem-ser ḥātem

İdüp elmāsdan āyīne vü zerden şāne

Gösterür ḥalkā yine şīve-i duḫter ḥātem

Faşş-ı pīrūze ne ḥōş yaraşur anda seyr it

Oldı bir tūḫīye gūyā ḳafes-i zer ḥātem

⁸¹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbiriyle yer değiştirmiş beyitler bulunmaktadır. *BD*.

Tā ki bennā-yı kâder yapıdı saʿâdet kaşrın
Oldı ol tāk-i felek rifʿate manzar hâtem

Halkâdur devr-i kâdeh laʿ şarāb-ı gül-gün
Rind-i mey- hâreye hōşdur tolu sāgar hâtem

Reşk-i laʿl-ileb-i dil-dâr kurutmış kanın
N'ola ger böyle naḥîf olsa vü lâgar hâtem

Cismine na'l kesüp farkına bir dağ urmuş
Var ise sevdi meger yâr-ı sitem-ger hâtem

28[B]

Vādî-i aşka düşüp tâze cevân sevdi meger
Bükdi kâddin nitekim pîr-i mu'ammer hâtem

Hasret-i laʿl-i leb-i yâr ile taḥşîl itmiş
Ten-i lâgar kâd-i çenber rûḥ-ı aşfer hâtem

Nuşha yazdursa 'aceb olmaya bādām üzre
Teb-i hicrâna 'ilâc eylemek ister hâtem

Ṭavḳ-ı zerrîn taḳınup yine kâzıtmış kaşın
İhtiyâr eylemiş üslûb-ı Kâlender hâtem

Beyzā-i t̄ā'ir-i devlettür o dürr-i şeh-vār
Āşiyān şeklini bağlarsa n'ola ger hātem

Göz kulağ oldu ser-ā-ser gözedür āfākı
Bulalı kurb-i vezīr-i şeh-i kişver hātem

Gözüñ üstinde kaşuñ var dimedi kimse dağı
İdeli hizmet-i Pāşā-yı dil-āver hātem

Kerem-i keff-i Güher-pāş-ı 'Alī Pāşādan
Buldı zerrīn-kemer ü t̄ac-ı mücevher hātem

Eli ihsān u 'at̄ā mevcin urur deryādur
Ne 'aceb ger ola ġarķ-ı zer ü zīver hātem

Bahr-i eltāf-ı keremdür keff-i gevher -bağşı
N'ola gird-āb-şifat olsa müdevver hātem

Nice deryā diyemem keff-i güher- rīzine kim
Anda gavvāş-şifat buldı güherler hātem

Var ise necm-i hidāyetdür o faşş-ı rüşen
K'olur anūnla nice sālīke reh-ber hātem

Burc-ı devletdür eli eylese peydā ne ‘aceb
Hey’et-i māh-ı nev ü şüret-i aḥter ḥātem

Dür-i sîr-âb ile gör gül-ben-i engüştinde
Jāle düşmiş gül-i nesrîne ne beñzer ḥātem

Ser- verā mūmlayup ism-i şerîfün şaklar
Kā’inātı ne ‘aceb kılsa musaḥḥar ḥātem

29[A]

Ṭavḳ-ı fermāne çeküp gerden-i teslimlerin
Nice āzādeleri eyledi çāker ḥātem

Felek engüşteri-i ḳadrüne pîrûze nigîn
Ḳapladı nāmûn ile ‘ālemi yek-ser ḥātem

Görinür naḳş-ı nigîniñde sevād-ı mührün
Devletün barmağıña māh-ı münevver ḥātem

Yazdı ḥōş āyet-i Nûn ve’l-Ḳalem engüştüñde
Ne midād istedi ne ḥāme ne mıṣṭar ḥātem

Şeref-i nām-ı şerîfünden olursa ḥālî
Bulımaz raġbet-i ḥalḥāl-i kebûter ḥātem

Nāmuñ eṭrāfa⁸² şalar nefḥa-i ‘ūd u ‘anber
Meclis-i devletüñe olalı micmer ḥātem

Desti ḳahruñdan eger sille ṭoḳınsa görinür
Dīde-i düşmenüñe ḥalka-i ejder ḥātem

Zār u ser-geşte-i ṭās-ı ḡam idüp düşmenüñüñ
Pençe-i baḥtıñ ider beste-i şeş-der ḥātem

Görür elṭāfuñ ile maşlaḥat-ı tīḡi ḳalem
Bitürür ḳahruñ ile ḥidmet-i ḥaṇçer ḥātem

Var ise irdi der-i luṭfuña şey’lillāhe
K’eylemiş kāsesini pür zer ü gevher ḥātem

Feth-i bāb-ı keremi her ki ḳapuñdan bilmez
İhtiyācı eline ḥalka-i her dem ḥātem

Şol ḳadar irdi hedāyā şeref-i medḥüñle
Ki benān-ı ḳalemüm oldu ser-ā-ser ḥātem

Tuḥfe-i bezmüñ içün bu ḡazel-i rengīni
Levh-i zerrīne yazup eylesün ez-ber ḥātem

⁸² Etrāfa: Âfaka. *BD*.

Eyleyüp ‘ayş-ı hayāl-i leb-i dil-ber hâtem
Cām-ı zerrîn ile çeksün mey-i aḥmer hâtem

29[B]

Şekl-i hâl ü dehenüñ hâtem-i pîrûze nîgîn
Dōstum görmedüm ağzuñ gibi hōş-ter hâtem

Gerçi nāzûklık ile ağzın arar engüştüñ
Dimez ammā dehenüñ sırrını gizler hâtem

Ten-i şad-pāre ki şekl-i kafes-i zer-gerdür
Dağlar dilde olupdur aña yir yir hâtem

Ḥasret-i laʿl-i lebüñ bağrını pür-hûn itmiş
Dağ yakmağa komış gögsine aḥger hâtem

Anda zehr ola vü tiryāk leb-i dil-berde
Dehen-i yāre kaçan ola ber-ā-ber hâtem

Dehen-i teng-i dil-āvîzüñe beñzer bulsa
Hâl-i müşgîn ile ger hatt-ı muʿanber hâtem

Düşse āyinesine pertev-i nûr-ı haddüñ
Vire hûrşid-i cihān-tāb gibi fer hâtem

Sīnemüñ dāğı ile cism-i dü-tā-yı zerdüm
Kıldı engüşt-i belāda beni bir zer hātem

Sararup miḥnet ile beñzi kızarmış çeşmi
Var ise baht-ı siyeh-kāruma ağlar hātem

Laḫ-i dil-dār gibi ola mı ḥandān yāḳūt
Dehen-i yār gibi ḳanı suḥān-ver hātem

Bīʿaded hātem ile ṭapuña geldi Bākī
Ki nice Rūm ḥarācını deger her hātem

Ḳoma ayakda bu maşnūʿu muraşsaʿ nazmı
Elde ḥōş yaraşur ey Āşaf-ı şaf-der hātem

Bulımaz dā'iresin bu güher -i nā-yābūn
İtmesün bir daḫı bu devrde zer-ger hātem

Ḥātem-i nazma bu gün kimse bu ḥükmi viremez
Nice müfsidler ider gerçi müzevver hātem

Bedel olmaz buña zīrā ki senüñ nāmuñadur
Ṭutamaz mühr-i Süleymān yirin āḫer hātem

30[A]

Tā bu eyvān-ı muraşşā^c kemer-i ʿālīde

Ṭaḳa engüşt-i hilāle meh-i Enver ḥātem

Mesned-i şadr-ı vezāretde ser-efrāz olasın

Ḳıla teslīm şehenşāh-ı muẓaffer ḥātem

Mūmdur mülk-i cihān saña duʿām ol ki hemān

ʿAn-ḳarīb eyleye Allah müyesser ḥātem

Ḥurrem ol faşl-ı ḥazān erdi ḳoma dilde ḥazen

Ṭuta gör lāle gibi kūş-i gülşende vaṭan

Şöyle zeyn etti çemen zārı gül kühne bahār

Reşk-i Firdevs-i berin oldu ḥarīm gülşen

Her dıraḥt oldu müşābih şecer-i Mūsayā

Şimdi dersem yeridir gülşene deşt-i eymen

Pür olup berg-i dıraḥtānla pirāhen-i bāğa

Yıǵdılar cümle cihāzını nebāt-ı gülşen

Şahn-ı gülşende gül-i berg ḥazān ile yine

Nev ʿarūsān çemen giydiler āl pirāhen

Şanmanuz berg hazān etmeğe def-i ---⁸³

Kehrübāşūyun i er sebzede cūy-ı rū en

Be zedi bir g le altundan a n ma dıra t

B d-ı sub  eyledi secen a a m nend-i semen

 ev le c y-ı g list n edip an  server

B gda serv u  en r oldu  af dan kefezen

  leme    ret      di v  va fa d lmu ken

Ey dir g  niye d nd rd  y z n  ar -ı k hen

Ma dem-i mevsim-i d den eri ip b ga zev l

C nd-i ezh ra h c m etti pen h hemen

30[B]

Zih dutup  avs-ı  uzah  birle kem n-ı  ar a

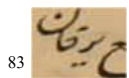
Oldu bar n  it yiyle hev  t r-i efgen

Ya durup ber  ile  a lar ba  na e c r  

P y-m l eyledi evr  -ı g list n  zem n

 avlet berd-i  it  ile u up revn  -ı b  

 ald  murg n  emen-i  ayretle beste v  ---⁸⁴

83

Bu kelime okunamamıştır.

Güm edip Yūsuf gülzār-ı kudum-ı sermā

Ṭarab iken etdi çemeni beyt-i ḥazan

Şahn-ı gülden gezerān etmeğe sūy-ı ‘ademe

Bağladı maḥmilini kafilē şalar çemen

Bu muşibetler e yoldı şacıñı zāl-ı zemīn

Mātem etti kara çullar giyüben deşt ü zemīn

Şöyle pejmürde kalur bāğı cihān irmezse

Nefāḥāt dem ser ḥalkā ‘ayān zemīn

Sākin şahn-ı şeref -zāde şeyḥü’l İslām

Maḥzen-i genc-i ‘ulūm āb-ı ruḥ ehl-i fuṭan

Mīr-i şadr fużılā zübde-i erbāb kemāl

Valī-i mülk ma‘ārif şeh iqlım suḥan

Mühr-i gerdun şeref māh-ı sipihr ‘azimet

Serv-i bōstān fazilet gül-i gülzār sünen

Uçamaz ḳadri semāvātına cibrīl-i‘uḳūl

Eremez ger resm-i eşbehine berḳ-i yemen

Beñzemez asr-ı felek rif'atınıñ cānına g n

Der udergāhına gelmeyinc' olmaz 'ad yerin

Aşulur her gece ser u atına and l amer

'İşreti bezmiñe H rş d felek bir neyzen

Ç n odur ehl-i diliñ luufla feryād resm 

'Arz ederssem nola dergāhıña avālimi ben

31[A]

Ey şeh mesned-i iclāl am-ı ar felek

Etti 'işret geh-i dehri beşme-vār miñen

Seniñ h r eser kim batıma b l n-i h zur

Miskinem genc-i am u k şe-dar-ı k lan

almadı zilletle cism-i za'ifimde ramak

D nd  bir alıp fers deye harman ile ben

Ziynet  hatm kel m eyle uzatma suan

Şimdiden ş nra du a eyle budur v cib olan

T  ki her faşl-ı haz n eyley p izh r-ı reb b

T  ki her mevsim g l zeyn ede bost n-ı semen

Sā'at-ı mahşer dek zāt-ı mülk-i haşılâtına

Ermeye gerdîş-i gerdünle āfât-ı şecen

ḤAYĀLÎ⁸⁵

Bāğda olub şükûfe ḥaylına serdâr gül

Od bıraktı ḥānümān-ı bülbüle tekrâr gül

Pütesinde goncanuñ zer ḥālîş eyler 'andelib

Güşvâre etmege kılâğına zerkâr gül

Cür'adanîñ goncanuñ açmaz meger râz ehliñe

Olalı tecrîd içinde şāhib-i esrâr gül

Manṭıq-ut-Tayr oḡudur bülbül çemen eṭfâline

Şerḥ eder her faşlîn anuñ nitekim 'Atṭâr gül

Yüreginde baş çıkarur 'andelibüñ intizâr

Goncanuñ yâ Rab neden eyler yaqasın dar gül

Her varak bir nüktedür gülşende fehm et olalı

Maḥzen-i esrâr gonca Maṭla'ı Envâr gül

Peñbe ile ateşüñ gerçi ki yoḡdur oyunu

Od içinde bülbülü şaklar semender- vār gül

⁸⁵ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbiriyle yer değiştirmiş beyit bulunmaktadır. *HD*.

31[B]

Sînesiñde dāğdur mergüb eden her lâleyi
Eylemez ħāruñ cefāsından çemende ‘ār gül

Ateş-i ğayret nola yakup kül etse bülbülü
Şalınup boynuna her şāĥuñ güler oynar gül

‘Andelib etfālinüñ açup dehānın vaqtidür
Aşiyān-ı bülbülü eylerse mūsikār gül

Ĥāk-ı pāyı kuĥlünü şāĥuñ şabādan isteyüb
Bāġuñ eyler nergis-i bīmārına tīmār gül

Nice şeh Sultān Süleymān-ı Selīm^ül kalb kim
Tāk-ı eyvānında ĥorşid oldu bir zerkār gül

Büy-u ĥulķuñdan eşerdür nefĥa-i bāzār-ı Çin
Faşl-ı cūduñdan varaķdur dāver-i ezhār gül

Yılda bir kez ayāġı topraġına yüz sürmese
Lā^ıl tācın jāleden kılmazdı cevherdār gül

Nizeñ üzre ķana müstaġraķ ‘adūñuñ kellesi
Beñzer ol mevzūn nihāle kim ucunda var gül

Bülbülüñ kaniñ alub sürmekden ey şeh yüzüne
'Adlüñ eyyāmında demdür k'ede istigfār gül

Çıkmaz illā 'adlüñ evşāfı dehān-ı goncadan
Etmez illā zikr-i ihsānuñ senüñ her bār gül

Aşiyān-ı bülbülü der yüzeye keçkül edüb
Cerr için dergāhuña geldi kalender -vār gül

Kanlu kanlu dağlarla zīnet etdi kendüi
Oldı sen sultān-ı hüsne 'āşık-ı dīdār gül

Çihresiñde jāleden göz yaşı peydā eyleyüb
Kara bahtına Hayālī bendenüñ ağlar gül

32[A]

Ben fenā bulsam sözüm bākīdür ey Cemşīd-fer
Kendü maḥv oldu gülabinde kodu āşār gül

Soñra geldümse Necāti ile Nevāyiden ne gam
Hār evvel ser zened ez şāḥ-u-bācd ezḥār gül

Gonca gibi hār-ı gamdan yüregüm pür-ḥūn iken
Gülbün-ü gülzār-ı bahtum verdi berg-ü-bār gül

Nitekim her nokta-i barāna bā'is ebr olur
Devr eşkālinde resm oldukça bī-pergār gül

Devletüñ gülzārınuñ olsun sa'adet goncāsı
Gül gibi sen her nefes ey ruḥları gülzār gül

ZĀTİ⁸⁶

Şevk ile şāhid-i 'idüñ kaşı vaşfında hilāl
Yazdı mecmū'a-i eflākde bir tāze ḥayāl

Varaḳıñ tuttu kamer şāmda nār-ı şafaḳa
Yine yazıldı aña dāl mübārekdür fāl

Nūn-ı zer yazdı yine evvel-i 'ide bir 'ayn
Kāfdan Kāf'a arayan bulımaz aña mişāl

Gice bir ḥarf yazup şaldı şafaḳ nārına meh
Şāhid-i 'id seḥer 'āleme 'arz itdi cemāl

Zerger-i mihr-i felek nār-ı şafaḳda düzdi
Yine dūşīze-i 'id ayağına zer ḥalḥāl

'Id-i vaşluma irüñ diyü işāret itdi
Gūşe-i ḥācib ile şāhid-i şehr-i şevvāl

⁸⁶ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında birbiriyle yer değiştirmiş beyitler bulunmaktadır. ZD.

Vaşl olunca şanem-i 'îd-i hilâl-ebrûya
Kameriûn itdi felek bencileyin cismini nâl

Virdi 'îdüñ haberin 'âleme peyk-i meh-i nev
Egniñe anuñ -içün virdi şafağ hil'at-i al

32[B]

Mâh-ı nev devlet işigine meger cerre gider
Fîl-i çerhüñ yine başına urupdur çengâl

Şehr-i kadriñde şehüñ mâhiye aşdı bu gice
Şîşe-i çerha urup şan'at-ile na'l-i celâl

Müşteri-i rây u Zuhal -kaşr u^c Uţarid-fıtnat
Mihr-i Nâhid-nedîm ü meh-i hurşîd-hişâl

Hâsıl-ı kevn ü mekân zübde-i te'sîr-i nücûm
Hazret-i Şâh-ı Selîm ol meh-i âfâk-ı celâl

Kahr-ı cellâdı ki Mirrîh'e ura bir zaḥmı
Kan ile 'arşa-i eflâki ide māl-â-māl

Hûn-ı a'dāya ayak basmağa tîri muḫdim
Düşmenün kanını nûş itmege tîgi meyyâl

Ḳanına kim ki şuşar girsün anuñla cenge

Tıǵı anuñ içerür düşmene zehr-i ḳattāl

Ey meh-i burc-ı saʿādet şeh-i ḳadrüñ felegüñ

Eyledi meclis-i rifʿatde yirin şaff-ı niʿāl

İre mi şāh-ı celālüñe yed-i şāh-ı yakīn

Daḫi ol mülke ḳadem başmadı cāsūs-ı ḫayāl

Rāyinüñ şemʿiñi rüşen bu ki vaşf idimezem

Fikrümüñ eyledi pervānesini bi-perr ü bāl

Şerer-i naʿl-i semendüñ urur ateş feleǵe

Her ḳaçan rāh-ı ğazāda idesin istiʿcāl

Māh-ı nev-naʿl ü felek- seyr ü ḳamer- sürʿatüñe

Ḳaddini iki büküp eyledi çerḫ istiḳbāl

Tırüne ḳarşu tura gökde eger kim Mirrīḫ

Aña ḫurşid siper olsa daḫi ire zevāl

Gezdürür ḳalb-i ʿadū içre metāʿ-ı eceli

Ehl-i dil olduǵı içün tırini itdüñ dellāl

33[A]

Rûz-ı heycâda ne sihr eyledi şâha kılıcuñ

Düşmenüñ oldu aşğa başı Hârût- mişâl

“Kâf nûn” ire ger rây-ile bir gürz urasın

Kef geçüp olsa elif kıddi ‘adûnuñ n’ola dâl

Demrenin mi yaturıpdur dil-i hâkinde ‘aceb

Düşmenün sînesini eyledi tîrûñ ğırbâl

İlişe kıala diyü dişlerine lahm-ı ecel

Hañçerüñ şokdı ‘adû başına bir hûb hılâl

Gün bigi ditreye vü duymaya bir zerre kıadar

Ey civân - baht senüñ heybetüñe Rüstem-i Zâl

Sâ‘id-i şeş-perüñe feth ü zafer iki sivâr

Dâ‘imâ tîr-i hümâ bâlûñe nuşret halhâl

Burc-ı nuşretde meh-i rāyetüñi dikti Hudâ

Kıavsüñi itdi sitāreñ ufuk-ı feth hilâl

Hacle-i rezm içinde tutuk-ı imkândan

‘Arz ider feth-i ‘arūsı saña her gâh cemâl

Qahruñ irişse eger āb-ı zülāle ola zehr
Luţfuñ irişse eger zehre ola āb-ı zülāl

Ey hümā-sāye qonar başına devlet anuñ
Kim ki beklerse senüñ işigüñi çün iqbāl

Emr kıl yiri çıkarsuñ feleğe bād-ı şabā
Nehy kıl eylesün ola şu ceng ü cidāl

Naẓar it hāk-i haķīre ki kamu cevher ola
Himmet it la'l ile yāķūt ola aḥcār-ı cibāl

Zātı'ye mihr-i şehāñ eyle muķābil kim anı
İtdi devrān ufuk-ı faķr-ı mezelletde hilāl

Düşmez ağızından anuñ şekker-i medhüñ dün ü gün
N'ola dirlerse aña tūṭı-yi mergüb maķāl

Naẓm Pervān 'i felekden qazısın tūğ ile mihr
Yiter ey şāh anuñ yirine bu 'aķd-i le'āl

33[B]

Niçe kim ay ola bedr ü niçe kim bedr hilāl
'İd-i ra'cnā niçe kim 'āleme 'arz ide cemāl

‘İdüñi Tañrı mübārek ide ƣadrüñi mezīd

Bedrini devletüñüñ eylemeye devr-i hilāl

ZĀTĪ

Kim ki bir medħ-i ģasen söylese ģüsn-i Ĥasana

Ĥaƣ ta‘ālā yaza dīvānına yüz biñ ģasene

Āferīn sünbül-i pür- ģīnūñe ey misk-i Ĥıṭā

Ƣılca kıymet ƣomadı nāfe-i misk-i Ĥotene

Yüzinüñ ağını görsün yūri ey serv-i revān

Bāğda āyine-i ģüsnüñi ‘arz it semene

Dili ağızında şeker olsun İlähi göreyin

Kim ki şekker dir ise ol leb-i şekker-şikene

Zātī’yā başına zīndān olur āhır bu cihān

Kim ki dil Yūsufını şalsa o ƣāh-ı zekana

ZĀTĪ⁸⁷

Müşṭāƣdır gönül saña ģāyetde ey perī

Uçmaƣ dilerdi kūyuña olsa eğer perī

Burc-ı felekde mihri nice beñzedim saña

Sen pādīşāh-ı ‘ālem u evvel bir ģaşār eli

⁸⁷ Mecmuada bulunan bu gazel divanda bulunmamaktadır. ZD.

Ḳurtulmasuñ zevālden eğer āfītāb ise

Her kim metā^c mihr ki olmazsa müşterik

Deryā-yı ḥüsn dilberi gördüm ki mevc urur

Uydu hevāya felek dilin gitti lengeri

Ol māh-rūden artuğa meyl eylemez gönül

Gün gibi gūyā ererse Zātīyā serī

34[A]

ZĀTĪ

Her ne dem kim derd-i baḥr anıñ beni bīmār ider

Ey ṭabīb-i cān ümīd-i vuşlatuñ tīmār ider

Cismüme ol cān yine dizdi ḳamışdan oḳların

Ol beni beñzer belā bezminde mūsīḳār ider

Bu kerāmet az mıdur kim sālīk-i eşküm benüm

Göz yumub açınca dünyayı gül-ü-gül-zār ider

Dōstlar derd ile bu ‘ār öldürür āḫir beni

Cānımı almağa derdā kim o ḥūni ‘ār ider

Ḥüsn nerdinde o ḥōrşīdi ḳamer iden nigār

Zātī’yā naḳş oynayub ben bī-nevāyı zār ider

ZĀTĪ⁸⁸

Şol ----- deste eyleseñ ey perī peyker adeh

Bāġ-ı bezm içre olur bir murġ zerrīn pür adeh

Bir ıkardır şayd- gāh meclis bāl açar

Pür edip eliñ ele ger ey mülk-i manzar adeh

Bezm-i gāh mihr-i hüsünüñde revā mı āfitāb

Āfitāba āfitāb olsa ---⁸⁹ enver adeh

İşim altun ola irem kīmyā-yı devlet

Dest-i sīmiñinden ey sākī şüretiñ zer

Sākī bezm-i luţfunuñ hānde kıldıķça mūdām

‘Ārzı ‘arz eyler ey Zātī iki cevher adeh

ZĀTĪ

Cümle ‘ālem derdine cānā devā ol derdedür

Ben āña varmaġa cānlar virdigüm ol derdedür

Ey gül-i ter haddüñ üzre hāl-i pür-mūyuñ senüñ

Miskdür ıķmış duġānı gūyiyā āzerdedür

⁸⁸ Mecmuada bulunan bu gazel divanda bulunmamaktadır. ZD.

⁸⁹ Bu kelime okunamamıştır.

Ruĥlarıñla leblerüñ vaşfıñda eş'arum benüm

Gül-şekerdür âfitâb-ı mihr ile perverdedür

34[B]

Ġâfil olma kendüyi ey 'Arşdan a'lâ tutan

Tır-i âh-ı 'âşıkâ şanma felekler perdedür

Ey melek yirden göke ĥayf oldu sensüz Zâtî'ye

Bir ucı feryâdınıñ gökde bir ucı yirdedür

ZÂTÎ

Rûz-ı hecrüñ farkı yok ey meh şeb-i deycûrdan

Çeşm-i bî-inşâf var anda eşer yok nûrdan

Hey kıyâmet yüregüñ oynatmadı nâlem benüm

Tag-u-taş dirler ki rakş eyler şadâ-yı şûrdan

Sâye şalsañ bir gün ey meh-rû mezârum üstine

Ĥaşre dek kabrüm benüm rûşen olurdı nûrdan

Oķı haţtuñdan yûri mihr-ü-vefâ destânını

Niçe kez ey meh sebak aldı Süleymân mûrdan

Kim enâniyyet cüz'in oda yakarsa Zâtî'yâ

Oķısa olur enâ'lĥak sırrını Manşûrdan

ZĀTĪ

Yiridür çıñlasa tās-ı felek feryād-u-zārumdan
Beni nerrād-ı dehr ayırdı naķş idüb nigārumdan

Bañā her biri bir berķ-ı belādur leyl-i rihletde
Ne āteş kim çıkar naʿl-i semend-i şeh-süvārumdan

Melāmet odına yanub yürürem vālih-ü-şeydā
Selāmet ehline ayduñ şavulsun reh-güzārumdan

Havāya münķalib olub yirinde yil ese ol dem
İrişse yidi deryāya benüm bir zerre nārumdan

Cehennem odı ey Zātī ödüne alurdu sīnemden
Eger kim irse bir kaçre bir eşk-i cūy-bārumdan

35[A]

ZĀTĪ

Görinen cismümde şanmañ üstühānumdur benüm
Ol ecel kaşrına bir hōş nerdübānumdur benüm

Nār-ı derdüñle yanar her üstühān bir şemʿdür
Kim fetil ol şemʿe mağz-ı üstühānumdur benüm

Sīne-i pür-sūzdan cānā yalıñlar kim çıkar
Sūz-ı dilden saña yanmağa zebānumdur benüm

Mısr-ı derdüñ kal'asın feth itdüm ey Yūsuf-cemāl
Her elif bürc-i beden üzre sinānumdur benüm

Görinen Zātī şafağ şanma felekde dem-be-dem
Anı çarh aldı yüzine çaldı kanumdur benüm

ZĀTĪ

Ben ki nār-ı cevrüñe yanmağa cānā mūm olam
Şu'le-i şem'-i vişālūñden niçün maḥrūm olam

Hürde-bīnsin ḥöd niçün fehmi eylemezsin ḥālūmi
Zāf ile miqdārda bir nokṭa-i mevḥūm olam

Ḥasret-i vaşl-ı miyānuñla budur vehmüm benüm
Kalmaya kılca vücūdumdan eṣer ma'düm olam

Āh-ü-efgān itdügüm bu yok vücūdumdan eṣer
Ayağı altında ḥalkuñ kalmayam ma'lüm olan

Derd ile cān virdügüm görüb esirgerse nigār
Zātī'yā Tañrı baña raḥmet ide merḥūm olam

ZĀTĪ

Göñüller yap diseñ cānān urur muḥkem saña taş
Yüri var raḥtuñ ey 'āşık ferāgat kaşına taş

Ṭururken kūyuñ ey ḥūrī gerekmez ғаsr-ı Firdevsī
Eger pīrūze-vü-yāķūt-u-lāʿl olsa içi ғаsı

Ser-i ‘uṣṣāķdan göke irince püṣteler itdün
Bu gün ‘āşıkklar öldürmekde irgürdün göke başı

35[B]

Gören jāle şanur mihr-i ruḥuñla yaş döker gülşen
Gelür dāmān-ı mihr ile siler ḥōrşīd ol yaşı

Metā^c-ı rūḥ-ı ‘uṣṣāķı alurdı reh-zen-i fürķat
Ümīd-i vuşlat-ı yār olmasa ey Zātī yoldaşı

ZĀTĪ

Kirpüklerün ki bir oķı yüz cāna şatdılar
Biñ cāna giçecek oķı yābāna atdılar

Müjgānuñ itdi oķcılaruñ ķāmetiñ kemān
Ebrūlaruñ kemāncıya ға^cn oķın atdılar

Bir kimse bilmez oķlaruñuñ ķande olduğın
Bu şehir-i dilde geldiler ey şāh batdılar

Bir kaç ‘azīz mışr-ı melaḥatde Yūsufı
Beñzer cemāl-i yāra diyu vay ki şatdılar

‘İşk odı içre Zātî’yi yalıñ görüb bu gün

Dil-berler üşe geldiler öget tonatdılar

ZĀTĪ

Yüzüme bir tabanca urdı ol şāh

Nişānını görenler didi Allāh

Dirīgā öldürtür hışm ile halkı

Beni öldür disem hışm eyler ol şāh

Cihānuñ cümle ahım ben iderdüm

Ben öldürsem ider cümle cihān ah

Görinmezsın deyu ağlarsın ey göz

Saña bir gün görünse bārī ol māh

Teraḥḥum ide şāyed varı varı

Der-i dıl-dāra var ey Zātī her gāh

36[A]

ZĀTĪ

Pisteh-i Bāğ-ı İrem dirsem ‘aceb mi aña ben

Hey kıyāmet mā-ḥaşal dünyāda yokdur ol dehen

İşigün koyub kimesne göke çıkmaz yapışub

Şalsa Zöhre yire ger gīsūların idüb resen

Kimse zaḥm-ı tīşe-i ‘ışk ile bilmez derdümi
Hāl-i Ferhādı ne bilsün başına toḡunmayan

Ey dūr-i yek-dāne her māhī olursa bir zebān
İdemez evṣāf-ı dūr-i eşkümi baḥr-i ‘aden

Yārı gördüm yaḡamı çāk eyledüm yārān didi
Zātī’ya budur seni ‘ālemde göñleksüz ḡoyan

ZĀTĪ

Ben yetime lūtf idüb men‘ eylemezseñ giryemi
Ey dūr-i yek-dāne seyr eyle ser-ā-ser gir yemi

Her seher-geh ḡapuña mihrüñ çeker ey meh beni
Mih-i ‘ālem-tāb ḡüyā āsümāna ṣebnemi

Dōst yoldan döndi gitdi yandugum ‘ayb eylemeñ
Dōstlar gün dönicek yaḡar ḡarāret ‘ālemi

Baña meyl itmez raḡīb-i dīve eyler ol melek
Şöyle mest itmiş ṣarāb-ı ṣīve bilmez ādemi

Göñlüñ ol sengīn-dile çakmak dilerseñ Zātī’yā
Çak demidür çak demidür çak demidür çāk demi

ZĀTĪ

Koçmak müyesser olmadı ol servi berk berk

Düşdüm türāba nite ki faşl-ı hazānda berg

Ey ‘andelib āh-u-fiğāndan ne fā’ide

Verdün kulağın eyledi āb-ı gurūr berk

Didüm ne virdi bize seni alan ey niğār

Biñ hışm ile bakup yüzüme didi derd-i merg

36[B]

Sākī eger ayakdağı hālātı görseler

Şöfiler ideler depesi üzre tacı terk

Zātī şıfat-ı zatuñı rūşen iderdi vaşf

Māhiyyetine irse ke-mā-hī eger ki derk

ZĀTĪ

Nūr-ı çeşmümdür benüm ol tūtiyā-yi hāk-i rāh

Şaklağıl⁹⁰ anı raķīb-i bed-naẓardan yā İlāh

Hāşılı bir cev kadar kalmış cevāba kudretüm

Hırmen-i ‘ışk içre gendümden geçerven gāh gāh

Yire atdılar kesüb ucın gören şanur şihāb

Meclis-i eflākde bir şem^c uyardı çıkdı ah

⁹⁰ Sakla sen: Saklıgil. ZD.

Oldı ey serv-i revān cism-i za'īfüm sāye-veş
Yüzüm üzre yanuñā düşüb sürinmekden siyāh

Yüzi kara oldı āhır şehr içinde Zātī'yā
Gün yüzinden nūr uğurlarken gice tutuldu māh

ZĀTĪ

Şeb-i hicrān-ı nigāruñ dime kim gündüzi yok
Ey gönül bir kara gündür hele ağı bozı yok

Didüm ey dōst 'adūyı baña göster kerem it
Nāz ile ol gözümün nūrı ayıtdı gözi yok⁹¹

Yıldırım gibi göke çıkdı bu ahum şereri
'Āşıkun gökde kim aydur ki 'aceb yıldızı yok

Nice teşbīh ideyin zerreye ey meh dehenün
Adı var mihr-ü-vefā gibi anın kendüzi yok

Belini kıl kıla nisbet diyu ey kıl kılan
Zātī'nün kıli koy a kılca senünle sözi yok

37[A]

ZĀTĪ

Çıkdukca na'ī-i esb-i şanemden şerareler
Gūyā hilāli çevre alurlar sitāreler

⁹¹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 2. beyitin yerine 3. beyit, 3. beyitin yerinde ise 2. beyit yer almaktadır. ZD.

Let urmadı ise ger aña mihr-i melāhatüñ

Cism-i sefid-i mehde nedür kara qaralar

Uñmadı başı bencileyin buñlaruñ dañi

Qan ağlamayanlar qani bir dem ki yaralar

Her şeb ruñuñçün âteş ile tutuşur çerāğ

Ey mäh-rū gelür ikisin şubh aralar

Zātī'yi şalma kulle-i kūhsār-ı fūrKate

Ey şir-i ner peleng-i gamuñ anı paralar

ZĀTĪ

Her dem ey tōp-ı elem göñlüme tōkunma benüm

Qaş mı şanduñ yüregüm qal'a mı şanduñ bedenüm

Nice sengin-dil imişsin saña kār itmedi ah

Eridi od gibi ger mermere yazsam suhanüm

Mevlevī gibi neye çarha girer dōne dōne

Çün ney-i nālemi işitmedi eflāk benüm

‘Āşıkuñ gökde kim aydur güzelüm yıldızı yok

Āsitānuñda yir itdi benüm eşk-i perenüm

El yudum yārsuz ey Zātī cinān aşrından
Āfitābem zer-ü-sīm olsa eger kim legenüm

ZĀTĪ

Ölice  lūtf idüñ āb-ı yağ ile yuñ bedenüm
Sīnemüñ sūzı ile utuşa şāyed kefenüm

Toludur āteş-i derd ile derūnum yūri var
Od utar ‘ālemi açdurma kerem ıl dehenüm

Nār-ı hecrümle yanan vaşluma irür dirmiş
Bu sözi işideli cānuma od düşdi benüm

37[B]

Nola ‘āşıklar içinde baña bir beñ diseler
Dögüni dögüni aşlarla siyāh oldu tenüm

Yana yana dir isem yār beni yaduğın
Zātī’yā od bırağur hırmen-i ara suhanüm

ZĀTĪ

Hüsünüñ meşşātasına mihr altun şānedür
Şa‘şa‘a ey māh-ı sīmīn-ten aña dendānedür

Nitekim sen mūmsın yaınağ  ey māh anları
Hıdmetüñde sūhte ‘āşıklarūñ pervānedür

Gencsin ey pîr olası yıķ cefâ bünyâdını
Göñline gir ‘âşıķuñ gencüñ yiri virânedür

Zülfüñüñ zincirini bend it baña didüm didi
Kılca ‘aķlı yok bu miskînüñ ‘aceb dîvânedür

Tap diyince anda naķş itdük şanemler naķşını
Göñlümüz gūyâ ki bir taşvîri çok büt-ķânedür

Sîneme na’li şu deñlü kesmişin mestâne kim
Gören ey ey çâbûk-süvârum dîr der-i mey-ķânedür

Tañrı haķķı bilürin Allâhı bir bilür gibi
Hırmen-i hüsni içre Zâtî ol şanem bir dânedür

ZÂTÎ

Ĥoros-ı ‘Arşuñ efgânum ĥuzûrını uçurmuşdur
Kevâķib leşkerin âh-ı seķer-gâhum göçürmüşdür

Benüm ‘ömrüm cihân içre sürer ‘ömr-i dırâz anlar
Şular kim zülfüñi bir şeb düşinde yüze sürmüşdür

Ne dürlü tîg-ü-tîr urmaķ ki vardur ķalb-i ‘uşşâķa
Senüñ ĥamzeñ çalub çırpub ķamu görmiş geçürmüşdür

Yürekde eski peykānuñ okını itdi biñ pāre
Yüregüm yirine bir pāre cānā oğ oturmuşdur

38[A]

Şikeste-ḡāl olub tañ mı qararsa cümle endāmı
Nigārum zülf-i miskīniñ boyunca yire urmuşdur

Baňa tatlu gelür başdan başa ol ney-şeker kâmet
Meger kim yazdurub boyınca şîrînlîk götürmişdür

Senüñ bezmüñde neyler Zātî'yi şûrîde-ḡāl itdi
Meger ney-zenlerüñ sihr eyleyüb cānā üfürmişdür

ZĀTÎ

Dilden artuḡ ḡuşşānuñ yā Rab mekānı yoḡ mıdur
Āşıḡa 'ālemde baḡt-ü-kām-rānî yoḡ mıdur

Dört yanum derd-ü-ḡahr-ü-mihnet-ü-ḡam aldı āh
Yoḡsa bir dem dünyede rāḡāt zemānı yoḡ mıdur

Cāniñ alub ırgürürsin rûz-ı vaşla 'ālemi
Yoḡsa ben dil-ḡastenüñ 'ālemde cānı yoḡ mıdur

Lücce-i 'ummān-ı eşke bendeyi ḡarḡ eyledüñ
Pādişāhum 'āşıḡuñ billāhi ḡanı yoḡ mıdur

Ağır altun deger h  k-i reh  n h  fz itmege
           aynum g  m    den s  rme-d  n   yok m  dur

Goncaya gel a zuma   yk  nme var a  l dimez
Z  t  'y   ol g  l-ru  u  n yo  sa deh  n   yok m  dur

Z  T  

U  urladı a zu  n dili g  ster ba  a an  
Anu  la dil    n yo   ise ey gonca nih  n  

  tsem nola Ya    b gibi   asret ile   h
    h-   dile d    e gel  r ol Y  suf-       n  

  n   var a nola yo   ise h  li-v  i-z  lfi
Ey d  de-i   am-d  de hele h      g  r olan  

Bu dehr-i dil-  z  r ile dille  mek olurdu
N  z    l    ile a zuma dil   oysa zeb  n  

Ol mest-i mey-i c  m-   gur  ru  n deheninde
Bir s  kker-i b  d  m imi   ey Z  t   lis  n  

38[B]

  EYH  L   SL  M YA  Y  

N  n-   h    k ile   an    t gibi bir ni  met mi var
K  nc-i istign   gibi bir g    e-i r    at m   var

Kimden eylersin ricā kime idersin ilticā

Ḳānı bir ehl-i mürüvvet kimsede himmet mi var

‘İzzet-i dünyā için memnūnı olmam kimsenüñ

Çekmege bār-ı belā-yı minneti tākāt mi var

Her kaçan varsan şafā geldüñ denür her gūşeden

Varacak pīr-i muğān dergāhıdur minnet mi var

Ḥaylī demdür şa‘y idersin fażl ü dāniş kesbine

Yoksa Yahyā ma‘rifet aşhābına ragbet mi var

39[B]

ZĀTĪ

Ey zāt-ı şerīfūñ gül-i būstān⁹²-ı letāfet⁹³

Elfāz-ı laṭīfūñ şekeristān-ı ḥalāvet

Ey hem-nefes-i ‘arş-nişān-ı melā’ik

V’ey şāh-ı cihān pādşeh-i ‘ālem-i vaḥdet

Ṭayy eyleyümez refref-i zan menzil-i ḳadrüñ

Cibrīl-i ‘uḳūl anı niçe ide ḥikāyet

Şānuñda durur āyet-i mā-kāne Muḥammed

Ey mebdē’-i bünyād u cihān şehr-i nübüvvet

⁹² Būstān: Gül-zār. ZD.

⁹³ Letāfet: Risālet. ZD.

Ḥurşīd-i vişālūñ iricek burc-ı vüçūda
‘Ālem açılup gitti kamu leyl-i ḡalālet

Deryā-yı ḡalāletde ḡalurdı kamu ‘ālem
Olmasañ eger bedreḡa-i necm-i hidāyet

Ḳurtuldu ḡadīsūñ işiden cümle ḡadeşden
Ey bāḡ-ı vefā bülbul-i ḡülzār-ı nübüvvet

Sen ümmetüñi isteyesin Ḥazret-i Ḥaḡdan
Nefsi diyecek cümle nebī rüz-ı ḡıyāmet

‘Āşileri emvāc-ı ‘azāb eyler idi ḡarḡ
Olmasañ eger mālīk-i deryā-yı şefā‘at

Ḥaḡ ḡudret eliyle uruben zahruña mühri
Gönderdi seni ümmetine nāme-i şefḡat

Māhuñ siperiñ mu‘ciz-i tīḡuñla felekde
İtdüñ iki şaḡ gördi kamu ḡaḡ⁹⁴-ı velāyet

Çeşme eyledün engüştini gördi kamu ‘ālem
Dil-teşne durur mu‘cizüñ ābına be-ḡāyet

⁹⁴ Halk: Ehl. ZD.

Ey hâtem-i mecmûc-ı nebî mehbû-ı Kır'ân
Hâtm olmuş idi muşhaf-ı hüsnünde melâhat

Zâtuñda senüñ yog-idi bir zerrece bed-hû
Âteşde bürüdet nitekim şuda yübüset

40[A]

Ervâh-ı nebî Kuds'de cemc oldu ser-â-ser
İsrâ gicesi cümlesine itdüñ imâmet

Cibrîl-i hîred ki işide eczâsı olur kül
Bir demde ki itdüñ toköz eflâki seyâhat

Mi'râcda bulduñ şu kadar Hakk-ıla kurbet
Güyâ ki hemân cân u ten ü nâr-ı hararet

Keşf oldu saña perde-i esrâr ser-â-ser
Bî-perde Hudâ-y-ıla tapuñ eyledi şöhet

Vaşşâf ola ger cümle cihân halkı ser-â-ser
Haşr ola vü evşâfuña olmaya nihâyet

Şad bâr selâm anlaruñ ervâhına benden
Yirüñde ki ol çâr 'azîz itdi hilâfet

Kandil-i revāk-ı şıdık-ı hâzret-i Şiddik
Zıdd-ı şeb-i şek şu'le-i mışbâh-ı şadâkat

Hısm-ile nazar kılsa güneş bî fer olurdu
Fârûk-ı cerî pādşeh-i mülk-i şalâbet

Sultân-ı eķâlîm-i hayâ hâzret-i 'Osmân
Şâh-ı büleğâ server-i erbâb-ı feşâhat

Mîr-i 'ulemâ kân-ı kerem Hayder-i Kerrâr
Maķbûl-i Hudâ ceyş-i nebî şâh-ı velâyet

Ezvâcüne vü âlüne evlâduña bizden
Her gâh selâm ey şeh-i erbâb-ı şefâ'at

Zâtî'nüñ idersün kamu müşkillerini hal
Tapuñdan irerse ger aña 'avn-i 'inâyet

Düşürmediği mişkale-i zikrünü dilden
Budur ki virür âyine-i kalbiñe şüret

Haşr ola ümîdüm bu kıyâmetde seninle
Bunu işidüp kim diyen aña rahmet

40[B]

Kaşıde-i Bābā Süleymān⁹⁵

Berrū bahri ser-te-ser seyrān edenler şubḥ u Şām
‘İlm-i ḥikmet dersini bulup okuyanlar tamām
Bu maḳām dilgüşaya eylemişler ihtimām
Keşret-i insānlar buldu cihān içinde nām
Şehr-i İslāmbūl gibi taḥt-ı mu‘azzam görmedim

Bāb-ı luṭfu açılır dörd gün ‘ālī dīvān olur
Ḥūn-ı sūltān dökülür bendelere iḥsān olur
Ḥüsniye Dār-üşşifā merde gönle cān olur
Pādişāh-ı Şark u Ğarb sūltān-ı ‘ālīşān olur
Şehr-i İslāmbūl gibi taḥt-ı mu‘azzam görmedim

Şāḥib-i Lokman Aşāf ol Süleymān zamān
Seyīf-i ḥaḳ destiñdedir zālamlere vermez amān
Devr-i ‘adliñde helāk olur olanlar bedgümān
Okunur beş vakit ezān tātler eyler mū‘minān
Şehr-i İslāmbūl gibi taḥt-ı mu‘azzam görmedim

Ḥān Muḥammed Cāmī’niñ bī nihāyet keşreti
Ehl-i ḥāl sūltān Bāyezīd-i velīde halveti
Cümleden ‘ālī durur eyā şōfiyā izzeti
Ḥaḳ ḥaḍādan şaklıya Mekke Medine ḥürmeti

⁹⁵ Mecmuada bulunan buşiirin başlığı kaside-i Baba Süleyman’dır. Fakat şiir mütekerrir muhammestir.

Şehr-i İslāmbūl gibi taht-ı mu‘azzam görmedim

Her maḥallī cān- fezā sultān Selīm okuyan
Red olunmaz eyleyen Sultān Süleymān niyāz
Sultān Aḥmed Cāmī^c gāyetde oldu ser-firāz
Sed-i İskender durur etmez ‘aduden ihtirāz
Şehr-i İslāmbūl görmedim⁹⁶

Bir kılı kırk yarıcıdır ‘ilmle ‘ālemleri
Nūra müstağraḳ yürür evlād Aḥmed gülleri
Zıkr ü tesbīḥ etmede zāhidlerinin dilleri
Bī-nihāyet ḥaḳ te‘ālānıñ diyār eyleri
Şehr-i İslāmbūl gibi taht-ı mu‘azzam görmedim

Bāğçesi yeni sarayın şükūfesebze-zār
Goncalar açılmağa bülbüller olmuş intizār
Tuṭı u ḳumruriler dile gelüp fiğān eyler hezār
Bulunur her dem bahārı her ṭarāfı gül izar
Şehr-i İslāmbūl gibi taht-ı mu‘azzam görmedim

Dürr ile dolu saray cānları şanki şadef
Ḥūbları müjgānlarından sīneler olur hedef
Uğramaz herkez gama seyrān edenler her ṭarāf
Kimiler iskelede ni‘met boşadır şaf-be-şaf

⁹⁶ Bu mısra eksik yazılmıştır.

Şehr-i gibi taht görmedim

Var ebaā eyyub enşār ruha vir şafā

Onun ile ‘Ali Osman gözcüsiyle Şeyh-i Vefā

Çağırır Ca‘fer Bābā diye çeken cevır ü cefā

Görmemiş mişlin bunuñ seyrān iner kafa-der kafa

Şehr-i gibi taht görmedim

Dileseñ dergāh-ı izzette Süleymān yürü var

Hak te‘ālā pādīşāhıñ ‘ömrin ede pāydār

Başına düşmenleriniñ eyleye tacinı dār

Hak-pāyın öpünce eylemez dir ya kahhar

Şehr-i İslāmbül gibi taht-ı mu‘azzam görmedim

Her tarāfdan dolupdu ‘adunıñ ‘aklın yetürür

Kıştisen bād-ı şabā menzillerine yetürür

Yağā rahmet yağmuru halindendir altun yetürür

Muhtaşar kıldık şerhini gāyetde tafdil götürür

Şehr-i İslāmbül gibi taht-ı mu‘azzam görmedim

41[A]

Tāze cān buldı cihān bāğı gelüp vakt-i bahār

Erişüp şun‘ -ı hudā kadretin etti izhār

Cümlesi birliğiniñ şahididir leyl ü nehār

Vakt-i nevrüz erecek hizmete geldi ezhār

Goncalarla donanup uçmağa döndi gül’izār

Güle gülmek yaraşur pādişāhum bülbüle zār

İleri çıktı ---⁹⁷çemeni şandı tehi

Görmeğe teşne idi sîmle zerrîn kadehi

Lâleniñ bağı yanukdur kūyunu geldi daḥī

Tār-ı şukūfe bunu der şakla ḥatāda o şehi

---⁹⁸

Hāk-i pāyı çemene aķıda dāim cūylar

Misk dümi ele geldi başı ‘anber būylar

Tüg-ı şāhı açılup şaçdı yeşil gisūlar

Ey müzeyyen nukle döndü sünbül-i ḥōş- būlar

---⁹⁹

Ḳanı servi görüp kollarını açdı çenār

Yāsemenler bulamaz kendüzüne ne hem-dem yār

Nergisin rüyı şarardı şanasın ---¹⁰⁰vār

Şāf çeküp zanbaķ u sūsen ḳamūya oldu ḥişār

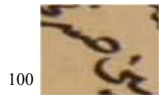
Goncalarla ḍonanup uçmağa döndü gül-zār

⁹⁷ Bu kelime okunamamıştır.

⁹⁸ Tekrar edilen mısralar bu bendde belirtilmemiştir.

⁹⁹ Tekrar edilen mısralar bu bendde belirtilmemiştir.

¹⁰⁰ Bu kelime okunamamıştır.

Güle gülmek yaraşur pâdişâhım bûlbûle zâr

Derd-i ---¹⁰¹âh eyledi şeydâ Süleymânîñ öziñ

‘Arz eder mûr-ı zayıf ola şehi devrâna söziñ

Fahr eder sürmekle bu dedî eyvâna yüzüñ

Esecek bād-ı şabâ her biri açdı gözüñ

Goncalarla donanup uçmağa döndü gülzâr

Güle gülmek yaraşur pâdişâhım bûlbûle zâr

42[A]

ḤAYÂLÎ

Bir ebed mülküne cānum hem civâr etmek nice

Devletiñden kâ’inātuñ cümle ‘âr etmek nice

Bahr-i sîmâbîdeki murğân-ı zer peykerleri

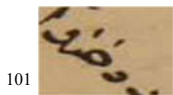
Şâhbâz-ı himmetüm şalub şikâr etmek nice

Âsumānuñ bu doquz cām-ı zümürriid-fâmını

Bir aradan nûş edüb def‘i humâr etmek nice

Müyelerle cismümi ‘aşk içre bir mû eyleyüb

Kâkül-ü dildârda varub qarâr etmek nice

101

Bu kelime okunamamıştır.

Çihresiñ berg-i hazān etdi Hayālīnūñ felek

Sen bahār-ı hüsne anı bergüzār etmek nice

ḤAYĀLĪ

Sīnemizdedir bunu eşbāha rūḥ-i pākümüz

Kim bizüz ḥayy-i ebed yoḡdur ecelden bākümüz

İki ‘ālem şaydumuz oldu temāşā bundadır

Anā bağlamağa istignā eder fitrākümüz

Kişver-i ‘irfāna şāhuz bī-serīr-ü bī-külāh

Zāhid ammā ki yoḡdur tākümüz misvākümüz

Nūr-u Ḥaḡḡı ‘ayn-ı ḡaḡḡ ile temāşā eyledük

Baḡamaz ol nūra gördük dīde-i idrākümüz

Biz Ḥayālī baḡr-ı taḡḡīḡuz ne bilsün ‘umḡumuz

Zeylümüzde cüst-ü-cū eden ḡas-ü ḡāşākümüz

42[B]

ḤAYĀLĪ

Tekebbürden berī gerd-i riyādan pākdür göñlüm

Yoluñda pāyimāl olmuş bir avuç ḡākdür göñlüm

Muḡabbet nūrunuñ pertevleriñden lem’adur cānum

Cemālūñ görmege āyīne-i idrākdür göñlüm

Dem olur goncā goncā-i dem-beste-i gülzār-ı miḥnetdür

Dem olur lāleler gibi girībān çākdür göñlüm

Yaşum cūyu elin alub ne var ‘ummāna ergürse

Cihān gülzārınuñ terkin uran ḥāşākdür göñlüm

Ḥayālī hecr-i dilberde vişāl ümmīdine ḥandān

Vişāle ere bīm-i hecr ile ḡamnākdür göñlüm

ḤAYĀLĪ

Ana raḥmiñde tenüm şol dem ki şüret baḡladı

Bir şanem yādına zünnār-ı maḥabbet baḡladı

Gördü mecnūn kim beni Ādemde yok resm-i vefā

Vardı ol dīvāne vaḡşīlerle ülfet baḡladı

Maḥmil-i tābūtda olur metāı bir kefen

Şol ki bir kaç gün fenā dünyāda şöhret baḡladı

Genc-i cāna nefis ejderhāsın etdi pāsbān

Kü¹⁰² tılsım-ı ādemi üstād-ı ḥikmet baḡladı

Yād-ı lāılüñle Ḥayālī nūş eder ḥūn-u ciger

Gör ṭabīb-i hecr añā cāna ne şerbet baḡladı

¹⁰² Kü: Çün. *HD*.

ḤAYĀLĪ

Yoluñda ser verüb şu ki serverlik eyledi

Meydān-ı ‘aşk içinde dilāverlik eyledi

Her kim bu çarḥ-ı pīre-zene mā’il olmadı

Merdāneler içinde bugün erlik eyledi

43[A]

Zünnār-ı zülfüñ eyledi bī-dīn raḳībe ‘arz

Gördüm mi ol şanem nice kāfırlık eyledi

Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüb

Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi

Dilden Ḥayālī şüret-i idrāki kazıyub

Dīvāne meşreb oldu ḳalenderlik eyledi

ḤAYĀLĪ

Ben cünün-u vādī-i ‘aşḳam gedālıḳ şan‘atüm

Mūy-u jülīdemdürür başumda tāc-ı devletüm

Bañā Ferhād ile Mecnūn bu tarīḳ-i ‘aşḳda

Birisi şeyḥum ‘azīzümdür biri hem kisvetüm

Cām-ı mey lā‘lüñe öygünmüş eyā mestāne çeşm

Şağ olursam dünyede çokdur anuñla şoḥbetüm

Ḥāk-i pāyüñ ḥasreti ile ger ölürsem ey perī
Gözlerine tūtiyā ede melekler tīnetüm

Şīşe-i çeşmüm yoluñ kamu ile ey seng-dil
Pür edüp her gün bu nev^c ile geçürdüm sâ^catüm

Ḥırmen-i ḥüsnüñde ey meh dāne-i ḥālüñ görüb
Meyl edersem nola yok mu mūr deñlü ğayretüm

Ey Ḥayālī gün gibi meşhūr olurdum şīr ile
Zerrece ol māh-rū yanında olsa rağbetüm

ḤAYĀLĪ

Bu kat kat kan ile dolmuş dili cānāna tapşurdum
Vefā tōmārını bir goncā-i ḥandāna tapşurdum

Ḥadeng-i ğamzesi peykānına göñlümde yer etdüm
Züleyḥā-veş dirīġā Yūsufum zindāna tapşurdum

Ter etdüm çeşme-i ḥürşid-i ‘ummāna keder verdüm
Ġubār-ı rāhını çün dīde-i giryāna tapşurdum

43[B]

Bu göñlüm hüdhüdüñ Simurġa ergürdüm biḥamdillāh
Elümde yazımı Sulṭān-ı ‘ālīşāna tapşurdum

Ḥayālī naķşına baķub güşāde olmağa dā'im

Bu şi'r-i nāzenīnüm defter-ü-dīvāna tapşurdum

ḤAYĀLĪ

Ne ğam ey nāle belā eylese pāmāl beni

Çekme billah olub 'āleme dellāl beni

Cezbe-i 'aşķ ile şūrīde-i dergāhem ben

Mest ya bengī mi şanduñ behey abdāl

Mürşid-i gūşe-nişīndür ĥum-u mey ey zāhid

Bāṭın-ı şāfı anuñ eyledi ĥoş-ĥāl beni

Ka'be-i derd benem dūd-u dīlüm şalumdur

Bürüsün vādī-i ğamda bu siyeh şal beni

Mūya döndüm ğam-ı zūlfü ile götür topraķdan

Çıkduğunca göge ey nāle bile al beni

Cismümi ilter ise taḥta-i reml üzre şabā

Remllerle araya bulmaya remmāl beni

Ḳudretüñ destine şebbāz-ı қаза-pervāzem

Saña anķaları şayd eyleyeyin şal beni

Cür'asın cām-ı Hayālī'nün içersen diyesin

Haşre dek mest ede bu bāde-i kıattāl beni

ḤAYĀLĪ

'Aşk bir şem'-i İlāhīdür benem pervānesi

Şevk bir zencīrdür gönlüm anuñ divānesi

Kanda bilsün şāh-ı 'aşkuñ dergehi ādābını

Kūhken bir dağ eri Mecnūn yaban dīvānesi

Kelle-i 'uşşāk şatılmaz kesādı var kıati

İşlemez oldu maḥabbet şehrinuñ ser-ḥānesi

44[A]

Rind oldur kim götürdü bezm-i keşretten ayağ

Sākī-i devrān elinden dolmadan peymānesi

Şīr-ü-şekker gibi alışdı Ḥayālīnūñ bugün

İltifāt-ı Şāh ile bu vāz'-ı dervīşānesi

ḤAYĀLĪ

Tāze dāğum kırmızı gül zaḥm-ı tīgūñ susenüm

Bülbüldür bu gülistānuñ feğān-ü-şivenüm

Ḥāne-i kalbüme ḥüsnüñ pertevi düşün deyü

Dāğ-ı sīnem cām olubdur zaḥm-ı tirüñ revzenüm

Beñzeyelden mey leb-i meygünuna cānānumun
Gūşe-i meyḥānedür āvārelerle meskenüm

Nola derlerse gözüñ aydın baña ey nūr-u ‘ayn
Çün ḥayālūñle müşerref oldu çeşm-i rūşenüm

Oladum bir dem selāmet ehli ile hem-nişīn
Ey Ḥayālī olalı kūy-u melāmet meskenüm

ḤAYĀLĪ

Dāğ-ı miḥnetle beni öldürse ol gül-pīrehen
Lāle-veş şarsun baña derd ehli bir kanlu kefen

Şan’at-i ‘aşkı iletdüm başa ben ey seng-dil
Kangı taş katı ise dögsün aña baş Kūh ken

Yārı gönlekcek görüb seyr etdüğün eller dedi
Gör nice düşmüşdürür gül hırmeni üzre semen

Dāne-i ‘ömrüñ kişinüñ cem ‘edüb cev cev kıomaz
Kızlık eyler ‘ālemi āḥır bu çarḥ-ı pīre-zen

Pādişāh-ı mülk-ü ma‘nīdür Ḥayālī derdi ger
Şīr-i pūr sūzem göre idi Ḥusrev-i şīrīn suḥan

44[B]

ḤAYĀLĪ

Ol melek-i sîma perî kim beñzemez insân añâ

Cân ile dilden fedâ olsun hezârân cân añâ

Gerdenine hâleyi tavk eyledi ‘uṣṣâk -ı vār

Boynu baġlu bir kul olmuṣdur meh-i tâbân añâ

Gülşen-i derdüñ nihâlidir bu cism-i nâ-tüvân

Mivedür baġrum başı berg oldu her peykân añâ

Gördü ekdüm mezra^c-ı dilde maḥabbet dânesin

Dūd-ı âhum ebr olub yaġdurdu çok bārân añâ

Nâr¹⁰³ hecri ile Ḥayālî şöyle mûnis oldu kim

Rûz u vuṣlat gibi olmuṣdur şeb-i hicrân añâ

ḤAYĀLĪ

Egerçi şûretâ ednâdan ednâ ḥāk-i rāhem ben

Ḥaḳîḳat ‘âlemine nûr-u çeşm-i mühr-ü mâhem ben

Felek farkına çıkmaġa yolum var ey Mesîḥâ dem

Elifle dâġ ile baştan ayaġa ah ahem ben

¹⁰³ Nâr: Yâr. *HD.*

Güneş gibi beni altuna garķ etseñ ķabulüm yok
ķapuñda ķul olduğum¹⁰⁴ esīr-i pūr günāhem ben

ķlāhum gūşesi Ĥōrşid-i ‘ālem tāba baş egmez
Senüñçün āb-ü-ķāķi ihtiyār etmiş giyāhem ben

Dili dönmez ne söyler Bisütūna tīşe-i Ferhād
Cevābın vermedi deşt-i ģamuñ Mecnūn ģivāhem ben

Ĥayālī dāne-i ķāl-i nīgārumsuz ķarārūm yok
Maķabbet ķırmeniñde yele varmış berg-i kāhem ben

ĤAYĀLĪ

Çağlayup aķar benüm eşķ-i revānum sū-be sū
Olmağā sen ‘ārız-ı dildāre cānā ru-be-rū

45[A]

Bāde verdi cev-be-cev ahum vüçūdum ķırmenin
Dāne-i ķālūñ ģamı eşķüm edelden cū-be cū

Hey kıyāmet haşredeķ dūkenmeye bu ķıl-ü-ķāl
Sīnede her bir ķalem şerh etse zülfüñ mū-be-mū

Ey saçı sünbül senüñ her şubh-dem bād-ı şabā
Zülfüñüñ būyun arar menzil-be-menzil kū-be-kū

¹⁰⁴ Kapuñda kul olduğum: Kapuñda çün kuluñ oldum. *HD*.

Etdüğün yüz ҡaralığın yüzüñe urur aķın
Ey ayālī olma ol mīr'āt-ı hūsne rū-be-rū

AYĀLĪ

Kākūl ü mişgīn-i cānānuñ perişān- āliyüz
Guşşānuñ ser-geştesi derd-ü-ğāmuñ pāmāliyüz

İhtiyār etdük ğamı Ferhād ile Mecnūn ile
Tekye-i 'aşķuñ bir iki üç nefer abdāliyüz

addümüz yay etmek ile menzil alduķ oķ gibi
Tīĝ-veş 'uryānlarımız līkīn cihān attāliyüz

'Uķde-i arķuñ serāser añladuķ eşkālını
Her ne kim ğaipdir anı bilmenün remmāliyüz

āce-i cāna metā^c-ı ğuşşāyı almaķdayuz
Biz ayālī bu fenā bāzārınuñ dellāliyüz

AYĀLĪ

Cismüm üzre şu'le-i ğam hīl'atümdür nūrdan
Dūd-u āhum başuma bir tācdur semmūrdan

Kūh olursañ da aķın bir berg-i kāha etme cevır
Ger Süleymān nola avf eyle āh-ı mūrdan

Her sehergeh hürmenine kâ'inātuñ od şalar
Pertev-i hõr kim çıkar bu ser-nigün tennürdan

Bezm-i gamda nây-veş cismüñ tehî kıl gayrdan
Cân kulâğı ile işit bu nükteyi şanbürdan

45[B]

Bezm-i vaḥdetde Ḥayālî 'aşk cāmın eyle nüş
Ehl-i dil mest-i Elest olmaz mey-i engürdan

ḤAYĀLÎ

Mihr-i ruḥuña dil vereli ey meh-i tībān
Sāyem gibi yerden yere çaldı beni devrān

Ağlatma beni ister isen gelmeye ḥaṭṭuñ
Yağınca şehā tez bitürür sebzeyi bārān

Ḥālî gamını 'aynına almaz deyu yāruñ
Göz merdümüñe eyledi yaşum kuru bühtān

Gül yüzünü medḥ etmege ol gonca-dehānuñ
Var bencileyin bülbül-ü güyāsı hezārān

Bir meyyite döndü müteharrik bu Ḥayālî
Ol ruḥ-u revān olalı gibi pinhān

ḤAYĀLĪ

Tā ki oldum hemdemi rind-i ẓadeḥ-peymāyī ‘aşḳ

İñledür kâşâne-i gerdūnu hūy u hāy-i ‘aşḳ

Üstühāñdan mevcler olmazdı pehlüm üzre naḳş

Bu dil-i pūr-şūr-şevḳ olmasa deryāyī ‘aşḳ

Himmeti bahriñde bir ednā ḥabāb eyler kıyās

Āsumānuñ ḥaymesin sulṭān-ı istignā-yī ‘aşḳ

Ser-firāzān-ı reh-i taḥḳıke oldum secdegāh

Rūy-u ḥāk ālūdemi miḥrāb edelden pā-yī ‘aşḳ

Sāña Tūbā ser-fürū eyler Ḥayālī olalı

Na‘l-i dāḡuñla tenüñ naḥl-i cihān-ārā-yī ‘aşḳ

ḤAYĀLĪ

Etmezem gül-zārseyrin bülbul-ü şeydā gibi

Meskenüm Kāf-ı ḳanā‘at olalı ‘anḳā gibi

46[A]

Kūh-veş çek dāmenüñ şahrā-yī ‘ālemden gönül

İki yaḳa ıssı olmaḳ isteseñ deryā gibi

Sūzen-i dil-düz u ḡamzeñdür baña ḥā’il olan

Yoksa eylerdüm tecerrüd ḳaşdini Īsā gibi

Bir içim şu mintin çekdürme naḥl-ı ḳaddüñe
Tā ki ḳadrüñ mivesi ‘izzet bula ḥurmā gibi

Zerre deñlu ḳılmaduñ dehre Ḥayālī i’tibār
Topuñ ağsuñ göklere mihr-i cihān arā gibi

ḤAYĀLĪ

Ḥayret alur ‘aḳlumu baḳsam gözüne ḳaşına
Şad-hezārān āferīn ol şürerüñ naḳḳāşına

Ḳabrimiñ üstünde şerḥ eyler zebān-ı ḥāl ile
Cevr ile cān verdüğüm baḳsañ mezārum taşına

Meşhedi taşını Mecnūnuñ ‘alāmet şanmañuz
Seng-i miḥnetdür ki yağdurdı zemāne başına

Şöyle ḳazdı cism-i sīminiñ görüb ḥāmād
Mermeriñ ḳaymaz şular ḳoyuldu cānāna şāne

Varını etdi Ḥayālī yār ayağına nişār
Āferin şad āferīn ol ṭab’-ı gevher-pāşına

ḤAYĀLĪ

Kāse kāse nice zehriñ içelüm gerdūnuñ
Bize tiryākini şun sākī mey-i gül-gūnuñ

Leyliniñ yoluna hāk olduğu için ‘izzet edüp
Götürür başda ğubārını şabā Mecnūnuñ

Müdde’iler gözümüñ yaşına hā’il olımaz
Hār-u-ḥasler yolunu bağlayımaz Ceyhūnuñ

Sīm-i eşküm neme yarar naẓar etmez aña yār
Yere geçsün nideyin genci imiş Kārūnuñ

46[B]

İltifâtını Ḥayālî kulumuñ eyle ziyād
Aña çekdürme Şehā ta’rını her bir dūnuñ

ḤAYĀLÎ

Ben belā Ferhādıyam kūh-u ğam-ı dildārda
Şu’le-i āhum başumda lâledür kühsārda

Kākülü ucunda ol Yūsuf cemālūñ her beñi
Mısr ḥüsn içinde şan kim bir ḥabeşdür dārda

Sīne-i sūzānum içinde ḥayāl-i kıdd-i yār
Āşiyān etmiş semenderdür derūn-u nārda

Haddi gülzārında ol servūñ dehānı ğüyīya
Gonca-i nev rüstedür bitmiş miyān-ı ḥārda

Ey Hayālī ol mehūñ dendānı vaşfı şanasın

Bir dūr-ü yek dānedür bu nazım-ı gevher bārda

ḤAYĀLĪ

Gerdenümde deme bu zülf-i siyāhumdur benüm

Hay zālīm boynuña düşmüş günāhumdur benüm

Halka-i mähı dutub gerdūnu yerinden kapan

Şām-ı ğamda kuvvet-i bāzū-yu āhumdur benüm

Şāh-ı ‘aşqam penbe-i dāğuma degmez tāk-ı key

Şol gedā-yi bī ser-ü pālār sipāhumdur benüm

Bezm-i hüsn içinde ey dil çeşm-ü ebrūyu nigār

İki merdüm iki şuḥ-u kec külāhumdur benüm

Ey Hayālī faqr şāhınuñ kilāb-ı kūyunuñ

Her palāsı bir libās-ı ‘izz-ü cāhumdur benüm

ḤAYĀLĪ

Muḥabbet¹⁰⁵ ehl-i selāmetden berī oldum yine

Bir melāmet şāhınuñ ḥāk-i deri oldum yine

47[A]

Ṭa‘nesi taşına her bir nākesüñ kıymet koyub

Ben bu bāzār-ı rizāda cevheri oldum yine

¹⁰⁵ Muḥabbet: Sohbet. *HD*.

Tır-i pertābī gibi atdı beni bāzu-yu ‘aşk
Ay ü gün menzillerinden ileri oldum yine

Şaldı ‘aksi baña eşkāl-i rüsūm-u kâ’ināt
Gözüñ aç Ayīne-i İskenderi oldum yine

Ey Hāyālī gayrlar şaydından istinkāf edüb
Bīşe-i fakır ü fenā şır-i neri oldum yine

ḤAYĀLĪ

Jālelerdür eşk-i çeşm-i hūn feşānı bülbulūñ
Berg-i güldür penbe-i dāğ-ı nihānı bülbulūñ

Beñzedi kanlu gözü ḥākister içre aḥkere
Yanalı odlara cism-i nā-tüvānı bülbulūñ

Goncayı kan tutdu eylerken şabuḥu bāğda
Aldı kanın nīşter oldu zebānı bülbulūñ

Aḥker-i sūzān imiş her beyzā-i āli aña
Olalı tennūr-u miḥnet āşiyānı bülbulūñ

Ger kulağınca ederlerse gülūñ her pāresin
Ey Hāyālī gūşuna girmez feğānı bülbulūñ

ḤAYĀLĪ

Çeşmümde ceyş-i ḥāb nice eylesün qarār

Yaşumla oldu her müje bir tīg-i ābdār

Tūfān-ı eşkümi göricek telḥ kām olub

Her baḥr tutdu vādī-i ḥayretde bir kenār

Dilden ne resme dūr ede göz yaşları ğamum

Raḫş ede mi terāne-i enhāra kūhsār

Yıllardürür ki kūy u vefā ḥākisāriyüz

Yerden götürmedi bizi ḥayfā ki rūzigār

47[B]

Şāhum Ḥayālīnūñ ne revā rūzgār-ı ğam

Ma'dūm ede vücūdunu nāgeh ḥabāb-vār

ḤAYĀLĪ

Lezzet-i dermānı idrāk eylemez bī-derd olan

Bezm-i derdūñ cāmını nūş eylemez nā-merd olan

Puḥte olmaz āteşi dūzaḥla yüz biñ māh ü sāl

Şol riyānuñ germ bāzārında zāhid serd olan

‘Aşḫ-ı yār ile nola devrāna girsem ey faḫīh

Girdibād ile yoludur raḫş ederse gerd olan

Hemcenāhıdır bu gün ‘anķā-yi ‘ālī himmetüñ
Kā’inātuñ āşiyān ü dānesinden ferd olan

Verdi bu bāguñ Hayālī reng ü rüyundan haber
Şol hazān bergi gibi geh sebz ü gāhī zerd olan

ḤAYĀLĪ

‘Ārızuñ nāgeh ‘arāķ-rīz olsa ey hūr-u cemīl
Şanurum cennetde tuġyān eylemişdir selsebīl

Āfitābı nice teşbīh edeyüm ruḥsāruña
Sen sa’ādet nūrusın ol ḥāke düşmüş bir zelīl

Bir kadem çıkmaz ser-i kūyuñ koyub ‘āşıkларуñ
Tāk-ı ‘arşa nerdibān olursa perr-i Cebre’il

Bezmdede bir perde açdı çeng ‘aşķuñda senüñ
Düşdü nāgeh perdeden taşra hezārān kāl ü kīl

Reşķ-i a‘dādan Hayālī çekme miḥnet şābir ol
Eyledi Ḥaķ āteş-i Nemrūdu gülzār-ı Ḥalīl

ḤAYĀLĪ

Āyine her gün koyar dildārı tenhā koynuna
Nāz ile Yūsuf girür gūyā Züleyḥā koynuna

48[A]

Rāh-ı gülzārı vefāda cismini eden ğubār
Rūzigār ile girür bir verd-i raʿnā koynuna

Çıkmadı yāruñ lebi fikri dil-i aġyārdan
Aldı ol lāʿli dirīġā seng-i ħārā koynuna

Dāmenine seng alub kühsār ceng etmek diler
Koyduġu içün maḳdemüñ naḳşını şahrā koynuna

Nice göz yaşı Ḥayālī ‘aşḳ içinde oldu maḥv
Girdiler ırmaġlar ġüyā ki deryā koynuna

ḤAYĀLĪ

‘Aşıḳam divāne bend etsün beni zincirler
Lācerem zincir ile zīver bulurlar şīrler

‘Ārızuñdur Çin gülistānı yüzüñ miskin ġazāl
Yā ḳaşuñ atmış aña müjġānlaruñdan tīrler

Yā meger kāfir gözüñ īmanā gelmiş zeyn olub
Almış eṭrāfın müjeñ ‘uryān edüb şemşīrler

Yaḳdılar nār-ı melāmetle fetilin dāġumuñ
Bir çerāġ edindiler ben nā-murādı pīrler

Fürkât öldürdü Hayālî bendeñi lutf et yetiş

Sen mürüvvet kânına lâyıķ mıdur te'hîrler

ḤAYĀLÎ

Gülşende dönüb 'âşık-ı bî bâke benefşe

Dildâra bakup secde eder hâke benefşe

Miftâh ile bâb-ı çemenüñ kuflünü açub

Bezm etdi şaçar cür'casın eflâke benefşe

Terk et gülü 'âşık baña yâr ol deyu her dem

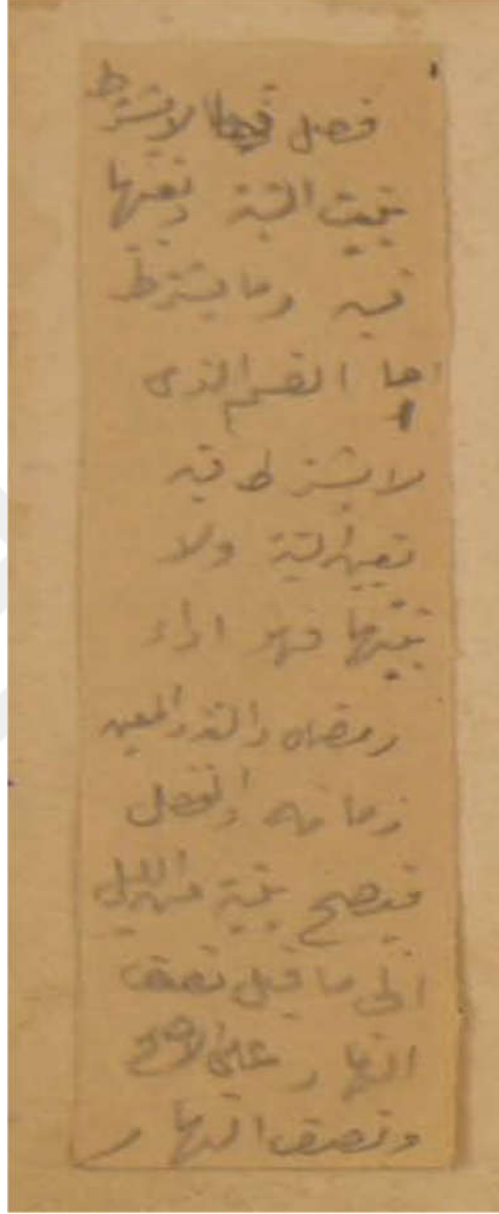
Urur çeñeyi bülbül-ü gamnâke benefşe

Dedi¹⁰⁶ ki gedâya yaraşur sîh-ser olmak

Baş egdi sücüd etdi bu idrâke benefşe

¹⁰⁶ Dedi: Dedüm. *HD*.

Resim 7
Silik Manzume

48[B]

Billāhi Ḥayālī gibi Şāhum nice benzer

Yelken toruda bir yaķası çāke benefşe

¹⁰⁷ Derkenār silik olduğu için okunamamıştır.

ḤAYĀLĪ

Dilber kaçan ki kākülünü şāneden çeker
Bilsem şabāyi sünbül-ü bāğı neden çeker

Gülzārda ‘arūs-u güle lāle goncāsı
Vālā-yi āla şarılı misk-i Ḥuten çeker

Ḥüsniñ metā‘ına nice versün bahāyi gül
Zer bulmağa ma‘āşına her gün diken çeker

Benden sipihr ‘özü diler mihr-i şubḥ ilen
Ağzında tığ gerdeni gördüm kefen çeker

Nazm-ı Ḥayālī bāde-i cām-ı mezākḍur
Ancak bu cāmı merdüm ü şāḥib suḥan çeker

ḤAYĀLĪ

Ağyār ah edermiş ol gül ızāra karşı
Olur şavuk havālar evvel bahāra karşı

Şāh-ı melāmetüm kim her āh-ı āteşinden
Çekdüm kılıc sipāh-ı nāmūs-u ‘āra karşı

Bu beyt-i rūḥ baḥşı vird-i zebān edinmiş
Manşūr gitdüginde şevk ile dāra karşı

Edüb Muḥīṭ-i a'zām emvācın aşikārā

Tenler sefinesini urur kenāra karşı

İrmağlar Ḥayālī taşlar alub döğündü

Seylāb-ı eşk-i çeşmüm akduğda yāra karşı

ḤAYĀLĪ

Ḳabā-yi sebz ile gerçi ki bir serv-i çemensin sen

Boyunca kanuma girmiş büt-ü gül-pirehensin sen

49[A]

Belā gülzārına revnāk veren bir 'andelibem ben

Leb-i cān perverüñle tūṭī-i şekker şikensin sen

Ḥazān nakḳāşınıñ rengin veren bu rüy u zerdümdür

Bahār-ı hüsnü tezyin eyleyen gonca dehensin sen

Benüm gibi belā dāğın çeker bulduñ mu ey lāle

Nice demler gören bir 'aşık-ı hūnın kefensin sen

Ḥayālī tarz-ı eş'aruñ Ḥasandan şive öğrenmiş

Ḥaḳīḳat bādesini cām-ı Cāmīden içensin sen

ḤAYĀLĪ

Fer veren māha cemāl-i bā-kemālüñdür senüñ

Mihre hançerler çeken iki hilālüñdür senüñ

Cānına ‘āşıkıların ey lāle ruḥ dāğ-ı belā
Ol leb-i cān bahşunun üstünde hālūndür senūñ

Kāse-i ḥūn-u maḥabbet eyleyüb her dāğımı
Cismümi zeyn eyleyen ‘ayn-ı vişālūndür senūñ

Gerdeninde zülfünü gördüm su’āl etdüm dedi
Ey fitāde boynuma düşmüş vebālūndür senūñ

Gayrlarla yārdur şimdi Ḥayālī der iseñ
Ḥāşe lillah Pādişāhum ol ḥayālūndür senūñ

ḤAYĀLĪ

Hey ne müşkil kār imiş ‘ālemde yār eksüklüğü
Cānuma kār eyledi bī- ihtiyār eksüklüğü

Rāh-ı ğamda ben ğubārı ḥākden kaldurmayan
Rūziğār eksüklüğüdür rūziğār eksüklüğü

Sīne-i pür dāğ ile ‘āşık fenādan aldı zevk
Şām-ı ğamda şem‘ler yakup arar eksüklüğü

Kūy u dilberden ne ğam dūr etsen ey devrān beni
Çok mudur gülzār-ı dehre bir hezār eksüklüğü

49[B]

İncinür pür görmese cānum Ḥayālī pīr-i deyr

Gösterür dervīş olana ihtiyār eksüklüğü

ḤAYĀLĪ

Būsitān-ı ser-i kūyuñ dolanub āb gibi

Çarḥa girüb dökerem göz yaşı dölāb gibi

Pertev-i nūr-u Nebī' berķ urur alnuñda

Ruḥlaruñ āldürtür beñleruñ aşḥāb gibi

Şāf kıl āyīne-i ḳalbüñi mānend-i ḳadeḥ

Olmagil kimseye ḳan yağı mey-i nāb gibi

Kime ağız ḥaberin şordum ise yokdur der

Dehen-i tengi nigāruñ ḳati nā-yāb gibi

Çünkü sen servüñ ayağına Ḥayālī eremez

Başını taşlara dögse nola seylāb gibi

ḤAYĀLĪ

Şanuram baḥsam gözü üzre nigāruñ ḳaşına

İki şebḳazuñ iki teldür taḳılmış başına

Bu ḳadar sengīn-dil iken mātem-i Ferḥād için

Bīsütün geydi siyeh ḥārā içine taşına

Çeşm-i deryâ¹⁰⁸ - bāruma nisbet benüm Baḥr-i Muḥīṭ

Ṭıfıldur ḥāk ile oynar şimdi girdi yaşına

Her ne naḳşı kim vücūd eyvānına çekdi kazā

Ḥāme-i taḳdīre bak ṭaʿn eyleme naḳḳāşına

Ey Ḥayālī ḳanlu başdur bādede her bir ḥabāb

Merd-i meydān olalı ḡam leşkeri şavaşına

ḤAYĀLĪ

Nigār zülfü benüm boynuma kemend gerek

Şu kimse kim ola dīvāne aña bend gerek

50[A]

Naşihatüñ yürü sen ḳara başuña eyle

Be şöfī āşık-ı dīvāneye ne pend gerek

Şu kim diler ki ede bir perī ruḡu teşhīr

Dili ile cānı belā oduna sipend gerek

Ne lāyıkam ki olam dār-ı zülfüñe ber-dār

Velik her kişinüñ himmeti bülend gerek

Firāḳuñ acısın añduḳda der Ḥayālī ḡazel

Kelāma gelmege ṭūṭı egerçi ḳand gerek

¹⁰⁸ Deryâ: Gevher. *HD*.

ḤAYĀLĪ

Her dem cigerde var ola bir anlu dāgumuz

Eyleñ duḥā söyünmeye yanar erāgumuz

Düşdük arīk-i meykedeye cām-ı bādeden

El ekmezüz ecel şımayınca ayağumuz

Biñ söyleseñ kelāmuñu nāşih işitmezüz

Şīt-ü şadā-yi ‘aşk ile pürdür ulağumuz

ekdük livā-yi āhı edüb göz yāşın sipāh

İqlīm-ı ‘aşkı almağa gördük yarağumuz

Her dilbere ölümlü dirilmekdür işimüz

Derd ehliyüz bizüm bulunur şanma şağumuz

ılsak¹⁰⁹ Ḥayālī ayd-i bedenden dili ḥalāş

Bir murğ-u zeyreküz nola ırsak duzağumuz

ḤAYĀLĪ

‘Aşk odu sīneme uralı derd dāğını

Yakdum zemānede yine Mecnūn erāğını

Ol şemḥ-i ḥüsne sūz-u dilüm rüşen olmadı

amdan eritdi yüregümün geri vağını

¹⁰⁹ ılsak: ıslın. *HD*.

Ben ‘andelībini eli üstünde tutmadı¹¹⁰

Gör nice bī vefā olur ol gül budağını

50[B]

Her cānibinde gördü ki başlu pıñarı var

Gönlümde kurdu şāh-ı maḥabbet otağını

Başı ayağı oldu belürsüz Ḥayālīnūñ

Nūş edeli şarāb-ı maḥabbet ayağını

ḤAYĀLĪ

Edüb der-pōst Mecnūnu geçürmiş dōst yanından

Vefā āyīnini örger gönül Leylī çobanından

‘Aceb mi cism-i Mecnūn merkadinde tāze cān bulsa

Seg-i Leylī gelüb bir gün yalarsa üstüḥānından

Yüzüne silleler gelse nola pervāneler şem‘ūñ

‘İzāruñ yādına nār-ı ḥased yakmış zebānından

Dediler kim ḥazān eyyāmı geldi vaqt-i ‘işretdür

Bahārından ne gördüm kim gören anuñ ḥazānından

Ḥayālī bende-i dirinedür luṭfuñ dirīg etme

Anuñ gibi suḥan- perver cihānuñ nükte-dānından

¹¹⁰ Mecnua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyit 4. beyitin yerinde yer alıyor. 4. beyit 5. beyitin yerinde yer almaktadır. 5. beyitin yerinde ise 3. beyit yer almaktadır. *HD*.

ḤAYĀLĪ

Ḳıldı mātem-zede ḥaṭṭ-ı ruḥ-u gül-fām beni

Öldürtür ḳara ḥaberlerle bu peygām beni

‘Aşk ṣehbāzını ṣayd etmez idi dest-i ḳaḫa

Ten-i pür-dāgum ile eylemese dām beni

Revnāk-ı kūy-u ḥarābāt benem ben öliceḳ

Ḳan yudub acıyub aḡlarsa nola cām beni

Āteṣ-i ‘aşk ile ḥākister olubdur ten-i zār

Geçirür ince elekden daḡi her ḥām beni

Ey Ḥayālī ger edem cānı fedā ol ḥāle

Tācına noḳṭa eder Mürşid-i Biṣṭām beni

51[A]

ḤAYĀLĪ

Misk ile kāfūrdan levḥ üzre ebrūlar mıdur

Ya güzellik ṣūḡluḳ alnuñda yazular mıdur

Nāvek-i müjgānıdur her ḥüsn eli sulṭānınuñ

Cismüm üzre görünenler demeñüz mūlar mıdur

İki yandan iki zūlfüñ mü egilmiṣ lā‘lūñe

Yā metā^c-ı cāna ṣarḳar iki hindūlar mıdur

Hokka-i yâkût içre hürdesi her goncānuñ
Andelibüñ çeşm-i giryânına dārûlar mıdur

Bu nezâ'ir kim Hayālî şîrine der ehl-i nazm
Pâyına bahruñ demâdem yüz sürer cûlar mıdur

ḤAYÂLÎ

Görmez isem Ka'bede maḥbûbumuñ dîdârını
Dûd-u âhumla siyâh edem der-ü-dîvârını

Şol kadar müstağrağ-ı deryâ-yi eşvâkam bugün
Nûrdan fark etmezem Tûr-u maḥabbet nârını

Kaṭre-veş maḥv-i vücûd et bahre zîrâ kim baḥir
Taşraya atar beyâbānuñ gelen murdârını

Yâra baksam cennet-ü-ḥûr-u-kuşûru görmezem
Dersem ol gülzâr-ı dîdāruñ gül-u bî-ḥārını

‘Aks-i yârı sāğar-ı meyde Hayālî göreli
Yasdanur kūy-u ḥarâbātuñ der-i ḥammârını

ḤAYÂLÎ

Edûb cefâyi pîşe meyl etme âh ü-zâra
Ey serv germe gögsüñ ikende rûzigâra

Şerm edeli ruĥuñdan her gül ħemende kıldı

Dendān-ı jāle ile kendüyi pāre pāre

‘Aşık belāya kıyıl bñlbñl feġāna mā’il

Olmuş naşīb ĥande her kebk-i kñhsāra

51[B]

Dergāh-ı Şehriyāra her gün gelür Ĥayālī

Rñm ellerine ister destñr vara vara¹¹¹

Mñzeñde na’lċeñle kekeb degñl görñnen

Māh-ı nev ile dñşdü ayagñña sitāre

NECĀTİ¹¹²

Şāĥ-ı güldür sñnem ùzre zaĥm-ı şemşīriñ seniñ

Ėoncalar zeyn eylemiş etrāfına tñriñ seniñ

Yāy gibi kıara baġrıma ċekersen yaraşır

Ĥār ebrñ bir güzel mñnendidir tñriñ seniñ

Sākiyā peymāne el verip alırsa dest-yār

Şem gibi tñtuşam olam miyān-gñrin seniñ

Terlediñ ey ĥať mey-i lāliñ gül-efsñn eylediñ

Ĥoķ deġil şñfñlere bu deñli tezvīriñ seniñ

¹¹¹ Mecmua ve divan kıarışıtırıldığında 4. beyitin yerinde 5. beyit, 5. beyitin yerinde ise 4. beyit yer almaktadır. *HD*.

¹¹² Necātī Divanı’nda bulunan 2. beyit bu mecmuada yer almamaktadır.

Donadırsa karşı karşı şehriñ dil-berleriñ

Var imiş âyine gibi hüsn-i tedbiriñ seniñ

Edemezsen ey gönül mihr ü vefâ ile şikâr

Veh ki âhû-yi perî-zâd oldu naḥciriñ seniñ

Oğlân oyuncağına döndü Necâtî ‘aşk-ı pāk

Yoksa saña böyle mi ta’lîm eder pîriñ seniñ

ḤAYÂLÎ

Belâlar bezmine sînem benüm meyḥanedür derler

Kızarmış dağuma meyle dolu peymânedür derler

‘Aceb mi âfitâba şa‘şa‘a zincir-i zer olsa

Ġamından sen hilâl-ebrû mehûñ dîvânedür derler

Olanlar lücce-i baḥr-i muḥîṭ emvâcına nâzır

Gözüm yaşına nisbet bir kuru efsânedür derler¹¹³

Saña ma‘mûr-u ‘alemdür diyenler baña ey nâşih

Ḥaḳîkat gencine mâlik olan vîrânedür derler

52[A]

Ḥayâlî çârsüyi ‘aşkda müjgân-ı Mecnûnu

Ḥayâl-i zülf-ü Leylâya düzülmüş şânedür derler

¹¹³ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyitin yerinde 4. beyit, 4. beyitin yerinde 3. beyit yer almaktadır. *HD*.

ḤAYĀLĪ

Düşelden ayru şeydā dil meh-i nā-mihribānumdan
Kevākib her gece yummaz gözün āh-ü-feğānumdan

Maḥabbet nāmelerdür kim saña irsāl eder cānum
Ben öldükde seg-i kūyuñ götürse üstüḥānumdan

Şanavber gibi bağrum başlu olsa yeridür çün kim
Murādum mīvesi bitmez nihāl-i ergavānumdan

Ben ol bāz-ı hü mā-şaydem ki ‘ālem merğzārında
Nice ‘anķā gibi yavru uçurdum āşiyānumdan

Ḥayālī tekye-i ‘aşķuñ olub meczūb abdālī
Gedālar gibi geçmek isterem nām-ü-nişānumdam

ḤAYĀLĪ

Lebüñ ḥayālī gelelden bu çeşm-i pür-ḥūna
Dönübdürür gözümüñ cāmı cām-ı gülgūna

Turunc-u gabgabuñ ile bih-i zenaḥdānuñ
Ėam ile çihremi döndürdü reng-i līmona

Ḥamīde ḳaddüm ile çeng gibi zār oldum
Kim uydu bencileyin ‘aşķ içinde ḳanūna

Du‘ā yerine kelām et ḥadīs-i Leyliden
Yoluñ düşerse varırsañ mezār-ı Mecnūna

Ḥayālī nazmına bed-gevher etmesün ta‘nı
Şikest ergürimez ol bu dürr-ü meknūna

ḤAYĀLĪ

Da‘vā yi ḥüsn kıhmağa ‘ālemde ey nigār
Sen dil-sitān ile büt-i Çīnūñ ne cānı var

52[B]

Peykānlaruñ bedende gelüb olalı muḳīm
Ġam ‘askerine oldu tenüm āhenin ḥıṣār

Ḳanlu yaşumla yazmağa ġam mācerāsını
Ruḥsār-ı zerdüm oldu benüm levḥ-i zer-nigār

Gün gibi göge erdi başum olalı şehā
Ben ‘āşık-ı felek-zede kūyuñde ḥākisār

Kimdür Ḥayālī der iseñ ey serv-i ḥōş-ḥırām
Bir derd esīri ‘āşık-ı bed-nām-ı rūzigār

ḤAYĀLĪ

Āsitānuñda yüzüm ferş eyledüm ḥāk üstüne
Bir ḳadem başsañ yeridür çeşm-i nemnāk üstüne

Vādī-i hayretde bitmiş lālelerdür gūyiyā
Yakduğum her dāğ bu sīnemdeki çāk üstüne

Māh-ı nevdür ser-‘alem pervāzıdur anuñ şafağ
Bir livā-yi āh dikdüm bürc-ü eflāk üstüne

Yel gibi kūyuñda yelmek isterem her dem velī
Korqram toz konduram ol dāmen-i pāk üstüne

La‘l-i meygūnu firākından Hayālī olsa hāk
Dikesüz ol hākisāruñ dostlar tāk üstüne

NECĀTĪ

Ruħlarıñ ‘uşşāka ol zülf-i perīşān ‘arz eder
Kāfiri gör parmağın kaldırdı imān ‘arz eder

‘Ālem-i ‘aşkı dile gösterdi hūsnüñ nitekim
Kā’inātı dīdīye mihr-i dıraḥşān ‘arz eder

Devlet-i ‘aşkıñda umaram kapıñda yer bulam
Baḥt mūra gāh olur taḥt-ı Süleymān ‘arz eder

Yār derdiyle ölürken baña şerbet ey ḥakim
Şol şudur k’imān içün bīmāra şeyṭān ‘arz eder

53[A]

İtiñ ürüp bildirir kapıñ gedası geldiğin

Ehl-i hâcet hâlini¹¹⁴ sulţana der-bân ‘arz eder

Eşüğüne ermek için dîde-i ter-dâmenim

Göz yumup açınca yüz biñ dürr ü mercân ‘arz eder

Büse ‘arz¹¹⁵ etti Necâti’ye lebiñ güyâ Mesîh

Mu’ciz izhâr etmek içün mürdeye cân ‘arz eder

ĤAYÂLÎ

Şabānuñ hâtırı kûyuñda yāruñ pür ġubār ancağ

Benüm gibi o dağı bir perişân-rûzigār ancağ

İletdüm toħfe-i cân-ı haķırüm yāra ‘arz etdüm

Gülüb nāz ile ol gül-rûğ dedi bu yādigār ancağ

Elümde al tūfî veş meyi gördü dedi şōfî

Be bu kendü ayağı ile ele gelmiş şikār ancağ

Ėamer bir penbe-i dāğumdürür çarğ üzre encüm hem

Derün u âteşinümden çıkar bir kaç şirār ancağ

Şeb-i ‘id eyledi gerdün hilālüñ cāmını gerdān

Ĥayālî dağı içmez zāhid-i perhîz-gār ancağ

¹¹⁴ Halini: Geldiğin. *ND*.

¹¹⁵ ‘Arz: Ahd. *ND*.

ḤAYĀLĪ

Gördüler dildārı ağızında zebānıñ gezdürür

‘Āşık-ı dil-besteler keŋ geçdi cānın gezdürür

Yāruñ ahum zer-nişān peykānını dilden ıpapar

Gülşenüñ gūyā şabā berg-i ḥazānın gezdürür

Her kılından çağrışur diller eli ile çün nigār

‘Ārızında ıturra-ı ‘anber-feşānıñ gezdürür

Ḳulle-i ‘aşkuñ pelengi yādigārıdur deyu

Şırlar Mecnūn-u mestüñ üstüḥānın gezdürür

Çarḥ ahumdan niyāz edüb Ḥayālī sīnemüñ

Meh yerine penbe-i dāğ-ı nihānıñ gezdürür

53[B]

ḤAYĀLĪ

Şemşīr-i intizār ile dil pāre pāredür

Hep pāreye şalan beni ol māh-ı pāredür

Ser-geştesi olalı o māhuñ felek gibi

Dāmānum eşk-i çeşmüm ile pür-sitāredür

Ḳıldı lebüñ ḥayālī raķibüñ diliñde cāy

Ḥārā içinde şan ki yatur lā’l-pāredür

Yanumca sürünür kıomaz üftâdelik yüzün
Sâyem diler yüzün göre bir yüzü kıaradur

Cennet Hâyâlî güşedürür kûy u yârdan
Dûzağ feğânum oduna nisbet şerâredür

HAYÂLÎ

Halk-ı ‘âlem ‘andelîbi murğ-u cânun şandılar
Etdügi nâlişleri âh-ü-feğânum şandılar

Gül nihâlînde görüb haddün gibi rengîn gülü
Bir ser-âmed kıâmetün boynuñda kıanun şandılar

Jâleden lü’lü’ ile zeyn ettiler medhün görüb
Sûsen-i âzâdı gülşende zebânum şandılar

Dün harâbât ehli mey içre habâbı gördüler
Kıan yaşumdan seyle varmış hânumânum şandılar

Ser-fürü etdi Hâyâlî baña erbâb-ı kemâl
Bende-i maqbûl-ü Şâh-ı nüktedânum şandılar

HAYÂLÎ

Göndermedün yazub yañılıb baña bir peyâm
Dünyâda bî-vefâlar içinde saña selâm

Al destüñe peyāle ki gönüñ şafā bula
Tārīk olur şu hāne ki olmaya añā cām

Tıguñ elüñde gördü yalıñ yüzli hūbdur
Nāzügliğ ile sineye çekdi o dem niyām

54[A]

‘Uşşāķı aşķ miḥnet ile müstedām eder
Halka siyāset ile verür şāh intizām

Başum Ḥayālī kulle-i kūh-u belādürür
Kim dūd-u āhum oldu anuñ üstüne ğumām

ḤAYĀLĪ

Kaşuñ hilālīñi meh-i tābāna vermez¹¹⁶

Şem‘-i ruḥuñu mihr-i dıraşşāna vermez

Ḥaṭṭuñı sebzevāra Semerķande beñlerüñ

İzüñ tozunu kuḥl-ü Safāhāna vermez

Āķ şehre alnuñı yüzüñı Aydın eline

Miskīn şaçuñı mülk-ü Qarāmāna vermez

Göz қarasını mesken eden ‘aks-i lā‘lüñi

Zulmet içinde Çeşme-i Ḥayvāna vermez

¹¹⁶ Vermez: Vermezem. *HD*.

Ben ol Hayālîyem ki eşigüñ gedālîğın
Taht-ı ‘Acemle milket-i ‘Oşmāna vermezin

ḤAYĀLÎ

Çeşm-i pür-ḥūnumda ebrūnuñ ḥayālî bî-gümān
Māh-ı nevdür kim şafağ içinde olmuşdur ‘ayān

Öliceğ kanlu yaşımdan çihre-i zerdüm benüm
Bitüre ḥāk-i mezārum üzre mîr-i ‘āşıkān

Yazmağ için ḥāme-i tîrûñle mîḥnet nāmesin
Sürḥ ile zaḥmum devâtı pürdür ey kaşı kemān¹¹⁷

Serv-ü-gül şanma görünen ḥadd ü ḳaddüñ yādına
Sînesine germ olub¹¹⁸ çekdi elifler bûstān

Rāvî iltürse Ḳarāmāna Ḥayālî şîrûñi
Bula nazm-ı rûḥ-ı baḥşıñdan Nizāmî tâze cān

54[B]

NECĀTÎ

Neşât u ‘işreti n’eyler ğamîñla hem-dem olan
Ḳapıñda cennetiñ adıñ anar mı âdem olan

¹¹⁷ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyitin yerine 4. beyit, 4. beyit yerine 3. beyit yazılmıştır.
HD.

¹¹⁸ Germ olup: Dag urub. *HD.*

Hakikaten yine bir dem durur ziyāde değil
Sa'ādeti şu cemi'i zamānda her dem olan

'Aceb zemāneye kaldık geliniz ağlaşalım
Zelildir hüner u fazl ile mükerrem olan

Yenilenir elemi yatmaz eski guşşā ile
Düşünde bir gece nā-gāh şād ü hürrem olan

Benim katımda ölüm şerbetidir āb-ı hayāt
Ki bir dem önce gidendir hemīşe bī-gam olan

Ecel gelip sefere nevbetiñ durur deyicek
Necātī'ya kara yaya durur müsellemler olan

ḤAYĀLĪ

Bir 'āleme ermişdürür erbāb-ı harābāt
Kim duşda daḥi görmez anı ehl-i münācāt

Mey telḥ olıcaḳ ḥālet olur anda ziyāde
'Āşḳ ehline yeter bu kadar keşf-ü-kerāmāt

Ārām edemez dil göricek sāğarı pür-mey
Ḥorşīdi göricek nola raḳş eylese zerrāt

Ferzîn gibi kec-revligi o na-ı felekde
ar etse gerekdür seni bir lû'b ile ehmât

Sevdâ-yi cihânı oma gönlüñde ayâlî
Ol a'be-i 'ulyâyi niün mesken eder Lât

AYÂLÎ

ayâlûñ hemdemi yaum düşüb ruhsâra yadanmı
Nedîm-i âhdur kim bâli-i zerkâra yadanmı

55[A]

Belâ kuyuñda gördüm ara vermi âra bir 'âı
anatmı tâze dâğın ârlar gülzâra yadanmı

omu bir aa Mecnûn ba görmü düşde Leylîsin
O aı nice yıllar ara amı ara yadanmı

Hilâlî câmdan sen içmede her dem afa-gün mey
Otağan mest olub başuñdaki destâra yadanmı

ayâlî ruqları ile zülfüne yaruñ esîr olmuş
Güne yollara düşmüş sâyeler dîvâra yadanmı

AYÂLÎ

aldı nümüne dehre cihân-ı arâbdan
Berg-i azân azâyin-i Efrâsiyâbdan

Seng-i havādiş eyledi Cām-ı Cemi şikest
Her lāle derdi pārelerini tūrābdan

Perr-i mekesce gelmez idi saña mümkünāt
Alsañ sen ol şadāyi tanīn-i zübābdan¹¹⁹

Vicdān-i pāküm etdi giriftār-ı ğam beni
Fehm et bu remzi şīşe içinde gülābdan

Deryā gibi başumda olaldan havālarum
Hālī degül sefine-i dil ıztırābdan

Hūn-u cigerle bu dil-i sūzān yeter baña
Zevķüm ne dem kim ola şarāb-ü-kebābdan

Nūş etmeyem şunarsa inüb Zöhre-i felek
Dünyā şarābını kadḥ-i āfitābdan

Yār dem her ahının başıñı ayāğıñ ḥadem
Yudum alam ‘asrḳdan geçdüm şarābdan

Bir bezm-i ḥaşa maḥrem olubdur Ḥayālī kim
Açılmaz anda ğonca-i cennet ḥicābdan

¹¹⁹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyit yerinde 4. Beyit, 4. beyit yerinde ise 3. beyit bulunmaktadır. *HD*.

Ecrām-ı ‘āliyāt şeref iktisāb eder

Cām-ı meyinde zāhir olan her ḥabābdan¹²⁰

55[B]

ḤAYĀLĪ

Ḥumāruñ derdin aṇdum sāğar-ı şahbādan el çekdüm

Cefāyi ḥārına degmez gül-ü ra‘nādan el çekdüm

Ben ol Mecnūn u derdem keşretinden ‘aşkınuñ dilde

Aradum kendüme yer bulmadum Leylādan el çekdüm

Şabā idi yeler yanumca ol hem eyledi mesken

Ḥabābuñ ḥānesiñ ben menzīl-ü me’vādan el çekdüm

Gam-ı ferdāsı yok şubḥ u-mesāya cilvegāh olmaz

Bir özge ‘ālemüm var dünye-vü- ‘uḳbādan el çekdüm

Ḥayālī ‘umḳuna ğavş eyle bul şol dürr ü yektāyı

Ḥazer edüb nehenginden deme deryādan el çekdüm

ḤAYĀLĪ

Elüm çekdüm bu deştüñ lālesinden sünbülünden hem

Ferāğum var bu gülzāruñ gülünden bülbülünden hem

Günāhumdan beni pāk eylemezler bir ḳadeḥ meyle

Ḥarābāt-ı muğāna gerçi kim geldüm yolundan hem

¹²⁰ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında mecmuada mahlas beyiti son beyitten önce gelmiştir. *HD*.

Palās-ı fakr ile nefse ƙanā‘at geldi fāriğdür

Eşigi itlerinden şehleriñ atlas ulundan hem

Dili fāriğ eden bu alka dūd u āhumdur

Perī-peykerleriñ am-der-am olmuş kākülüñden

ayālī bir gözü açık ser-āmed şāhbāzem hem

Külāhā eğmezem baş uçmazam şehir olundan hem

AYĀLĪ

Ey aşuñ pek ya çeküb atmağda sehm-endāz-ı hūb

Tır-i amzeñ ehl-i derd içinde maħbūb-ül ulūb

Tutmuş idüm dest-i ‘aşkuñla melāmet dāmenin

Ten libāsın vermeden ervāha Settār-ül-‘uyūb

Yāra bağ ayra nazar ılma deyu te’dīb için

Çeşm-i ‘ālem-bīnūme kirpiklerüm aldurdu çup

56[A]

Himmetüm rahşına meydān māverā-yi kā’ināt

udretüm çevganına gerdün-u gerdān oldu top

Cāme-i cismüm ayālī gördü mey-ālūdedür

Āb-ı istiğfār ile pāk etdi Gaffer-üz-zünūb

ḤAYĀLĪ¹²¹

Cāna göster kaşlarıñ kāvildir hilāl-i ‘ıyd aña

Ḳāmetiñ ‘arz et ki budur ‘ālem tevḥid aña

Kim ki terk cān edüb olmaz te’alluḳdan ḥalās

Ol ḳalender olmaz lāyık deḡül tecrīd aña

Zülfüñüñ keferiñe her kim ‘arz -ı imān eylemez

Lāzım olur eylemek imānını tecdīd aña

Bāde nūş ettikce dīl gülşende dildār olmasa

Goncalar peykān olur şemşīr-i berk beyd aña

Yār eliñden bu Ḥayālī bir ḳadeḥ nūş etti kim

Cām-ı cem ḳıldı ḥased-i reşk eyledi cemşīd aña

ḤAYĀLĪ

Rızāñı gözlerem senden gelen derd ü-belā ḥaḳḳı

Sözümden dönmezem ölsem şehīd-i Kerbelā ḥaḳḳı

Yoḡ iken levḥ-ü-ḥāme muşḥaf-ı ‘aşḳuñ oḳurdum ben

‘İzāruñda ḥaṭ-ı reyḥānla yazılan du‘ā ḥaḳḳı

Tenümde ḳanumuñ her ḳaṭresi içinde peydāsın

Ḥaḳīḳat vechine mir’āt olan ehl-i şafā ḥaḳḳı

¹²¹ Divanda bu gazel bulunmamaktadır. *HD*.

Maḥabbet baḥrıdur cismüm elifler anuñ emvācı

Belānuñ kânıdur göñlüm o lā'l-i cān-fezā ḥaqqı

Bizi bīgāne şanma ey melek deryā-yı aḥdardan

Bu iki nūrdan çeşm ile mevcūd āşınā ḥaqqı

Ḥayālī Ḥaydarīdür tavḳ-ı zülfüñ ḥaqqıdur anuñ

Begüm teslīm kıl boynuñda neyler bir gedā ḥaqqı

56[B]

ḤAYĀLĪ

Geydi benefşe başına rengin ḳalender dūr şadef

Güşuna aşdı jāleden bülbul gülüñ dürr-ü Necef

Yaşumla deryālar gelüb çok mācerā söyleşdiler

Şerm ile tutub yüze kef her biri oldu ber-ṭaraf

Şol sīne-i bī-daguñı ‘arz etme zıkr-i ḥaḳkada

Zāhid neye yarar neye bir pūlları yok eski def

Bī-minnet olsa yegdürtür Cemşid cāmīñdan baña

Kūy-u ḥarābāt içre bir dürd ile ālūde ḥazef

Nefsüñ ḥicābın ḳaldurub baḳdı cemāl-i dilbere

Oldu Ḥayālī bende-i nūkte-şinās-ı men ‘aref

ḤAYĀLĪ

Cān-ı ‘ālem şūretā çokdur velī cānānı bir

Nice yüz biñ encümüñ oldu meh-i tābānı bir

Senden özge dilbere ‘uşşāk olmaz germ-dil

Bunca zerrātuñ olur ḥōrşīd-i nūr-efşānı bir

Olmadı her āteşiñ ruḥsāra mā’il ehl-i şevk

Nice pervāne ile bir şem’un olur peymānı bir

Gerçi çokdur ḥüsn iklīminde şāḥib ihtişām

Bende-i bīçāre bir bilmek gerek sultānı bir

Kişver-i nazmuñ Ḥayālī pehlevānıdur bu gün

Gelmesün meydānına anuñ hele oranı bir

(?)¹²²

Ma’anī mülküñü tīg-i zebānım birle feth ettim

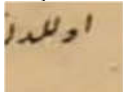
---¹²³ pādişāhım sen her bir Rūm sūltānı

Suḥan mülküñde ben bir bend derd āşam kıptım kim

Ma’anī cāmıñı içiñde oldum cāmı şānı

Bahāristān ta’bımda açıldı bir gül sürü

¹²² Bu şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹²³ Bu kelime okunamamıştır.

Ḥacil eyler anıñ her berg-i evrāk gülistānı

57[A]

Nevā-yı ger işitti nevā-yı şîr mevzūnem

Dedi hoşteriñ tapmıştır ---selmānı

Ḥużur şāh ‘ādliñde ne lāzım lāflar urmaq

Velī erbāb-ı şîriñ eksik olmaz böyle yālānı

ḤAYĀLĪ

Gördüm raķibe cevır oķun atar ol āfeti

Demlerdürür ki çıķmadı dilden cerāḥati

Göz yaşı içre cānı revān eyledüm ğama

Deryāya girse bir kişı verür selāmeti

Naķd-i ḥayātı bezl eder midüm üstüme

Farz olmasa idi Kābe-i ‘aşķuñ ziyāreti

Bu rüzigār-ı hecre nihāyet bulunmaya

Ölem gidem firāk ile şāhum nihāyeti

Oldum Ḥayālī yine ḥarābāt-ı ‘aşķda

Üstüne cür‘alar dökülür bir melāmeti

ḤAYĀLĪ

Yegdür şu kaşrdan k’ola anuñ soñu ḥarāb

Rind-i şarāb-ḥareye cām içre bir ḥabāb

Cem‘et özüñü olma perīṣān raḳam-miṣāl

Fānī cihānı sıfır gibi hiçe kıl hisāb

Sevdā-yi zülf ü dilber eder tīre gön̄lünü

Gün pertevine ḥā’il olur nitekim seḥāb

Meyl etme yüzde zülfüne kim ḳonmaz aña murğ

Bir gülsitān içinde aşılsa per-i gurāb

Yerde gerek Ḥayālī yüzüñ sāye-veṣ senüñ

Başuñ ererse göklere mānend-i āfitāb

57[B]

ḤAYĀLĪ¹²⁴

Dilberler içre ben saña ‘āşık degülmiyem

‘Uşşāk içinde devlete lāyık degülmiyem

Mecnūnla bezm-i ğamda ben içdüm doluyu ben

Mest oldu geçdi ben daḥi ayık degülmiyem

Bir cūybār-ı mihr-ü ō vefāyın zemānede

Evvel bahār geldi bulanık degülmiyem

¹²⁴ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında Hayālī’nin mahlası her iki kaynakta da geçmemektedir. *HD*.

Dāğ-ı gamuñ yürekde iken doğdum anadan
Kān ağlamakda ‘ayn-ı şekāyık degülmiyem

Sūzumla söz çerāğıñı yaqdum zemānede
Husrev gibi zemānede fayık degülmiyem

ḤAYĀLĪ

Nesīm āsa çeküb el bāğ-ı ‘ālemden güzār etdüm
Geçüb bñy-u gülünden hār-ı hicrān ihtiyār etdüm

Binā-yi ‘āşka gördüm kim hālel gelmiş geçüb serden
Gedüğünde kodum bir taşı muhkem üstivār etdüm

Bitüb bir gül ‘alāmet bulmağ içün reng ü-bñyuñdan
Bu sevdālarla cismüm rāh-ı gāmda hākşār etdüm¹²⁵

Nidermiş ‘aşk eri nām-ü-nişānı deyu Ferhāduñ
Mezārıñ Bīsütün dağıñda buldum sengsār etdüm

Ḥayālī gönñümü gördüm harābāt ehli bir mey-keş
Vücūdum halvetinde zāhid-i perhizgār etdüm

ḤAYĀLĪ

Nola gözlerse erbāb-ı naẓar ruhsār-ı cānānı
Alurlar ortaya pervāneler şem‘-i şebistānı

¹²⁵ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyit yerinde 4. beyit, 4. beyit yerinde 3. beyit yer almaktadır. *HD.*

Şacıñ şedîzine yaşlar қоşub bu ger gülüñ etmiş çok
Bağında yaşım gülgüñü şimdi aldı meydānı¹²⁶

Ferîdün-u zemānem devletinde Hüsrev-i Rumuñ
Elümde cām-ı Keḥusrev başumda tāk-ı ḥākānī

58[A]

Binā-yi ‘aşka bir taş itleyim alub ele başum
Gelenler bizden öñden böyle görmüş resm ü- erkānı

Ğazabla çekdi dilber tığini gösterdi yelmānın
Ḥayālī öldü ol öldürmeden yalmanı yalmanı

ḤAYĀLĪ

Şu kim evvel bahār erse ḳadeḥ nüş etmez ayıḳdur
Otursun ḥānede seyr-i çemen aña ne lāyıḳdur

Ne mihrinden şafā kesb et ne māhından sa‘ādet um
Şaḳın aldanma bu çarḫa iki yüzlü münāfıḳdur

Bahāra ta‘n eder faşl-ı şitāde künc-ü meyhāne
Ḳadeḫler lāleler pür mey şurāḫiler şaḳayıḳdur

Şabā-veş ḫātırından eksük olmasun ğubār-ı ğam
‘İzaruñ nārına her kim der ise mā’-ı dāfıḳdur

¹²⁶ Bu beyit divanda geçmemektedir. *HD*.

Etine cānına dolu güzeller kıocmak olurdu

Ḥayālī neylesün cür'et deminde kīse arıkdur

ḤAYĀLĪ

Gördüler had yok hadeng-i ğamzeñüñ peykānına

Sīnemi beñzetdiler 'uṣṣāk Ok meydānına

Derdüñi sīnemde cānumdan 'azīz ister göñül

İhtirām etmek mürüvvetdür kişi mihmānına

'Ārızuñ gösterme luṭf et mihr ü- meh dedükleri

Āsumān iqlīmınüñ bir iki ser-gerdānına

'Ārız-ı dil-dārdan sen reng ugurladuñ deyu

Jāleler şarıldı gülşende gülüñ dāmānına

Ey ğazel bildür Ḥayālī nazm içinde ne idügin

Varduğunda ol sa'adet tahtınuñ sulṭānına

58[B]

ḤAYĀLĪ

Nigārā bezm-i hüsnünde dil-i mestānemüz kaldı

Cemālüñ şem'ine yakmış perin pervānemiz kaldı

Ġaribiñdir ānı hoş tut efendi işte biz gitdük¹²⁷

Göñül derler ser-i kūyuñda bir dīvānemiz kaldı

¹²⁷ Ġaribiñdir ānı hoş tut efendi işte biz gitdük: Anı hoş tut garibindür efendi işte biz gittik. *HD*.

Yürek kan oldu¹²⁸ hicrāndan vücūdum çekdi el cāndan

Fedā olsun yoluña cümlesi zīrā nemüz kaldı

Başumdan ‘aql ise gitdi dil ile cān revān oldu

Ten-i bī-i‘tibār adlu kuru vīrānemiz kaldı

Hayālī devlet-i bī-i‘tibāra bakmaduñ gitdūñ

Bize besdür bu kim dillerde bir efsānemüz kaldı

ḤAYĀLĪ

‘Aşk ehli öldürür ki görem deyu yārını

Cānı çıkınca bekleye kūy-u nigārını

Ġam ‘ālemiñde oldu duḡānum sipihr-i ‘aşk

Encümler eyledüm aña ahum şirārını

Mecnūn eline rişte-i maḡşūd girmedi

Ellerde gördü nāḡa-i Leylī mehārını¹²⁹

Mecnūn ḡam ile cān vericek āfitāb-ı ‘aşk

Yerden götürdü zerreler edüb ḡubārını

Ṭab‘-ı Ḥayālī ma‘nī-i ḡayrı alub nider

Şehbāzdur ki şayd özü eyler şikārını

¹²⁸ Oldı: Oldu. *HD*.

¹²⁹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 2. beyit yerine 3. beyit, 3. beyit yerine 2. beyit yer almaktadır. *HD*.

ḤAYĀLĪ

Eşkim¹³⁰ sitâresin şalalı ayağa gözüm

Sen meh-likā yanında benüm düşdü yıldızum

Ben etmezem miyānuñ içün kılca kıl-ü-kāl

Ağzuña yokdur ey yüzü gün zerrece sözüm

Nevrüz-u hüsnüñe ereli haṭṭ-ı mişğ-bār

Oldu berāber ey perī gece ile gündüzüm¹³¹

59[A]

Bir şüret ile saña geçübdür beni rakīb

Yanuñda anuñ için ağ olmaz kara yüzüm

Yāruñ yoluñda hāk olursam Ḥayālī ben

Kuḥl edine gözüne her ehl-i nazār tozum

ḤAYĀLĪ

Tenlere rūḥ u muḳaddes ‘aşk-ı pāküñdür senüñ

Devlet-i bīdār çeşm-i ḥābnāküñdür senüñ

Götürür koynunda bir seng-i siyāhın kūyuñuñ

Vādī-i ‘aşk içre Ka’be sine-çāküñdür senün

¹³⁰ Eşkim: Eşkin. *HD*.

¹³¹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyit yerine 4. beyit, 4. beyit yerine 3. beyit bulunmaktadır. *HD*.

Leblerüñ ‘İsā gibi cān-baḥş-ı ‘ālemdür veli

Her nefesde nice ‘ālemler helāküñdür senüñ

Küy-u Leylādan kopan her girdibāduñ hemdemi

Beñzer ey Mecnūn-u miḥnet-dīde ḥāküñdür senüñ

Ey maḥabbet bādesi kılduñ Ḥayāliden zuhūr

Cismi içre her regi bāḡuñda tāküñdür senüñ

EMRİ

Mār-gır-i ḥūr-ı a‘zām tolanur devrānı

Şa‘şa‘a mārına şokdurmaḡ için insānı

Yüri başuñ yaraḡıñ gör gözüñ aç zevk edem¹³²

Felek-i merd-küşüñ taş ile pür dāmānı

Başuñı top gibi çalmaḡa oyun gözedür

Ġāfil olma ki hilāl almıḡ ele çevgānı

Şanma encüm ki gurūr ehliñe her gice felek

Şol kadar ḡande ider kim görünür dendānı

Rüşen oldu baña Emrī bunu fikr eyler imiş

Gice gördüm taña kılmıştı meh-i tābānı

¹³² Zevk edem: Sanma nücūm. ED.

59[B]

EMRİ¹³³

Zebānuñ mı dehānuñda yā berg-i lāle-i hamrā

Düşüp āb-ı hayātuñ havzıña olmuş durur gūyā

Mesihā merde ihyā eyledi ise la'liñiñ rūhum

Olur bir ol dimāsı ile dehānıñ yogken peydā

Benim 'ömrüm sevdāsının pāmālidir degme

Ġubār-ı hadd reyhānıñ bitürse sebze sevdası

Başım üşüb fer erem mevc-i ped aklıma gözler

Şanurlar kabrime örtüldü bir mākı renk hārā

Her meşkim kaçresi gevher seyrāb ede Emrī

Tecellī edecek bi'lzāt añā yār oldu bir deryā

EMRİ

Yār yıksa göñlüñi gam çekme ey 'āşık sevin

Seng-i bī-dād ile bünyād eylemek ister evin

Nūr-ı ruhsārı baturdı āfītābuñ lem'asın

Nitekim maḥv eyledi hūrşid māhuñ pertevin

¹³³ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında 2, 3, 4. beyitler divanda bulunmamaktadır. ED.

Nālesin efzūn idermiş yārı gördükde raķīb
Seg gibi meh-tāba karşı artururmuş ‘av‘avın

Sāye-vār ol serv- kāmetten cüdā olma gönül
Himmeti ‘ālī durur mahrūm kılmaz peyrevin

Gelsün Emrī bendeniñ seyr eylesün dīvānını
Görmek isterse Ni’zāmī mülk-i nazmuñ hüsrev

EMRİ

Küşte-i tığ-ı gam-ı ‘ışık olduğumçün ey melek
Bir zümürriñ türbe yaptı üstüme çarh-ı felek

Kehkeşandır rişte-i tesbîh encüm dānesi
Üstüme ol türbede tesbîh hāndur her melek

Türbetümde her gice yanar kanādil nücüm
Meşhedüm üstine örter yā felek zerrīn¹³⁴ benek

60[A]

Mihr ü mehdür şanma iki türbe-dārumdur benüm
Birisi aḥşama dek bekler birisi şubḥa dek¹³⁵

Ḳabrüm üstinde ḳurılmış ḥaymedür çarḥ Emrīyā
Zer tınābıdur şu‘ā‘-ı āfitāb āhum direk

¹³⁴ Zerrīn: Altun. *ED*.

¹³⁵ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyitin yerine 4. beyit, 4. beyitin yerine 3. beyit bulunmaktadır. *ED*.

EMRİ

Ûatre Ûatre dürr içinde ebrü-yı ‘anber-feşân

Çevre almışdur hilâli encüm-i seyyâre şan

‘Işkını fâş itmedüm nâr-ı şafaqla kızdurup

Ŧâs-ı çarhı başuma geydüirdi cellâd-ı zamân

Ħayrete varmış görüb ñaddüñ nihâlin serv-i bâğ

Öldi diyü kuşlar eyler başı ucında figân¹³⁶

Ğabgabun çahı degül bennâ-yı kudret eylemiş

Ûaşr-ı hüsnün küşesinde murğ-ı câna âşîyân

Ay başında mâh-ı nev şanma görinen Emrîyâ

Ŧâlib-i dünyâya barmak gösterür devr-i cihân

EMRİ

Pâyemâl eyleme gîsü-yı ‘abîr-efşânuñ

Ûuyruğın başma nigârâ uyur ejderhânuñ

Jâleler dürr-i Neced dağdı ñulâğına anuñ

Oldı gül halka-be-güşı o ruğ-ı zîbânuñ

¹³⁶ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyitin yerine 4. beyit, 4. beyitin yerine 3. beyit bulunmaktadır. ED.

Añmaduñ hîç günâhuñ yine yuduñ taraduñ
Yazuğı boynuña ol zülf¹³⁷-i ‘abîr-efşānuñ

Sūzen etdi müjesiñ bûlbûl-i şeydā tā kim
Ayāğından çıkara hârî gül-i ra‘nānuñ

Emrîyā şanma şafaķ sille-i āhumla seher
Yüzini kana yudum mihr-i cihān ārānuñ

60[B]

EMRÎ

Oldı yaşum ġarķası ¹³⁸fûlk-i felekle kâ‘yināt
Kim bulupdur ser-nigûn zevraķla deryādan necāt

Nāle eylerken senin içün ġam beni hāk eylese
Ney-şeker ola mezārumda¹³⁹ biten her bir nebāt

La‘lûñuñ ġālib hayāt-ı efzālîġıñ ġuş itmese
Bir ķarañuya ġirûp siñmezdi hîç āb-ı hayāt

Agzıña barmaķ bıraġup ķara ķanlar ķay’ ider
Ol hāt-ı reyhān içün sevdāyı olmuşdur devāt

¹³⁷ Zülf: Hatt. *ED*.

¹³⁸ Oldı yaşum ġarķası: ġark olupdur yaşuma. *ED*.

¹³⁹ Mezārumda: Tûrābumda. *ED*.

Dil-i hat u ebresini görse olur ğamdan emīn

Nitekīm Emrī miskīn bir nişānlanmıř berāt

EMRİ

şalınur gördüm ğemende serv ü ‘ar‘ar řāh řāh

Ķaddüñ añup sīneme ğekdüñ elifler řāh řāh

řāne-veş zülfüñe barmak tolamadum āh kim

Erre-i ğam biğdi bu cismüm ser-ā-ser řāh řāh

Zülfini tağıtdı zībā ğađdı üzre mū-be-mū

şağdı gül üstine sünbül yine dilber řāh řāh

Bulmadum bir řāh-ı gül k’ola müřābih ğaddüñe

Aradum eřcār-ı verdi ey semen-ber řāh řāh

Serv- ğadler vaş idüp didükde bir şi‘r-i bülend

Emrī tařsīn eyledi serv ü şanevber řāh řāh

EMRİ

Sulţān-ı ğayāl-i ruğuna dīde-i pür-ĥūn

Urdı tūnub-ı āl ile bir ğayme-i gül-ġūn

řanmañ şafağ içre meh-i nev ğomış oda na‘l

Teřĥīr idem ol ğaşı hilālī diyü ġerdūn

Rāzī degülüz biz buña ey mihr-i cihān-tāb
Her şubh o mehe gösteresin bir kızıl altun

61[A]

Ben gonca didüm ağzuña yok didi rakıbıñ
Didüm aña ey hār-ı siyeh yok diyen olsun

Sultān-ı hayāl-i ruḥ-ı leylī için Emrī

Bir sırça sarāy olmuş aña dīde-i Mecnūn

EMRİ

Gögsüme çekdim elif üstüne yaqđım tāze dāğ
Sen gül için lālelerle sīnem ettim reşk-i bāğ¹⁴⁰

Zülf-i şeb-rengüñ görücek dāğ urdum sīneme

Nitekim aḥşama qarşu kişi yaqar çerāğ

Çokdan olurdu binā-yı ḥüsnüñ ey dilber ḥarāb

Olmasa sīmīn sūtūnı qaddüñüñ aña tayağ

Deşt-i gamda mūy-ı jülīdem gören başımdadır

Gör bu mecnūnı ki üşümüş başına dāğ-ı külāğ

Ol gün için şol kadar kan aqladum gülşende kim

Ḥūn-ı eşkümden kızardı Emrī pāy-ı kebk-i bāğ

¹⁴⁰ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 1. beyit bulunmamaktadır.

EMRÎ

‘Âşık olmuş çarh saña şanma hırşîd u kamer

İki taş almış eline sînesiñ durmaz döger

Her kaçan ta’lîm hâne içre ok etseñ varıb

Tiriñ ey kaşı yâyına tutarlar tableler

Eşk-i gül-gün kaldı hayf ayakda ey hırşîd-fer

Râh-ı gamda sürmek itsem gitmeden bir dem düşer

Gülsitân-ı dehr içinde serv-şadler çok velî

Her zamân göñlümden ey kaşı kemân tiriñ geçer

Bunca sîm-i eşk ile fahr eylesem Emrî n’ola

Çarhı gör kim bir iki dînâr ile gögsiñ gerer

61[B]

EMRÎ

Beñzemez ruhsâr-ı zîbâña yüzün gördüm gülüñ

Nâleme öykünmez işitdüm hezârın bülbülüñ

Zülfüñ ile tolanurlardı ‘izâruñ gülşenin

Müşki şâmî tâfte geymişdi gördüm kâkülüñ

Tâ ki beñzetdüm anı hâl-i ‘abîr-efşânuña

Her biri rûy-ı zemînde bir beg oldu fülfulüñ

Zülfüñi yād eyleyüb şol deñlü göğsin döğdi kim

Harb-ı seng-i jāleden göğsi gögerdi sünbülün

Laḳ-i dil-dār üzre Emrī şol fem-i yāḳūt renk¹⁴¹

Mīmdür kim üstine sürḥ ile yazılmış mülün

EMRİ

Hāk itse hevā-yı zeḳanuñla beni devrān

Sāğar ide ḥāküm ṭuta el üstüne duran¹⁴²

Vezn eyleyelüm iki gözüm işte terāzū

Sence görelüm var mı idi Yūsuf-ı Kenʿān

Ol belde ṭurup ḳanumı dōkmek mi dilerdi

Cāna kesici olmasa ol ḥaṇçer-i bürrān

Ağzıñdaki dendān görünür jāle degüldür

Bülbüllere şol deñlü güler gonca-i ḥandān

Ġam odı kebāb itmiş idi bağrumı Emrī

Peykānları yāruñ gelüp urdı aña dendān

EMRİ

Maḥabbet āteşi yanar belā ocagıdur başum

Eğilmiş dūd-ı āhumdan duḥānıdır iki ḳaşum

¹⁴¹ Yāḳūt renk: Yākutlar. *ED*.

¹⁴² Duran:Yaran. *ED*.

Beyābān-ı ğam-ı ‘ıŝkıñda sen ħurŝīd ruĥsāruñ
Bulunmadı baña sāyemden özge bir ayakdaşum

Gözüm merdümlerine istedüm kim ağlayam ğamdan
Niĝārā yüzümi ol dem kızıl kıana yudı yaşum

62[A]

Ĥayāl-i dürr-i dendānuñla kıalmıŝdur ŝadeŝ-manend
Siriŝküñ baĥri içinde benüm çeşm-i güher-pāŝum

Ŗafaķ şanma ŝakınur pāyına yāķüttan ĥalĥāl
Diler kim ola ey Emrī ‘arūs-ı dehr oynaŝum

EMRİ

Gül ğam-ı ĥaddüñle düşmiş ĥañcer-i ĥār üstine
Gelmiş eĝān eyler anuñ bülbul-i zār üstine

Ķaŝuñ ol rādur ki yazmış anı kıudret kātibi
Ķıl kıalemle ŝafĥā-i ĥüsnüñde ruĥsār üstine

Nīme-i māhı şanasın kıapladı ebr-i seŝīd
Cephe-i tābānuñı kim indi destār üstine

Olduĝıyĝün na‘l-i esb-i dilbere kıaŝum ŝebīĥ
Aldı anı merdüm-i çeşm-i güher-bār üstine

Ayagũn altında h  k olduğı  n ey meh zem  n

E  k-i Emr   k  ld   anu   la     sar   stine

EMR  ¹⁴³

Bir y  l  n y  zl   g  zeldir   te  -i ‘    -ı nig  r

Yak  sa yandursa dil-i ‘u       her dem vechi var

Eyle yak  dı n  r-ı gam   ık  dı dipten devr-i dil

Ba  ım   zre m  y-ı j  l  dem değildir ey nig  r

Bend-i z  lf  nden dil-i misk  n  m olmad   hal  s

Ger  i anu  n  n   ok a    a d  kdi     m-i e  k-b  r

Cismim   st  nde elifle d  ğ h  ninem g  ren

D  de-i serv    l  le ile zeyn olmu   bu mez  r

Ağladursun Emr  yi b  r     a  n   g  ster a  a

    n olur   avs-i   za   b  r  n olıca       k  r

62[B]

EMR  

Her t  r ki m  jg  nu   atar c  nda bulursun

Peyk  n  n ey   a  ı kem  n   anda bulursun

  ordum dehen    nden dil-i g  m-ge  temi c  n  

D  di z    anu   sen anı zind  nda bulursun

¹⁴³ Mecmua ve divan kar  ıla  tır  ld  ında bu gazelin 2 ve 4. beyitleri divanda bulunmamaktadır. *ED*.

Ger l  leleri devr-i ru  n  da arar olsa  
Her birini bir b   -ı g  list  nda bulursın

Ey t  lib-i derd    gam u end  h u me  ak  at
Sen anları hep m  lket-i hicr  nda bulursın

Emr   dil-i misk  n  n o z  lfe   ola  ırmı  
Bir g  n sen anu  n bo  azın ur  anda bulursın

EMR  

Ebr  m   g  ren d  de-i p  r-  n   zerinde
Be  zetdi bel   erbine Cey  n   zerinde

  hum   ara  u itmese yanmaz idi her   eb
  and  l-i   amer   ubbe-i gerd  n   zerinde

Bir ‘ayn-durur ey per   s  r   ile yazılmı  
P  r-  n g  z  m o ‘  r  z-ı g  l-g  n   zerinde

   ad itmek i   n ru  h  n   her gice zem  ne
Ve’l-leyl o  ur t  rbet-i Mecn  n   zerinde

Ey Emr   leb-i   oncada bir j  le-i terd  r
Bir   atre ‘arak   ol leb-i mey-g  n   zerinde

EMRİ¹⁴⁴

Degdüğine cümle hüsni esbâbı yūsufdan saña

Hüccet ol haṭ iki ruḥsâr iki şâhiddür aña

Nice lâf hüsni eder pür gice ey ḥurşîd med

‘Arz-ı dîdâr eyle mâh-ı çârde kûslun aña

Yeterdin ḥûn-ı ḥabkerle bend ü kim dilde bu

Ey kemân u beni o yetme her dem aña

63[A]

Dilde her dâğ belâ bir ṭöpdür

Fethi için kıl’a derde ğamiñ

Âh âteşnâk zerrîn ser ‘ilm

Pâdişâhı sen bâ‘Emrî-i ‘âlemiñ

EMRİ

Müjemde kaçre kaçre eşk-i ḥûn-âb

Dizilmiş rişteye gūyâ ki ‘unnâb

Bu cism-i tâz mu kânûn ‘aşka

Olubdur zâḥm nâḥan-ı la’l mızrâb

Sirişkünden agardı çihre-i zerd

Sefîd eyler şaru altunı sîm-âb

¹⁴⁴ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda bu gazel bulunmamaktadır. *ED*.

Meh-i nev şanma kim şayyād-ı gerdün

Şalupdur nıl-gün çarḥ üzre kullāb

Şuʿāʿı ‘ankebūtī perdesidür

Hakīm-i çarḥa mihri altun suṭurlāb

Qurıtduñ ‘ālemi āhuñla Emrī

Ki akmaz çeşme-i ḥurşıdden āb

EMRİ¹⁴⁵

Hilāl u ḥāme vü tōmār u şemʿ ü gonca-i zanbaḳ

Nice bir ola pençeñle düz olmaz elde beş barmaḳ

Ben anuñ pençesiñi pençe-i ḥurşıde beñzetdüm

Görüb dil didi bir aya muḳābil beş hilāl ancāḳ

Birisinde iki dördünde üçer kıṭʿa derc itmiş

Benānuñ māh-ı nev vaşında beş tōmār idüp el-ḥaḳ

Ne tūbā serv olur ḳaddüñ ki sīmīn şāhlar şalmış

Bitürmiş her birinde bir gül ü beş gonca-i zanbaḳ

Eliñde bir gümiş levḥ ile beş sīmīn ḳalem gördüm

Didüm bu levḥa yaz göñlüm didi bilmem göñül yazmaḳ

¹⁴⁵ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında her ikisinde de mahlas bulunmamaktadır. ED.

63[B]

Fürüg-ı nârsuz rüşen iderler meclis-i şevkı

Ben anuñ pençesiñ beş şem^c-i kudretdür disem elyāk

Ne mihr olur yed-i beyzāsı olmış her şu^cā^cınuñ

Ucı bir māh-ı bedr Emrī anā bir māh-ı nev mülhāk

EMRİ

Ğamzesine seni gördükçe göz eyler ey dil

Her zamānda kılıcıñ sende diker ol kātıl

Ne kûyı kazdı zenaḥdānı çeh içün ne didi

K'utanup geçdi yidi kat yire çāh-ı Bābil

Tekye-i 'ışkda Mecnūn nice pīrem diye kim

Olmamışdur o yabān oğlanı dāḥi 'aķıl

Erba'ın çekmek ile vaşl olımazsın zāhid

O şeh-i sīm-tene olmayıcaķ aķçañ çıl

Kıl kadar eylügüñi görmedüm ey şeh dimesün

Emrīnūñ fikr¹⁴⁶-i miyānuñla tenin bir mū kıl

(?)

Seni biñ cānla sevdi delü cān

Yok derd-i ğam añā vāllāhi inan

¹⁴⁶ Fikr: Hecr. ED.

‘Aql u fikrim qoymadı kılca benim

Mū miyānın senin ey hūb-ı zamān

Qulluğūñ yād-ı şem terk etmem

Bir yaña olsa daği rey ki cihān

Qorqum olur söziye şimdi gelüb

Edesi şöñ ucı zār ü giryān

Luṭfuñ olursa cemāzı yā mūdām

Ne ğam ezer ğam ‘adūyi nādān

Gör ¹⁴⁷ ğammaz içün dildāra

Görmedim ğamzesi gibi ğammāz

64[B]

ABDÜ’L ḤALĪM¹⁴⁸

La’l meygūnuñ görüp her dem çeker kan olmada

Ebr-i ḥaḍḍinden nem alup çeşm-i giryān olmada

Qaşlarıñ güyā hilāl ‘ıyddir ey mehlikā

Her nefesde nice biñ ‘uşāq qurbān olmada

¹⁴⁷ Bu kelime okunamamıştır.

¹⁴⁸ Şairin kim olduğu tespit edilmiş fakat divanına ulaşılammıştır.

H n vaşlı ndan şeh  ma r m edip ben bende ki
M ve-i  m d dil  ayf  ki t l n olmada

Cennet etmez  ab  -1 k y    oyup erb b-1 ‘aş 
Z hidi g r kim  am-1 ferd ya n l n olmada

Serv gibi sen şalındı  a rah-1 g lz rda
S ye-veş ‘Abd l al m   t de  ayr n olmada

şEY  L- SL M YA Y  EFEND 

Ey z lf-i  am-ender- am-1   ll b-1 mu abbet
Hep sa a  ekildi dil-i erb b-1 ma abbet

Dil-berse g zel dilse ni  yetde hev y 
  ş l bu ki  m ded r esb b-1 ma abbet

Bir ba r imiş ey ‘ ş  -1 şeyd  dil-i z run
Anda bulunurmuş d r-i n -y b-1 ma abbet

Y n  teşe perv neveş itme yine efg n
Ey ‘ ş  -1 misk n budur  d b-1 ma abbet

Ya y   arem-i ‘aş  girerse nola b k
Meft  dur erb b-1 dile b b-1 ma abbet

64[B] derkenār¹⁴⁹

Lebleriñ ---¹⁵⁰ cān pürdür meydır bilmem nedür

Çeşme-i hayvān mı kevşer meydır bilmem nedür

Merdem çeşm-i reh dildāra işār etmedügi

Dāne eşk mi incüler meydır bilmem nedür

Cā-be-cā sīnemde cāna tāze tāze dāğlar

Lāleler meydır ‘aceb güller meydır bilmem nedür

Ser-te-ser dünyāyı her şubḥ dem rüşen kılan

Mihr-i enver mi raḥ-ı dilber meydır bilmem nedür

Söyleden bülbül gibi erbāb-ı bezmi lāğarı

Sākī gelir ḥamīdir sāgır meydır bilmem nedür

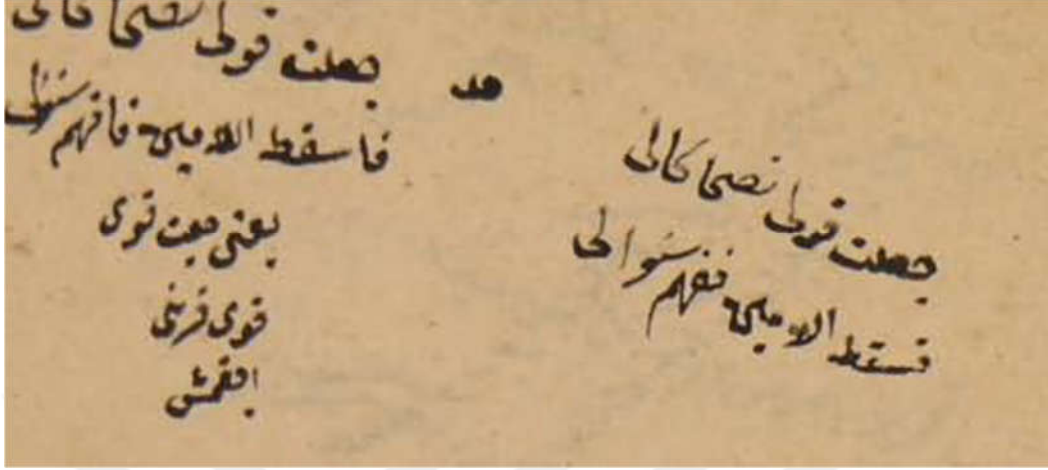
¹⁴⁹ Kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹⁵⁰ Bu kelime okunamamıştır.

65[A]

Resim 8
Arapça Manzume

65[B]

(?)¹⁵²

Ölelim dersen eğer mest ü harāb ey sāķī

Sürmeğe cām-ı meyi eyler şitāb ey sāķī

Āl her aḥı ele sāğır afet-i bāde

Nice olur mīr edelim laʿl-i ‘azāb ey sāķī

Şimdiden soñra ḥabāb ile bizden ašlā

Olur mu çün sebep refḥ-i ḥabāb ey sāķī

Murğ-ı dil bülbul olur nağme aḡāz eyler

Gül gibi alsam ele cām serāb ey sāķī

¹⁵¹ Mecmuâ’-i Eş’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 65.

¹⁵² Kime ait olduğu tespit edilememiştir.

Her kimin lāğarı --- ¹⁵³dilberi yok meclisde

İçdüğü dem semme olur bāde-i nāb sākī

(?)¹⁵⁴

Çāk edip gül yaqasın ruhsārīñ eyler arzū

Ağız açup goncalar güftārīñ eyler arzū

Şaçdıñ göz yummayup encüm gibi erbāb-ı ‘aşk

Pādişāhım devlet bīdārīñ eyler arzū

Ölmedin bir kez açar miskinine gāyet neşendir

Dil-i zülāl hancer hūnhaver eyler arzū

Tīşe-i luṭfuñla ma‘mūr et gönül virāne sen

Şehr-i dilde her kişi aşārīñ eyler arzū

Nükte-i mihr muḥabbettir bu hep sözleriñ

Ehl-i diller şāfiyā eş‘ārīñ eyler arzū

66[A]¹⁵⁵

Sevād esip nāz olmuş gider cānānım eğlenmez

Nīce şabr eden bil‘lāh bir dem cānım eğlenmez

Yetüp ----- ‘arz etse cemālīñ ‘ıyd-ı kāh için

Döner pinhān eder ol afet-i devrānem eğlenmez

¹⁵³ Bu kelime okunamamıştır.

¹⁵⁴ Kime ait olduğu tespit edilememiştir.

¹⁵⁵ Kime ait olduğu tespit edilememiştir.

Zevāle ermedin hüsniñ günü mihr ü vefā eyle

Zamāne zıll-ı ‘aşrān çeker sultānım eğlenmez

Dem-ā-dem ceset-i cev etmekdedir dīdār cāna

Aķar ---- eşk-i dīde ger yānım eğlenmez

Bilürseñ şāfiyā eğlencedir bīmār zār olmak

Anuñ çün nāle kılmazsa dil nālānım eğlenmez

66[B]

Va’az İbrāhīm Goft

‘İLMİ¹⁵⁶

‘Adl ü dād it vāriş-i mülk-i Süleymān bilmiş ol

Pek za‘if oldu şükūh-ı Āl-i ‘Osmān bilmiş ol

Ceddün eylerdi ayāķ divānını her ayda bir

Böyle demde sen de çok çok eyle divān bilmiş ol

Vaķtidür şimdi tedārükler olunsun zīre kim

Bulunur eyā pādişāhım saña seyr et bilmiş ol

Hep o bürduñ arta oķda çekdiñ hābtıñ biz

Şimdi bir yüzden dağı oldu budur bilmiş ol

¹⁵⁶ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında bu kaside divanda bulunmamaktadır.

bkz. ÜREKLİ, Bayram, “Dördüncü Murad Devrine Dair Kadı-zāde’nin Bir Manzumesi”, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi, 1997, 277-300.

Kāfiristāna esīr olmağa rāzī oldılar

Gördüm eliñde gezer yüz biñ müselmān bilmiş ol

Nice ‘avretler çeküp nice kız oğlan bozdılar

İtdiler esvābların alan talan bilmiş ol

Her taraftan fitneler kópdi zulümler çoğ olup

Define kâdir degildür ehl-i imān bilmiş ol

Her sakī baş çeküp cevri ile fışk başladı

Oldı her bir oñmadıklar mār-ı mārān bilmiş ol

Yakdılar yürü diyārı kütünü āğdı göge

Düşer güyā anuñ öñ hep oldı virān bilmiş ol

Yakdılar aydın u Şaruḥān illeriñ cümle şirār

Nice il var kalmadı içinde bir cān bilmiş ol

Aldı yük yük aķçıyı kanlu Muḥammed Beg daḥı

Andan artuķ zulm ider her soñra varan bilmiş ol

Şāhib-i seyf ü kalem sen dāḥı Ka‘be ḥādimi

Senden ister kulanı ‘adl Deyyān bilmiş ol

Nāmını çünkim okundu hutbe vü sikke senün
Şoñlur elbetde senden ‘adl ü ihsān bilmiş ol

Şenlük olan ilerün yerinde bir ev kalmadı
Kaçdılar şarp dağlara doldı beyābān bilmiş ol

Göçdiler sarhslara hep cümle bundan kaçdılar
Doldı bil sünnī ile mülk-i Şaḡahān bilmiş ol

Aldılar ‘avretleriñ māl ile virmezlerdi hiç
Dinilen yerlerde oldı nice biñ ḡan bilmiş ol

Duydılar cümle ‘adiv mülkiñe düşmen koyduğun
Oldun ey şāhum bütün a’dāya destān bilmiş ol

Şimdi beş biñ aḡçeye mālīk olan her çift bozar
Yā sipāhi olur yā Türk Türkmen bilmiş ol

67[A]

Ḳorḡulur bir kimsenün şer’ ile cürmün şormaḡa
Yā sipāhī olur ol yā ḡod mīr-i mīrān bilmiş ol

‘Askerīnün aḡniyāsı ehl-i dükkān oldılar
İstemezler narhı hiç bozuldı mīzān bilmiş ol

Yol ile olurdu herkes ehl-i manşib olması
Ecnebî şorulmaz oldu batdı erkân bilmiş ol

Qaldı ayakda faķır olan sipāhī-zādeler
Geçdi anların yerine Gürci Çingān bilmiş ol

Böyle zulm ile qalursa iki üç yıl bu cihān
İnmeye gökden yere bārān ihsān bilmiş ol

Vāiz olup nice müfsidler dağı gamāzlar
Kürsilerde nakl iderler kizb ü bühtān bilmiş ol

Qadılar okuduğın tutmaz haīpler añlamaz
Qorqulur bir gün göge ağır bu Qurān bilmiş ol

Herkesün yanuna qalur itdüğini gördiler
Cümle millet cem' olup gösterdi tuğyān bilmiş ol

Oldı a'yān u ekābir cümle mağlūb-ı zenān
Dürlü dürlü bid'ate başladı nisvān bilmiş ol

'Aqla vü mālā muzır iken muķır olup yine
Şeyh u şāb iķer olub iķdi duhānı bilmiş ol

Berş ü afyon zehr-i zaḳḳūm gibi iken yediler
Doldı ḳahve-ḥānelerle cümle büldān bilmiş ol

Şürb-i ḥamr ile livāṭa şāyi^c oldu dünyede
Bunları ekser iden eşrāf u aʿyān bilmiş ol

Cümle bu rüşvet ile bozuldı āyīnün senūñ
Āḳḳesiz vir ehline manşıbı şulṭān bilmiş ol

Erlük ile kimseye dirlük virilmez gördiler
Her levend Mālik ucından oldu seg-bān bilmiş ol

Görmediğü cāmī^c çıkıldıkça ḥalkuñ kesretūñ
Ḳapuña geldi döküldi ‘avret oğlān bilmiş ol

Müttālī^c olmaz isen bu ‘ālemūñ aḥvāline
Açmaya Cennet ḳapusın saña Rıḍvān bilmiş ol

Ḳullarınūñ ḥālini senden şorar perverdigār
Ḳurılır maḥşer günni şırāt-ı mizān bilmiş ol

Pādişāhum devletūñde böyle zulm olduğuna
Rāzı olmaya yüce sulṭān-ı sübhān bilmiş ol

Pādiṣāhum ref^c idem dirsən mezālīm zehresi
Yokla ehli pekçe görünür o her an bilmiş ol

Her hekīm-i ṣādıķı kendün müşāhib eylesen
Bildirtürdi her umūrı saña āṣān bilmiş ol

Merd-i ṣādıķ ol durur kim kizb itmez ser virür
Ṣādıķuñ ḳadriñ bilür ‘aql ıssı olan bilmiş ol

Biñde bir kişi bulunmaz ṣādıķ hem müttekī^c
Her bir ilde azdan azdır ehl-i fūrḳān bilmiş ol

Hemcū İskender saña lāzım Arıṣto-yı ḥakīm
Ālīm ‘aql gerek cümle vezīrān bilmiş ol

Begleriñden çıķdı hep evvel celālīk ṣehā
Ḳaldılar ma^czūl olarak cümle yayan bilmiş ol

Beş sene pāṣālaruñ begler begilik eylemez
Manşıb elden tüz gidecek olur arslān bilmiş ol

Ol sebebden begleriñ emriñ okuyup diñlemez
Māl ile manşıb alanlar ider işyān bilmiş ol

Sa‘y idüp dünyāda bulunur bir hekīm ‘amāl

----- idi her düzen böyle perişān bilmiş ol

67[B]

MUḤİBBÎ

Merḥūm Sultān Süleymān Fermūde

Maḥabbet cāmın içelden dilā ben derd-i ser çekdüm

Düşelden¹⁵⁷ āteş-i ‘ışka neler çekdüm neler çekdüm

Heves¹⁵⁸ itmege şāh-ı ğam gönül tahtına geldükçe

Nisār için ayagına¹⁵⁹ gözümnden sīm ü zer çekdüm

Ḳoluma dāğlar yakdum anı zeyn eyledüm bir bir

Ḳuşan bilüne ey meh- rû saña bir zer kemer çekdüm

Semend-i nāz-ıla dildār el ursa zülf-i çevgāna

Girtüp meydān-ı ‘ışk içre aña bir top ser çekdüm

Muḥibbî gülşene varma temāşā eyle bu sīnem

Ḳızıl güller kılup dāğum elifden servler çekdüm

Sultān Süleymān Fermāye

MUḤİBBÎ

İhtiyār-ı faqr iden dergāh u eyvān istemez

Zād-ı ğamdan özge hergiz kendüye nān istemez

¹⁵⁷ Düşelden: Yanaldan. bkz. Muḥibbî Divanı.

¹⁵⁸ Heves: Cülûs. Bkz. Muḥibbî Divanı

¹⁵⁹ Nisār için ayagina: Ayagina nisār için. bkz. Muḥibbî Divanı

Şol ki istiğnâ serîrinde oturdı şâh-vâr
Ser-te-ser olmağa heft iklîme sultân istemez

Sînesine her ki kesdi na'ı ü yakdı tâze dâğ
Eylemez bâğa nazâr seyr-i gülistân istemez

Ol ki 'ışk ehli'dür olur kûy-ı dilberde muķîm
Eyleyüp dîvânelik tag u beyâbân istemez

İy Muhibbî yâr elinden¹⁶⁰ bir kadeh nûş eyleyen
Hızr elinden¹⁶¹ ger olursa âb-ı hayvân istemez

68[A]

CELÂLÎ BEY

Merhûm Sultân Selîm Hân Hazretlerinin

Şahib Celâl Çelebî eyledikde Celâl Çelebî söylemişdür

Bu çeşm-i dîr-feşânum giryân olur kalur mı
Seyl-i sirişküm âhîr 'ummân olup¹⁶² kalur mı

Artuķ harâbe gönîlüm mânend-i mülk-i 'âlem
Ma'mûr olur mı yohsa vîrân olup kalur mı

¹⁶⁰ İy Muhibbî yâr elinden: Yâr elinden iy Muhibbî. bkz. Muhibbî Divanı.

¹⁶¹ Elinden: Eliden. bkz. Muhibbî Divanı

¹⁶² Mecmua ve divan karşılaştırıldığında beyitlerde geçen olup sözcüğü yerine divanda olur sözcüğü geçmektedir. bkz. MCD.

Yıllar durur ki gönüm kendüye gelmemişdür

Bî-çâre tâ-kıyâmet hayrân olup kalur mı

Olmaz degüldür âhîr şerh-i huṭṭ-ı vechüñ

Te'vîl-i sırr-ı Kur'ân olup kalur mı

Olmadı dil Celâlî çâh-ı elemden âzâd

Bî-kes olan esîr-i zindân olup kalur mı

SELİMÎ

Nazîre-i Sultân Selîm Hân Fermûde

Çü ba'de'l-üsri-yüsrâdur gözüñ giryân olup kalmaz

Güher gavvâşî garḳ-ı şiddet-i 'ummân olup kalmaz

Ḳadîmî mülk-i âlemde yıḳan çünkim ola mi'mâr

Daḥı a'lä olur 'âdetdür ol vîrân olup kalmaz

Budur keyfiyeti her guşşānuñ bezm-i cihân içre

Sürârâ erişür her ekl iden hayrân olup kalmaz

Felek mir'âtı her dâ'im küdüretten şafâ bulmaz

Velî dâ'im seḫâb içre güneş pinhân olup kalmaz

Selîmî çâh-ı gamda cevri-hussâd ile Yûsuf-veş

Gönül bir kim esîr-i miḥnet-i zindân olup kalmaz

68[B]

BĀQĪ

Kaşīde-i Hazān

Gül-şene altun varaklar zeyn idüp bād-ı hazān

Güyyā zer-kūblar dükkānı oldu gül-sitān

Rište-i bārān gümüſ tel sīm-keſ ebr-i harīf

İki çarha döndiler güyā zemīn ü āsmān

Berg-i bīdi bāgda āb-ı revān üzre görüp

Didiler akmıſ gılāfından bu tīg-i zer-niſān

Reh-güzār-ı bāga ser-tā-pā dökilmiſ berg-i zer

Şandum altun tebsiler kōnmiſ simāt-ı husrevān

Perr ü bāl açmıſ yeſil tūtī iken berg-i çenār

Zerd olup ser-pençe-i ſeh-bāza dönmiſdür hemān

Rāygān aldum ſanurdı la‘l u yākūtı velī

Şimdi naqd altun ſayar tırmıſ nihāl-i ergavān

Kanlu yaſ dökmiſ ruḥ-ı zerd ü gubār-ālūdına

Var ise dehrüñ fenāsın añdı mīr-i ‘aſıķān

Salṭanat tācın geyen ‘ālemde maḡrūr olmasun
Nice sulṭān bōrkin almışdur begüm bād-ı ḡazān

Gerçi merdāne şoyındı girdi meydāna dıraḡt
Geldi kış başdı velīkin virmedi aşlā emān

Dest-bürd-i şarşarı āḡır görüp şāh-ı çenār
Didi el arḡası yirde āferīnler pehlevān

Jāle vü berg-i ḡazāndan pür-zer ü gevher çemen
Gül-şene varın nişār itdi meger deryā vü kār

Gevher-i sīr-āb şeb-nem gūş-vār-ı zer varāḡ
Şāḡn-ı būstān oldı gūyā çār-sūy-ı zer-gerān

Şöyle beñzer kim ḡaṭ-ı āyāt-ı raḡmetdür çemen
Bād-ı şubḡ itmişdür altun ḡall ile yir yir nişān

Bir yeşil ḡarrā zer-efşān kāḡıd olmışdur çemen
Yaraşur yazılsa ger medḡ-i edīb-i nükte-dān

69[A]

Ḥāce-i ‘ālī-naḡar ser-çeşme-i fażl u ḡüner
Ḥāzret¹⁶³-i bābā efendi kām-baḡş u kām-rān

¹⁶³ Hazret: Dāver. BD.

Āfitāb-ı ‘ālem-ārā-yı sipihr-i fażl o kim
Buldı re’y-i enveri feyziyle nūr u fer cihān

Ayağı toprağıdur kühl-i cevāhir encüme
Āsitānı hākidür iklil-i fark-ı Farḳadān

Rūzgāruñ şiddetinden gül-şen-i bahtı maşūn
Nitekim bād-ı hazāndan şahn-ı gül-zār-ı cinān

Şafha-i āyine-i ‘ālem-nümā-yı tab‘ına
Cümle-i dünyā vü mā-fihā muşavverdür ‘ayān

Rāh-ı bāga berg-i zer düşmiş degüldür ser-verā
Reh-güzāruñda yüzün ferş itdi mäh-ı āsmān

Eyleyüpdür feyz-i hūrşid-i kemāl-i şun‘ ile
Zāt-i pākūñ gevherin perverde kân-ı Kün fe-kān

Meclisüñde ḳalbi altun gibi şāfī olmayan
Ḳāl ocağından ḥalās olmaz ḳılursañ imtiḥān

Āfet-i bād-ı hazāndan tā ebed maḥfūz olur
Bāğ-ı dehre hüsn-i tedbīrün olursa bāğ-bān

Şarşar-ı ğam fikrüm evrākın perīşān eyledi
Çihre-i zerdüm belādan buldı reng-i zaʿferān

Cürʿa-i cām-ı belā-encām-ı ğam bī-hūş idüp
ʿĀķıbet kıldı ħumār-ı derd ü miĥnet ser-girān

Cürʿa-veş ayaķda ķodı sākī-i devrān beni
Dest-gır ol ey emīr-i meclis-i devr-i zamān

Himmetüñ şimşādınuñ şāh-ı bülendi var iken
Kanda yapsun şāh-bāz-ı tabʿ-ı Bākī āşiyān

Destüme alsam kalem nazm-ı bedīʿümle benem
Nīze-bāz-ı ʿarşa-i mülk-i maʿānī vü beyān

69[B]

Ben kemend-endāz-ı meydān-ı belāġat olalı
Halka-i teslīme gećmişdür ser-i gerden-keşān

Pehlevān-ı ʿarşa-i nazmem diyen ferzāneler
Bir iki zār u zebūnumdur zaʿf ü nā-tevān

Muttaşıl şiʿrüm yazarken ĥāme tırmaz deprenür
Neydür anı gūyiyā lerzān ider āb-ı revān

Bāğ u bustān içre tā ola bisāt-ı sebzeve
Şubh-dem berg-i hazāndan kaçre-i şeb-nem çekān

Her seher şahn-ı zümürrüd-gün-ı gerdün üstine
Āfitāb altun tabağdan tā ola gevher-feşān

Mesned-i rifatde genc-efşān-ı ihsān ol müdām
‘Ömr ü devlet pāy-dār iqbāl ü ‘izzet cāvidān

Kaşide-i Diğer Berāy-ı Bābā Çelebī

Hürşid öñinde şu‘lelenür mäh-ı nev müdām
Gūyā ki şem‘a karşı görünür kenār-ı cām

Cām-ı hilālî hep bilece gördiler bu şeb
Halk-ı cihāna kıldı Hudā rūzeyi harām

Kibrītini degürdi şafağ nārına hilāl
Tā kim çerāğ-ı mähî yakup ref‘ ola zalām

Mūy-ı sefidî halkasını çarh-ı pîre-zen
İsterdi dağı eyleye halk-ı cihāna dām

Çarh-ı ‘acūze bağlanup altunlu çenberin
Bir nev-‘arūs gibi ider nāz ile hırām

Yā nāḥunı görindi felek bir pelengdür
K' olmışdur aña kulle-i kūh-ı cefā maḳām

Yā defter-i sipihrde re'y-i resıddür
Deyn-i şıyāmı halk edā itdiler tamām

70[A]

Zerrın devāt mäh-ı nev altun kalem şihāb
Erḳāmdur nücüm u felek defter-i şıyām

Behrām eline hançer alup kaşd ider ya ḥod
A'dā-yı dīn ü düşmen-i İslāma intikām

Cirm-i kamer hilāl ile ʿayn-ı ʿAlī yazar
ʿİd-i şerīfe irmek için ḳadr ü ihtirām

Nārencdür şarardı güneşden yanı disem
Olurdı bu mülāḥaza hem bir ḥayāl-i ḥām

İllā ki mäh-ı ʿıda bu sözler baʿıddür
Erbāb-ı ʿaql öninde ḥaḳīḳat budur kelām

Peyk-i zamāne zer teberin dūşına alup
İrgürdi Ḥāce ḥidmetine ʿıddan peyām

Ol fâzıl-ı zamâne lebīb-i ḥabīb-i ḥalk
Ol ‘arîf-i yegâne edīb-i bülend-nām

Bâbâ efendi ḥazreti kim ḥāk pâyine¹⁶⁴
Gökden hilâl iki bükilüp virür selām

Devrân içinde aña bu gün mäh-ı nev gibi
Kimdür ki ḳaddin itmeye vaḳt-i selām lām

Münkād emr ü nehyine eşḥâb-ı itibār
Ednâ işâretine zevi’l- ihtirām rām

Envâr-ı mihri birle münevver cebîn-i şubḥ
Enfās-ı ḥulḳı birle mu‘aṭṭar meşâm-ı şām

Şemşîr-i ihtimāmına nisbet kelîl ü künd
Ger tîg-i Ḳahramân ola ya ḥod hüsâm-ı Sām

Bâzû-yı sa‘yı gerden-i maḳşûda şalmadın
Şemşîr-i ‘azmi olmadı hem-ḥâbe-i niyām

Fazlı fezâsı içre bu eflāk bî-ḳarâr
Evc-i hevâda yidi mu‘allaḳ döner ḥamām

¹⁶⁴ Bâbâ efendi hazreti kim pāk pâyine: Mîhr-i sipîhr-i mekremet ol kim cenâbına. *BD.*

70[B]

Bircīs ışığı hākine olurdı çihre-i sây

Olmasa ger cibāh-ı efāzıldan izdiḥām

Deryā-yı ‘ilme dūr gibi ğavvās olanlara

Virdi zamāne ḥidmeti silkinde intizām

Keff-i yem-i yemīni nem-i cūdın itse feyż

Bārān yirine dürr ü güher yağdurur ğamam

Gün gibi başı göklere irdi şu kimsenüñ

Kim zerre deñlü eyledi şânında ihtimām

Āyinedür ki şüret-i iḳbālî gösterür

Şaḥn-ı sarāy-ı devleti ferşinde her ruḥām

Dehre devām-ı devletidür ğāyetü’l-münā

Çarḥa beḳā-yı ‘izzetidür müntehe’l-merām

Ey Hāce-i yeğāne senüñ āsitānunā

Bāḳī kemīne bende geçer kemterin ğulām

Hāk-i derüñ sücūdın ider bir fütādedür

Luṭf eyle dest-gīri ol itsün biraz kıyām

Ser-rişte-i murādı n'ola elde bulsa ol
Habl-i metīn-i 'ahdüñe kılmışdur i'tişām

Gerdün-ı dūna eylemez ol 'arz-ı ihtiyāc
Tapuñ tururken eyleye mi minnet-i li'ām

Hātem bu devr içinde geleydi cihāna ger
İtmek dilerdi sürfe-i cūduñdan iğtinām

Luţfuñ zülālin eyle 'atā teşne-dillere
Ey menba'-ı mekārim ü ser-çeşme-i kirām

Hatm oldu söz du'ā-yı cemīlūñ maḥallidür
K'ola raḥīk-i cām-ı senā 'anberīn hıtām

Dürr-i du'āñı zeyn idelüm tā ki yaraşa
Sāk-ı mesāk-ı midḥata ḥalḥāl-i ihtişām

Hem-vāre tā ki edhem-i zerrīn-sitām-ı çarḥ
Na'ı-i zer ile eyleye bu 'arşada hırām

Devrān muṭī' u gerdiş-i gerdün be-kām-ı dil
Ecrām rām devlet ü iḳbāl müstedām

71[A]

BĀĶĪ¹⁶⁵

Der-medāyih-i Kādī-i Şām Müftī-zāde-i Şāhib-İhtişām

Bāga reşk itse revā ravza-i firdevs-i berīn

Şol kadar zīnet ü fer virdi yine Ferverdīn

İrişür bād-ı seherden nefehāt-ı cennāt

Mevsīm-i Ürdibihişt irdi bihişt oldu zemīn

Demidür lāle yaқа bezm-i bahāra meş'al

Ġonca-i zanbaķ ola nergise şem'-i bālīn

Görinür şahn-ı çemenden yine şāh-ı nergis

Āsmāndan nitekim hey'et-i 'ıķd-ı Pervīn

Bāguñ evrāk-ı bahār u қаterāt-ı şem-nem

Dāmenin eyledi pür-sīm ü zer ü dürr-i şemīn

Nergis-i bāga nazār kıl ne dimekdür bu kim

Cām-ı zerrīn ile 'ayş eyleye bir hāk-nişīn

Sāhil-i baħr-i 'Adendür meger eṭrāf-ı çemen

Dest-i mihr anuñ içün oldu bu gün gevher-çīn

¹⁶⁵ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında beyitler bir biriyle yer değiştirmiştir. BD.

Bāğa ‘azm eyle yürü turma ki şahın-ı gül-şen
Cân-fezâdur niteki meclis-i maḥdûm-ı güzîn

Hâşıl-ı ‘ömr-i girân-māye-i Şeyḥü’l-islām
Pertev-i luṭf-ı Ḥudā nûr-ı hüdā revnāk-ı dîn

Menba^c-ı mekremet ü luṭf Meḥammed Çelebi
Vāhib-i faẓl u ‘aṭā şāhib-i ‘izz ü temkîn

Bāğ-ı ḳadrinde anuñ şahın-ı sipihr ü encüm
Bir çemendür ki dökilmiş aña berg-i nesrîn

Kef-i kân ḥāşiyetinden görüp iḥsân nic’olur
Yirlere geçdi ḥayādan utanup genc-i defîn

Def^c-i Ye’cûc-ı gama işigidür sedd-i sedâd
Men^c-i ceyş-i eleme der-gehidür hısn-ı ḥaşîn

71[B]

Nisbet olınsa eger faẓlına zannum bu kim
Menzil-i vehmdedür mu^cteḳad-ı ehl-i yakîn

Defter-i devletine miḥver-i eflāk ḳalem
Ḥâtem-i ḳadrine bu günbed-i firûze nigîn

Ḳabza-i ḳudretine ḳavs kemān-ı Rüstem
Nāvek-i re'yine per şeh-per-i Cibrīl-i emīn

Meclis-i 'işretine bāde şafaḳ bādiye çarḥ
Nuḳl encüm meh ü ḥürşīd iki cām-ı zerrīn

Gonca-veş ṭab^c pes-i perde-i 'uzletde şehir
Sākin olmışdı ser-efgende vü dil-teng ü ḡamīn

Mülhim-i ḡayb göñül āyinesin karşı tutup
Eyledi ṭūṭī-i cāna bu kelāmı telḳīn

Ruhuña beñzer idi āyine olsa rengīn
Öykünürdi lebüñe la'l olaydı şīrīn

Secde ḳıldı göricek māh ḳaşuñ miḥrābın
Bilmeyen şöyle ḥayāl eyledi kim ola cebīn

Kime kīn itdi yine çīni var ebrūlaruñuñ
Olmış ol çeşm-i ḡazālānelerüñ āhū-yı Çīn

Dil-i āşüfte-şīfat cevır ile pā-māl itme
Hindū-yı ḥalḳa-be-ḡuşuñdur o zülf-i miskīn

H n-ı dil Şanma g rinenleri m jg numda
D de g l-z r-ı ‘iz ru ndan olupdur g l-ĉ n

Ebr-i n s n gibi bu kilik-i g her-b rına
Eyledi g Ő-ı cih nı Őadeĉ-i d rr-i Őem n

Gerden-i dehre yine silk-i cev hir taĉdum
RiŐted r ma n -i b r k   g her laĉz-ı g z n

Ser-ver  Ő r deg l nuĉk-ı Mes h dur bu
T tulum ĉayr ler eŐ arı ola sihr-i m b n

72[A]

Ne ‘aceb ger ola bu na m-ı rev n r h-efz 
Ki sen n mid at-i c n-perver ne oldu  ar n

H s l ey k n-ı kerem irdi bu g n ol dem kim
EŞer-i ‘ t fet   lu f z h r ide hem n

L y k-ı devlet   Ő yeste-i i b l oldur
 almaya B k -i b -ĉ re mel l   ĉamĉ n

S z tam m oldu niy z eyleyel m der-g ha
 Őid p diye feleklerde melekler  m n

Nitekim māsıta-i dehr ‘arūs-ı cemenüñ

Çihresin eyleye ārāyış-i zīb ü tezyîn

Luṭf ṭab ‘ehline ola nitekim ḥālet-baḥş

Çihre-i dil-ber ü şîr-i ter ü āvāz-ı ḥazîn

Hūr-sīmālar ile şöyle pür olsun ḥaremüñ

Görüp imāna gele anı şanem-ḥāne-i Çîn

Şöyle eş‘ār-ı güher-bār okına aduña kim

Cān u dilden ide Ḥassān aña yüz bîn taḥsîn

‘Andelībān-ı ḥōş-elḥān-ı gül-istān-ı şenā

İdeler medhüñ ile ḥōş naḡamāt-ı rengîn

Der-sitāyış-i Kubād Pāşā ‘Ālī Mīr-i Mīr’ān Velāyet Haleb

BĀKĪ

Ne ḥōş yaraşdı sipihre kevākib içre hilāl

Ṭaḡında pāyine gūyā ki cevherī ḥalḥāl

Ṭulūc idince ufukdan miyān-ı encümde

Ṭaḡıldı gerden-i gerdūna şanki ‘ıḳd-ı le’āl

Çerāğ-ı māha yine bir filori dikdi güneş

Gören kimesne kenārın meh-i nev itdi ḥayāl

Şu sîb şekline girdi şafağda cirm-i kamer
Güzellenüp ola bir yanı şarı bir yanı al

72[B]

Şarındı meh yine bir hûb Yūsufî destâr
Şokındı farkına bir dâne ince sîm hilâl

Elinde muṭrib-ı çarḥuñ ya kırs-ı meh defdür
Kenâresi görünür pûlunuñ mişâl-i hilâl

Ne hoşkadur bu ki altında çarḥ-ı şu'bede-bâz
Koyınca mühre-i mihri güm eyledi fi'l-hâl

Nedür bu kırs-ı nuḥāsî ki zer-ger-i gerdün
Şalup bu pûteye nâr-ı şafağda eyler kâl

Ya cām-ı 'işret-i Dārâ ya tâc-ı Kirsâdur
Tolaşdurur bu cihânı sipihr olup dellâl

Kanadı gūşesidür âşiyânedен görünür
Ferâğa vardı meger şâh-bâz-ı zerrîn-bâl

Ya nûndur görünür âhırında Şa'bânuñ
Ya râdur ol Ramazan evveline olmuş dâl

Götürdi perdeyi gözden görindi halqa-i der
Bu gice gök kapusun açdı Bārī-i Müteʿāl

Gelün bu fikri kıyalum tereddüd itmeyelüm
Bu deñlü nesne niçün ola pāy-ı ʿaqla ʿıķāl

Hemān bu hançer-i zerrīn-ğılāf-ı Pāşadur
Ki tāk-ı ʿarşa aşıldı bu şeb hilāl-mişāl

Emīr-i şāh-nażar dāver-i bülend-aķter
Vezīr-i hūb-siyer hāce-i huceste-hışāl

Bülend-himmet-i devrān Kūbād Pāşā kim
Hilāl-i çarha maħal meclisinde şaff-ı niʿāl

O kim debīr-i ezel çekdi kilik-i kudretle
Şerīf nāmına tevķīr-nāme-i iķbāl

Revāk-ı manzar-ı dīvānı tāk-ı eyvānı
Hilāl-i burc-i saʿadet sipihr-i cāh u celāl

73[A]

Nesebde pāyesi aʿlā hasebde bī-hem-tā
Keremde aña ne aķrān seħāda ne emşāl

Sehāda Hātem-i Tay defterini tayy itdi
Ġazāda Seyyīd-i Ġāzī hikāyetin baṭṭāl

Kef-i cevādı pür eyler sehāb dāmānın
Sehāb egerçi virür dāmen ile vakt-i nevāl

Dem-i veġāda çü pāy-i semendi deprense
Sipihre lerze düşer arza irişür zilzāl

Nesīm-i hulķına bir dem karīn olursa eger
Şuyı gül-āb ide topraġı müşg bād-ı şimāl

Mişāl-i cūdına ‘unvān yazar debīr-i felek
Mürebbī-i fuṣalā dest-gīr-i ehl-i kemāl

Eger ki hil‘at-i luṭfın kılayda erzānī
Siyāh şālını terk ide geymeyeydi leyāl

Kef ile gerçi terāzū-yı ‘aķla urmuş idüm
Hafīf geldi katı keffe-i sehāb-ı şıķāl

‘Aṭā-yı kān-ı kefi zer-feşānına nisbet
Nevāl ü feyz-i sehāb-ı şıķāl bir mişķāl

Şahā'if olsa felekler nihāl-i Sidre kalem
Yazılmaya keremi defteri 'ale'l-icmāl

Şu cāmı şundı baña ser-verā bu sākī-i dehr
Şarabı zehr ile ālūde dārū-yı kattāl

Şarāb-ı hayret ile şöyle mest ü medhūşam
Ne dest-i 'aqla taşarruf ne pāy-ı fikre mecāl

Hemīşe şan'at u pīšem dem-ā-dem endīšem
Özümlle baḡs u cedel yılduzumla ceng ü cidāl

Kemend-i 'acz ile olmazdı dest ü pā beste
Bu bendi geçmese baña zamāne-i muḥtāl

Elüñdedür çü bu gün ḥall-i müşkilāt-ı enām
Enāmil-i keremüñ kıl bu 'uḡdeye ḥallāl

73[B]

Şehāb-ı mekremet ü menba'-ı mürüvvetsin
Nem-i şehān ile ser-sebz gül-şen-i āmāl

Bu gül-şen içre seni serv-i ser-firāz görüp
Şu gibi ayaḡuña aḡdı ḥātır-ı meyyāl

Sezā-yı merḥamet ü müstaḥıkk-ı ‘atıfetem

Nevāl-i fāzluñ iderseñ maḥallidür ifzāl

Boyandı kanlu yaşum silmedin elüm ale

Ayağda kaldum eyā ma‘din-i kerem elüm al

Ṭapuña yüz süre geldüm şafā-yı ḥātır ile

Zülāl gibi beni gül-sitān-ı luṭfuña şal

Dilümde şekker-i şükr-i fevāzıl-ı keremüñ

Ṭapuña ‘arz ide geldüm ne ise mā-fi’l-bāl

Elümde sāğar-ı ‘işret emīr-i meclis idüm

Zamāne olmasa devr-i edānī vü erzāl

Belāğat içre ben ol şeh-süvār-ı meydānem

Ki eyledüm şu‘arā-yı zamāneyi pā-māl

Benem bu ‘arşada kim rahş-ı ṭab‘ı depredicek

Vücūdı ḥaşm ola pā-māl olursa Rüstem-i Zāl

‘Aceb degüldür eger olsa nükte-i kalemüm

Ser-i ‘adū-yı bed-endīşe ḍarbet-i kúpāl

Du‘āya başla dırāz itme kışsa-yı Bākī

Ki fehm olındı muḥaşşal mu‘ayyen oldı me’āl

El aç du‘ā-yı kıyām-ı hıyām-ı devletine

Yiter uzandı bu deñlü tınāb-ı kāl u mekāl

Hemīşe tā meh-i rūze gelüp bu devr içre

Riyāzet ile ire peyker-i hilāle hüzāl

Giceñ şerefde şeb-i Kādr ü gündüzüñ bayram

Nevāl ü ni‘met ile ḥān-ı ‘ayş māl-ā-māl

74[A]

BĀKĪ

Fi tehniye-i kudūmül mülk alā ‘azim nāhib-----el feth -----

İtdi şehri şeref-i maḳdem-i Sultān-ı cihān

Reşk-i bāğ-ı İrem ü ğayret-i gül-zār-ı cinān

Şād-mān oldı bu gün devr-i kühen-sāl yine

Vuşlat-ı Yūsuf ile niteki pīr-i Ken‘ān

Rūşen oldı açılup dīde-i Ya‘kūb-ı emel

Demidür menzil-i ‘işret ola Beytü’l-aḫzān

Ol zamān irdi ki biñ şevk ile tāvūs-ı neşāt

İde şahn-ı ḥarem-i bāğ-ı cihānda cevlan

Mehçe-i rāyet-i manşūr-ı cihān-efrūzı

Matla^c -ı şubḥ-ı zaferden yine oldı tābān

Umaruz kim bulına Ka^cbe-i maḳşūda vüṣūl

Geçdi çün devlet ile yirlü yirine erkān

Devlet iḳbāl kılup eyledi ṭālī^c yārī

Hāşılı üstümüze döndi sipihr-i gerdān

Nice dem derd ile dem-beste kılup ḡonca-şıfat

Bağrumuz delmiş idi miḥnet-i hār-ı hicrān

Ḥamdü li'llāh vişāl-i Şeh-i ferḥunde-ḥıṣāl

Ḳalbümüz açdı yine niteki verd-i ḥandān

Güher-i kân-ı kerem naḳd-i ḥayāt-ı ‘ālem

Rūḥdur cismi cihān milketine ḥükmi revān

Ḥāfız-ı dīn-i ḳavī ḥāmī-i şer^c-i Nebevī

Ṭayī^c-i emr-i Ḥudā tābī^c-i naşş-ı Ḳur’ān

Ḥusrev-i Cem- ‘azamet dāver-i Ḥākān-saṭvet

Belki eñ kem ḳulı Cem ‘abd-i ḥaḳīri Ḥākān

Dāver-i devr-i zamān Şāh Süleymān ol kim

Yüz sürer pāy-i semendine mülūk-i devrān

74[B]

Şāh-ı Cemşīd-ḥaşem Ḥusrev-i ḥurşīd- ‘alem

Ser ü ser-dār-ı ser-efrāz-ı selāṭīn-i zamān

Ḥāk-i rāhı güher-i tāk-ı selāṭīn-i cihān

Ayağı toprağıdur sürme-i ‘ayn-ı a‘yān

Tāk-dārān-ı cihān sāye-nişīn-i ‘alemi

Ser-firāzān-ı memālik yolına ser-bāzān

Güher-i tākı ziyāsiyla memālik rüşen

Ḥançer-i ‘adli cilāsiyla cihān pür-leme‘ān

Ḥarem-i ḳadrine bir günbed-i zer-kār felek

Aña bir ṭāk-ı muraşşac kemer-i kāk-keşān

Āteş-i şu‘le-i şemsīr-i cihān-tābından

Küfr ü ilḥād kütüb-ḥānesin itdi sūzān

Tāk-dārā başına teng ola tāk-ı Dārā

Ḥidmet-i ḥāk-i derüñ bilmez ise rif‘at-i şān

Felek-i saltanatuñ sebʿa-i seyyāresidür
Kām-kārā o yedi ser-ʿalem-i nūr-efşān

Eyledi leşger-i manşūruñ o bayraqlar ile
Vādī-i nuşret ü deşt-i zaferi lāle-sitān

Ġāzīler pāy-i semendīn yine ħinnāladılar
Ĥūn-ı aʿdāyı o dem kʿeylediler seyl-i revān

Ṭōp idüp kellelerin ʿarşada tīguñ dāyım
Düşmen-i dīni bu üslūba kıllur ser-gerdān

Ser-i aʿdāñı boyar kana dem-ā-dem kılcuñ
Anlara ħalk anuñʿçün didiler sürĥ-serān

Luṭf-ı Ḥaqq ile bu gün oldı eyā kān-ı kerem
Bir nice faẓl senüñ şān-ı şerīfūñde ʿayān

ʿAdl ü dād-ı ʿÖmer ü şıdk u şafā-yı Sıddīk
ʿİlm ü ʿirfān-ı ʿAlī ħilm ü ħayā-yı ʿOsmān

Saña Kisrīyi ʿadāletde muʿādil tutsam
Faẓladur sende olan devlet-i dīn ü imān

75[A]

Ravza-i dīn ü çemen-zār-ı şerīʿat olalı

Maṭar-ı luṭfuñ ile milket-i Rūm ābādān

Menzil-i zendeķa vü mecma^c-ı ilhād olalı

Şarşar-ı ķahruñ ile hıṭṭa-i Īrān vīrān

Maḥv olupdur ser-i şemşīr-i cihān-gīrūñ ile

Levh-i ‘ālemde olan naķş-ı ḍalāl u ṭuġyān

Halk rāḥatda seḥāb-ı keremūñ feyzinden

Belī uyḡu getürür ṭab^a hevā-yı bārān

Bāreka’llāh zehī Padişeh-i ‘ādil kim

Şarķdan ġarba deġin buldı cihān emn ü emān

Levḥaşa’llāh zehī salṭanat-ı ķāhire kim

Ķāfdan Ķāfa cihān cümle muṭī^c-i fermān

‘Arşa-i medḡ ü şenānuñ bulımaz pāyānın

Peyk-i endīşe eger biñ yıl olursa pūyān

Oldı vaşf-ı suḡan-ārāñ ile şīr-i Bākī

Rifʿat-i pāyede hem-sāye-i naẓm-ı Selmān

İrdi Selmāna sözi şî'iri kemālin buldı
Luţfına qaldı eyā husrev-i şāhib-dīvān

Baħr-i 'ilm¹⁶⁶ içre bu gün dürr-i girān-māye iken
Hāk-i zilletde qalupdur nitekim gevher-i kān

Hākden qaldur eyā dāver-i dīn-perver kim
Nuşhadur cümle ser-ā-pāy Hadīs ü Qur'ān

Her seher tā ki nücūm üzre niyām-ı şebden
Çıkara tīg-i cihān-gīrini mihr-i raḡşān

Qılıcuñ üstün ola niteki tīg-i hūrşid
Sāye-i salṭanatuñda ola āsūde cihān

75[B]

BĀQĪ

Der şıfat-ı bahār Qudret Pāşā -ı gülmekār

Rūḡ-baḡş oldu Mesīḡā-şıfat enfās-ı bahār

Açdılar dīdeleriñ ḡāb-ı 'ademden ezhār

Tāze cān buldı cihān irdi nebātāta ḡayāt

Ellerinde ḡarekāt eyleseler serv ü çenār

¹⁶⁶ 'İlm: Nazm. BD.

Döşedi yine çemen naṭc-ı zümürrüd-fāmın
Sīm-i ḥām olmuş iken ferş-i ḥarīm-i gül-zār

Yine ferrāş-ı şabā şahın-ı ribāt-ı çemene
Geldi bir kâfile kondurdu yüki cümle bahār

Leşger-i ebr çemen mülkine akın şaldı
Turma yağmada yine niteki yağı Tātār

Farķına bir nice per taķınur altun tellü
Ḥayl-i ezhāra meger zanbaķ olupdur ser-dār

Dikdi leşger-geh-i ezhāra şanavber tūgın
Ḥaymeler kurdı yine şahın-ı çemende eşcār

Döşedi mihr-i felek yolları dībālar ile
İtdi teşrīf çemen mülkini sulṭān-ı bahār

Şubḥ-dem velvele-i nevbet-i şāhī mi degül
Şavt-ı mürgān-ı ḥōş-elḥān u şadā-yı kūh-sār

Çemen etfālinüñ uyḥuların uçurdu yine
Şubḥ-dem gulgule-i fāḥte gül-bāng-i hezār

Dāye-i ebr yine goncalaruñ şeb-nemden

Başına akçe dizer niteki eţfāl-i şığār

Mevsim-i rezm degüldür dem-i bezm irdi diyü

Sūsenüñ hañçerini tutdı ser-ā-pā jengār

Semenüñ sīne-i sīmīnin açup bād-ı seher

Çözdi gül-şende gülüñ dügmelerin nāhun-ı hār

Pīrehen berg-i semen gūy-ı girībān şeb-nem

Gül-sitān oldu bu gün bir şanem-i lāle-‘izār

76[A]

Zīb ü fer virmek içün rüy-ı ‘arūs-ı çemene

Yāsemen şāne şabā māşıta āb āyine-dār

Dür ü yāķūt ile naħl-i muraşsa^c şandum

Ergavān üzre dökilmiş kaţerāt-ı emţār

Şīşe-i çarħda gör bunca muraşsa^c naħli

Nice ārāste kılmış yine şun^c-ı Cebbār

Berg-i ezhārı hevā şöyle çıkardı felege

Pür-kevākib görünür günbed-i çarħ-ı devvār

Dem-i ‘İsā dirilür bŭy-ı baḥūr-ı Meryem
Açdı zanbaḳ Yed-i Beyzāyı keſ-i Mŭsā-vār

Zanbaḳuñ ḡoncasıdur bāḡa ḡümiş bāzŭ-bend
Za‘ferān ile yazılmış aña ḥaṭṭ-ı tŭmār

Cām-ı zerrīni ṭolu bāde-i ḡül-reng itmiş
ḡül-i ra‘nā seḡerī kıлмаḡ içün def‘-i ḡumār

Dehen-i ḡonca-i ter dürlü leṭā’if söyler
ḡülŭp açılsa ‘aceb mi ḡül-i rengīn-ruḡsār

ḡüher-i furşatı aldurma şaḡın devr-i felek
Sīm ü zerle ḡözüñi boyamasun nergis-vār

Cām-ı mey ḡaṭreleri sübhā-i mercān olsun
Gelüñüz zerḡ u riyādan idelŭm istiḡfār

Lāle şaḡrāyı bu ḡün kān-ı Bedaḡşān itdi
Jāle ḡül-zāre nişār eyledi dürr-i şeh-vār

Dāmenin dürr ü cevāhirle pŭr itdi ḡül-i ter
Ki ide ḡāk-i der-i Ḥazret-i Pāşāya nişār

Şāhib-i tīg u alem mālīk-i cām u hātem
Āşāf-ı Cem-‘azamet dāver-i Cemşīd-veķār

Āsmān-pāye hūmā-sāye ‘Alī Pāşā kim
İremez tāk-i celāline kemend-i efkār

Şāh-ı gül neşv ü nemā bulsa nem-i luţfından
Ola her ğonca-i ter bülbul-i şīrīn-güftār

76[B]

Āb u gil müşg ü gül-āb ola çemen şahnında
Būy-ı hulkıyla güzār itse nesīm-i eşhār

Tab‘-ı veķkādın eger āteş-i raḥşān görse
Kızara aḥker-i sūzān nitekim dāne-i nār

Güneşi keff-i zer-efşānına beñzer dir idüm
Almasa māha ‘aṭā eyledüĝin āḥır-ı kār

Şöyledür keff-i güher-pāşı yemīn itmek olur
Ki ‘aṭāsından irer bahre ĝınā kāne yesār

Manzar-ı aşr-ı sa‘ādetden anuñ re’yi gibi
Rūy göstermedi bir şāhid-i ḥurrem-dīdār

Bāğ-ı cūdında nihāl-i kereminden derilür
Luţf-ı bî-minnetinün mîvelerinden her bār

Manzar-ı himmetinüñ küngere-i rifatine
İremez şarşar-ı tūfān-ı fenā birle ğubār

İşigi hâki¹⁶⁷ imiş yüz süreceğ hayf diyü
Taşdan taş a döğ er başını şimdi enhār

Serverā cānı mı var devletiñ eyyāmında
Sünbülün turrāsına el uzada şāh-ı çenār

Eylemez kimse bu gün kimse elinden nāle
Bezm-i 'işretde meğ er muṭrıb elinden evtār

Şer'a uymaz n'idelüm nāle vü zār eyler ise
Gerçi kânūna uyar zemzeme-i mūsîkār

Geşt iderken çemen-i medh ü şenānı hāṭur
Lāyih oldu dile nā-gāh bu şî'r-i hem-vār

Gül gibi gül-şene kılsañ n'ola 'arz-ı dīdār
Hayli dökildi saçıldı yoluña faşl-ı bahār

¹⁶⁷ Hâki: Taşı. *BD*.

Reşk-i dendānuñ ile hañçere düşdi jāle
Berg-i sūsende gören itdi şanur anı qarār
77[A]

Geçemez çenber-i gīsū-yı girih-gīrūñden
Gerçi kim zaʿf ile kılca kalupdur dil-izār

Ṭurralar milket-i Çīn nāfe-i müşgīn ol hāl
Gözüñ āhū-yı Ḥuten gamzelerūñdür Tātār

Dil-i mecrūḥa şifā-baḥş ruḥ u laʿlūñdür
Gül-be-şekkerle bulur kuvveti ṭabʿ-ı bīmār

Degme bir gevheri kirpüğine şalındurmaz
Görelī laʿl-i revān-baḥşuñı çeşm-i ḥūn-bār

Ḳoma Bākī ḳuluñı cūrʿa-şıfat ayaḳda
Dest-gīr ol aña ey dāver-i ʿālī-miḳdār

Bāğ-ı medḥūñde olur cümleye ğālib tenhā
Baḥş içün gelse eger bülbul-i ḥōş-nağme hezār

Puḥtedür gayrılar eşʿarı velī puḥte piyāz
Ḥām ʿanberdür eger ḥām ise de bu eşʿār

Hām var ise eger micmere-i nazmumda
Dāmen-i luṭfuñ anı setr ider ey faḥr-i kibār

Baḥr-i eşār yiter urdı sūtūr emvācın
Demidür k'ide duā dūrlerini zīb-i kenār

Lālelerle bezene niteki deşt ü şahrā
Nitekim güller ile zeyn ola dest ü destār

Nitekim lālelere şeb-nem olup üftāde
Güllere bülbül-i şeydā geçine ‘āşık-ı zār

Gül gibi ḥurrem ü ḥandān ola rüy-ı baḥtuñ
Sāgar-ı ‘ayşuñ ola lāle-şifat cevher-dār

77[B]

BĀQĪ

Yılđa bir açılup ancaḳ şen olur bāğda gül
Ḳanı ol gonca-i ḥandān gibi şūḣ u şengül

Naḳşlar bağıladı nev-rūz hevāsında çemen
Eylesün ḣüb edālarla terennüm bülbül

Ruḣlarıñdur gül-i ter gonca leb-i mey-gūnuñ
Saña meyl itdi gönül baña gerekmez gül ü mül

Kendü başında degül mi niçün ol meh bilmez
Dil-i miskîne ne bend eyledüğün o kākül

Dūd-ı āhın yine Bākī şerer-ālūd itdi
Yāre ‘arz eyledi bir dāne zer-efşān sünbül

BĀKĪ

Devr-i gül irdi gonca-şifat olma teng-dil
‘Azm eyle taraf-ı gül-şene gül gibi gül açıl

İtdi nişār ‘āleme kefi nesīm sīm
Gül-şende şāh-ı gül gibi sen de dökil şaçıl

Deryā-yı ahdār oldı çemen mevc urup yatur
Rūy-ı zemīni faşl-ı bahār itdi yem yeşil

Bahş eyleme ‘izār-ı ‘arağ-rīz-i yār ile
Yüzüñ şuyıyla ey gül-i ter yüri var açıl

Şahn-ı çemende nefha-i bād-ı bahār ile
Bākī gül-āb u gāliye misk oldı āb u gil

BĀKĪ

Hōş geldi baña mey-gedenüñ āb u hevāsı
Ente¹⁶⁸ ne güzel yirde yapılmış yıkılası

¹⁶⁸ Ente: Va’llâhî. *BD*.

Men^c eyler imiş müderrise¹⁶⁹ ‘aşkı müderris

Ey hâce anuñ var ise yaklaşdı kazāsı

Gitmez o mehüñ rā gibi hañcer kemerinden

Üftādelerin öldürtür āh işte burası

78[A]

Zibā yaraşur hil‘at-i nāz o boyı serve

İki kolumı kılsam aña bil tolaması

Meddāh olalı çeşm-i gazālāneñe Bākī

Öğrendi gazel tarzını Rūmuñ şu‘arāsı

BĀKĪ

Haṭ-ı ruhsāruña teşbīh idüp ey şüh senüñ

Bāğda gonca biraz rışine güldi çemenüñ

Haṭ-ı nev-hāste kim ‘arızuñ üzre görünür

Döndi dendāneleri şekline sīn-i semenüñ

Bāğda dürr-i ‘Aden gibi yine yāsemenüñ

Cigerin deldi bu gün şīve-i çāh-ı zeķanuñ

Hele ey lāle-i sīr-āb-ı çemen-zār-ı cefā

Bağrumuz yakdı senüñ hasret-i hāl-i dehenüñ

¹⁶⁹ Müderrise: Mes’ele. *BD*.

Elüñ irişmedi ol serve diyü ey Bākī

Ṭaʿn u teṣnīʿ i belāsın çekerüz irişenüñ

BĀQĪ

Nām u nişāne kalmadı faşl-ı bahārdan

Düşdi çemende berg-i dıraht iʿtibārdan

Eşcār-ı bāğ hırka-i tecrīde girdiler

Bād-ı hazān çemende el aldı çenārdan

Her yañadan ayağına altun akup gelür

Eşcār-ı bāğ himmet umar cūy-bārdan

Şahn-ı çemende tırma şalınsun şabā ile

Āzādedür nihāl bu gün berg ü bārdan

Bākī çemende haylī perīşān imiş varak

Beñzer ki bir şikāyeti var rüzgārdan

78[B]

BĀQĪ

Düşse göñlü¹⁷⁰ n'ola ol hançer-i hūn-efşāne

Müjeñ oğlarınuñ eylükleri batdı cāne

Zülfı zincirine āşüfte göñül bende geçer

Kendüsin lāyık-ı hıdmet şanur ol dīvāne

¹⁷⁰ Göñlü: Göñlüm. *BD*.

Bir  ul o lınu  es r oldu  apusunda g   l

 ntis b itdi ged  b r-geh-i sult ne

Zer dev tın  akınup  ı sa evinden se er 

 fit b a a ber- -ber gelemes meyd ne

C n ni  ar eyledi B    bilini  u mak i  in

Der-miy n etdi bu g n varını derv   ne

B   

S ne genc nesini  an er-i c n n deldi

Bu g n ol     -1 dil- r  yine bir k n deldi

M je-i d de-i p r-nem gibi ter-dest olmaz

Yine bir demde nice la -i beda   n deldi

C n  am-1  amze  ile ma bes-i tenden  ı dı

 anki bir merd m-i ma b s idi zind n deldi

T r     ey  a ı ya man ıra ge mez sa y 

S nem   d  ını ol  an er-i b rr n deldi

B   ya bezm-i bel da neye d nd k g rse 

N y-ve  ba rumuz  n le v  e   n deldi

BĀĶĪ

Ey dürr-i pāk ağzuña nisbet senüñ şadef

Deryā sevāhiline yatur pāre-i hazef

Baħr-i muħīt-i eşküme ger dil uzatmasa

Deryā yüzine urmaz idi bād-ı şubħ kef

Ĥāk-i rehüñden irdi meger şubħ-dem nesīm

Rūy-ı ‘abīr ü ‘anber ile taldı bu taraf

79[A]

Zaħm-ı hadeng-i yār sa‘adet nişānidur

Sīnem ideydi ol kaşı ya kāşkī hedef

Bir māhdur ki çevresin almış sitāreler

Bezm-i şarāba gice ‘aceb şevķ virdi def

Eşküme gibi ğamuñla kılup terk-i ĥānümān

İtdüm yoluñda varumı çeşmüm gibi telef

Esrār keşfin itmek için şōfī Bākīyā

Başın muraķķa‘ına çeker nitekim keşef

BĀĶĪ

Naĝamāt eylemege başladı şanma anı sen

Ehl-i sūzūn şanemā āteşin üfler ney-zen

Meclis-i ‘aşkda ney-zen ne çalar yanımda
Ġam-ı hecrüñle ser-âgâz idicek nâleye ben

Şem‘ lâzım degül ey sâķī yiter meclisde
Şu‘le-i cām-ı şeb-efrüz çerâġ-ı rüşen

Şahn-ı gül-zâra düşersek demidür jâle-şıfat
Nev-bahâr oldı gül açıldı güzellendi çemen

Ġoncalar dügmelerin çözdı bahâr oldı diyü
Sînesin açdı girîbânını çāk itdi semen

Bâķiye ‘işret ü ‘ayş itmege hecrüñde yiter
Nâle ney gö yaşı mey fikr-i vişâlüñ gül-şen

BĀĶĪ

Çerâġ-ı bezm-i vaşl olmaġa bir şeb ‘arızı nûrı
Kefîli boynıdur ol meh-liķānuñ şem‘-i kâfûrī

Ŧaķılup yanına her gün bile şalındıġı yitmez
Ayaġın öpmege şarkar nigāruñ şāh destûrı

Güvāhī zûr-ı bāzûsın getürmiş Kûh-ken ‘aşķa
Bu devr içre ķabûl itmezler ammā şāhid-i zûrı

79[B]

Fenâsın bildi dünyānuñ çekildi dār-ı ‘uqbāya

Sa‘ādet mülkine Bārī muẓaffer kıldı Manşūrı

Virildi cāna ey Bākī nigāruñ manşıb-ı ‘aşkı

Elifler na‘lledür sīnede ıuğrā-yı menşūrı

BĀKĪ

Ḥatt-ı la‘liyle ıaşı cānānuñ

Bir rubā‘ısidür Gülistānuñ

Bāde-i nābdur leb-i la‘lūñ

Sāğar-ı sīmdür zenaḥdānuñ

Göricek sīn-i miske beñzetdüm

Şāne-i zülf-i ‘anber-efşānuñ

Bir belādur şalındı ‘uşşāka

Dōstum ıāmet-i ḥırāmānuñ

Sünbülūñ revnākın şikest itdi

Şiken-i ıurra-i perīşānuñ

Degenek lāzım oldu ağıyāre

Olmağ ister ıapuñda der-bānuñ

Bākī senden cefā vü cev̄r ummaz

Eger olursa luṭfuñ iḥsānuñ

BĀḲĪ

Hele ben şöyle kıyās eylerin ey ğayret-i ḥūr

Kūyuña nisbet ola gül-şen-i cennetde kuşūr

Bezm-i hecründe müjeñ nişteri mızrābından

Reg-i cān nāle kıılır niteki tār-ı ṭanbūr

Leblerüñ mā'ili kaçmaz ḥaṭ-ı nev-ḥāsteden

Ġam degül ṭālib-i nūş olana nīş-i zenbūr

Ser-i kūyuñda benüm āh-ı seḥer-ğāhlarum

Ne bilür 'aşk elemin çekmedi ol daḡı uyur

Ruḡlaruñ medḡini eflāke çıkardı Bākī

Şevkden ṭoldı bu gün nūr ile Beytū'l-Ma'mūr

80[A]

BĀḲĪ

Bī tekellūf yüz sürer her şeb ruḡ-ı rengīnūñe

Böyle niçün yüz virürsin dōstum bālīnūñe

'Āşıḡ-ı bī-dil ruḡ-ı zerd ile yaşdansun ḡoluñ

Yaraşur zerrīn ḡamā'il sā'id-i sīmīnūne

‘Arızuñ tırmaz öper zülf-i siyeh-rû göz göre
Hiç yüz virmezsin ammâ ‘âşık-ı miskînüñe

Ey nihâl-i bâğ-ı hüsni andan ne dâdı dâlı var
La‘l-i nâbı beñzedürlermiş leb-i şîrînüñe

Ey felek ol gözleri şehlâ gamından hâk olan
Nergis-i kabrin değışmez hūşe-i Pervînüñe

Cilve-gâh-ı şâhid-i ma‘nâ olaldan Bâķīyâ
Reşk ider âyîneler tab‘-ı şafâ-âyînüñe

BÂĶĬ

Şubh-ı vaşl-ı yârdur bezm-i şarâb itmek gerek
Sâgar-ı zerrîni reşk-i âfitâb itmek gerek

Çok direng itmez bize bu şîşe-i pîrûze-reng
Sâķıyâ la‘l-i müzâbı şun şitâb itmek gerek

Devlet-i dünyâ hayâl-i hâba beñzer nesnedür
Baht-ı bî-dâr isteyenler terk-i hâb itmek gerek

Gün gibi rif‘atde olmak isteyen gerdün-şîfat
Bir mu‘allâ bâr-gâha intisâb itmek gerek

Bākīyā maḥşūl-i ‘ömri vaḳtidür şimden giri

Aḳça döküp dīdeden bir bir ḥisāb itmek gerek

BĀĶĪ

Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-gūnı verd-i ter gibi

Sā‘id-i sākī olur şāḥ-ı gül-i aḥmer gibi

Sākīyā ‘aks-i ‘izāruñdan fūrūğ-ı cām-ı mey

Rūşen eyler bezmi ḥūrşīd-i ziyā-güster gibi

80[B]

Mürğ-i cānı şöyle beñzer itmek isterler şikār

Ol kara gözler süzildi iki şāḥīnler gibi

Cüy-bār-ı eşküm içre çihre-i zerdüm benüm

Görinür āb-ı revān içinde nīlūfer gibi

Şad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāğda

Bir gül-i bī-ḥār açılmaz Bākīyā sāğar gibi

BĀĶĪ

Beñzetdiler o māha diyü mihr-i enveri

Biri birine koydı fiğānum felekleri

Çekdi çevürdi sākī-i meclis piyāleyi

Āl ile öpdı diyü leb-i la‘l-i dil-beri

‘Āşık güşāde-meşreb olur cām-ı mey gibi
Hem-dem idinse kendüsine t̄an mı sāgarı

Yaruñ raķībi gibi iti görmedüm daḥı
Olmaya gerçi eşk-i revānum gibi cerī

Bākī şarīr-i kilk-i bedāyi-nigārdur
Şeh-bāz-ı dest-i fikretümüñ şīt-i şeh-peri

BĀKĪ

Çekdi zincire beni ‘aşkuñ nitekim şīrler
Eşk-i çeşmüm iki yanumdan iki zincirler

Na’l kesmiş farkına her biri olmuş sīne-rīş
Nāvek-i müjgānuñ efgendesidür tīrler

Yanına alsun diyü kāfir gözüñ gamzeñ gibi
Girdiler şimdi çelīpā şekline şemşīrler

Şu‘le-i şem‘-i cemāli şevkine cem‘ oldılar
Bir çerāğ idindiler ol nev-cevānı pīrler

İRmege şubḥ-ı vişāl-i yāre hergiz çāre yok
Bākıyā āfākı tıtdı nāle-i şeb-gīrler

81[A]

BĀĶĪ

Düşse zülfinden ‘araķ ruhsār-ı cānān üstine
Güiyā şeb-nem düşer gül-berg-i handān üstine

Kākūli şanmañ görinen tã’ir-i devlet hümā
Sāye şalmışdur o şāhenşāh-ı hūbān üstine

Niçün ol hūrşīd-i ‘ālem-tāba öykündüñ diyü
Māh-ı nev hançer çeker mihr-i dıraşşān üstine

Zīr-i zülfünde görenler hatıñı ebr-i bahār
Sāye şalmış şandılar şahñ-ı gül-istān üstine

Ėam degül gelse dile Bākī pey-ā-pey derd ü Ėam
Eksük olmaz tekyedür mihmān mihmān üstine

BĀĶĪ

Tapuñdur Ka’be-i ‘ulyā-yı eşhāb-ı şafā kıbleme
Kapuñdur Mescid-i Aķşā-yı erbāb-ı vefā kıbleme

Ėarīm-i Beyt-i Ma’mūruñdan a’lā olmaya Ka’be
Degüldür şāh-ı Sidre kāmētüñden müntehā kıbleme

Ėayāl-i hāl-i ruhsāruñ yog anuñ çünki göñlinde
Ne başdı bağrına seng-i siyāhı Ka’be yā kıbleme

Dil-i pür-iştiyākı tek vişālũñ 'īdına ırgür
Eger kurbān dilerseñ yoluña cānlar fidā kıblem

Bilürsin yüz sürerler āsitān-ı Ka'be'ye ben de
İşigũñe yüzüm sürsem n'ola Ka'bem a kıblem

Yüzũñ görüb n'ola vaşluñ temennā eylese Bākī
Görinse Ka'be dirler müstecāb olur du'ā kıblem

BĀKĪ

Ẕaddũñ Ẕatında Ẕāmet-i şimşād pest olur
Zülfũñ yanında revnaẔ-ı 'anber şikest olur

Tāb-ı ruḥuñla la'lıũñ añan 'aqlın aldurur
ŞevẔ ile içse kişi meyi Ẕatı mest olur

81[B]

Reftāra gelse Ẕāmet-i 'ar'ar-ḥurām ile
Bālā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur

Zinhār eline āyine virmeñ o kāfirũñ
Zīrā görince şüretini büt-perest olur

Bākī çeker mi bāde-i engür minnetin
Her kim ki mest-i cür'a-i cām-ı Elest olur

BĀQĪ

Çıkar eflāke derūnem şereri döne döne

Dökilür hāke yaşum katreleri döne döne

‘Āşık-ı haste-dilüñ niteki fānūs-ı hayāl

Nār-ı ‘aşkuñla yanupdur cigeri döne döne

Pister-i gāmda gözüm giceler uyhu görmez

İderin şubha degin nāleleri döne döne

Zevrāk-ı āsā gam-ı ‘aşkuñla yaşum gird-ābı

Ġark idüpdür şanemā çeşm-i teri döne döne

Dide-i encüme kühl olmağ için eflāke

Gird-bād ile çıkar hāk-i deri döne döne

Ṭolaşaldan ruḥı şem‘ine dil-i ser-geşte

Yakdı pervāne-şıfat bāl ü peri döne döne

Katre-i eşkine öykündi diyü Bākīnün

Çarḥ-i hakkāk yonupdur güheri döne döne

BĀQĪ

Halk-ı ‘ālem gül seveydi kāşkī bülbül gibi

Ol lebi gonca baña tenhā kalurdu gül gibi

Zülf-i ‘anber-būyuñuñ sevdālarıdur dōstum
‘Āşıkuñ hālın perīṣān eyleyen sūnbül gibi

Eksük olmaz sīneden gül gibi tāze dāğlar
Nāleler kılsa ‘aceb mi mürğ-i dil bülbul gibi

82[A]

Kākülün sevdālarından düşdi gönlüm zülfüne
Bir belā dağı ol oldu başuma kākül gibi

Çeşmüm üzre görinen hūn-ābe şanma Bākīyā
Gözüme geldi şarāb-ı ‘aşk-ı dil-ber mül gibi

BĀKĪ

Gül-gün kabāsi ol şanemün şanki lāledür
Cism-i laṭīfī lāle-i hamrāda jāledür

Karşumda āller geyüp ol lāle-ruḥ yine
Gül-günīlerle ‘aqlum alur şan piyāledür

Ṭāḳ-ı cefāda manzara-i çeşm-i dil-rübā
Kūy-i belāda hāne-i cāna havāledür

Sūnbül taḳınmış alnına şanmān o gül-‘izār
Çıkmış külāh-gūşeye tār-ı külāledür

Kūyuñdan itse ‘azm-i sefer cān-ı mübtelā
Zād-ı reh añā ğuşşa vü nāle nevāledür

Bir bezme mīr-i meclis olupdur göñül k’aña
Baħr-i muħīť cūr’a vü gerdün piyāledür

Bākī sipihr āhum okına siper tutar
Farq-ı felekde zāhir olan şanma hāledür

BĀKĪ

Cūy-bār-ı vādī-i ğam eşk-i çeşm-i ter yiter
Rūy-ı zerd ol cūy-bāra berg-i nīlūfer yiter

Ağzı la’līn hokķa yāķūtī müferriħ lebleri
Cevherī terkīb isterseñ leb-i dīl-ber yiter

Ĥāce ursun başına destār-ı mermerşāhīyi
Lāubālī ‘āşıķuñ farkında bir sāĝar yiter

Pādīşāh-ı ‘aşķa besdür ğūşe-i külħan serīr
Bister-i sincāb ise maķsūd ĥākister yiter

Bākīyā meyl eylemez ārāyiş-i dünyāya dīl
Rūy-ı zerd ü gevhher-i eşķüm zer ü zīver yiter

82[B]

BĀĶĪ

Gerçi gāyet mestdür ol nergis-i hūn-rīzler

Ķatı ge kind r vel  ol  amze-i ser-t zler

Sen yatars n mesned-i h sn  zre h b-ı n zda

H lk  uyutmaz fi  n u n le-i  eb-h zler

Ya dılar dil ki verin cev  ile t l n itdiler

Dil-ber n-ı     u  ehr-i    b u   r-eng zler

Meclis-i ‘a   nda  eng  Z h re deff f  fit b

N’eyles n ra   itmes n mi zerre-i n  zler

  m deg l B    i en a ılmasa ol g l-‘ z r

Ser-gir n olurlar ek er  onca-i nev-h zler

BĀĶĪ¹⁷¹

 oncalar i re nih n eyleme g l-berg-i ter  

Ya‘n  seyr eyleyel m s ne i   z d  meler  

 andas n biz de gel ey  fet-i devr n g rel m

Nice bir  pe  uca g ri e  av  u kemer  

¹⁷¹ Mecmua ve divan kar ıla tırıldı ında divanda 2. beyitin yerinde 3, 3. beyitin yerinde 2. beyit yer almaktadır. *BD*.

Revnaķ-ı h sne halel virmez o ha ı-ı m    n

Arturur belki Şeb-i t r Őu  n  amer  n

    a k  l-i cil  y r n aya ı tozıdur

H  ılı bendesiy z   rif-i Ő  ib-na aru n

Z hid  rind-i har b ta i en ta n itme

Var ise zerre  adar sırr-ı  az dan haber  n

C mle tedb r pes-i perdeden  st du dur

 htiy r  mi Őanursın harek t n Őuver  n

  r-i B  iy   ulak tutmasa z hid ne  ceb

S z g herd r ne bil r  adrini n -d n g her  n

B   

H r-ı  amda  andel b eyler fi  n u z rlar

Goncalarla Şalınur Ő  n-ı  emende h rlar

83[A]

Bende-i ferm n olup g s -y  k fir-k    ne

H dmete bil ba layupdur ey Şanem z nn rlar

Gonca- s   an ile  olm   g    ller a ma ı

Lebler  nden   ren r var ise Ő r n-k rlar

Sünbül-i ter zülfüññ Hindī gulāmıdur senüñ

Hāk-sārıdur gül-i ruhsāruññ gül-zārlar

Fürkatüñde tañ mı şeftālu dilerse cān u dil

Mīve-i bī-vaqt iderler ārzū bīmārlar

Hāl-i yāruñ müşg bir hūnīn kefen maqtūlidür

Āl vālāya şarupdur şanmañuz ‘aṭṭārlar

Hāk budur Bākī nazır olmaz bu mu‘ciz nazmuña

Şi‘re āgāz itseler şimden girü sehḥārlar

BĀKĪ¹⁷²

Dil-beste-i kemend-i ser-i zülf-i yārdur

Cān haste-i girişme-i çeşm-i nigārdur

Bir gamze ile laḥzada biñ ādem öldürür

Hūnī gözüñ ki āhū-yı merdüm-şikārdur

Kuçmak degül garaż seni dīdārdur murād

Deryā-yı iştiyāk begüm bī-kenārdur

Gird-āb-ı gamda şarşar-ı āhumla fülk-i dil

Elbette bir kenāra çıkar rūzgārdur

¹⁷² Mecmua ve divan karşılaştırıldığında 5. beyitin yerinde 6. beyit, 6. beyit yerinde ise 5. beyit yer almaktadır. *BD*.

Dil çeşme-i belāğat aña lüledür qalem

Āb-ı zülālî şîr-i selāset-şî'ardur

Bākî sürūd-i bezm-i tarab-ḡāne-i ḡayāl

Şavt u şarîr-i ḡāme-i gevher-nişārdur

BĀKÎ

Cünd-i şitāyî taşā tūtop yine jāleler

Qaşd itdiler ki milket-i ḡül-zārî alalar

83[B]

Şahn-ı cemende şöyle kırıldı zücāc-ı yah

Seng-i felāḡan urdı meger aña lāleler

Çözdî cemende turraların sünbül-i tarî

Güyā tağıtdı mūyını müşḡîn külāleler

Gül-şende başdı jāleleri qara baḡrına

İrdî şafāya lāle-i ḡünîn piyāleler

Oldı cemende bālîş-i ḡonca kenār-ı ḡār

Mürḡ-i seḡer iderse n'ola āh u nāleler

Şāḡ-ı ḡül ü nihāl-i semen biri birinüñ

İrdî o dem ki qolını boynına şalalar

Bākī bu demde hayf ola ehl-i mezāk eger

Künc-i belā vü gūşe-i miḥnetde qalalar

BĀKĪ

Bir şafā-baḥş kanı cām-ı muşaffādan yig

Bir ʔarab-sāz mı var sāğar-ı şahbādan yig

Kanı bir cām-ı muşaffā gibi şāfī-meşreb

Şafḥa-i sīnesi mir'āt-ı mücellādan yig

Cām-ı mey bezmde bir dil-ber-i raʕnādur kim

Çihre-i nāzūki gül-berg-i muṭarrādan yig

Bir nefes hem-dem olup def-i melāl eyleyecek

Bulmadum dünyede cām-ı mey-i ḥamrādan yig

Bākīyā mey-gedenüñ ehl-i ḥarābāt içre

Ḥidmet-i ḥāk-i deri devlet-i Dārādan yig

BĀKĪ

Sūz-ı ‘aşķuñla kaçan kim dilden āh u zār olur

Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur

Aķsa eşķüm dīdeden ol gevher-i nā-yāb içün

Eşķ seyl ü seyl yem yem pür-dür-i şeh-vār olur

84[A]

Yansa dāğ-ı sīnem üzre ḥasret-i ḥaddüñle nār

Nār nūr u nūr hūr u hūr pūr-envār olur

Kūhdan geçse ğam-ı zūlfüñle āhum şarşarı

Kūh deşt ü deşt bāğ u bāğ sūnbül-zār olur

Ġoncaya baḳsa lebüñsüz çeşm-i Bākī bir nazār

Ġonca berg ü berg ḥār u ḥār ḥaṇcer-dār olur

BĀKĪ

Dil derdini ğamuñla dīl-efġār olan bilür

Bimār hālını yine bīmār olan bilür

‘Aşḳuñ ğamıyla sırrını eşk-i revānumuñ

Cūyā-yı yār u ‘āşık-ı dīdār olan bilür

Āsīb-i rūzgārı gül-istān-ı dehrde

Sen serv-i gül-‘izāra hevā-dār olan bilür

Cān acısını ḥaste-i derd-i firāk olup

Dil-dāde-i nigār-ı sitem-kār olan bilür

Sevdā-yı zūlf-i yār ile Bākī ne çekdüġin

Bend-i kemend-i ‘aşḳa giriftār olan bilür

BĀQĪ

Göñül tekmîl-i fenn-i ‘aşk iden üstâd-ı kāmildür

Anuñ yanında kimdür Kûh-ken Mecnûn ne cāhildür

‘İzār-ı yāre ay ile yanaşdı zülf-i Hindüsi

Velî ayrılmadı yanından anuñ bir nice yıldur

Şürāhî üştür-i ser-mestdür gerden-firāz olmuş

Lebüñ şevki ile cām-ı şarāb-ı nāb kanzıldür

Degül dāğ-ı siyehler nüshalardur hırz-ı cān için

Nişān-ı darb-ı tıguñ sīnede bend-i hamā’ildür

N’ola rahm eylemezse Bākıyā ahvāl-i ‘uşşāka

Dil-i sengini cānānuñ rakıbe katı mā’ildür

84[B]

BĀQĪ

Şahrālara düşerse n’ola nāfe-i gazāl

Sevdālara şalupdur anı dil-berā o hāl

Na’l-i süm-i semendüñe beñzetdiler diyü

Sakf-ı sipihre degdi küleh-güşe-i hilāl

Şekl-i ‘izār-ı yār gibi naqş-ı dil-firīb

Levh-i zamīre yazmadı şüret-ger-i hayāl

Şāhib-cemālūñ ehl-i kemālūñ muḥibbiyüz

Bāḳī ḳul eyledi bizi ol ḥüsn-i ber-kemāl

BĀḲĪ

Giceler kāküli sevdāsı ile dil-dāruñ

Ḥaddi pāyānı mı var dūr u dırāz efkāruñ

‘Āşıḳuñ āh u enīn olsa ‘aceb mi kārı

Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ

Nev-bahār oldı yine geldi cünün eyyāmı

Ṭaḳdı zincirlerin bād-ı bahār enhāruñ

Gül-şene nergis ü gül ḥaylī leṭāfet virdi

Şimdi açıldı daḥı yüzi gözi gül-zāruñ

Mā’il olmaz gül ü şimşād u çemen seyrine dil

Görelı gül-şen-i ḥüsnüñde ḳad u ruḥsāruñ

Jāleler ṭamlamağ ister gül-i terden gūyā

Görinen dürr-i būnāgūşı degüldür yāruñ

Bāḳıyā söyle lebi yādına rengīn ğazeli

Demidür nūş-ı meyüñ mevsimidür eş‘āruñ

BĀKĪ¹⁷³

Cānlar fidā maḥabbet-i cānāne ser degül
Erbāb-ı ‘aşka terk-i ser itmek hüner degül

Bāg-ı ümīd içinde dilā mīve-i vişāl
Bir mīve-i ġarībdür olur biter degül

85[A]

Şemşīr-i hecr yaralarıdur elem viren
Zahm-ı ḥadeng-i kavṣ-ı kaza ol kadar degül

Pervānedür ki yaqdı perin şem^c-i āhuma
Farq-ı felekde münḥasif olmuş kamer degül

İki cihāna virmedi bir yār-i sādeyi
Bākī esīr-i kayd-ı nukūş u şuver degül

BĀKĪ

Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından
Kānlar dökilür ġamze-i bürrānuñ ucından

Peykān-ı belā cānuma işler geçer oldu
Ey kaşları ya nāvek-i müjgānuñ ucından

Dil ḍarbın urur kâlbe fīrākuñda dem-ā-dem
Kān ağlasa zahmum n’ola peykānuñ ucından

¹⁷³ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 3. beyitin yerinde 4. beyitin yerinde ise 3. beyit yer almaktadır. *BD.*

Yüz sürmek umar pāyüñe üftādelər ammā
Nebbet mi deger kimseye dāmānuñ ucından

Mürğ-i dil-i Bākīyā görüñ fāhte-āsā
Efğan ider ol serv-i ھرāmānuñ ucından

BĀĶĪ

Cānā görinse ھر-ı ‘izāruñ niķābdan
Halk āfitāb ھرđı şanurlar seķābdan

La‘lünden itme tīg-i müjeñ birle cānı men^c
Mümkin degüldür aña kesilmek şarābdan

Қанmaz şarāb-ı nāba lebüñ ārzū iden
Sır-āb olur mı teşne-i Kevşer serābdan

Sākī devr minnet ile şunsa içmezin
Āb-ı ھرātı cām-ı zer-i āfitābdan

Bezm-i belāda nāle vü āhuñla Bākīyā
Müstağnīyüz terāne-i çeng ü rebābdan

85[B]

BĀĶĪ

Nāle-i dil ol ھر-ı zülf-i hü mā-pervāzdan
Şan fiğān-ı mürğdür ser-pençe-i şeh-bāzdan

Beydağ-ı hāl-i ruhuñ zülfüñle mestür eyleme

Almağa şāhum gönül ferzānesin açmazdan

Ağlayu ağlayu gözden çıkdum āhır katre-vār

Ayru düşdüm çeşm-i hun-bārum gibi dem-sāzdan

Muttaşıl gamzeñ geçer bir lahza baksañ hālūme

‘Aciz olduk dōstum ve’l-hāşıl ol gammāzdan

Vaşf-ı nāz-ı nāzenīnümdür bu şîrüm Bākīyā

Muṭrib-ı meclis ser-āğāz eylesün şehnāzdan

BĀKĪ

Meclis-i ‘aşka girüp ayağı evvel çekdüm

Mā-sivādan götüri āhır-ı kār el çekdüm

Sīnem üzre görinen kanlu elifler şanmañ

Şafha-i derd ü gama sürh ile cedvel çekdüm

‘Alev-i āteş-i āhum degül eflāke çıkan

Aḥter-i bahtuma bir tīg-i muşaykal çekdüm

Nuḳra-i eşküm ile sīm-keş oldum şimdi

Müjemüñ aralarından bir iki tel çekdüm

Dāğlar na'1 ü eliflerle degül peyveste

Şafha-i sîneye bir haţ-ı müselsel çekdüm

Beden-i zerd ü nizārumla degül çihre-i zer

‘Aşk ser-nāmesine levha yazup hal çekdüm

Bākıyā hūn-ı dili dīde düketdi gördüm

Mey-i nābı bedel-i mā-yeteħallel çekdüm

BĀKĪ

Saña kūyuñ içre olana karīn

Melek hem-nişīn ü felek şeh-nişīn

86[A]

Görüp çīn-i ebrū-yı müşgīnūñi

Siyeh çeşmūñi şandum āhū-yı Çīn

Sücūd itdi mihrāb-ı ebrūña māh

Anı bilmeyenler şanurlar cebīn

İzüñ tozına yüzlerin sürmege

Dökildi saçıldı gül ü yāsemīn

Şorarsañ kapuñda şehā Bākīyi

Gulām-ı kemīn bende-i kemterīn

BĀQĪ

İrişdüm bahre cūy-āsā basīṭ-i ḥākden geçdüm

Bisāṭ-ı kūrbe irdüm çenber-i eflākden geçdüm

Şarāb-ı laʿl-fām u zevraḳ-ı zerrīni terk itdüm

Ben ol keştī ile ol āb-ı āteş-nākden geçdüm

Ġamuñ afyōnını tiryāk diyü baña ‘arz itme

Yüri şağ ol benüm ‘ömrüm ben ol tiryākden geçdüm

Beni ālūde-dāmen şanma vāʿiz mest gördüñse

Senüñ bezmüñ gibi ben nice cāy-ı pākden geçdüm

Muğaylān-ı belā tutmuş ṭarīḳ-i Kaʿbe-i vaşluñ

Efendi ben o rāh-ı pür-ḥas u ḥāşākden geçdüm

Metāʿı dehr bir puldur aḳar şu ‘ömr-i müstaʿ cel

Anuñ’çün Bāḳıyā esbābdan emlākden geçdüm

BĀQĪ

Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum

Melāmet fülkidür ser aña lengerdür iki ḳaşum

Peleng-i ‘aşḳ-ı yāruñ bīşesidür müy-ı jülidem

Diyār-ı derd ü miḥnet kūh-sārıdur benüm başum

Ne meclis içre nūş-ı cām idersem yād-ı la'lüñle
O bezm ehlinde kıalmaz cür'adan ğayrı ayakdaşum

86[B]

Bilürsin nūr-ı dīdem tūtiyā kıatılır cevher
N'ola ağılarsa hāk-i pāyüñe çeşm-i güher-pāşum

Ayırđı sihr idüp yāri sipihr-i pīre-zen benden
Ne lu'b itdi baña gör Bākıyā bi'llāhi oynaşum

BĀKĪ¹⁷⁴

Dil milketini yakdı hayāl-i dehān-ı yār
Virdi fenāya gösgötüri şehri bir şirār

Çāk itmeyeydi sīnemi şemşīr-i cevri-i yār
Derd-i derūnum olmaz idi halka āşikār

Haqqā budur ki şimdiye dek rāst gelmedüm
Kaddüñ gibi nihāle eyā serv-i gül-ıızār

Kılsun hemīşe anı emān-ı Hudā nigāh
İtmez nigāh hālūme gerçi o ğamze-kār

Bākī yanardı tāb-ı teb-i hecr-i yār ile
Şu sepmeyeydi yüregine şir-i āb-dār

¹⁷⁴ Mecmua ve divan incelendiğinde divanda 3. beyitin yerinde 4. beyit, 4. beyitin yerinde 3. beyit yer almaktadır. *BD.*

BĀĶĪ

Mihr-i ruḥuñla dilde kimüñ tâze dāğı var

Tāb-ı çerāğ-ı şems u kamerden ferāğı var

Zülfüñ ḥamında ḥaddüñi ḥürşīde virmez

Şem'i n'ider şu kimse k'anuñ şeb-çerāğı var

Āh itme na'ı esbî nişānın görüp dilā

Şāyed kimesne işide yirtüñ kılāğı var

Lāle çemende başı açuk kıpkızıl deli

Sevdā-yı ḥāl-i yār ile muḥtel dimāğı var

Cām-ı şarāb-ı nāb gibi dil-rübā kanı

La'īn tutağı dür dişi gül-gün yañağı var

Bāķī gözinden eyle ḥazer şorma leblerin

Zinhār ġāfil olma şarābuñ yaşağı var

87[A]

BĀĶĪ

Ṭotalum mihri görem ṭal'at-i dil-ber yirine

Kime dil bağlayam ol zülf-i mu'anber yirine

Giceler şanma sipihr üzre kamerdür görinen

Cānumuz 'aksi geçer mihr-i münevver yirine

Görmese yār ǧāzab-nāk olıcaķ aǧyārı

Hışm idüp ‘āşıķın āzārılar itler yirine

Yār ışiginde raķībūñ yirin umma şōfı

Bağlamaz kimse seni ol ķapuda ħar yirine

Işınurdum yirüme nār-ı firāķa nisbet

Ben olaydum eger āteşde semender yirine

Ķafes-i ǧamda n’ola ķaldum ise tūtı-vār

Vaşf-ı la’lūñ hele aǧzumda ya şekker yirine

Işigūñ taş ıle ħāk-i ħarımūñ besdür

Bāķı-i ħaste-dile bāliş ü bister yirine

BĀĶĬ

Çıķsa eflāke n’ola āteş-i āhum şereri

Çarĥdur encüm-i seyyārenūñ ey māh yiri

Şem^c-dān süfresidür hāle degüldür görinen

Ķodılar encümen-i ‘aşķa çerāğ-ı ķameri

Gerçi şevķ ehli geķer şem^c-i şeb-efrüz ammā

Şevķ pervānededür k’oda yaķar bāl ü peri

Gözüme ‘ālemi göstermez idüm nergis-vār
Şaḥn-ı gül-şende alaydum elüme cām-ı zeri

Lebine öykünür ol ḥusrev-i şīrīn-dehenüñ
Bākıyā ḥalk ‘aceb mi mezelense şekeri

BĀQĪ

Zülfüni görsem ‘izāruñ üzre ey ḥūr-i cemīl
Şanuram zincir şeklin bağlamışdur Selsebīl

87[B]

Secde-i ḥāk-i ser-i kūyuñla māh-ı çār-deh
Çihre-i zerdin ğubār-ālūde kılmış bir zelīl

Cāmi‘-i ‘aşkında yāruñ çarḥ bir kandīldür
Āfitāb-ı ‘ālem-efrüz aña bir rüşen fetīl

Yollar itdi çihre-i zerdümle seyl-i eşk ile
Çeşm-i giryān beñzer ol saḳḳāya kim eyler sebīl

Muntazır olsa n’ola nergis ğubār-ı kūyına
Tütıyā Bākıyā muḥtāc olur çeşm-i ‘alīl

BĀQĪ

Kūyuñ yolında nice kez ey mihr-i bī-nazīr
Şeb-rev diyü tütıldı giceyle meh-i münīr

Hüsnüñ zekâtınuñ eger ey hâce-i cemāl
Bir müsteħıkkın ister iseñ işte ben faķır

Fi'l-cümle öykünürdi senüñ ğamzeñ oķına
İller ķanadı ile uçar olmayaydı tır

Haṭdan zarar ne hüsne yāruñ ki mürdan
Olmaz nizām-ı mülk-i Süleymān hālel-pezır

Bir pādişāh-ı hüsne ķul olduķ ki Bāķıyā
Anuñ esır-i ‘aşķı olupdur cevān u pır

BĀĶĪ¹⁷⁵

La‘lün ķatında kıymet-i gevher şikest olur
Zülfün yanında revnaķ-ı ‘anber şikest olur

Meclisde la‘l-i yāre iñende ezilmesün
Va’llāhi yoĝsa kelle-i şekker şikest olur

Başlar yitürse meclis-i ‘aşķuñda ğam degül
Bezm-i şarābda nice sāĝar şikest olur

Şimşād-ı hōş-hırāmına ol servün öykünüp
Reftāre gelse pāy-ı şanevber şikest olur

¹⁷⁵ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 4. beyit yerinde 5. beyit, 5. beyit yerinde ise 4. beyit yer almaktadır. *BD.*

88[A]

Bā-seng- cev̄ ile mir'āt-ı dīl degül¹⁷⁶

Cām-ı cihān-nümā-yı Sikender şikest olur

Bākī şikenc-i zülfi ğamın yazmağ istesem

Ṭāqat getirmez elde qalem̄ler şikest olur

BĀQĪ

Cāna şafağda şanma ṭülū^c itdi mäh-ı nev

Yağdı cihānı 'aşkuñ odı çıkdı bir 'alev

Destār-ı hāce hırqa-i şōfī ridā-yı şeyḥ

Devr-i lebūnde mey-gedelerde yatur girev

Ṭutdı çemende nāle-i bülbul cihānı līk

Gülde ne çāre olmasa gūş-ı suḥan-şinev

Öykündüğü'çün işigüñe ey şeh-i cihān

Daḥı ne kulplar ṭaqa eflāke mäh-ı nev

Bākī çek imdi cām-ı ğam-ı bezm-i fūrḳatin

Kim didi saña yār gibi bī-vefāyı sev

BĀQĪ

Gül-sitān bezm-i şarāb u cām-ı mey güldür baña

Ḳulḳul-i ḥalq-i şurāḥī şavt-ı bülbuldür baña

¹⁷⁶ Bā-seng- cev̄ ile mir'āt-ı dīl degül: Seng-i cefā-yı dehr ile mir'at-ı dīl degül. BD.

‘Ārızuñda ol iki zülf-i girih-gırüñ senüñ
Şuya konmış iki ġarrā tāze sünbüldür baña

Seng-i bī-dāduñla serde zaħm-ı ħünīmün ki var
Güşe-i destārda rengin ħaranfüldür baña

Mest ü medhüşam velī ħālī mey-i engürdan
La‘l-i nābuñ ħāleti keyfiyet-i müldür baña

Ĥayder-i Kerrāriyam meydān-ı nazmuñ Bākıyā
Nevk-i ħāme Zü‘l-feķār u ṭab‘ Düldüldür baña

88[B]

BĀKĪ

Cevr ile terk ider mi kişi şehir-i yārını
Lāyık mıdur ki terk ide ħul şehir-i iyārını

Şāyed teraħħum ide görüp ħāk-sārını
‘Ömrüm geçince bekleyeyin reh-güzārını

Şarf itdi dāde sīm-i şirişkin vefān için
Bilmezlik ile yok yire ħare itdi varını

Ĥāric vecihden ey şanem-i dil-rübā ħaṭuñ
Yazmış kitāb-ı ħüsnüñ egerçi kenārını

Cān virdi şevķ-i ħüsnüñe Bāķī-i ħaste-dil
Pür-nūr ide Ĥudā-yı Te‘ālā mezārını

BĀĶĪ

Esirgemek gerege ‘āşık-ı dil-efgārı
‘Ale’l-ḥuşûş ki bir bî-vefâ ola yâri

Göñüllerini cihân ḥalkınuñ senüñ ‘aşkuñ
Akıtdı kendüye deryâ niteki enhârı

Ne derd-i ‘aşkı bilürsin ne miḥnet-i hecri
Hey âfet-i dil ü cân ḳadr-i ḥüsni bil bârî

Çemende jāle-durur şanma bülbül-i şeydâ
Şuladı eşk ile şahn-ı sarây-ı gül-zârı

Hemîşe ḳâmet-i bālâñı vaşf ider Bâķî
Bülend-mertebe olsa ‘aceb mi eş‘ârı

BĀĶĪ

Tîr-i ğam-ı nigâr ile ten yara yaradur
Şimşîr-i cevri-yâr ile dil pâre pâredür

Öykünse ḥaddüñe ne ğam ey âfitâb-ı ḥüsn
Mâh-ı sipihr kemdür o ne yüzi ḳaradur

Ḥâlüñ ḥayâlî ḥâtır-ı aġyârı kıldı cây
Güyâ ḳarañu gicede rûşen sitâredür

89[A]

Eş‘arum içre vaşf-ı leb-i yâr gūyiyâ
Âb-ı zülâl içinde yatur la’l-pâredür

Bākī derūnem āteşiniñ dūdıdur felek

Mihr-i sipihr āhum odından şirāredür

BĀKĪ

Dil derd-i ‘aşk-ı yār ile bezm-i belādadur

Ḳad çeng ü nāle nāy u ciger hūnı bādedür

Ten hāk-i rehde dīde zülāl-i vişālde

Cān āteş-i firākda hātır hevādadur

Ḳuçmak naşib olur mı miyāmuñ kemer gibi

Cānā niteki hañcer-i hicrān aradadur

Ferzāne-i cihānsın o ruḡlarla sen bu gün

Şāhān-ı ḡisn atūñ öñince piyādedür

Men^c eyleme yanuñca sürinsün ḡo sāye-vār

Bākī ḡuluñ da pādīşehüm bir fütādedür

BĀKĪ

Baḡs itmesün ‘izāruñ ile encümende şem^c

Ḳanda çerāḡ-ı māk-ı şeb-efrüz ḡanda şem^c

Çün şubḡ olınca bellü olur yüzi ḡarası

Germ olmasun o ḡisn ile ey māk iñende şem^c

Bād-ı ḡazān irişmedin ir şahn-ı bāḡa kim

Bezm-i bahāra nergis olupdur çemende şem^c

Olsun çerāğı ruḥlarının rūşen ey şanem
Yağduķça mihr ü māh bu deyr-i kūhende şem

Bākī ‘aceb mi şîr-i dil-efrūzuñ itseler
Erbāb-ı ‘aşķ cem olıcak encümende şem

89[B]

BĀĶĪ

Cevr ü cefāña ķā’il olurdum velī şehā
Maḥşūş olaydı ol da cihānda hemān baña

Şabr ķarār u ‘aķl alıcı bir perī imiş
Ādem şanurdum ol şanemi gerķi şūretā

Bir kez tavāfın itmegi biñ ‘ömre virmezsin
Ey ḥacī saña Ka’be baña kūy-i dil-rübā

Evvel vefāya va’deler itmişken ey şanem
Cevr itdün āḥır eylemedün va’deye vefā

Vaşsāfısın o serv-ķadün rāstı bu kim
Ṭāb-ı bülend-ṭarzuña aḥsent Bākīyā

BĀĶĪ

Şām-ı firāķuñ āḥır şubḥ-ı vişāldür
Mihr-i münīri pertev-i nūr-ı cemāldür

‘Âr itse t̃ân mı içmege bezm-i Cem içre cām
Her kim segān-ı kūyuñ ile hem -sifāldür

Bār-ı ğam-ı maḥabbeti yüklenme ey göñül
Āḥır taḥammül etmeyesin ihtimāldür

Ādāb-ı bezm-i vuşlâtı pervāneden görüñ
Bülbül gibi degül-durur ol ehl-i ḥāldür

Reşk itme ‘ömr-i devlet-i dünyāya Bākıyā
Kim ḥāb-ı ğaflet içre hemān bir ḥayāldür
BĀKĪ

Ol āfitāb-ṭal‘ata kim dirse māh-rū
Olsun cihānda meh gibi dā’im siyāh-rū

Şandum kenār-ı bāmda ol māh-ı tāmdur
Ḥurşīd ufukda göstericek şubḥ-gāh rū

Ruḥsār-ı zerdi ḥāke bulaşmış benüm gibi
Beñzer ayağı toprāğına sürdi māh rū
90[A]

Bürç-i şerefde aḥter-i baḥtum t̃ülū‘ ider
Gösterse yār manzaradan gāh gāh rū

Kūyuñ yolında Bākī-üftāde var iken
Ḥayfā o keff-i pāye süre ḥāk-i rāh rū

BĀĶĪ

Yıllar-durur yoluñda senüñ pāy-māldur

Miskīn zülfüñ ayağa şalma vebāldır

Mağrūr olma pādişehüm hüsni-i şūrete

Bir āfitābdur ki serī u'z-zevāldur

Ḳadd-i bülend ü ḳāmet-i 'ar 'ar-hırām-ı yār

Gül-zār-ı i'tidālde bitmiş nihāldür

Mevzūn ḳaddi şıf'r-i bülendüm mişālidür

Nāzūk miyānı anda bir ince hayāldür

Bār-ı belā-yı 'aşḳa heves ḳılma Bāḳıyā

Zirā taḥammül itmeyesin ihtimāldür

BĀĶĪ

Sāḳı elüñde bülbüleyi bülbul eyleseñ

İçseñ şarābı ruḳılarını gül gül eyleseñ

Gül devri 'ayş mevsimidür muṭrıbā bu gün

Bülbul-şıfat çemende biraz gulgul eyleseñ

Söyletseñ ey şurāḫı sen erbāb-ı meclisi

Muṭrıb ferāḡat eyleyicek ḳulḳul eyleseñ

Sevdā-yı hāl-i yār ile ey dil 'aceb degül

Meyl-i ḳaranfül ārzū-yı fülful eyleseñ

Destüñde Zül-feķār-ı ‘Alī nevk-i hāmedür
Bākī semend-i ṭab‘uñ olur Düldül eyleseñ
90[B]

BĀĶĪ

Çāk oldı yaķam cev-r-i firāvānuñ elinden
Şad-pāre iken dāmen-i dil anuñ elinden

Ķaddüm bükilüp derdüñ ile döñdi kemāne
Ķullāb-ı ser-i zülf-i perīşānuñ elinden

İl bezm-i vefān içre şafālarda velī ben
Ķanlar yudarın sākī-i hicrānuñ elinden

La‘l-i leb-i dil-dāra özin nisbet idelden
Āzürde-dilem pençe-i mercānuñ elinden

Ey nice ser-efrāzlaruñ kellesi tōpı
Ķaltān ola bu ‘arşada çevgānuñ elinden

Fāş itmez idi rāz-ı dili Yūsuf-ı Ken‘ān
Çāk olmasa dāmānı Züleyhānuñ elinden

Bākī nice bir fāḥte-veş bāğ-ı belāda
Nālān olam ol serv-i ḥırāmānuñ elinden

BĀQĪ

Bir ān içinde gamzen okı nice kan ider

Dil cān evinde şaklayup anı nihān ider

Küh-sār-ı gamda göz yaşı hecrüñle dem-be-dem

Hāşāk u hārı şāḥ-ı gül ü ergavān ider

Hüsnüñ hayāli vaşluñ ümīdiyle ‘āşıka

Nār-ı cāḥīmi gül-şen-i bāğ-ı cinān ider

Şanmañ göñülde şaklama rāz-ı maḥabbeti

Āşār-ı mihr gün gibi kendin ‘ayān ider

Sen urduḡuñca tīrūñi sīnemden özgeye

Ṭa‘n-ı ḥasūd derd ile ḳaddüm kemān ider

Rāh-ı vefāda yitüre diyü gamuñ beni

Hūn-āb-ı dīde yollara yir yir nişān ider

Vaşlına cān dilerse dirīğ itme Bāḳıyā

Zinhār ḡāfil olma seni imtiḥān ider

91[A]

BĀQĪ

Yokdur şebāt çünki cihān-ı ḥarābda

Birdür hezār sāl ile yek-dem ḥisābda

Devr-i gül irdi t  ze cev  ndur cih  n yine
Sa y eyle ‘ay   u ‘i  rete ‘ahd-i   eb  bda

  nk  r itme    f     ar  bu   men  f  ‘in
  st  d-ı h  kmet   yle buyurmu   kit  bda

R  yında la‘li   zre h  t-ı m    g-b  r-ı y  r
    r  nlik yazar   eref-i   f  t  bda

B  k     afa  da mihr-i m  nevver   anur g  ren
‘Aks-i ‘iz  r-i s  k  yi c  m-ı   ar  bda

B  K  

Bild    mi sen de kend   ni ey b  -vef   nesin
    b-ı dehr      fet-i devr-i zam  nesin

S  na bah   ne idi cef  -p   e olmas  n
H  k   budur ki b  -bedel    b  -bah  nesin

  and  l gibi d  de p  r-  b u dil  mde t  b
Efl  ke   ekd  m   te  -i   hum zeb  nesin

M    kil bel   deg  l mi vef  suz g  zel sev  p
     ayla yata derd      am ile uyanasın

G  h   cen  b-ı Leyliye mekt  b u  urma  a
Ur  nd     ays ba  ına m  r  g    iy  nesin

Ey arh geri cānuma gedi cefāñ oğı
Ammā adeng-i āhuma sen de nişānesin

Bākī yolında dōke şaa ar idüp gözüm
Āhır dūketdi nağd-i şirişküm ızānesin

91[B]

Lebüñi āl öpmiş ola mı peymāne
İeyin ölmez isem anını ana ana

Nüş-ı cām eyler iken meclis-i mestān ire
Lebüñ ol ālet ile girmemek olmaz ana

Bezm-i meydür güzelüm an ola şāyed arada
Çekmesün anerini gamzelerüñ mestāne

Rāzumı nāle ile ‘āleme fāş itdi göñül
Bizi rüsvāy-ı cihān eyledi bir dīvāne

‘Ayş u ‘işret demidür çekme am-ı devrānı
Bākīyā gel berü sāgar çekelüm rindāne

BĀĶĬ

Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i a‘lā bilürin
Müntehā āmetüñi Sidre vü Tübā bilürin

Seni Yūsufıa üzellikde şorarlarsa baña
Yūsufı bilmezin ammā seni ra‘nā bilürin

Zā'il olmaz heves-i zülf-i siyāhuñ dilden
Hāşıl olmayacağın gerçi bu sevdā bilürin

Bilmezin n'eyleye derd ü ğam-ı cānāne baña
Ne müdārāya meded var ne müdāvā bilürin

Bāķiyā gül-şen-i firdevsi baña 'arz itme
Āsitānın ben anuñ menzil ü me'vā bilürin

BĀĶĪ

Saña teşbīh itmek olmaz ey meh-i şāhib-cemāl
Āfitāba ger hilāl ebrū vü Nāhīd olsa hāl

Rūy u mūy-ı yāre beñzer nesne dağı görmedüm
Gerçi gördüm bī-vefā dünyāda nice māh u sāl

Diķkat itdüm şol kadar vaşf-ı miyānuñ kılmāğa
Bulmadum aña münāsib hīç bir nāzük hayāl

92[A]

Gördüm ol çeşm ü çerāğ-ı cānı şevķum var yine
Şem'-i 'aşķa yakmağa pervāne-āsā perr ü bāl

Bāķiyā 'işrettedür 'aşķıyla yāruñ kā'ināt
Nuķl encüm mey şafaķ sākī felek sāğar hilāl

BĀĶĪ

Diller revāne oldılar ol meh-liķāyile
Etfāl-işehr şanki segirdürler ay ile

Ey kâş ıavf-ı Ka'be-i kûy-ı nigâr için
Hem-râh olaydı hâk-i vücûdum şabâyile

Hecrûñ ğamıyla dîde ne demler geçürdüĝin
Fürkat şebinde ben bilürin bir Hudâyile

Ey çarh nice cevır idüp aĝladasın beni
İller yüzine gülücü bir bî-vefâyile

Baña 'adû yanında cefâlar ider o serv
Nâ-gâh yolda râst gelürse kazâyile

Şekl-i dehânuñ eyledi levh-i kalemde mîm
Cânâ ol iki 'aynı yazan iki yâyile

Bir kere büseñ alımaduğ haııııñ irmedin
Âhır müyesser oldu hele biñ belâyile

Dâĝ üzre dâĝ urındı felek 'aşk-ı yâr ile
Mihr-i sipihre şanma küsûf irdi ayile

Ümmîd-i vaşl-ı yârdan el çekme Bâkıyâ
Şâyed ki dest-gîr ola bir merhabâyile

BÂKÎ

Terk itdi ben za'ıfını gitdi revân gibi
Gelmek müyesser olmadı bir daıı cân gibi

Ser-keşlik eylemezse o servüñ ayağına

Yüzler sürüyü varayın āb-ı revān gibi

92[B]

Devr içre gerçi sen de ser-āmedsin ey güneş

Olmayasın ol āfet-i devr-i zamān gibi

Ey māh māhuñ irişemezsin kılāğına

Başuñ gerekse göklere irsün fiğān gibi

Tır-i ğamuñ nişānesidür diyü Bākīyā

Allāh ki halk çekdi çevürdi kemān gibi

BĀKĪ

‘Aqlumı ğamze-i cāduları meftūn itdi

Gönlümü silsile-i mūları mecnūn itdi

Sākıyā ölmedin irgür mey-i rūḥ-efzāyı

Ḥālümü derd ü ğam-ı ‘aşk diger-gūn itdi

Eksük olmaz ten-i şad-pāreden işler yara

Baḥa bu işleri hep ṭālī^c-i vārūn itdi

Rūz-ı fūrkatde hücum eyleyüp eşk-i gül-gūn

Sipeh-i şabr u sükūn üzre şebḥūn itdi

Nīle ğarḳ itdi tenüm seng-i cefā zaḥmından

Yaşumı cevri-i firāvān ile Ceyḥūn itdi

Ruḥına mā'il iken sevdi 'izārını gönül
Âh kim derdümi günden güne efzûn itdi

Bākıyâ şādılık eylerse 'aceb mi ağıyar
Çarḥ anuñ t̃ali'ini gör nice meymûn itdi

BÂKÎ

Medhûş-ı cām-ı la'lüñ mestānedür şanurlar
Mest-i şarāb-ı 'aşkuñ dīvānedür şanurlar

Cān u cenān-ı şeydā birle ten-i ḥarābı
Dīvāneler yatağı vīrānedür şanurlar

Şöyle fütāde metsem ḥāk-i der-i muğānda
Görenler āsitān-ı mey-ḥānedür şanurlar

93[A]

Dāğ-ı siyehler ile cism-i nizār u zerdi
Bir bāl ü per ri yanmış pervānedür şanurlar

Zülfüñden ayrı Bākî bir ḥāl ile yürür kim
Zincirden boşanmış dīvānedür şanurlar

BÂKÎ

Cānān odur ki meyl ide anı gçrince cān
Esbāb-ı ḥüsni ḥüb ola ammā be-şarṭ-ı ān

Cānā metā'-ı mihrüñe dil müşterî iken
Olmamış idi 'aşk iline kār vān revān

Mihmān olinca derd ü gamuñ dilde mā-ḥazar

İki enār dāneledi çeşm-i ḥün-feşān

Ceng itmege sitāre-i baḥtumla eyledüm

Bu āh-ı pür-şirārumı bir tīg-i zer-nişān

Aḍāya baş egdüremez kimse Bākıyā

Şemşīr gibi olmayıcak ser-be-ser zebān

BĀKĪ

Berg-i gülden ruḥı ol lāle-‘izāruñ terdür

Nükte fehmi eyle begüm ḥaylīce rengīn yirdür

‘Aynına şanma gubārı ala erbāb-ı naẓar

Bizi ḥayrān iden esrār-ı leb-i dil-berdür

Ḥalka-i zülfi ḥayālī gözümüzden gitmez

Güyyiā çeşm-i ‘alīl üzre ḥaperdir¹⁷⁷

Mīve-i vaşlına bir kāmēti Tūbā güzelüñ

Zāhidā her kim irişdiyse yitişmiş erdür

Cūy-ı ḥüsn ābı taşup çıkmış o servüñ biline

Bākıyā şanma miyānında tūran ḥançerdür

¹⁷⁷ Halka-i zülfi hayālī gözümüzden gitmez /Güyyiā çeşm-i ‘alīl üzre haperdir: Mürğ-i dil nagmeleri şevkine gül ruhlarınıñ /ne safā-bahş edālar ne güzel yerlerdür. BD.

93[B]

BĀĶĪ

Cāmla laʿlūndür senüñ āyīne rūy-ı enverüñ

Adı var Cām-ı Cem ü Āyīne-i İskenderüñ

Kāḥ-ı ḥüsn-i yāre baḳ seyr it ḥam-ı ebrūsını

Adıñ aña tāk-ı Kisrā ile ḳaṣr-ı Ḳayṣerüñ

Nüş iden cām-ı lebüñ ölmekden aṣlā ḡam yimez

Kim ḥumārı olmaz ey sāḳī ṣarāb-ı Kevṣerüñ

Nār-ı āhumdan ḥazer ḳıl ey sipihr-i pīre-zen

Ṭutıṣur bir ḡün ṣaḳın ol āsmānī ḡenberüñ

Bir içim ṣu istedi hecrüñde Bāḳī ḥaste-dil

Virmedi ḳaṭʿā cevāb aña ṭayandı ḥaṇḡerüñ

BĀĶĪ

Mestāne düṣmiṣin bu gice sāḡar üstine

Sāḳī bezm didi yüzüñ ḡüller üstine

Peykān-ı dōst ḳala diyü zaḥm-ı sīnede

Görseñ nihāl-i tīri nice ditrer üstine

Ṭurrañdan indi ḡamzeñe cān-bāz-ı dil yine

ḡenberden atdı kendüsini ḥaṇḡer üstine

Lāyık budur ki vaşf-ı ruḥuñ mihr-i āsmān
Altun qalemle yaza meh-i Enver üstine

Nūşın lebinde ḥaṭṭını kim görse Bāqıyā
Şırınlik yazıldı şanur şekker üstine

BĀQĪ

Qāmeti vaşfını ‘arz eylediler Tūbāya
Ser-fürū eyledi ol serv-i sehī-bālāya

Var ise ṭurra-i müşgīnūññ āşüftesidür
Bī-sebeb düşmedi āhū-yı Huten şahrāya

‘Anberīn ḥaṭṭuñ anuñ sāyesidür ḥaddūñde
Kim gönül bağlamaz ol ṭurra-i ‘anber-sāye

94[A]

Nāzenīnā daḥı sen tıfl iken Allāh bilür
Seni emzürmege ne cānlar eritdi dāye

Pençe-i mihri burarsa n’ola ḥüsniyle o māh
Beñzer engüşti hilāle kefi desti aya

Ḥāk-i pāyın şakın ey bād-ı şabā nergisden
Ḥayfdur kühl-i cilā dīde-i nā-bīnāya

Kemer eylerdi kolın ince bilūñe Bāqī
Girmese ḥaңcer-i Ḥūn-rīzüñ eger araya

BÂKÎ

Var iken hânçeriniñ ‘âşıkâ dil-dârlığı
Ğam degül eylese peykânı dil-âzârlığı

Dili dil-ber yapar ağıyâr yıkılsun gitsün
Gelmesün görmeyelüm kendüye mi‘mârlığı

‘Aşka Manşûr eger olmasa fermân-berdâr
İhtiyâr itmez idi kendüye ber-dârlığı

Cânı bârı verelim bu sen dehân-ı yâre
‘Âkıbet yokluğa tebdîl ide zer varlığı¹⁷⁸

Hâl u haţ milket-i Rûm üstine leşger çekdi
Virdiler kâkül-i müşgînüñe ser-dârlığı

Kâseler şun bize meclisde ğınâ virmez ayak
Sâkıyâ hâtırı teng eyledi el tırlığı

Zer-ger-i kâmilidür şan‘at-ı şi‘rûñ Bâkî
Nic‘ olur gel berü seyr eyle kâlem-kârlığı

BÂKÎ

Ruĥuñ ey gonca-dehen berg-i gül-i ĥöd-rûdur
Dir gören zülf-i siyeh-kârûñ içün şeb-bûdur

¹⁷⁸ Câmı bârı verelim bu sen dehân-ı yâre / ‘Âkıbet yokluğa tebdîl ide zer varlığı: Bu beyit divanda yer almamaktadır. *BD.*

Leblerüñden ¹⁷⁹ ne ‘aceb bûse temennâ kılsam

Ey lebi gonca ‘izāruñ gül-i şeftālūdur

94[B]

Gerçi hāl u hātuñ āşüftesi çokdur ammā

Beni dīvāne kılan silsile-i gīsūdur

Şol kadar cevır ider oldu baña çarh-ı bed-mihr

Şanki bir dil-ber-i meh-rüy u hilāl-ebrūdur

N’ola meyl itseler eş‘āruña erbāb-ı şafā

Bākıyā şîr degüldür bu bir aķar şudur

BĀKĪ

Göñül dāğ-ı ğamuñla sīnede bir şem‘ uyandurmuş

Çerāğ-ı ‘aşķa bir ğarrā kızıl altını yandurmuş

Göñüller naķdin almış yār girmiş halka-i zikre

Bir iki derd-mend āvāreyi varmış tılandurmuş

Dimeñ Mecnūna gelmiş ‘ākıbet Leylādan istignā

Belā-yı ‘aşķ o ser-gerdānı cānından uşandurmuş

Bulup saķķā-yı hicrān teşne-dil şahrāda Mecnūnı

Ecel peymānesin şunmış hayāt ābına kıandurmuş

Bu gün Bākıyā ol āfet vişālin va‘deler kılmış

Yalanlar söylemiş miskīni gerķekden inandurmuş

¹⁷⁹ Leblerüñden: Ruhlarından. BD.

BĀKĪ

Şanma ıklīm-i tene hākīm olan cānumdur

Sinede tūr-i ğam-ı ğamze-i cānumdur

Hāb-ı ğafletde yatur baht-ı siyāhum ammā

Giceler ‘ālemi bī-dār iden efġānumdur

Görinen encüm-i eflāk degüldür ey meh

Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd-ı dil ü cānumdur

Ney-şeker vaşf-ı lebüñ yazduġum işitdi meger

Ki kemer-beste-i kilik-i şeker-efşānumdur

Zāhirā gerçi gedā-şūretem ammā Bākī

Maḥzen-i genc-i ma‘ānī dil-i vīrānumdur

95[A]

Nev-bahār oldı gelüñ ‘azm-i gül-istān idelüm

Açalum ğonca-i ḳalbi gül-i ḥandān idelüm

Ḳomayup lāle gibi elden ayaġı bir dem

Mest olup ğonca-şıfat ḳāk-ı girībān idelüm

İçelüm la‘l-i müzābı şaçalum cür‘aları

Hāk-i gül-zārı bu ġün kār-ı Bedaḥşān idelüm

Menzil-i ‘ayş u ṭarab ḥurrem ü ābād olsun

Yıḳalum zerḳ u riyā deyrini vīrān idelüm

Oķusun vaşf-ı ruķ-ı yār ile Bākī řiʻrin
Būlbūl-i gül-řeni meclisde ġazel-hān idelūm

BĀĶĬ

Ķıyām itdi ĉemende yāre ķarřu
Ćenār u ‘ar‘ar u řimřād ķamu

Görüp zūlfüñ ‘izāruñ üzre bildüm
Muķarrer batmaz imiř řuya cādū

Degül mi bezm-i vaşl-ı yār Firdevs
Belā-yı řoķbet-i aġyār şamu

İdermiř zūlfüñe perini teřbīh
Ķatı alĉak ķaĉar geh geh peristū

Ķaķılur saña ģanĉer gibi egri
Atılur oķ gibi yābāne toġru

Yaķardı tāb-ı ruķsārı cihānı
Güneřde olsa ger ol ĉeřm ü ebrū

Gelüp miskīnlik itdi ģāl-i yāre
Ķaťādan nāfe-i müřġīn-i āhū

Sevād-ı ģaťda nazm-ı āb-dārum
Ćemen-zār iĉre olmiřdur aķar řu

Cihān enfās-ı müşgīnūñle ʔoldı

Saña Hāḡdan ‘aṭādur Bāḡıyā bu

95[B]

BĀḲĪ

Nergis üzre berg-i zerd u jāleler kim vardur

Er ʕerāḡına dizilmiş dirhem ü dīnārdur

Mantıḡu’ṭ-ṭayr oḡumaḡa başladı mürḡ-i ʕemen

Gūş-e-i gül-zār şimdi külbe-i ‘Aṭṭārdur

Ṭutdı başın tūş-e-i merge ḡam-ı Şīrīn ile

Ehl-i ‘aşḡ içre anuñ’ṕün Kūh-ken ser-dārdur

Gevher-i eşküm eriyüp şu gibi aḡsa n’ola

Böyledür aḡvāli her kim ‘āşıḡ-ı dīdārdur

Bāḡıyā ol āfitāb-ı ‘ālem-ārā germ olup

Māhdan ḡarrā yirüm var dirse vechi vardur

BĀḲĪ

Her ḡaçan ḡöñlüme fıkı-i ‘ārız-ı dil-ber düşer

Gūyiyā mir’āta ‘aks-i pertev-i ḡāver düşer

Ger ölürsem ḡasret-i ḡadiyle ol servüñ beni

Bir yire defn eyleñüz kim sāye-i ‘ar’ar düşer

Ṭān mı ḡam öldürse meydān-ı melāmetde beni

Bu neberd-i ‘aşḡdur anca dil-āverler düşer

Anuñ içün varmazam ben kūyuña giryān olup
Ḥāk-i rahuñ kōrkaram cānā gözümden ter düşer

‘Ārız u ruḥsāruñı vaşf itse Bākī her kaçan
Şi’ri ey gül-çihre anuñ böyle rengin-ter düşer

BĀKĪ¹⁸⁰

İrdüm fiğān u zār ile ol āsitāne ben
Çık dum kemend-i nāle ile āsmāne ben

Lü’lū dişüñ ğamıyla şirışküm güherlerin
Dizdüm ümīd riştesine dāne ben

Yād-ı lebüñle cām-ı mey-i la’l-fām içün
Kūy-ı muğānı geşt iderin ḥāne ḥāne ben

96[A]

BĀKĪ

Görinen encüm degil gūyā ḥazān-ı evrākınuñ
‘Aksidir āyine eflāke düşmüşdür ‘ayān

Bāğa sen serv-i revānı dānı bir ḳadem başun deyu
Ḥayli döküldü saçıldı yoluña faşl-ı ḥazān

El ele cām-ı şarāb la’l-i fāhi lāle var
Eylesün reşk ü ḥased rūy-ı ‘advesi za’ferān

¹⁸⁰ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 4, 5, 6. beyit bulunurken mecmuada bulunmamaktadır. *BD.*

Gelmeyesin gülğadârı vaşf ider meyl gibi

Gülistân ‘âleme Bâķī gibi bir tekne-dân

BÂĶĪ

Nesīm-i şubh eser cān-bağş olup āheste āheste

Cihānda böyle cān virmiş degüldür dağı bir haste

Ayağı elde ‘ayş eyler çemende baş kaldurmaz

Şunılmış sāğar-ı ‘işret ezelden nergis-i meste

Ṭolaşmağdan degül fāriğ kemend-i kāküli dā’im

Ulaşmağdan degül hālī kemān ebrūsı peyveste

Temāşā-gāh-ı hüsnünde cihānı hayret almışdur

Ġanīnün gözleri hayrān faķīrün çeşmi dem-beste

Bir elde Bāķiyā gül gibi sāğar var iken geldi

Ḥayāl-i kākül-i müşgīni sünbül şundı bir deste

BÂĶĪ

Yazmış debīr-i hikmet ezel şafha-i güle

Bülbül dem-ā-dem ağlaya her bār gül güle

Şol deñlü itdi güllere bülbül şetāreti

Düşdi çemende kaṭre-i şeb-nem güle güle

Müşgīn şaçuñda ey yüzi gül cān-ı nā-tevān

Ol riştedür ki bağlana bir deste sünbüle

Sīnemde zaḥmuñ içre olan penbe-i fetīl
Ol yāsemīne döndi ḳorlar ḳaranfüle

Bāḳī çemende şīşe-i mey ḳulḳul eylese
Bülbül terāne başlayıcaḳ uysa bülbüle

96[A]der kenār

Ruḥsāruña ḥattı-ı ‘anber-efşān
‘Abd-i Ḥabeşīdür adı reyḥān

Ol ḥāl-i siyeh Bilāl ü lebler
Yāḳūt biri birisi mercān

Zülf-i siyehüñ mübārek olsun
Zī-ḥıl‘at-i ‘anberīn-girībān

İrüp şerefe sa‘īd olurdı
Ḳul olsa eger o māha Keyvān

Bāḳī sözi gibi cevher itsün
Perverde iderse kān-ı imkān

96[B] derkenār¹⁸¹

Ruḥ-ı māh şeb aradan ‘izār yār zibādır
Ḳamer-i ‘alāyā mihrimiz ‘alādan ‘ālādır

Dilārā ḳameti şemşāda nisbet şāḥ-ı tūbādır
Nihāl-i ḳadd dilber ḥaḳ bu kim ‘alādan ‘ālādır

¹⁸¹ Bu beyitlerin şairi tespit edilememiştir.

96[B]

EREĞLİLİ TÜRĀBĪ BĀBĀ

Her vilāyetde şehā hıfz u hırāset gitdi
Zulme meyl itdi cihān halkı ‘adālet gitdi
Ehle virilmeyeli manşıba rağbet gitdi
Tağılup ehl-i kūrā cümle ra‘iyyet gitdi
Her taraf fitne olup emn ü emānet gitdi
Pādişāhum gözüñ aç yoḥsa vilāyet gitdi

İtdi her gūşeyi eşrār u celālī tālān
Memleket gāret olup zulm ile oldı vīrān
Oldı ser-geşte şehā miḥnet ile halk-ı cihān
Eşkiyā her tarafı kaplayup oldı sekbān
Her taraf fitne olup emn ü emānet gitdi
Pādişāhum gözüñ aç yoḥsa vilāyet gitdi

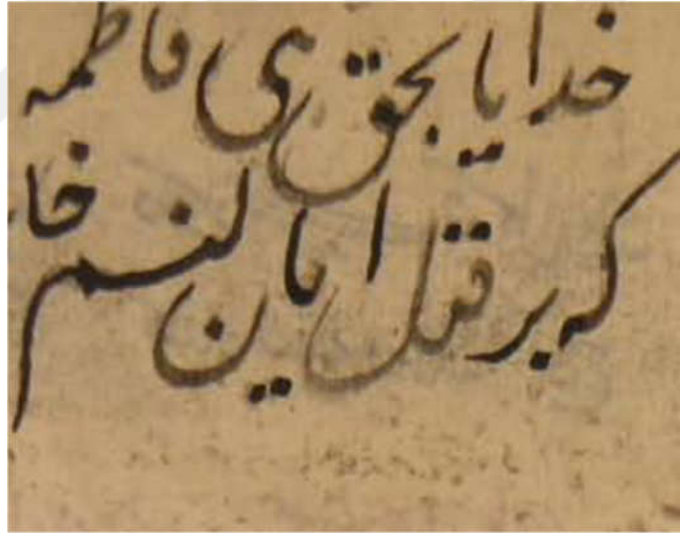
Ehl-i ‘irfānı şehā mīr-i vilāyet eyleñ
Her diyārı virüp ehline ḥimāyet eyleñ
İstiḳāmetle olan ḥākime ‘izzet eyleñ
Öldürüñ zālimi ‘adl idene rağbet eyleñ
Her taraf fitne olup emn ü emānet gitdi
Pādişāhum gözüñ aç yoḥsa vilāyet gitdi

Ğālibā mīr-i vilāyetde söz añlar yoḥdur
Fuḳarānuñ gözi yaşın görüp ağlar yoḥdur
Eşkiyā def’ine cān virici begler yoḥdur
Kırsalar cümle cihān halkını yoḥlar yoḥdur

Her taraf fitne olup emn ü emānet gitdi
Pādişāhum gözüñ aç yoḥsa vilāyet gitdi

Mīr-mīrānuñ işi zulm ile aḥz-ı emvāl
Ḥavf-ı ‘azl ile şehā ḳalmadı hīç ‘azle maḥal
Zulm-i zālimler ile oldı vilāyet pāmāl
Ey Tūrābī nic’olup bilmezüz āḥir aḥvāl
Her taraf fitne olup emn ü emānet gitdi
Pādişāhum gözüñ aç yoḥsa vilāyet gitdi
97[A]

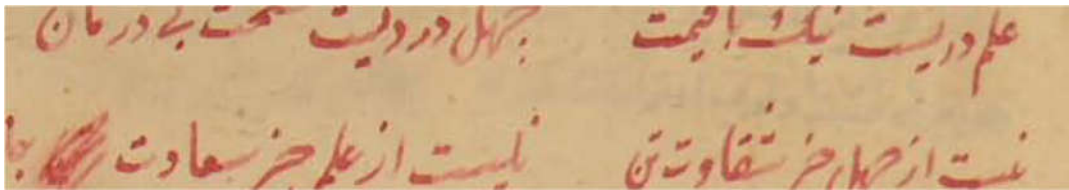
Resim 9
Arapça Manzume

182

97[B]

Resim 10
Farsça Manzume

183

¹⁸² Mecmuâ’i- Eş’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 97.

¹⁸³ Mecmuâ’i- Eş’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 97.

Zuhūrī

Bāz-ı baʿlīn vaḥdetem ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

Dāde-i ḥudāyı devletem ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

Şükr-i ḥudā ki ‘āşıkamdur reh-i ‘aşk-ı şādıkam

Bende-i şāh-ı lāyıkam ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

Bes baʿlī çü vāşılım geşt-i vāşılam

Ḥubbesi ----¹⁸⁴ derdlenem ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

Āyine-i şerīʾatem pīr-i reh-i ʿarīkatem

‘Arif-i bā-ḥaḳīkatem ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

Kaʿbe-i āb-ı zemzemem pīş ü ḥudā çü maḥremem

Maḳşad-ı ---¹⁸⁵ ‘ālem ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

Ḥācegi Zuhūrīyem nişt be-kes zarūrīyem

Güher-i tūr nūriyem ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

Şems menem kamer menem ḥusrev-i baḥr u ber menem

Pīr-i reh-i nazar menem ez-dem-i Murtaẓā ‘Alī

‘Ulvī Çelebī Fermāye¹⁸⁶

Yıkanlar ḥāṭır-ı maḥzūnumı yā Rabbi şād olsun

Benüm çün nā-murād olsun denīler ber-murād olsun

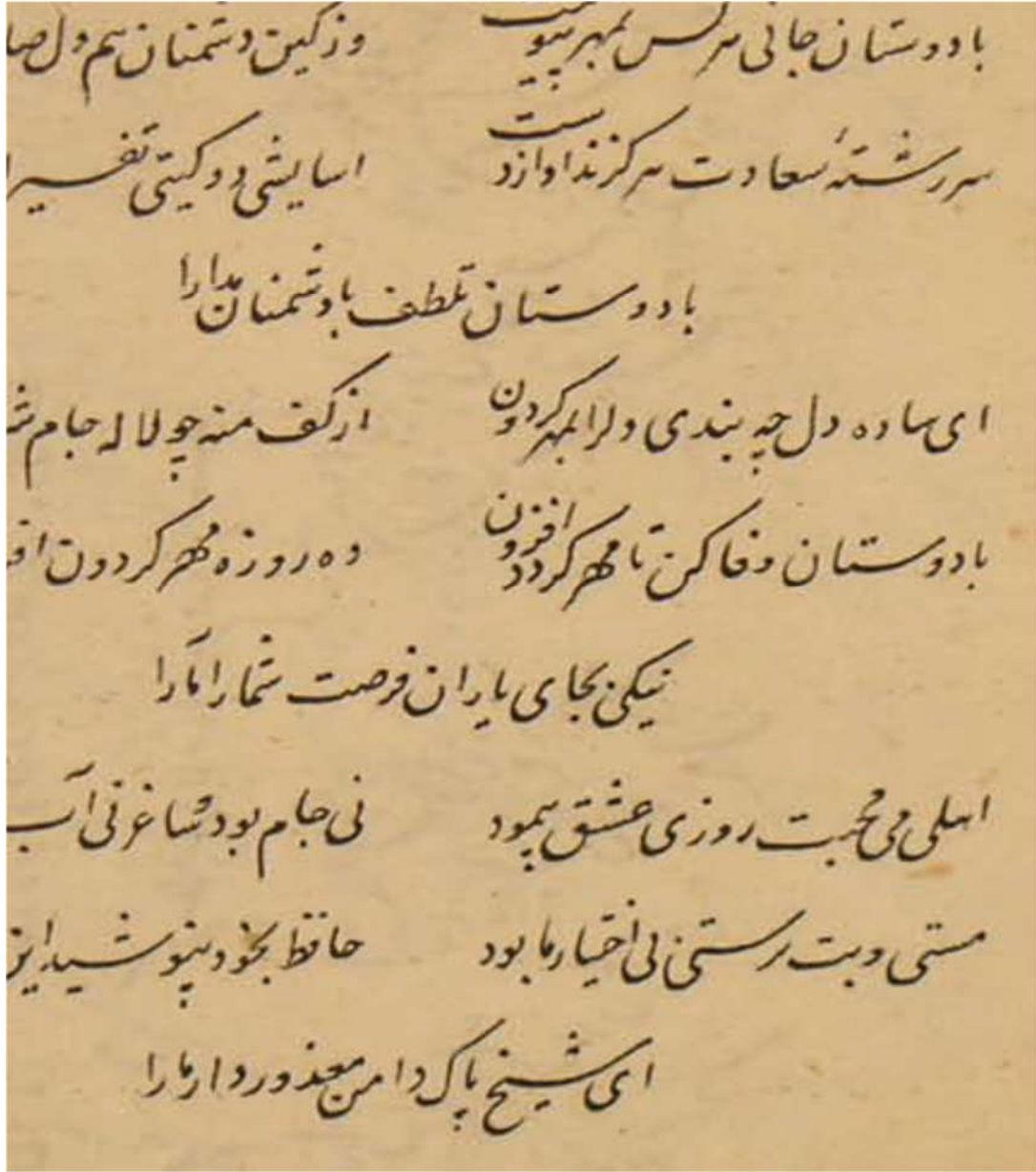

¹⁸⁴ Bu kelime okunamamıştır.

¹⁸⁵ Bu kelime okunamamıştır.

¹⁸⁶ Ulvī Çelebī’ye ait olan bu gazelin 2, 3, 4, 5. beyitleri mecmuada bulunmamaktadır. *DUÇ*

99[A]der kenār

Dil gitdi mekân qaşı hayālî nem idine

Māhî gibi ‘aynumda meger kim nem idine

¹⁸⁷ Mecmuâ’i- Eş’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 99.

Deryāları āhum urıdur ulzüm-i zeh  ār
Şimden giri  bu d dede olan neme dine

Perv ne gibi ‘ı  ı odından o per n  
K l oldu bu ecz  ‘aceb  dem neme dine

Her kim ki sen   ba  a u  abd lu  olursa
G klerden o derv  e k l h-u-nemend ine

 tdi  anem  ni e m selm nları ma b n
K fir g z n   ya da ı  a dı neme d ne

 y ne nemedde yara ur ey y zi mir’ t
Gir Z t ’yi derv  - -fa  r   nemedine

Y z  ¹⁸⁸ var iken c na ne mescid nice  ble

K y   var iken ba a ne K  be ne med ne

99[B]¹⁸⁹

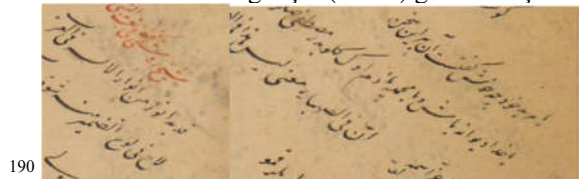
 ey  R  en ’ni  na’ t ¹⁹⁰

(-----)

(-----)

¹⁸⁸ Y z  : Ruy  . ZD.

¹⁸⁹ Far. manzume oldu u i in (-----) g sterilmi tir.

¹⁹⁰

99b s. Far. oldu u i in okunamamı tır.

(-----)

Gerçi Ādem öñ gelübdür Muşţafā soñra velī

Ĥaķ peyamber olduğına şāhid oldılar ķamū

(-----)

(-----)

(-----)

İsm-i Maĥmūdın Muĥammed koydı Ĥaķ ‘azz ismine

Hem anā künyed Ebū’l-Ĥāsım didi Aĥmed laķab

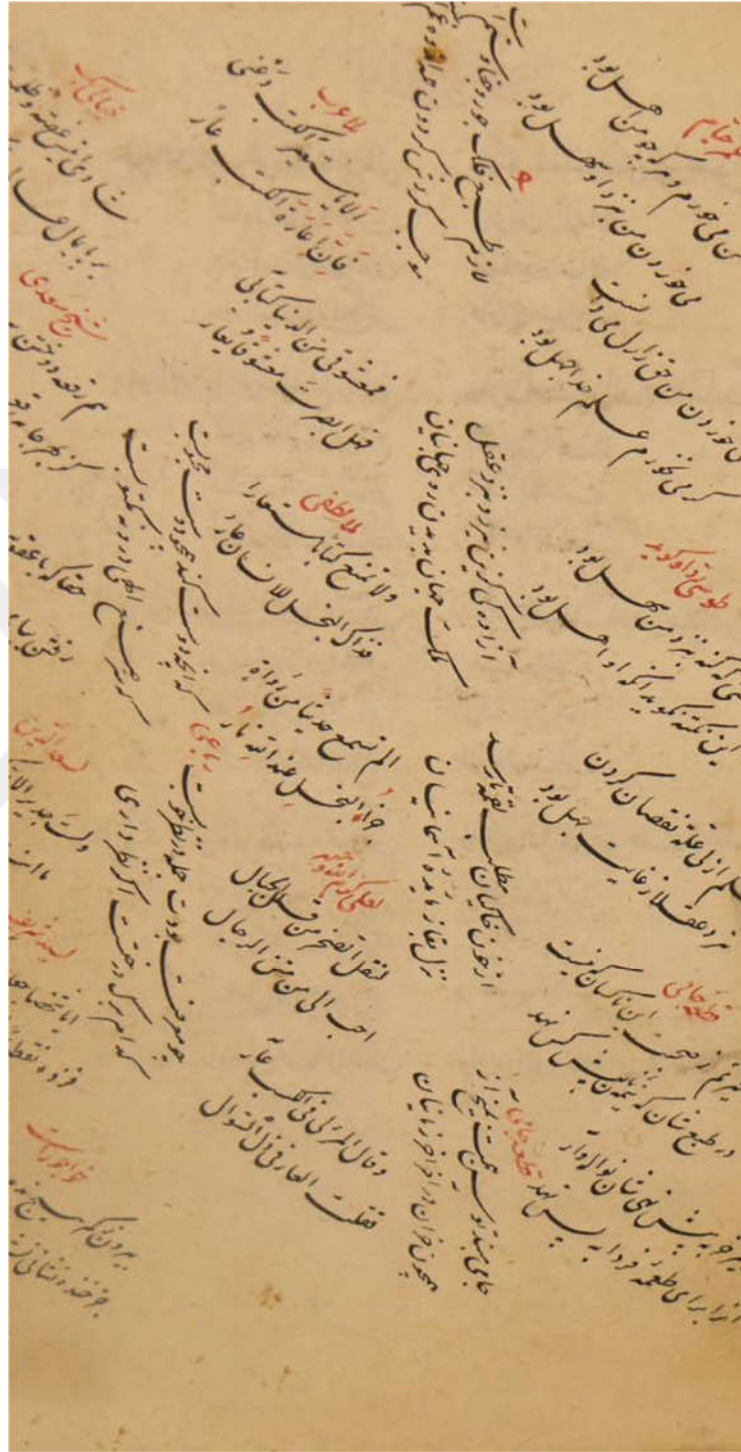
Sūre-i nūr u duĥāndur zikr ü fikri rūz u şeb

Kim selāmile du’ā farsça kısım

Rūy-ı mūyın görelī ol luţf-ı Ĥaķķuñ Rūşenī

Bizden anuñ āline aşĥābına çok çok selām

Resim 12
Farsça Manzume

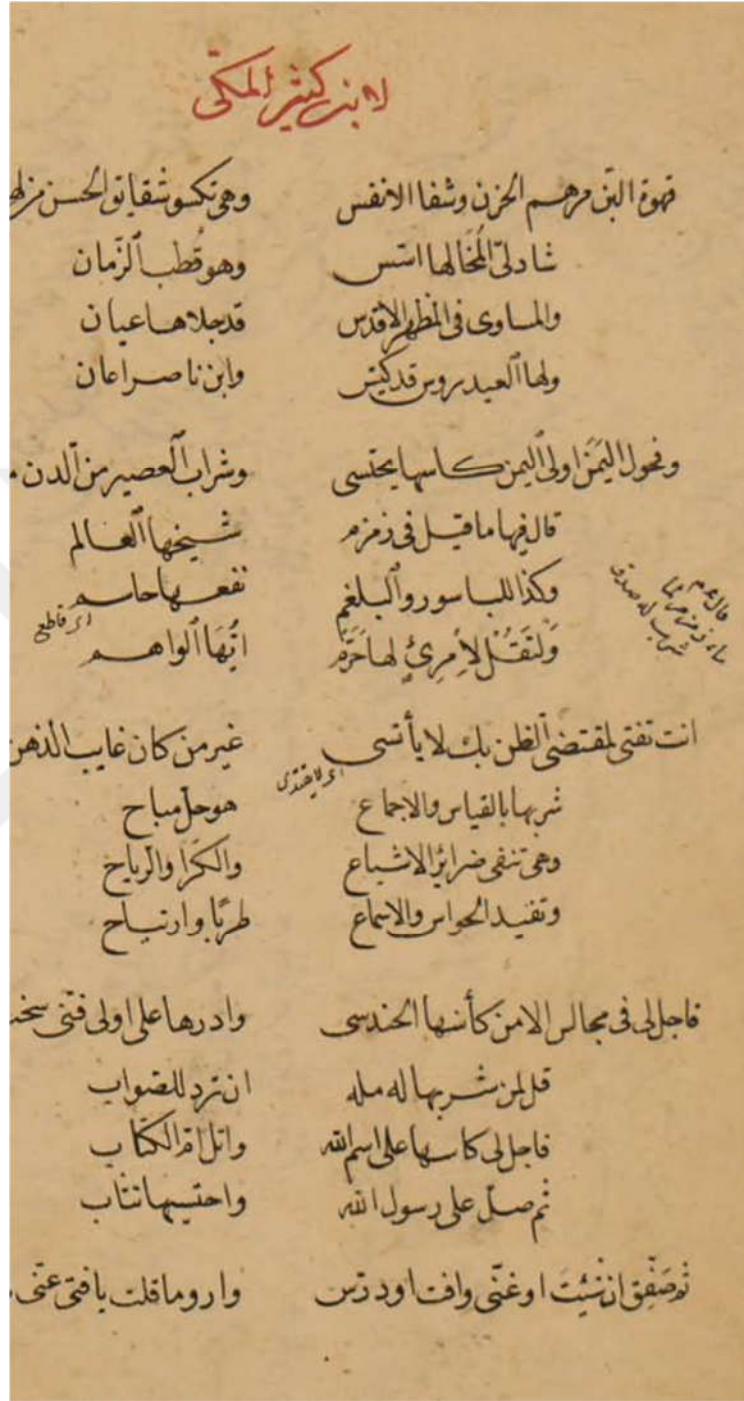
100[A]¹⁹¹

Şādī enīs-i guşşa-vü-zulmet qarīn-i nūr

Ber pāymāl-i ‘ālem-ü-baħrūñ başında şūr

¹⁹¹ 100a s. Hayālî’ye ait bir mukatta’at manzumesi vardır.

Resim 13
Arapça Manzume

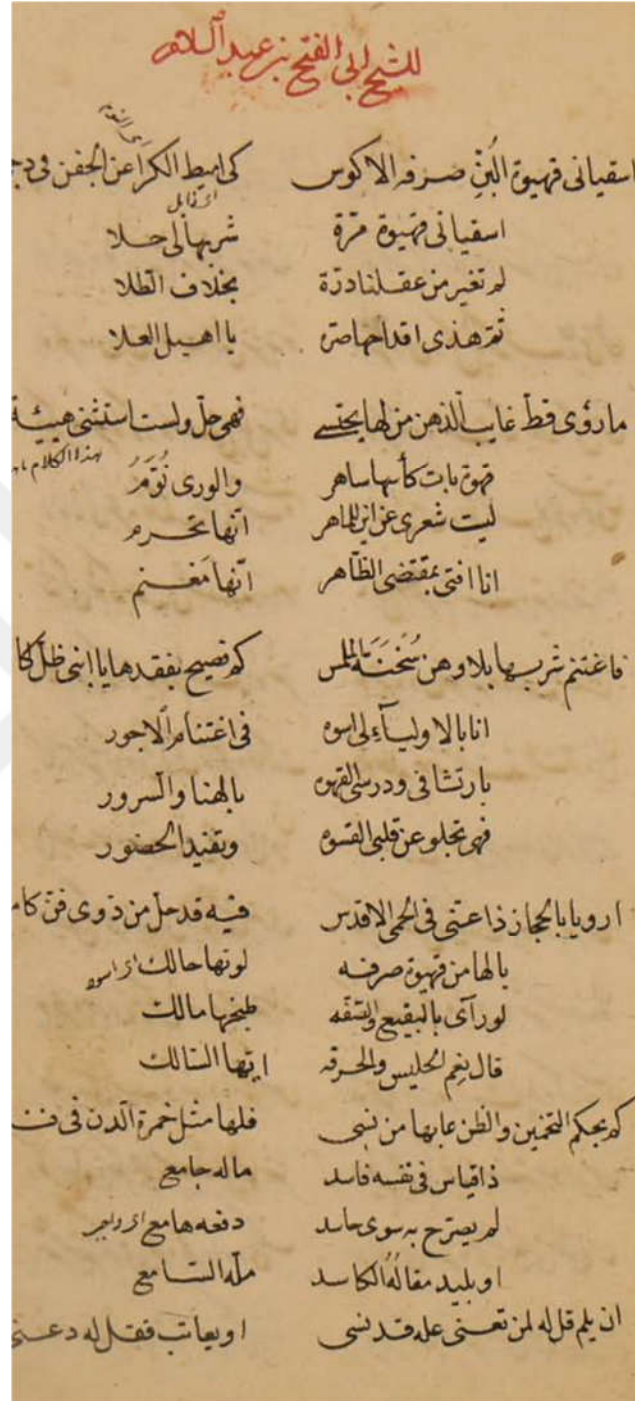

192

¹⁹² Mecmuâ'i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 100.

Resim 14

Arapça Manzume

193

¹⁹³ Mecmuâ'i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 100.

101[B]

KARA FAZLÎ

Şütür ü Hücree-i Fazlî celle selem Allah

Harâm olur şütür-i cânê çünki hücree-i ten

Bu köhne hücreyi kılma şütür gibi mesken

Bu hücreden çok olup ‘ışk üşterine süvâr

Şütür revân u degül hücree çünki cāy-ı vaṭan

Çeker çü hücree-i gövdesini ecel şütürü

Bu hücrede şütürüñ bağlama degül me’men

Pür oldı hücree-i ḳalbüñ hevā-yı esb ü şütür

Şütür misin ne çekersin bu hücree bārını sen

Şütür gibi şuñā bağlandı hücree-i dehre

Degül o maḥrem-i hücree beterdür üştürden

Aña döner¹⁹⁴ k’üreye bām-ı hücrede üştür

Bu hücreden şütür-i mihr ü luṭf ümīdin iden

Baña ne üştür-i gerdün gerek ne hücree-i ḥāk

Çü bağladum şütür-i ‘ışḳa raḥt-ı hücreyi ben

Pey it hevā şütürin nefis hücresin oda yaḳ

Ki mestdür şütür ü hücree cāy-ı şūr u fiten

¹⁹⁴ Aña döner: Döner aña. *KFD*.

Şakın ki hücre-i dilden çıkar şafâ şütürü
Ki hücre hālî şütür mest ü düzd-i pīrahen

Bu hücre bārın igen urma üştür-i cāne
Ki raht-ı hücre girān ü şütür zaʿif beden

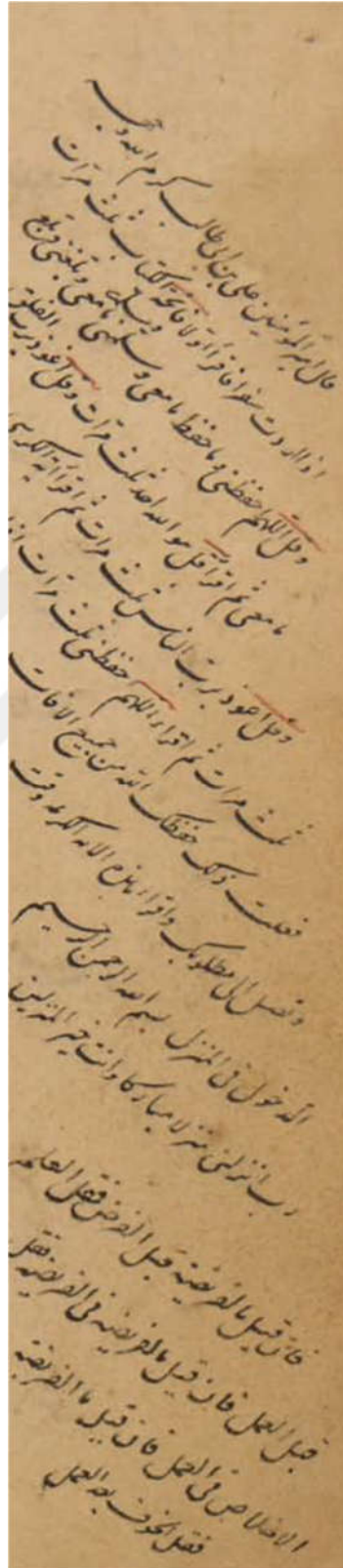
Turur mı hücre-i takvāda hīç üştür-i nefis
Ki hücre bār u şütür mest ü pāre-kerde resen

Meger mehāre çeke hücreesinde hem-çü şütür
Muķīm-i hücre-i Kaʿbe şütür-süvār-ı Yemen

Şütür şütür keremi hücre hücre irdi anuñ
Pür eyledi şütür ü hücreisini halk-ı zemen

Ne vaşf idem şütür ü hücrezin ki olmışdur
O hücrenüñ çü şütür-mesti halk-ı rab u dimen

Resim 15
Arapça Manzume

195

¹⁹⁵ Mecmuâ'i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 102.

102[A]

Olur mı mahremi ol hücrenün her üster-i dil
Ki hücre pāk u şütür hem-çü hār mülevves ten

Tagıtdı hücre sin ü şaldı üsterin ki ola
Karın o hücre-i haşşa şütür-süvār-ı kıran

Şütür-dilān iremez hücre sine gezse eger
Cihānı hem-çü şütür hücre hücre ‘āmmeten

Tek eylesün şütüri meyl-i hücre me kılayın
Derūn-ı hücre mi hār-ı şütürle pür sūzen

Ne hücre ye ki kadem başsa yümn ile şütüri
Pey-i şütürden olur hücre-i gayret gülşen

İrişdi hücre sine çün Burāk hem-çü şütür
Bu hücre den şütüri taşra oldu sāye-figen

Bir anda kıldı toğuz hücre den şütür birden
Ki hücre teng ü şütür hem-çü bād-pā tevsen

Bu hücre de meh ü mihr anuñ üstüri izidür
Derūn-ı hücre de oldu çün üsteri pāy zen

Çekerse hücre si semtine rahtum üstür-i mevt
Şütür Burāk ola hücre cinān u hülle kefen

Ne raht-ı hücre ne bār-ı şütür gerek besdür
Pelās-ı hücre vü tır-i ü pey-i şütür çü pīrahēn

Olub durur şütür ü hücresin şıyānet içün
Sütün-ı hücre derā-yı pey-i şütür çü mecenn

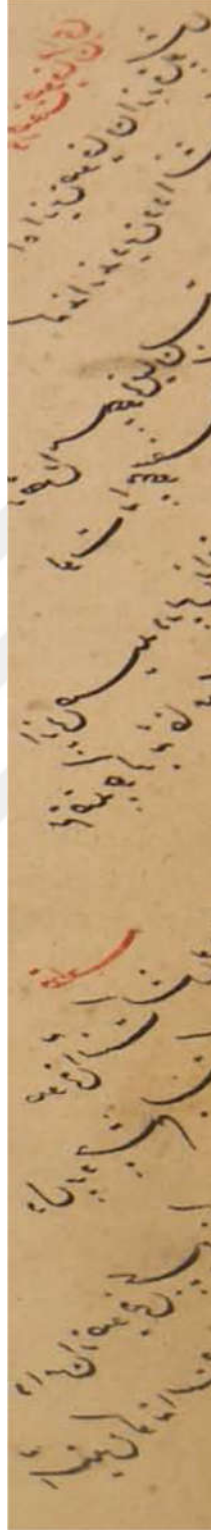
Eriye ger şütür ü hücresin añup idem āh
Olursa hücre derā-yı şütür gibi āhen

Naşīb olup şütür-i hücrekeş eger bir gün
Çekerse hücresi semtine üştürüm zū'l-men

Maḥaffe pūşt-i şütürde olursa hücrem olur
Çü ser ü pā-yı şütür hücre hem-çü şahn-ı çemen

O hücrede şütür üzre ger eyleyem nāle
Bu hücre güm güm ötüp eyleye şütür şīven

Resim 16
Arapça Manzume

196

¹⁹⁶ Mecmuâ'i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 102.

102[B]

Kelīm olup şütür üstinde hücrede hādī

Şütür çü Tūr ola hücre çü Vādi-i Eymen

O hücrede şütür üzre dūr ola çeşmüme reml

Be-haqq-ı hücre vü üştür beriye baır-i ‘Aden

O baır-i remle sefer kılsa hücre-keş şütürüm

Ola çü fülk baña hücre vü şütür yelken

Ne hücreden ne şütürden habīr olam oluben

O hücrede çü şütür mest şevk-i bī-meydān

O hücre-keş şütür üstinde bāğ-ı cennetden

Açıla çeşm-i şütür gibi hücreme revzen

Ne hücre vü ne şütür Haq bilür ki baña olur

O hücre huld-i nişān u şütür Burāq-ı sünen

Şütür gibi yüz urup hücre bābına çün olam

O hücrede şütür-i mest gibi bāz-meken

O hücrede şütür-i cānı itseler kurbān

Be-haqq-ı hücre şütür gibi çekmeyem gerden

Tavāf idüp taraf-ı hücre-i şütür mānend

Kılam çü mest-i şütür rakş gird-i hücrede ben

Ne hücrede ne şütürde sen olmasañ baña yār
O hücre baña olur çāh u ol şütür ören

Çü ğayr ola baña hem hücre hem mehār-ı şütür
Şütür çü kūh-ı belā ola hücre Beyt-i Hazen

Nice çekem şütür-i naʿtī hücre-i nazma
Ki hücre teng ü şütür kūh-veş ‘azīm beden

Ne vaşf idem şütür ü hücrecini iy Fazlī
Verā-yı ‘arş aña hücre [vü] Refref üştür iken

O hücre vü şütürüñ ‘ışkına hemān ol biñ
Hamūş olam çü şütür açmayam çü hücre dehen

103[A]

Bülenddür bu şütür hücre gerçi pest olur
O hücre vü şütürüñ vaşf u midhatında sülhen

Ne hücredür bu ki ger olsa biñ şütür olımaz
Dür-i şemīn ne şütür bil hezār hücre şemen

Olınmaya şütür ü hücreme benüm kıymet
Şütür hazīne-keş ü hücreler olup mahzen

Benüm benüm bu şütür hücre hürmeti şimdi
Şütür-süvār-ı maʿānī muķīm-i hücre-i fen

Ma'āni üştürini hücreme kaṭār kaṭār
Çeküp benüm bu şütür hücre ile mīr-i sühen

Şütür kadar hünerüm 'ankebūt-ı hücre degül
Olana hem-çü şütür hücre gīr-i sū'izzan

Görimeye şütür ü hücremi ḥasūd benüm
Kalışa şahm-ı şütür bula hücrenin rūşen

Görürse ger bu şütür hücreyi ḥasūd-ı 'anūd
Çü hücre teng-i dil ü çün şütür olur kef-zen

İrişmese şütür ü hücreñ iy Resūl-i Hudā
Meded baña bu şütür hücre bulmaz-idi düzen

Hemīşe tā şütür ü hücreñ ideler tavşīf
Şütür-dilān zemīn hücre-dār cümle zemen

Çü hücre vü şütürüñ vaşfıdur müşerref ide
Bu hücre vü şütürü iltifāt-ı ehl-i faṭan

KARA FAZLĪ¹⁹⁷

Aç gözüñ dünyāya bak ey şōfī gör dünyā nedir
Görünen bunda bu deñlü muḥtelif eşyā nedir

¹⁹⁷ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında bu gazel divanda bulunmamaktadır. *KFD*.

‘İyn-ı zāhir kördür reşk eyle çeşm-i bātını
Gör bu şüretten tecellî eyleyen ma‘nā nedir

Zāhidiñ ikrārını gör münkerin enḥārını
İkisinden muṭlaḳ olan ‘ārif yektā nedir

103[B]

Nefî edüp kendi vücūduñ ḥaḳḳı ināyāt etmeyen
Münker ḥaḳḳıdır ne bilsün belāndır alā nedir

Oḳumayan vech ----- āyātını
Deyū nādāndır ne bilsün ‘ilm-i alā semā nedir

Ma‘rifet deriten dilerseñ aşinā ol kılsa gör
Ḳatre nāçizde cūş eyleyen deryā nedir

Çün ḳamū envārıñ aşlı nūr-ı vāhiddir dilā
Aña ḥayrānım ki arāda bu istiḡnā nedir

Müftikardır çün zuhūruñda oda ‘āşık gibi
Bilmezem şānında ma‘şuḳuñ bu istiḡnā nedir

Luṭf-ı ḥaḳ oldu kelāmıñ sen kelām etse sen
‘Ārif olup eğildikse ser tā -----nedir

Yerde gökde -----lāyık -----ḡayr yok
Aña ḥayrānım ki zāhid Ka‘be ‘ulyā nedir

‘İyn ‘aşkla naz̄ar kı̄l her mülk sīmā nedir

KARA FAZLĪ

Sen bu kemāl-i ḥüsn ile mihr-i felek misin nesin

Nev^c-i beşerde görmedük yohsa melek misin nesin

Gözlerüm içre oynayan sensin iki gözüm benüm

Bilsem iki gözümdesin yohsa bebek misin negin¹⁹⁸

Kuṭb-ı murādum üstine dönemedüñ yıkıl yıkıl

İy başum üzre devr iden çerh-i felek misin nesin

Dünye gamın ‘alef gibi gel yime ‘işret it dirin

Hîç kulağ kabartmaduñ şūfi eşek misin nesin

Lezzetini kelāmuñuñ ehl-i mezāk olan bilür

Yohsa be Fazlī sözde sen kân-ı nemek misin nesin

104[A]

KARA FAZLĪ

Dāne-i gendüm gibi derd ile zerd oldı beñiz

Mürğ-i ğamşayd itmede dām-ı cihānda bir beñiz

Tire-dil Karadeniz'dür gözlerümdür Akdeniz

Hūn-ı dil çeşmünden akarsa revādur ak deñiz

¹⁹⁸ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda 2. beyitin yerinde 3. beyit, 3. beyitin yerinde 2. beyit yer almaktadır. *KFD*.

Kimsenüñ iy çeşm-i dilber katline göz dikmeñiz
Sineye dik tırüñi olsun cihānda dikmeñiz

Olalı sen āşinādan yād-ı şāhā bendeñiz
Dürr-i dendānuñ ğamından yaşum itdüm ben deñiz

Hıdmetüñden bir nefes dur etme Fazlī ben deñiz
Eski hıdmetkāruñuz şāhā kad mi ben deñiz

KARA FAZLĪ¹⁹⁹

Server-i ---²⁰⁰ serir-i ğamıñ serveri deĝil
Şōfī bu kār-ı ‘aşķ durur serserī deĝil

Encüm gibi seni gözedir göz açup cihān
Ey ne meṭāḥ mihr ki kim müşterī deĝil

Deyū rakıbe cennet kūyuñda yer edüp
---²⁰¹hūn-ı vaşlıñ ol anıñ yeri deĝil

Bāĝ-ı cihānda göñlüm o tāze nihālīñ
Bir dem bir vişāli ğamıñdan biri deĝil

Ey Fazlī ‘aķd eden zen-i dünyāya göñlünü
Daṣvā-yı merd ederse sözünüñ eri deĝil

104[B]²⁰²

¹⁹⁹ Mecmua ve divan karşılaştırıldığında divanda bu gazel bulunmamaktadır. *KFD*.

²⁰⁰ Bu kelime okunamamıştır.

²⁰¹ Bu kelime okunamamıştır.

Dil ü cān karşı çıkar sīneye cānān gelecek
Memleket halkı gibi şehir-i sultān gelecek

Gitti haddiñ geleli Kaʿbe yüzünden zülfüñ
Fuṣaḥa şu'ara gibi āyet-i Kūrān gelecek

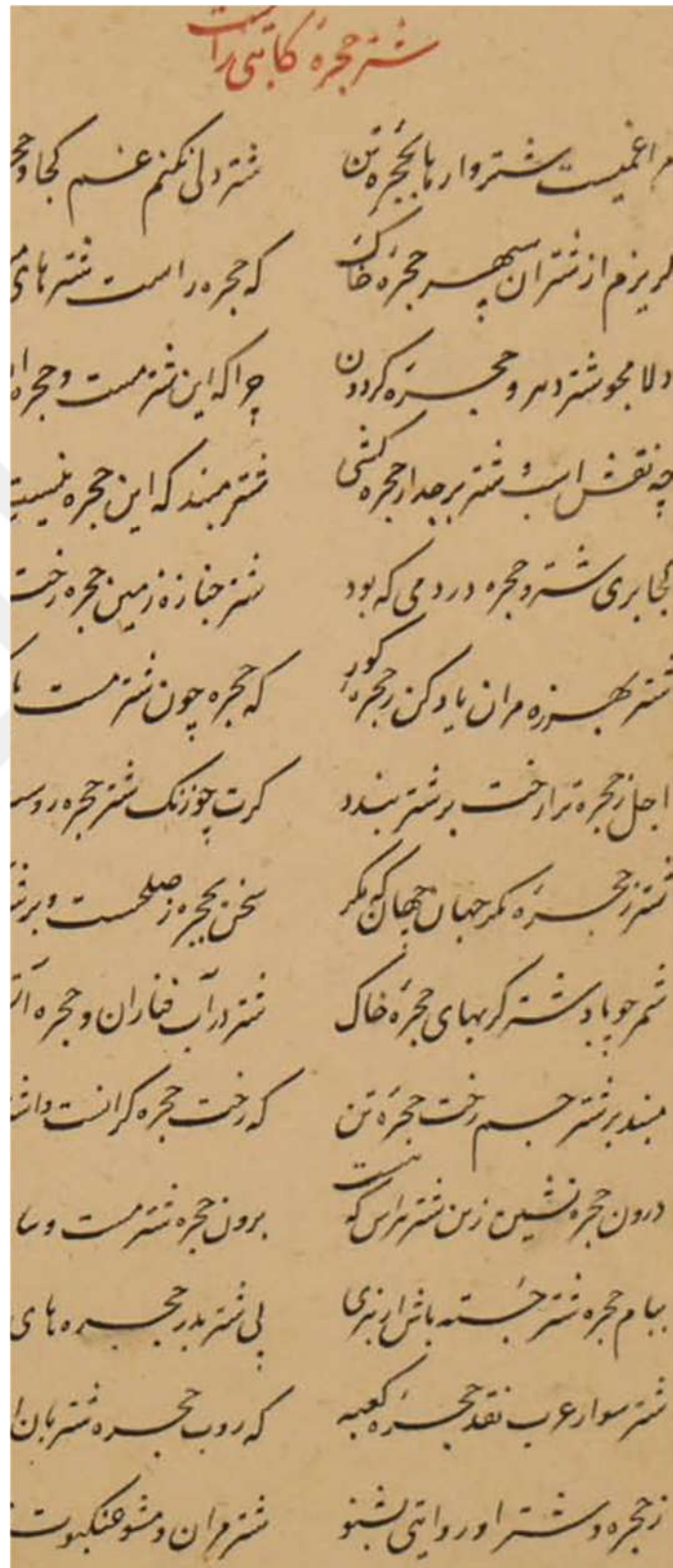
Duyuran cān nice feyz oldu ten ādeme ben
Ten hākīye hayāl-i leb-i cānān gelecek

‘Aşk-ı tebrīz dile gelmekle kaçdı belā
Mīr Tahmas gibi şāh Süleymān gelecek

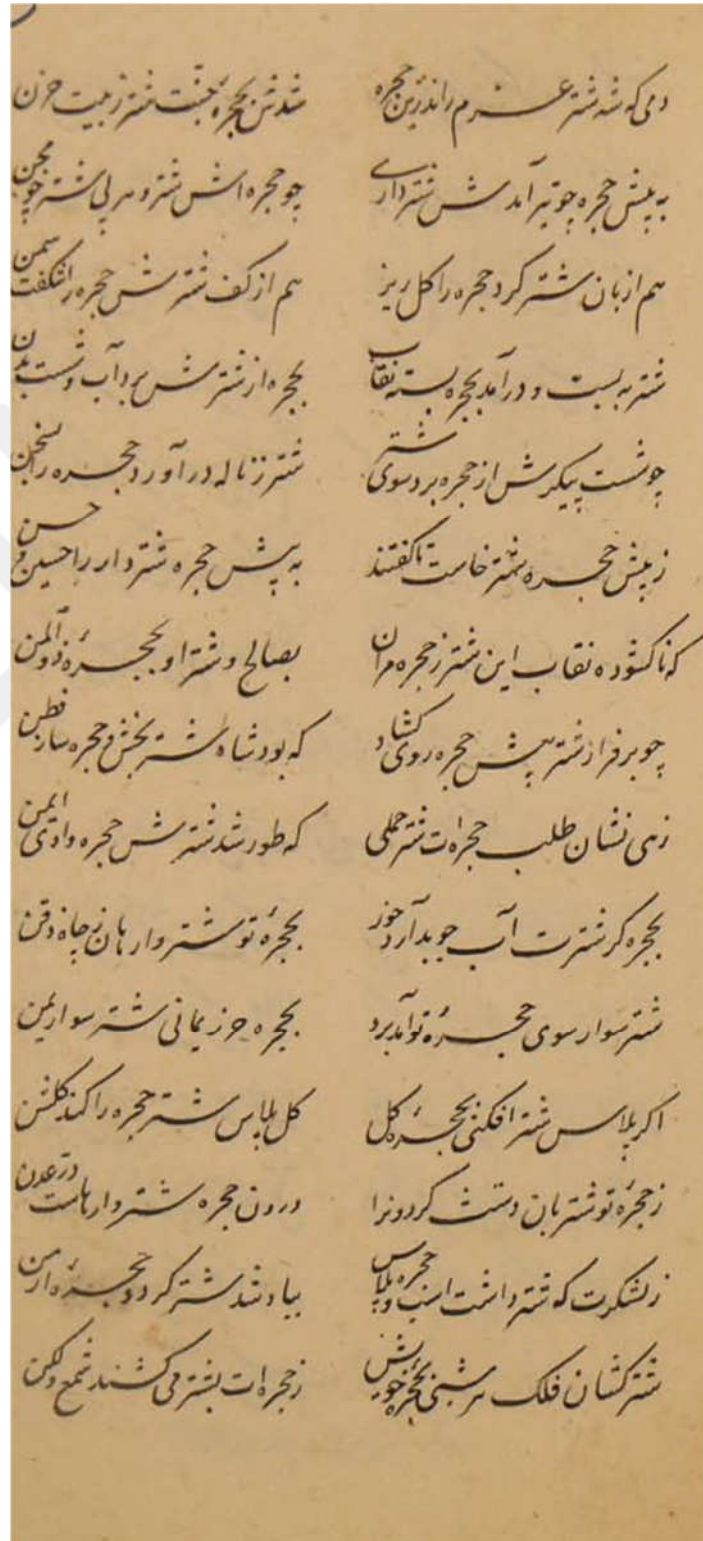
Dostum habbe tıyar kande görür ağıyārıñ
Kurbī mürdeye sen cān gibi pinhān gelecek

105[B]

²⁰² Şairi tespit edilememiştir.

Resim 18
Farsça Manzume

Resim 19
Farsça Manzume

دمی که شتر عسرم راند زین حجره
 شدن حجره بخت شتر زبیت حن
 به پیش حجره چو تیر آمدش شتر دار
 چو حجره اش شتر و سربل شتر چن
 سم از بان شتر کرد حجره را کل ریز
 سم از کف شتر شش حجره انگشت
 شتر به بست و در آمد حجره به نقا
 چو شتر پیکر شش از حجره برد سوی
 ز پیش حجره شتر خاست تا گفتند
 که ناکشوده نقاب این شتر ز حجره مان
 چو بر فر از شتر پیش حجره روئی
 ز می نشان طلب حجره ات شتر حلی
 که طور شد شتر شش حجره وادی
 بجز که تو شتر داران چاه دقن
 شتر سوار سوی حجره نو آمد برد
 بجزه جزایانی شتر سوارین
 اگر بلا شتر افکنی حجره کل
 کل بلا شتر حجره را کند کلشن
 ز حجره تو شتر بان دست کرد و نرا
 درون حجره شتر دار ملت در عدن
 ز لشکرت که شتر داشت این حجره بس
 بیادند شتر که دو حجره از من
 شتر کشان فلک سر شتر چو پیش
 ز حجره ات بشتر می کشند شمع کلشن

Resim 20

Farsça Manzume

بشود این شتر و حجره آن زمان بد
 کد ز حجره سوزان که اشتران
 چو سازم از شتر مست موت حجره ز غا
 کشاید سب و شتر باجم
 برم چو چشم شتر حجره تنک و نابود
 بشمع حجره ده ششم این شتر
 مرا که چون شتر بار و حجره کوه
 بجز ام چه شتر خار و چه کل
 شتر که حجره حلت مست
 نهی بوس نایم حجره بگر شتر
 که هم حجره شتر بگذرد ز
 تو حجره روب شتر بان خویشتر
 که حجره روبم و جای شتر
 شتر چو انم و این حجره باشد
 شتر باب برم حجره ات که دارم
 از ان پلاس شتر حجره بلکه پیر
 حجره ام ز شتر لطف کن بن چندان
 که چون لباس شتر حجره افتد
 حجره ام چو شتر ده نواله که شوم
 ز حجره ات چو شتر مست و نایب
 حجره بصرم سیل بین شتر بالا
 چه جای حجره چو سیلاب شتر
 نم ز جو شتر بان و چار حجره طبع
 ز کوه و در چو شتر کرد حجره
 همیشه تا بشتر خوان چار حجره کند
 سفیدی شتر صبح و حجره
 مہار که شتر حجره در چرخ باد
 حجره شتر مست پنبه دانه عقد پر

107[B]

ĀGEHĪ

Şütür-i hücre Āgehī Efendi

Sivār olup şütüre gitdi yār hücremden

Belā şütürlerine menzil oldu hücre-i ten

Vişālî hücreesine göñlüm üşteri iremez

Bu hücrede geçe üstür meger ki sūzenden

Geleydi hücre-i Mecnūn'a üşter-i Leylā

Qılurdi hücreisini maqdem-i şütür rû-şen

Şafā şütürleri dil hücreesine meyl itmez

Firāz-i hücrede üstür dilā tutar mı vaţan

Bulur mı hücre-i 'ışkuñ yolın her üstürdil

Gezerse hücre-i dehri şütür-veş 'āmmeten

Şütürdil olma dilā hücre-i cihāndur bu

Nu hücre bāqī qalur bunda ne şütür ne sen

Nedür bu hücre vü bunca şütür bu deñlü raht

Şütür ola saña tābūt u raht-ı hücre kefen

Şütür gibi bu fenā hücreyi mekân itme

Şütür gibi nedür ey dil saña bu hücre-i ten

Getürme hücre-i cismüñe üştür-i nefsi
Ki hücre teng ü şütür büzürg ü ‘azīm beden

Dilerseñ üştür-i dil hücre-i ola rû-şen
Şütür gibi bu fenā hücrede belā yüklen

Dürüş²⁰³ hücreyi ‘Arş ide himmetüñ şütürü
Yüri şütür gibi ten hücre-i kılma vaṭan

Ṭayanma hücre-i cism ile üştür-i nefse
Ki hücre süst ü ḥarāb u şütür ḳavī düşmen

Götürmeden şütür-i mevt hücre-i raḥtı
Şütürle hücre-i el çek nedür bevār pūzen

Ne hücre-i şafā var ne üştüründe vefā
Bu fāni hücreyi üştür-veş eyleme mesken

108[A]

Çü hücre köhne şütür mest ü sār-bān ġāfil
Revānuñ üştürine hücre olmaz ayruḳ ten

Meger ki maḥmil-i üştürde şāh-ı hücre-niṣīn
Şütürle hücreñe luṭfuñdan eyle sāye-fiḡen

Şütür-süvār-ı ‘Arab şāh-ı hücre-i Ka‘be
Medīne hücre şütür-bānındur aña Veys-i Ḳaren

²⁰³ Dürüş: Dürüşke. *AD*.

Bi-hakk-ı hücre-i Şâlih bi-hakk-ı üstür-i kuds

Şütür çerân ki bir hücredür Sekiz Gül-şen

Hezâr-bâr şütür-i hücreñ içre zânû-bend

Henüz hücreñe biñ biñ şütür çeker mañzen

Muhabbetiñ şütür-i hücre-i gönñünde yeter

Şütürle hücre gerekmez ayâ emîr zemen

Gerekmez üstür-i dünyâ vü hücre-i 'uqbâ

Şütür hapser anıñ hem hücre etseñiz dālman

Derûn-i hücre ki hâr-ı şütürle memlûdur

Şütürle hücreye gelseñ olurdu şahñ-ı çemen

Şütür şütür keremüñ hücre hücre ihsānuñ

Ne hücre kaldı ne üstür ki ermedi senden

Ne deyyâr-ı 'Arab'sın şeh-i şütür hücre

Cihân şütürleri hücreñ içinde zânû-zen

Şütürle hücreñi medh itmede zebân kaçır

Ki hücre, hücre-i Çîn üstür, üstür-i Ermen

Şütür Burāk'ıñ olup 'Arş hücreñ olsa n'ola

Süvâr olup şütüre hücreñ oldu Milk-iYemen

Süvār olup şütüre hücreden kaçup gitdün
Şütür figāna gelüp hücre eyledi şiven

Dil oldu hücrede sensiz şütür gibi esrük
Şütür ki hücrede sensüz kıla tutar mı resen

Şütürle hücrene ‘azm itse Āgehī benden
Varınca hücre dek o şütüri olur kef-zen
108[B]

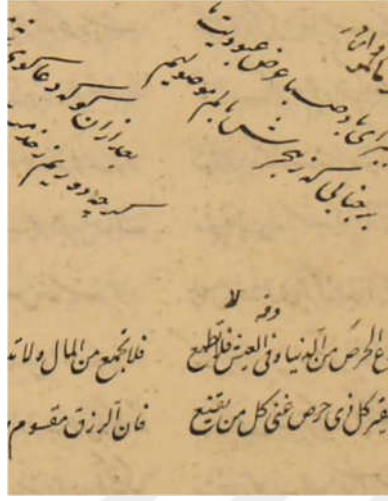
Bu hücrede eger üştürce olsa ma‘rifeti
Şütürle hücreni medh eylemekde beste-dehen

Garaz saña bu şütür hücreden meħabbetdür
Şütürle hücre behāne murād sensin sen

Nete ki mest-i üştür-süvār olup hüccāc
Nete ki hücre-i Ka‘be şütürle ola ħasen

Niçe kıtār-ı şütür hücre hücre medh u şenā
Şütürle hücrene ben ħāk-sār-ı kem-terden

Resim 21
Arapça Manzume

108[B]der kenār

EMRĪ

Emrī-i Goft

Ne ‘anḳāyuz ki āb u tu‘meden ihmālümüz vardır

Hevāmuz yoḳdur uçmaḳdan ferāğ-ı bālümüz vardır

Maḥabbet ḥānḳāhıñda yatur pīr-ğam-ı ‘ ıṣḳuz

Bizim Ferhād u Mecnūn gibi çok abdālumuz vardır

Degüldür cismümüz içre bizim jülīde mū yir yir

Delinmiş cā-be-cā bir ḳara köhne ṣālumuz vardır

Faḳīrüz gerçi kim ammā ğınā-yı ḳalb ile bizi

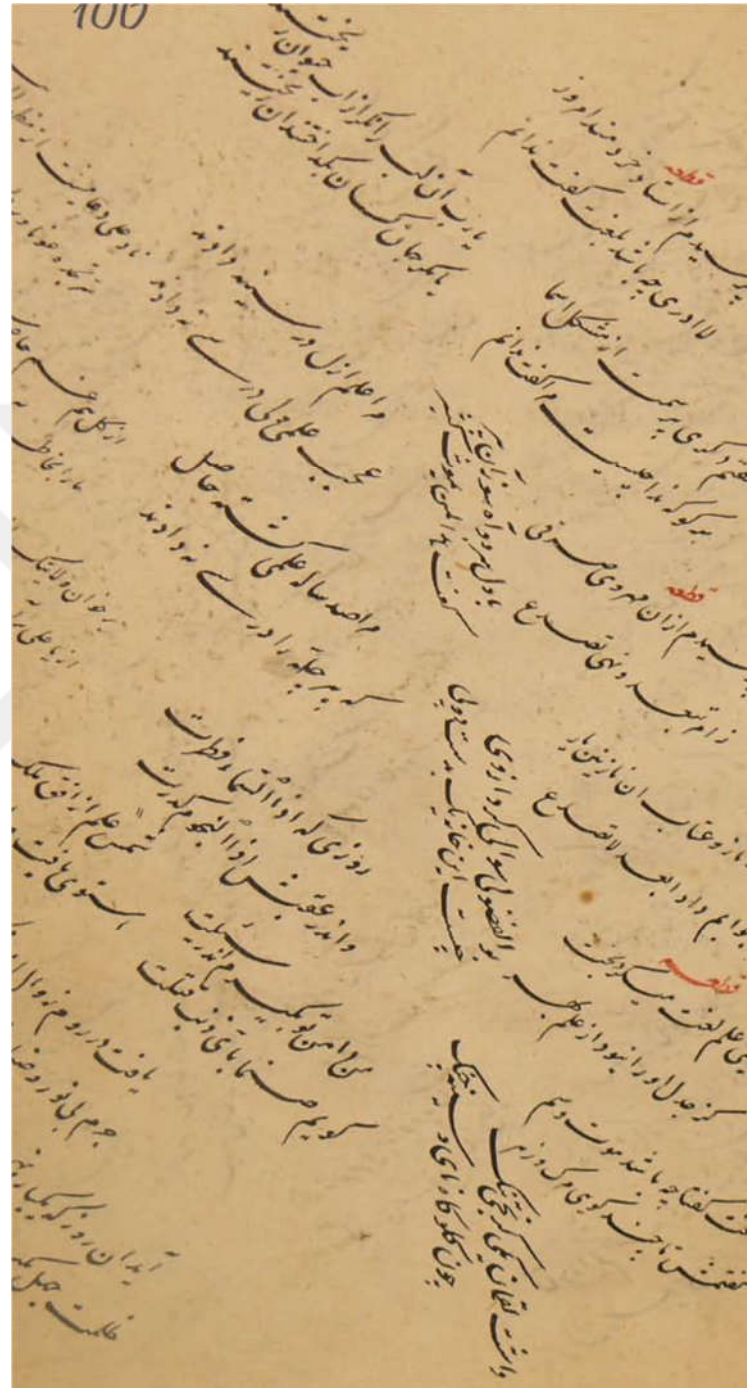
Gören kimse ṣanur yir gök götürmez mālumuz vardır

Bugün ṣehr-i belāğatde biz Emrī ḥāce-i na’muz

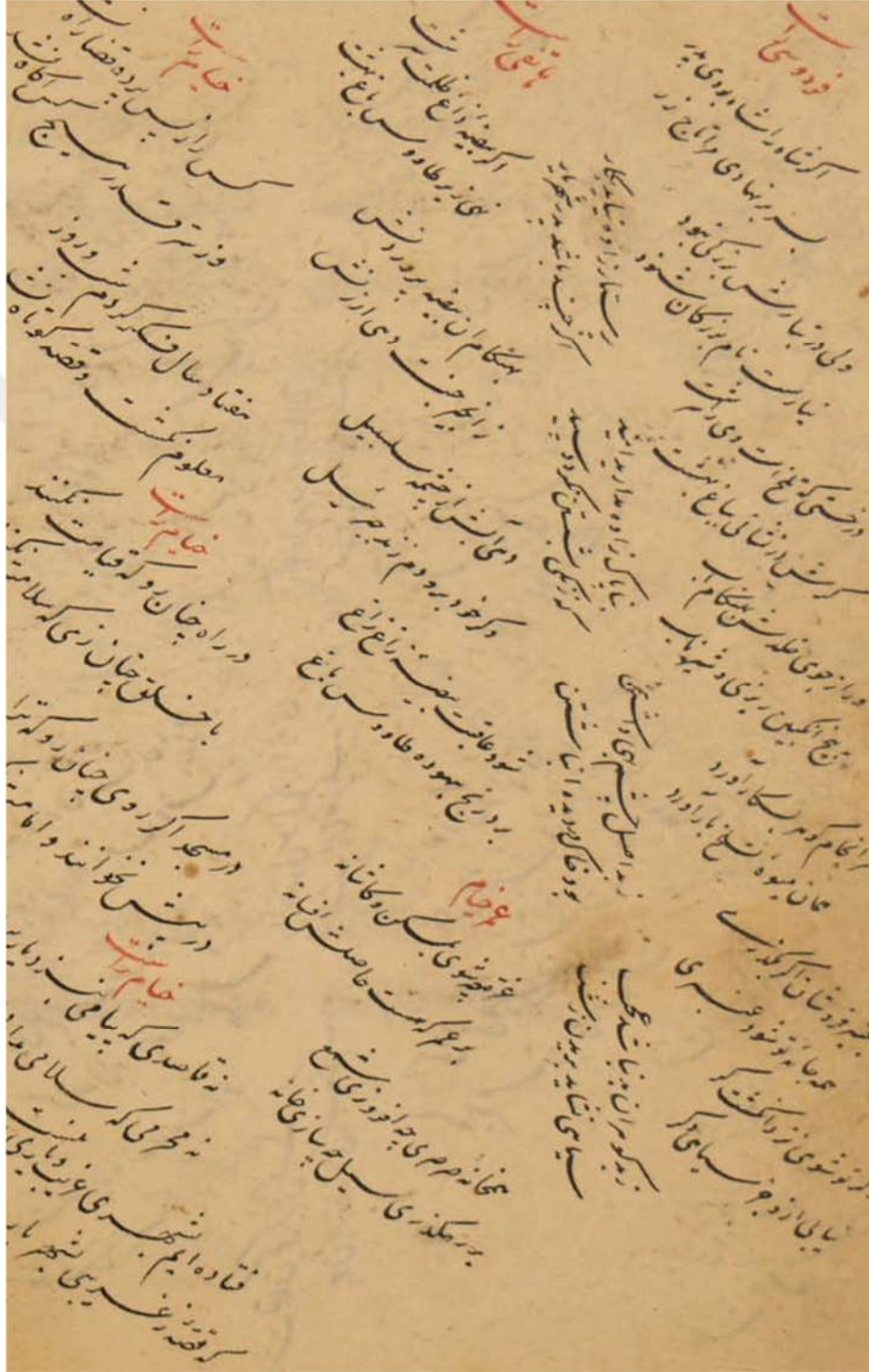
Metā‘-ı ṣi‘r alur ṣatur niçe dellālümüz vardır

²⁰⁴ Mecmuâ’i- Eṣ’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 108.

Resim 22
Farsça Manzume

Resim 23
Farsça Manzume

²⁰⁵ Mecmuâ'i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 109.

110[A]

Tercî - i bend Gûnâhî

Bûlbûl nevrûzla nâleşde nâyîlerdenüz

Râstı ‘uşâk içinde bî-nidâyîlerdenüz

Görmedik bâkî beka gördüñ fenâyîlerdenüz

Geçmişüz horlukdan ey zâhid hüdâyîlerdenüz

İhtiyâr ettiñ nemed el ‘abbâsîlerdenüz

Ûana boyanmış şehîdi kerbelâyîlerdenüz

Şâh hâkkı çün ‘alî ‘ül murtaẓâyîlerdenüz

Şevk-ı Mevlânâ ile Şems-i hüdâyîlerdenüz

Ümmet-i Aḥmedân olduk Muştafâyîlerdenüz

Hırkâ-i tecdîd içinde gerçi pinhân olmuşuz

İbn-i Adem gibi mülk-i ‘aşka sultân olmuşuz

Geçmişüz öz kendimizden şöyle hayrân olmuşuz

Terk edüp tâc u kabâyı dehri ‘uryân olmuşuz

Bir iki gün kim bu fânî oda hemân olmuşuz

Kâse- lîs ḥânçe erbâb-ı ‘irfân olmuşuz

Şol hilâl ebrûların yâdına kurbân olmuşuz

Döne döne çarḥ-ı tenüzde büryân olmuşuz

Mihr-i mehrûlarla gerçi ḥâk-i kimyân olmuşuz

Zerre nâçiz iken meşhûr devrân olmuşuz

Şevk-ı Mevlânâ ile Şems-i hüdâyîlerdenüz

Ümmet-i Aḥmedden olduk Muştafâyîlerdenüz

110[A] der kenār

‘Ubeydī

İrmeden vaşluña öldürme dil-i bed-nāmı

Görsün iy kaşı hilālüm қо hele bayramı

Cismümüz döndi şalıncağa bulursak demidür

Bile şalınmağa bir serv ü semen endāmı

Gelüñüz tutmağičün tutı-i cāmı қuralum

Halka-i meclis-i yārān-ı şafādan dāmı

Sākiyā çeşm ü lebüñ yādına cām-ı mey içen

Meclisiñde meze idindi şeker-bādāmı

Cür‘a-i cām-ı me‘āniden olurdı ser-mest

Meclis-i nazmuma erseydi ‘Ubeydī Cāmī

110[A] der kenār

Yā ehli ki mülk-i hākim sen

Bis fi’l mülk gayrin mālīk

Eyle maqşūsa -----vāşıl

Anın kāder ‘alī zātıñ

110[B]

Biz boyun verdik belā bendine çākerler gibi

Bulduq ol zincirle zīnet gāzanferler gibi

Pāsbānız ma‘rifet gencine ejderler gibi

Қаһbe dünyāñ zebūñ olmaz zārлар gibi

Hayder vaḳtiñ olup bābında ḳanberler gibi
Peşt pā urduñ felek farkına serverler gibi
-----tāc olmuşuz ‘ālemde gevherler gibi

Şevḳ-ı Mevlānā ile Şems-i hüdāyilerdenüz
Ümmet-i Aḥmedden olduk Muştafāyilerdenüz

Fikr-i gülrūlarla bu dil oldu cennetden ırāğ
Külbe-i’adḍār için lāzım değıldir bāğ u dāğ
Ṭa‘n eder zāhid görüp sīnemde yer yer ḳanlu dāğ
Hālet mecmū‘ā gülden ne fehmi etsün külāğ
Ederiz biz her nefsi-i şehbāz ḳudsīlerle lāğ
Cīfe dünyāya yayıl olmazız mānend-i zāğ
Baḳmazız altun olursa ser-be-ser şahrā u dāğ
Yanmazda -----aḥmerle bir ebr şeb-i çerāğ
Geldi mihr-i ‘ālem arānıñ ferūgünden ferāğ
Nükte dilde uyardıḳ nūr-ı vaḥdetten çerāğ

Şevḳ-ı Mevlānā ile Şems-i hüdāyilerdenüz
Ümmet-i Aḥmedden olduk Muştafāyilerdenüz

Cāna envār tecellīniñ düşelden perteve
Zerre zerre rakş urur gūyā ḳur -----

110[B]der kenār

‘Ulvī rest

‘Aşık oldum bildüm ey dil la‘l-i cānān ḳıymetiñ
Haste olmayınca bilmez mi ḳişi cān ḳıymetiñ

Nağd-ı cānı bezl ider dil dil-dāra ‘aşıq nite kim
Yūsuf-ı Mısr’uñ bilür Ya‘küb-ı Ken‘ān kıymetiñ

Qadr-i yāqūt-ı leb-i dil-dārı añlar ehl-i dil
Cevheriñi dehre şor la‘l-i Bedeḥşān kıymetiñ

Eylemezler ḥāk-i pāy-ı yāre zāhidler naẓar
Bilmez ā‘mālar ola kühl-i sırāḥān kıymetin

Bir güherdür vaşl-ı dilber kūyıdur kānı anıñ
‘Ulvī-i güher-şināsa şoruñ ol kān kıymetin

111[A]

Gördüñ āb üstünde bī bünyād dünyānıñ evi

Kūşe bī tūşe efkar içre olduq -----

‘Alemin gün ü fesādı yetmez mi rüy

Qandedir nūşın revānı tāt u taht -----

Şüreti qo ‘aşqla öldükse merd-i ma‘nevī

Def dünyā ile semā‘ et mevlevī ol mevlevī

Ben Günāhī veş olup nūr cemāliñ pertevī

Ki ḡazel naẓm eylerüz kāse-i kelām -----

Şevk-ı Mevlānā ile Şems-i hüdāyilerdenüz

Ümmet-i Aḥmedden olduq Muştafāyilerdenüz

Tahmīs-i Günāhī²⁰⁶

Ne māhiyetdür ol māt-ı melek sīmāyı bilmezler

²⁰⁶ Bu şiirin başlığı tahmis olarak geçiyor fakat şiir bir tesdis örneğidir.

Ne nakş eyler pey-â-pey ol büti zîbâyı bilmezler
Girerüm şekle ol maḥbûbı bi-hemtâyı bilmezler
Toğar her yüzden ol mihr-i cihân arayı bilmezler
Cihân ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler
Şu mähiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

Bu rengîn perdelerden kim görünür nev-be-nev timsâl
Ruḥ-ı ebkâr maʿnâyı değil bâzıçe eṭfâl
Muşavver bir elifdendür ḥurûf-ı muḥtelif mâ-şikâl
Ḥayâl-i zîlda zâhirdir kemâl-i şanʿat-ı fiʿâl
Cihân ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler
Şu mähiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

Ulü'l-ebsâre rüşena diyü kim ecrâm-ı mevcûdâd
Olupdur cilve-i envâr-ı zâta müncelî mirʿât²⁰⁷

111[A] der kenâr

‘Ulvî rest

Fitne şaldı ḥaṭ-ı zâlim yine cânân yüzüne
Çıkdı küffâr donanma ile ‘Ummân yüzüne

Bir yüzü qaraya nûr verse dedik -----
Gir getirse nola ḥaṭ olsa tâbân yüzüne

Gözlerine kara şu indi ğam-ı laʿlîñ ile
Perde tōpa nola çeşme-i ḥayvân yüzüne

²⁰⁷ Şiirin devamı diğer varaktadır.

Bî-ölecek edüp -----ruh-ı mehveşiñe
Tükürtür şebnem onuñ çün gül-i handan yüzüne

Çehresin ‘Ulvî’dir eşkle tîrîn etti
Benzer ol hāvāce gevher dize vikān yüzüne

111[B]

Dil ağaz mû-be-mû esrār-ı vahdet-i şerhine zerrāt
Müberhendür mübeyyendir mu‘ayen ehl-i mähîyāt
Cihān ārā cihān içindedir ārāyı bilmezler
Şu mähiler ki deryā içradır deryāyı bilmezler

Vücūduñ zillüdür imkān añā peyvestine rāci‘dür
Olur ferî ašlā tâbi‘ bu meşel ‘ālemde şāyi‘dür
Şor ma‘nāya nisbet pertev- hürşid-i lāmi‘dür
Eğer gayriyet işbāt ede cāhil gayr-i vāki‘dür
Cihān ārā cihān içindedir ārāyı bilmezler
Şu mähiler ki deryā içredir deryāyı bilmezler

Günāhî cüz ü küll cevğān-ı hādeş darbına bir tōb
Görimez geldi keşretten ol olupdur çeşm-i sırr-ı ma‘yūb
Nikāb açmış mezāhirden Günāhî tal‘at-ı maḥbūb
Dirigā gün gibi gāyet zuhūrundan ---²⁰⁸olup
Cihān ārā cihān içindedir ārāyı bilmezler
Şu mähiler ki deryā içredir deryāyı bilmezler

FUZŪLİ

 208 Bu kelime okunamamıştır.

Kıṭʿa

Kālem olsun eli ol kātib-i bed-tahrīrīñ

Ki fesād-ı rākamı birle sözü şūr eyler

Gāh bir ḥarf suḳūtuyla kılar nādiri nāşırı nār

Gāh bir nokṭa kuşuruyla gözü kör eyler

Kıṭʿa²⁰⁹

Veremi şarf eyle ger ü gece ele

Olmaya tācmīʿ ğayr munşarif

Onuñ çün cemʿ eder anı baḥl

Kim olur cemʿ olıcaḳ lā-yünşarif

111[B]der kenār

Günāhī Rāsıt

Geçmesün her geç gele meydān anıñ yügreği

Ol elif ḳāmet ḳaşı nūn mudur anıñ yügreği

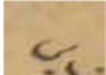
Peyk cibrīli ḳoduñ deşt-i fenāda mest ---²¹⁰

Āḥirīn ey ‘arşā-gāhı lā-mekānıñ yügreği

Hızr u ‘İsā gibi çābük dil sebūk ruḥ olmuşuz

---²¹¹değil olsaḳ zemīn u asumānıñ yügreği

²⁰⁹ Kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²¹⁰ Bu kelime okunamamıştır.

²¹¹ Bu kelime okunamamıştır.

---²¹²‘arş üzre pervāz eyleriz

Olmuşuz bir tayir kıuds eşyānıñ yūgreği

---²¹³ yokdur ---²¹⁴ var ümīdim kim olam

---²¹⁵ ‘ālemde her sīmurg olanın yūgreği

‘Akıl ol sen ey gönül şāhib-i nazār kıl ---²¹⁶

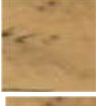
---²¹⁷ eder ‘Ummāna dek āb-ı revānıñ yūgreği

Ey Günāhī ‘arza-ı nazm içre cevelān et yürü

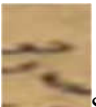
Çün semene tabla sensen cihānıñ yūgreği

212 Bu kelime okunamamıştır.

213 Bu kelime okunamamıştır.

214 Silik olduğu için okunamamıştır.

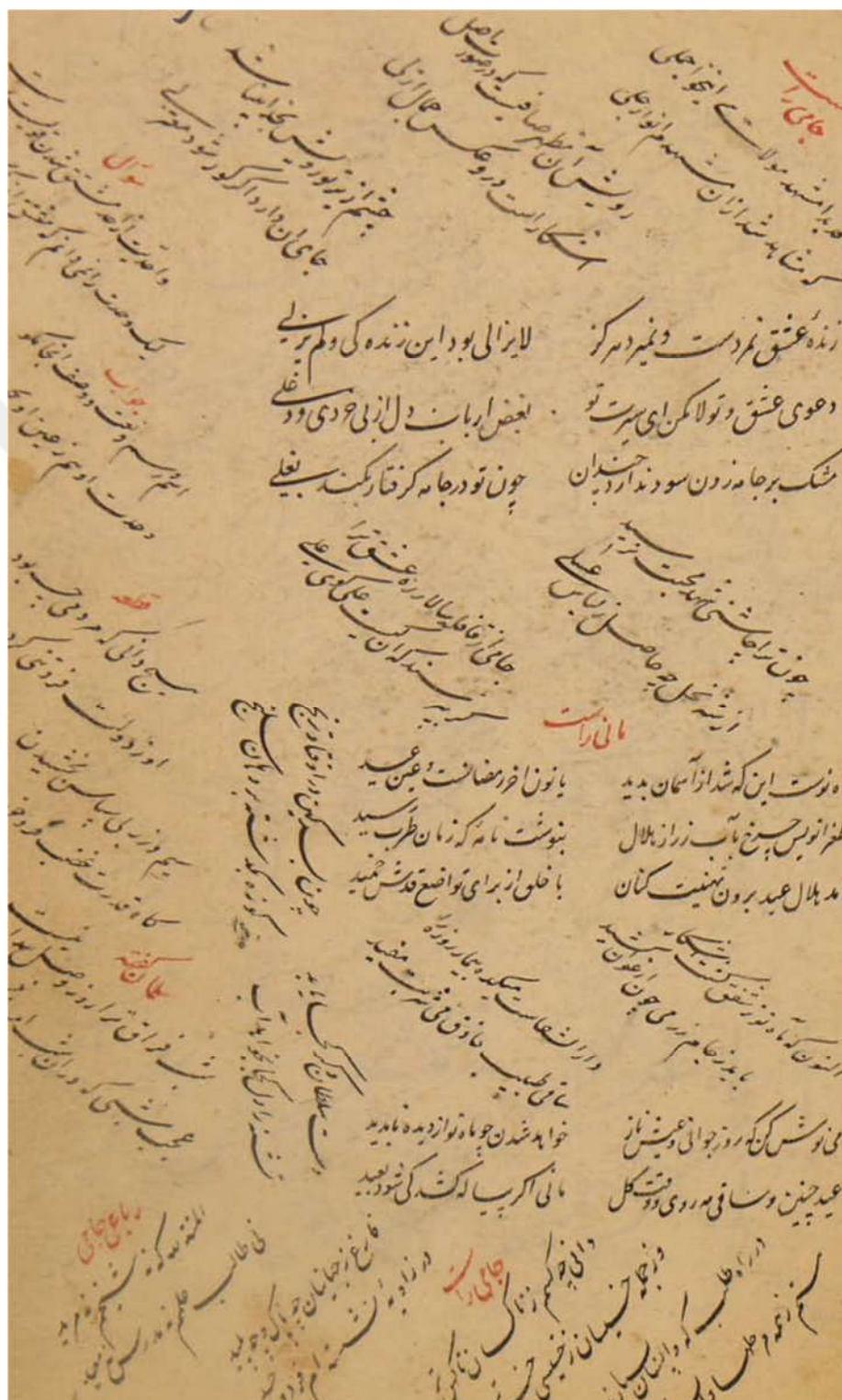
215 Silik olduğu için okunamamıştır.

216 Silik olduğu için okunamamıştır.

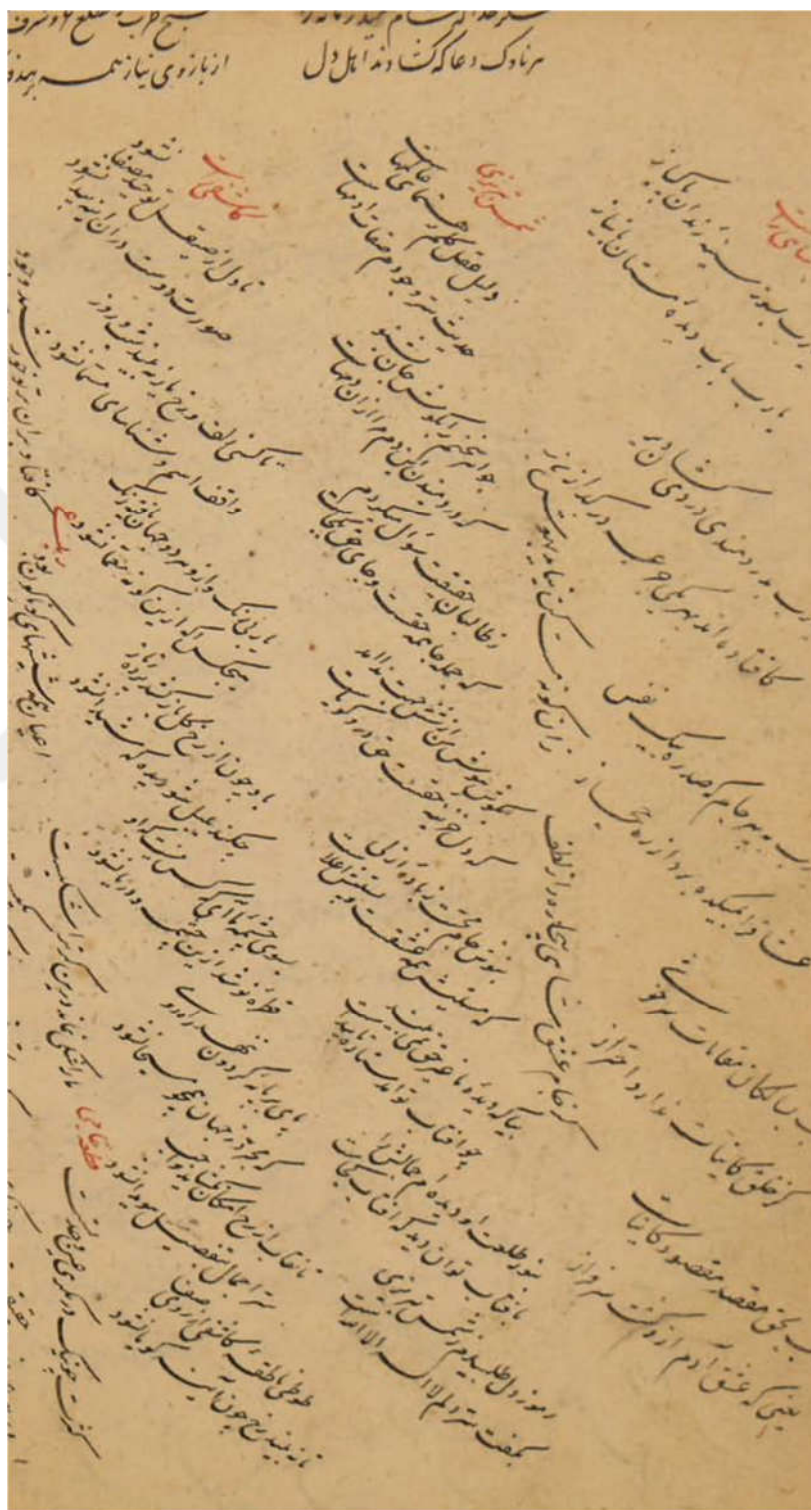
217 Silik olduğu için kelime okunamamıştır.

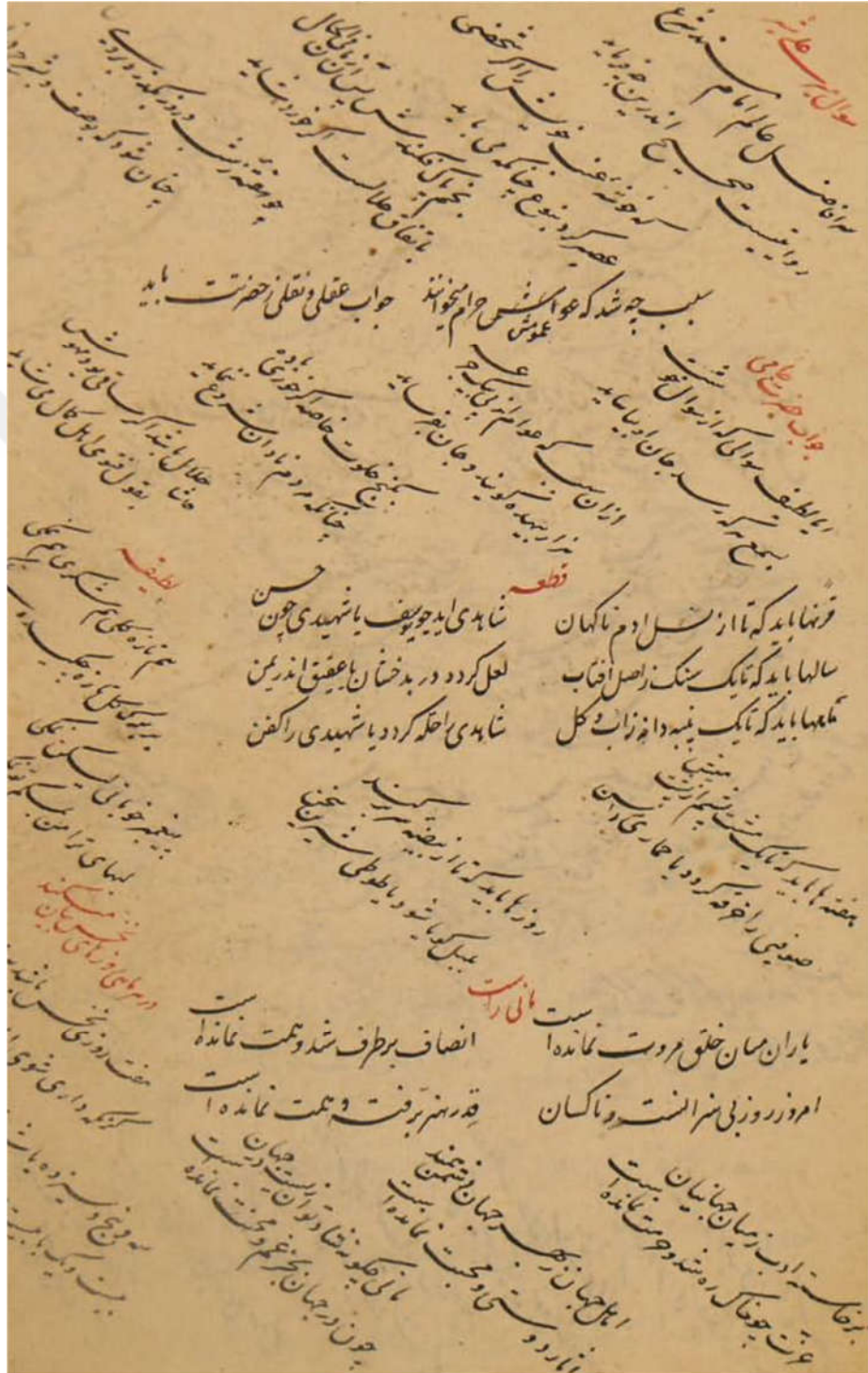
Resim 24

Farsça Manzume

Resim 25
Farsça Manzume

²¹⁸ Mecmuâ'i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 113.

113[B]

YETİMİ-ZÂT

Bir söz var cihānda ki ol nuṭḡ-ı Hakk degül

Güş itmeyen bu nükteyi Hakkā kulaḡ degül

Ehl-i derün olmaḡa sa‘y it birünü ḡo

Senden saña yaḡtını dilerseñ ırak degül

Düzd-i havādiş aldı metā‘-ı huzūrını

Bu kārban-serāda ol ādem ki saḡ degül

Leylī ki raḡne eyledi Mecnūn kāseseñ

Pür-ni‘met-i beşāret idüpdür sımaḡ degül

Bu deşt içinde bir ser-i Mecnūn var mıdur

Leylī atı öñiñde şikeste yalaḡ degül

Çün hüşe-çin hırmen-i tevḡiddür Yetīm

Bu kişt-zār-ı keşret aña bir başaḡ degül

TAŞLICÂLI YAḤYÂ

Dîdār-ı Hakkı görmeḡe ten hergiz müsteḡiḡ degül

Görüp işiden anı bu göz bu kulaḡ degül

Dīvāne gibi kendüyi bilmezlere uyup

Gitme yabana Ka‘be-i maḡşūd ırak degül

Gel gel kitāb-ı vahdeti eyle mūtālara
Anuñ içinde iki cihān bir varak degül

Zāhirde kalma bātın ile āşinālīg et
Zikr eyleyen İlāhı çü dildür tıttak degül

Bir ten var kı ‘ışk ile kurbānuñ olmasun
Bir cān mı var ki rüz-ı vişāle adağ degül

Bir serve māyıl oldı gönül şāhbāzı kim
Tūbā vü Sidre āña nazar bir budak degül

Yahya kimüñ ki gönli ide māsivāya meyl
Da‘vā-yı ‘ışk iderse eger sözi hağ degül

ZİNETİ²¹⁹

Şābit kadem olaydı eğer encüminde şem^c
Miķrāz ‘amele olmazdı sedefkende şem^c

Od yakmayaydı başına āhım yeli eger
Etmezdi girye saçdıñ ey şuh hande şem^c

Fānūs içinde hüsñ eden boynun urdılar
Pervānesini olduğı için kiştede şem^c

Meclisde dün gice yālñ yüzlü şevķine
Hiç birbirini kıomadı yakdı bedende şem^c

²¹⁹ Bu şairin divanına ulaşılammıştır.

Ey Zīnetī firāk-ı nigārıyla giryeden

Göz yumdu şabāha degin şem^c

114[A]

ḤAYRETİ

Biz sākinān-ı gūşe-i fülk-i felāketüz

Biz āşinā-yı lücce-i baḥr-i melāmetüz

Biz zāyirān-ı zāviye-i künc-i ‘uzletüz

Biz ta’ifān-ı ṭāyife-i sūz u ḥāletüz

Biz kāse-līs-i ḥānçe-i bezm-i ḥaḳīkatüz

Biz cür‘a-nūş-ı meclis-i sākī-i vaḥdetüz

Girmek ḥişār-ı ‘aḳla degüldür ṭarīkumuz

Biz sālīkān-ı rāh-ı beyābān-ı ḥayretüz

‘Aḳl-ı ma‘āş dāyiresine şığışmazuz

Biz güm-rehān-ı bādiye-i bī-nihāyetüz

Efsürdelerle nice alışsun mizācumuz

Başdan ayağa sūz u güdāz u ḥarāretüz

Meclisler içre sen n’ola kürsī-nişīn isen

Ey şeyḥ biz de mu‘tekif-i deyr-i ‘uzletüz

Bir kaç nefer mücāvir-i dergāh-ı mey-fürüş

Biz kaç ‘aded mülāzim-i erkān-ı devletüz

Biñ dürlü ‘acz ile işigine erenlerüñ

Geldük gedālık eyleyü muhtâc-ı himmetüz

Lâyık degül ki redd olavuz zâr ü nâ-ümîd

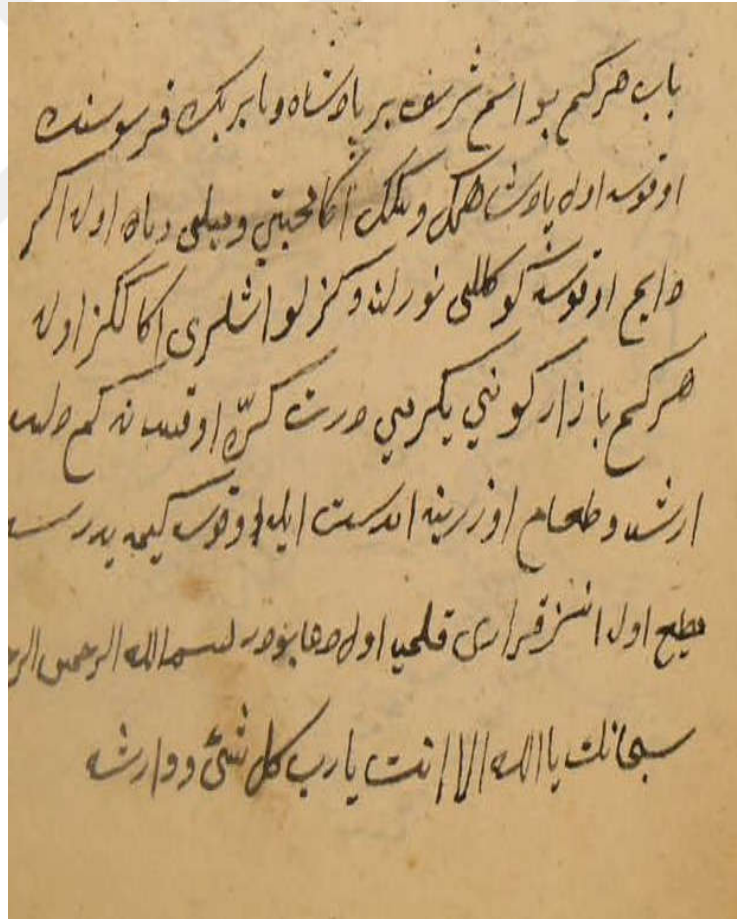
Biz sâ’ilân-ı südde-i bâb-ı mürüvvetüz

Bi’llâh Hayretî ulu devlet degül midür

Biz sâkinân-ı dergeh-i Şâh-ı Velâyetüz

Resim 27

Dua Metni

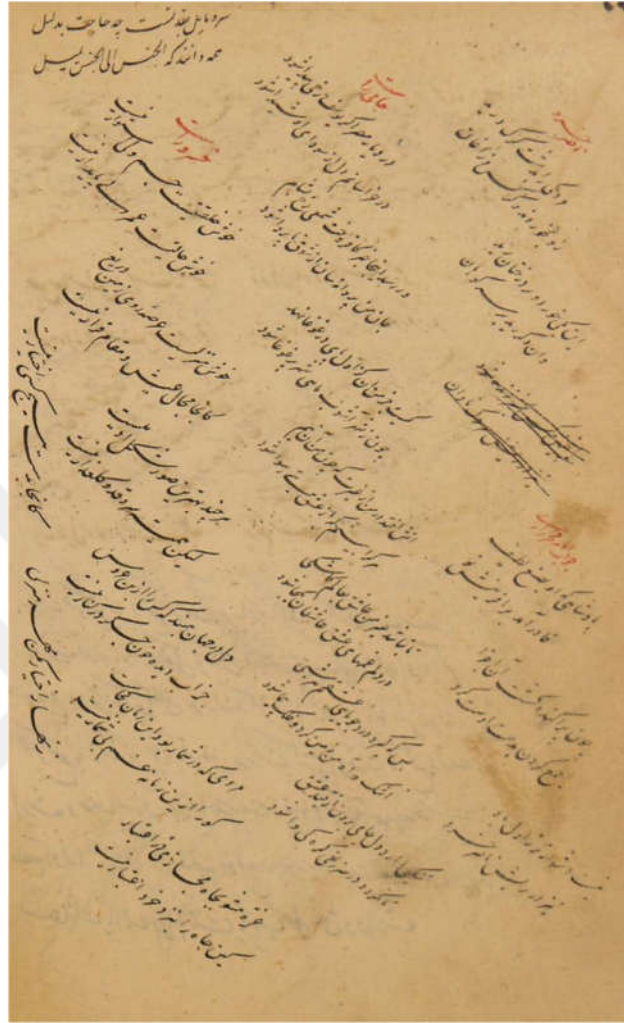

220

²²⁰ Mecmuâ'-i Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 114.

Resim 28

Farsça Manzume

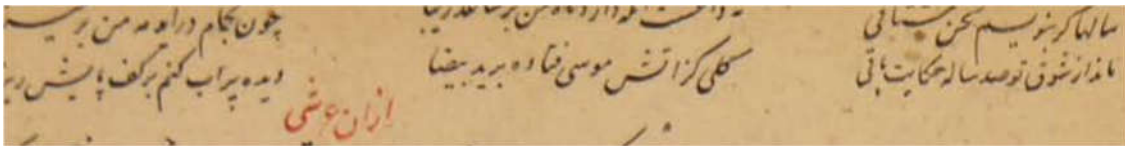

221

115[A]

Resim 28

Farsça Manzume

222

Ez-ân-ı Vâridâtı

Minnet-i Allâha ey güzîn-i kirâm

Şadr-ı ‘alâyı bergâh olduñ

²²¹ Mecmuâ’i- Eş’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 114.

²²² Mecmuâ’i- Eş’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 115.

İrmesün şems-i devletüne zevāl

Nāyib sāye İlāh oldduñ

Zulmden kimseniñ ne pāki ola

Žuʿafāya ħusen penāh olduñ

Ben ħuluñ yeter bu cāh ki sen

Mālik-i mülk ‘izz ü cāh olduñ

Şinamañ olub umūr-ı salṭanata

Çünkü ħāyim-i maḳsām şāh olduñ

Vāridāt-ı ħuluñ didi tāriḫ

Cümletü’l mülk pādişāh olsun

968²²³

‘ARŞİ

Ez-ān-ı ‘Arşî²²⁴

Ḫayālî kim ħazel-i şıyt ü şadāsın

Tamāmet nüh ħıbāb-ı çarḫa şaldı

Çeküp şimşîr-i şîr-i ābdārın

Hezārān pehlevān-ı nazmı çaldı

Bu meydān içre sultān-ı cihāndan

Semend-i ṭabʿ ile öñdüller aldı

²²³ Bir tarih manzumesinden alınmış olup şairi tespit edilememiştir.

²²⁴ Bu manzume bir tarih manzumesidir. bkz. AGŞ.

Yumup göz sâhîl-i hestîden âhîr

‘Adem baħrine mähî-vâr ƣaldı

Didüm ‘Arşî işîdüp aña târîh

Sözi dilde Ĥayālî gözde ƣaldı

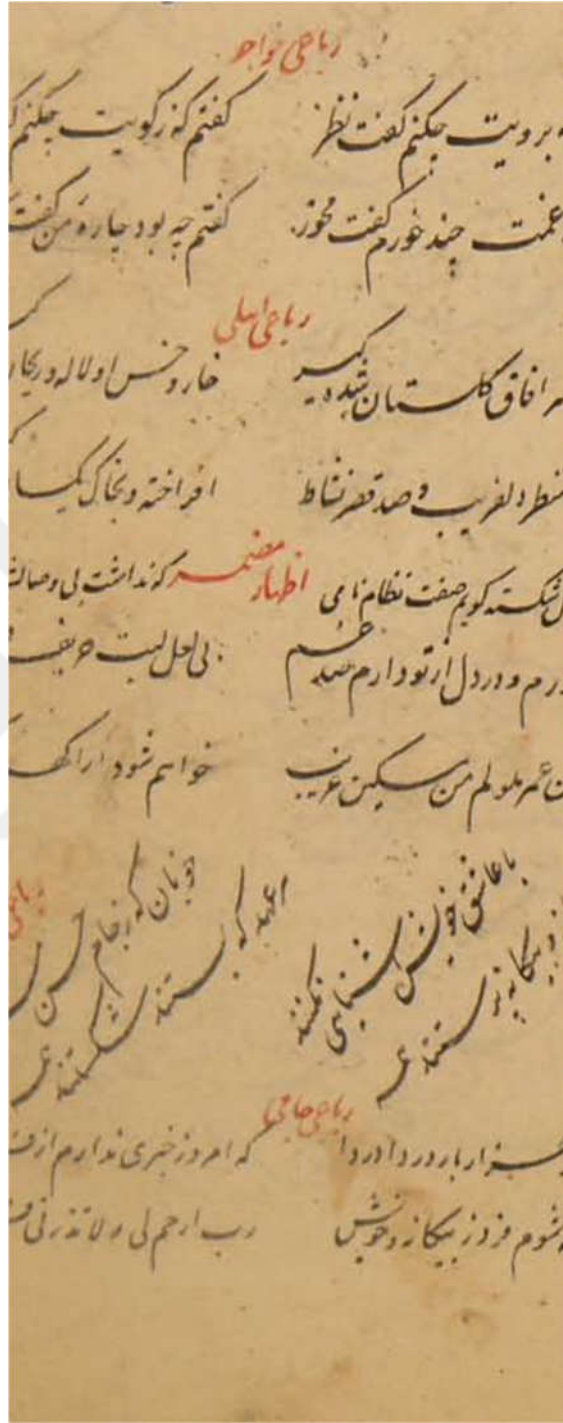
Resim 30
Farsça Manzume

225

²²⁵ Mecmuâ’i- Eş’âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 116.

Resim 31
Farsça Manzume

226

²²⁶ Mecmuâ-i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107.

115[B]

GARĪBĪ VĀRDĀRĪ²²⁷

Gezdürtür ırş-ı mehi şabla içinde hāle
Müşterī dirhem-i encümle diler kim ala

Şıldı bir lu‘b ile ĥurşīd-i müşa‘bid ġā’ib
Kīse-i ġoncede bir beyza idi her jāle

Bülbül ‘aşķa tıfl-ı ġül eder şefķat
Olsa ġöz ĥayy aña nergis dilā-lā-lā-lā

Dirilüdüş şanasun āb-ı ĥayāt üzre ĥabāb
Leb-i dildārda yer yer ġörinen tebhāle

Ey elif boylu şakın āh ‘anber-i dil kim
Bād-ı taĥt irse döner şaddi nihālīñ dāla

GARĪBĪ²²⁸

velehü

Didüm ki derd-i hecre dilüñ çāresi nedür
Didi řabīb-i vuşlāt aña çāre sīnedür

Devlet dil-i řarāb yebāb u ĥazīne kim
Māl u menāl ġuşşā-i yāre ĥazīnedür

‘Uşşāķuññ kemine imiş şefķatüñ şehā
Raĥm eyle ben řuluñ da bir ednā kemīnedür

²²⁷ Bkz. AÇT/LT.

²²⁸ Bkz. AÇT/LT.

Dil-i ravzā u hayāl ruḥuñ nūr-ı Aḥmedī
Şehriden kıyās eder ölsen medīnedür

Yaşını kaçre kaçre Garībī idüb revān
İşār kıldı pāy-ı semendi şebhinedür

GARİBİ²²⁹

Velehü

Zāl-i dünyā ile biz ülfete māyil degilüz
Ya'nī merdāneler 'avrete māyil degilüz

'Ālem vaḥdeti keşrette temāşā ederüz
'Ārifüz zāviyete 'azlete māyil degilüz

Sākīyā bāde 'aşk ile müdāmī mestüz
Meyi ḥumrādaki keyfiyete māyil degilüz

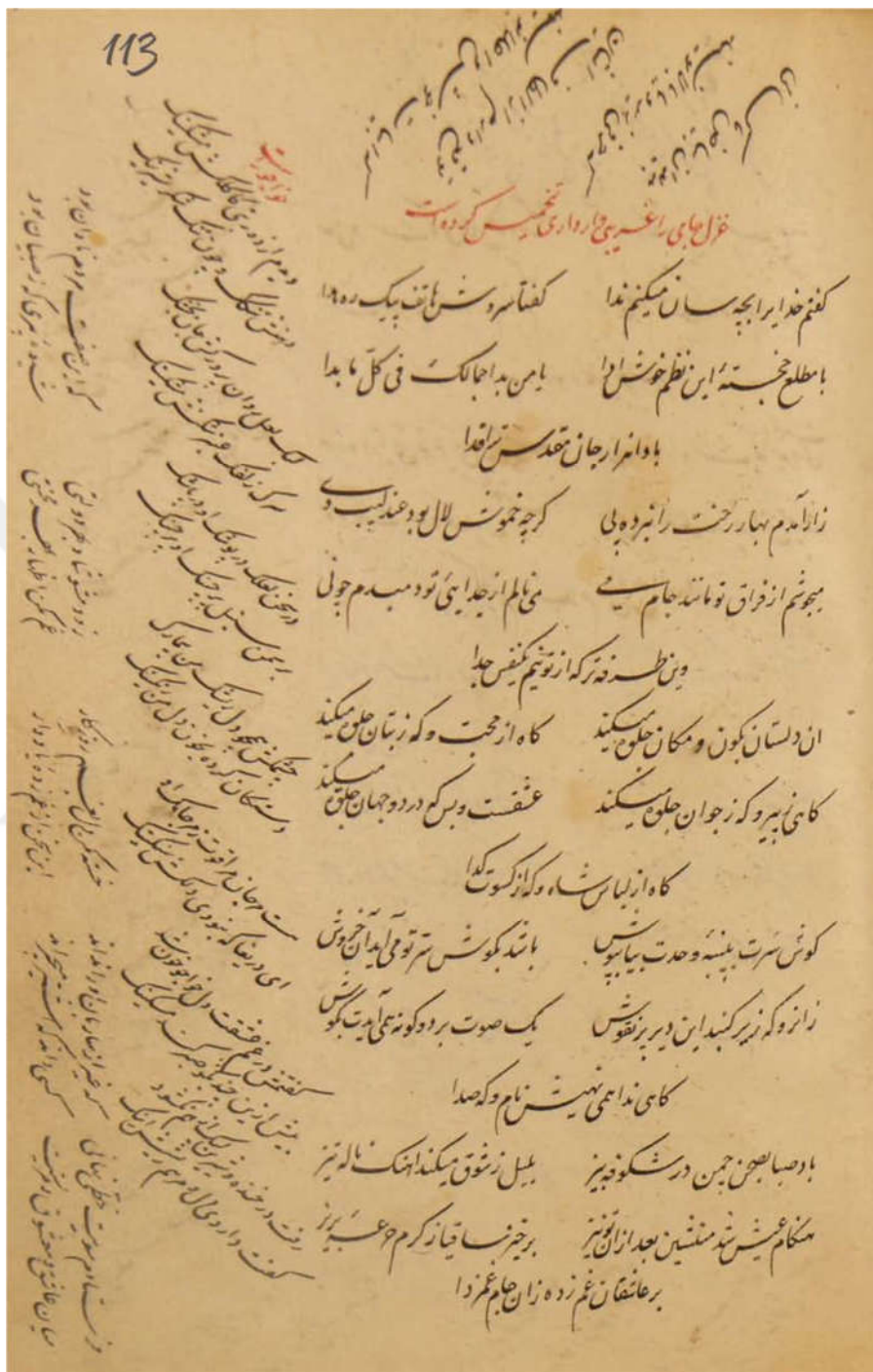
Ḥüsn-i zātı görürüz 'arız oldu dildārda biz
Ḥad u ḥāl ile ölen ḥālete māyil degilüz

Ey ṭabīb ol gözi bīmār güzel ḥastesiyüz
Ölmeğe cān virürüz şıḥḥate māyil degilüz

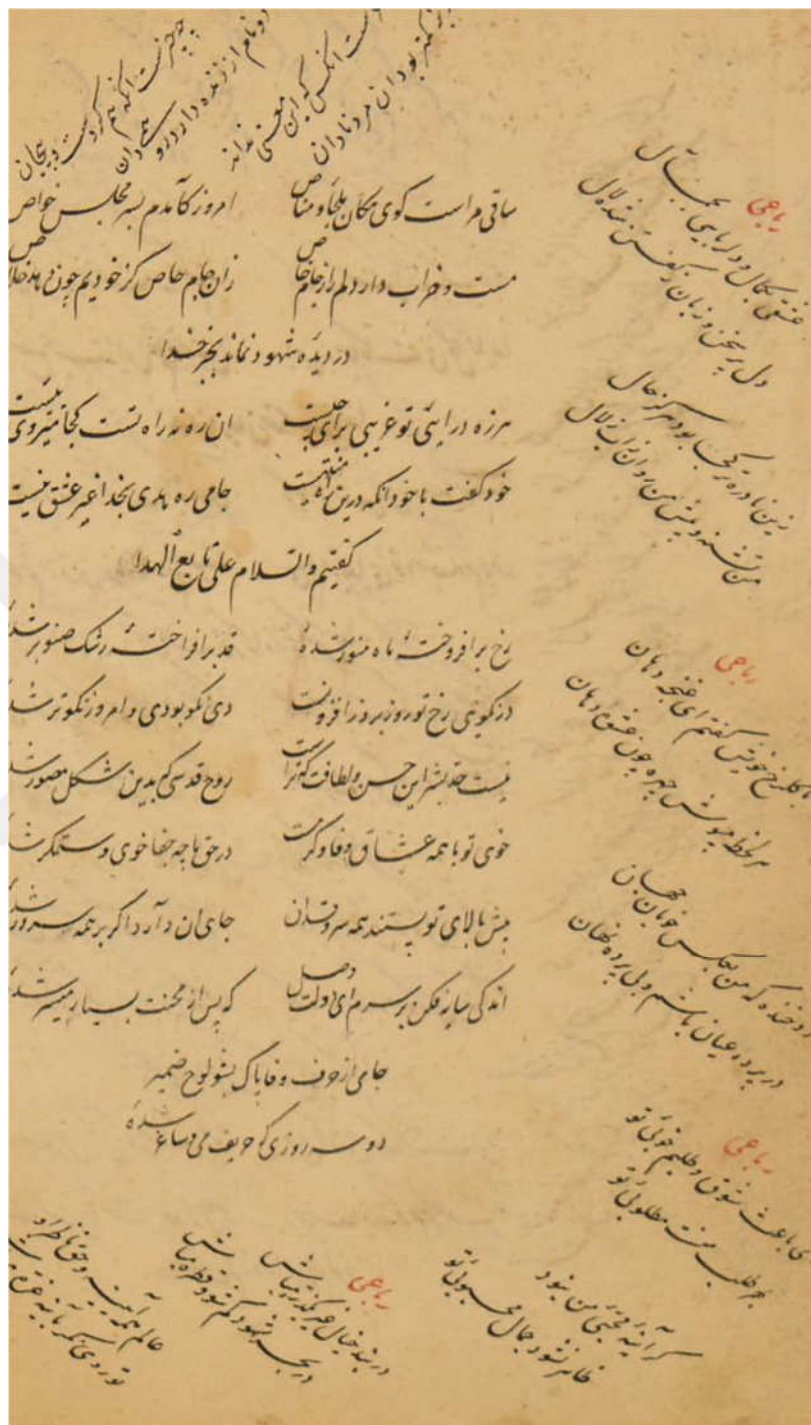
Şatma şi'rinde ḥayālātı Garībī ki bizim
Söze durur gıbtamız şan'ata māyil degilüz

²²⁹ Garībī'nin divanına ulaşılammıştır.

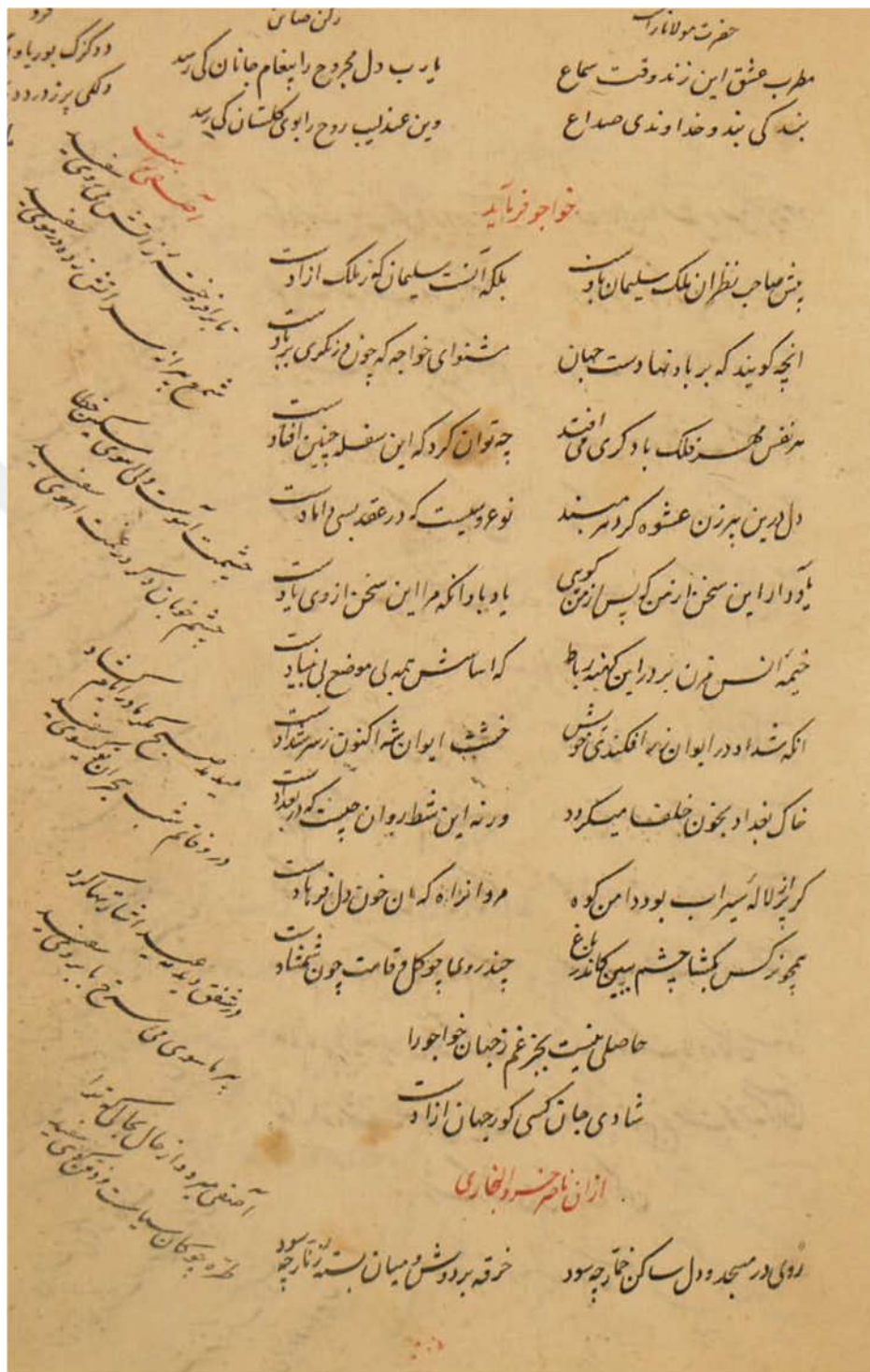
Resim 32
Farsça Manzume

Resim 33
Farsça Manzume

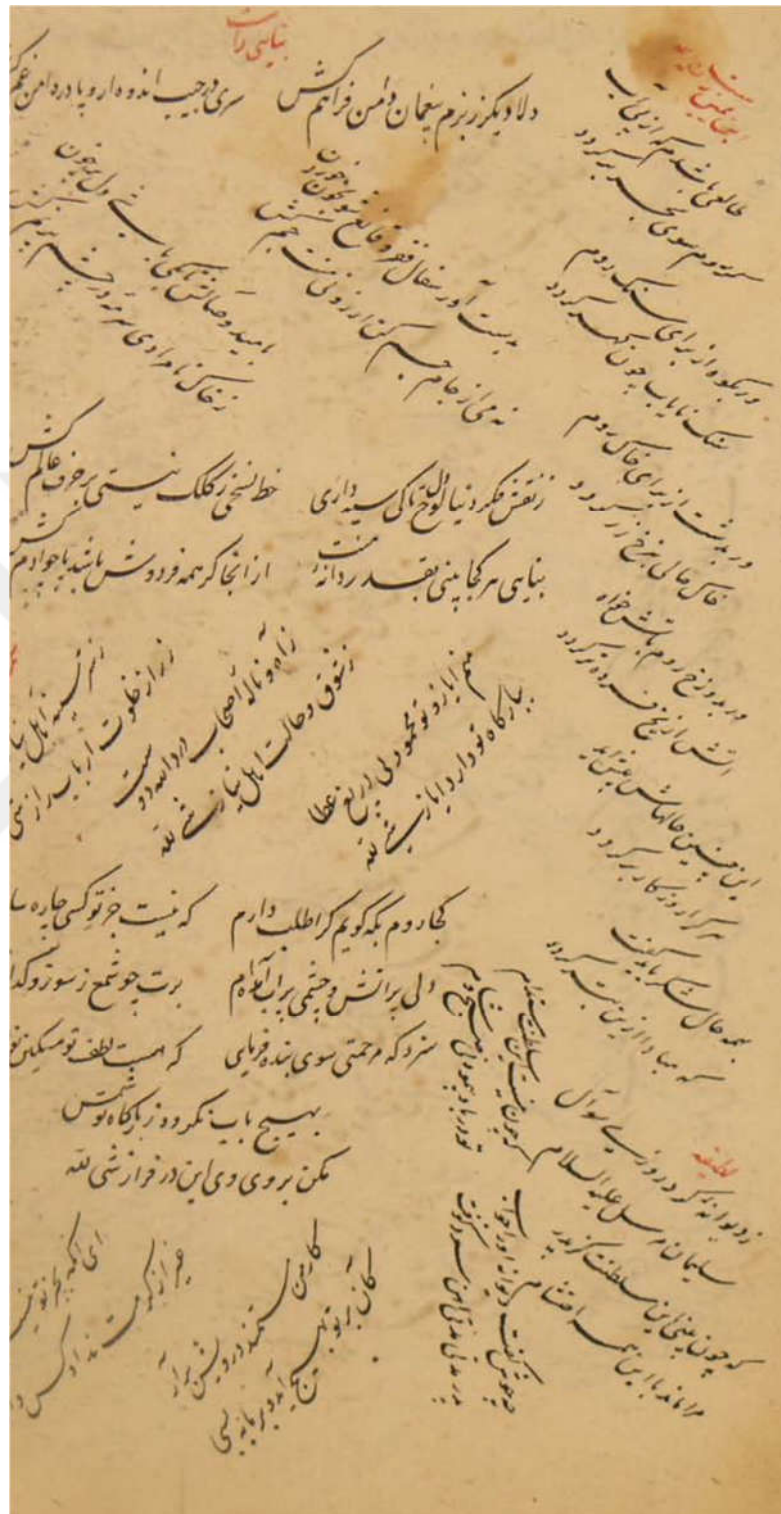

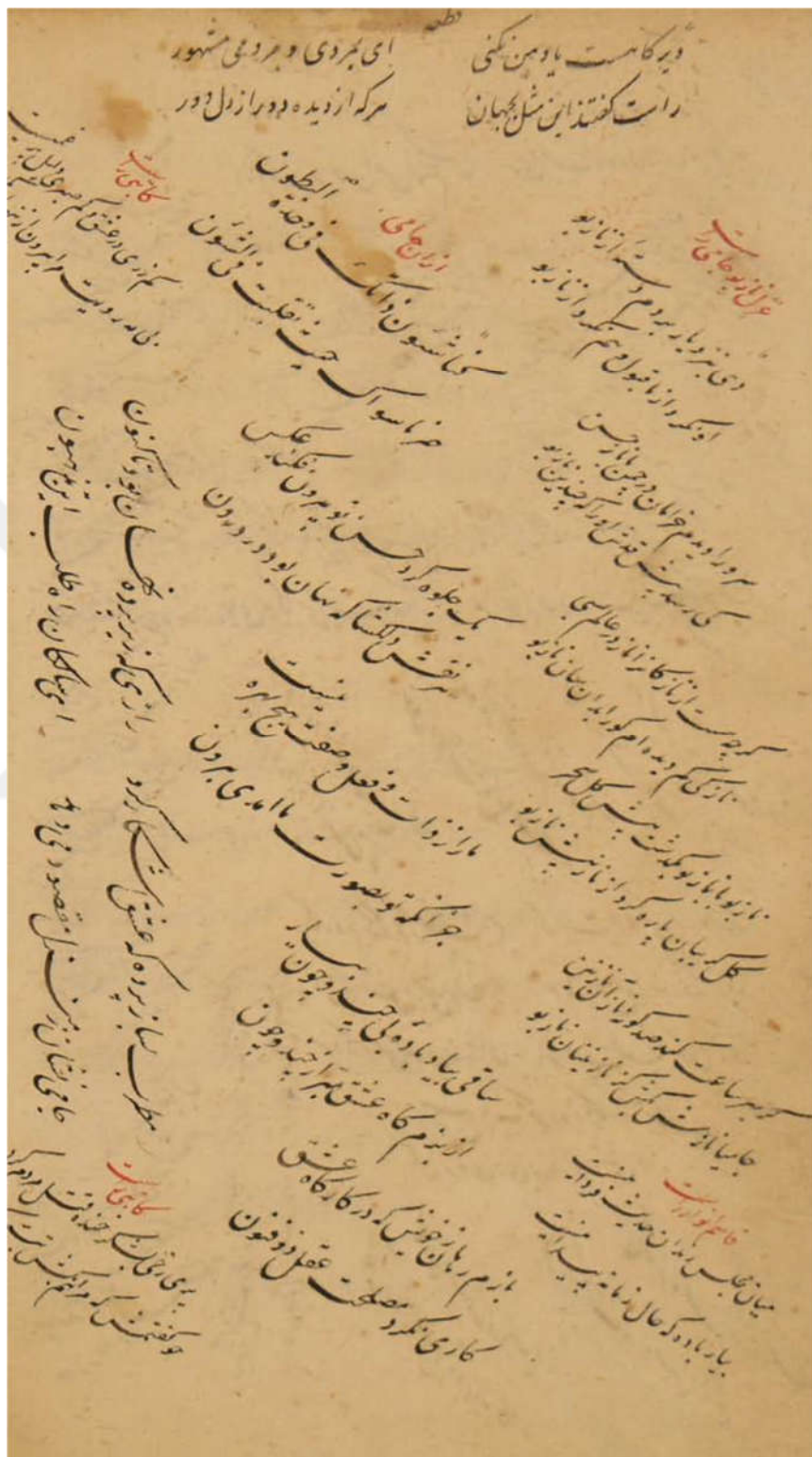
Resim 34
Farsça Manzume

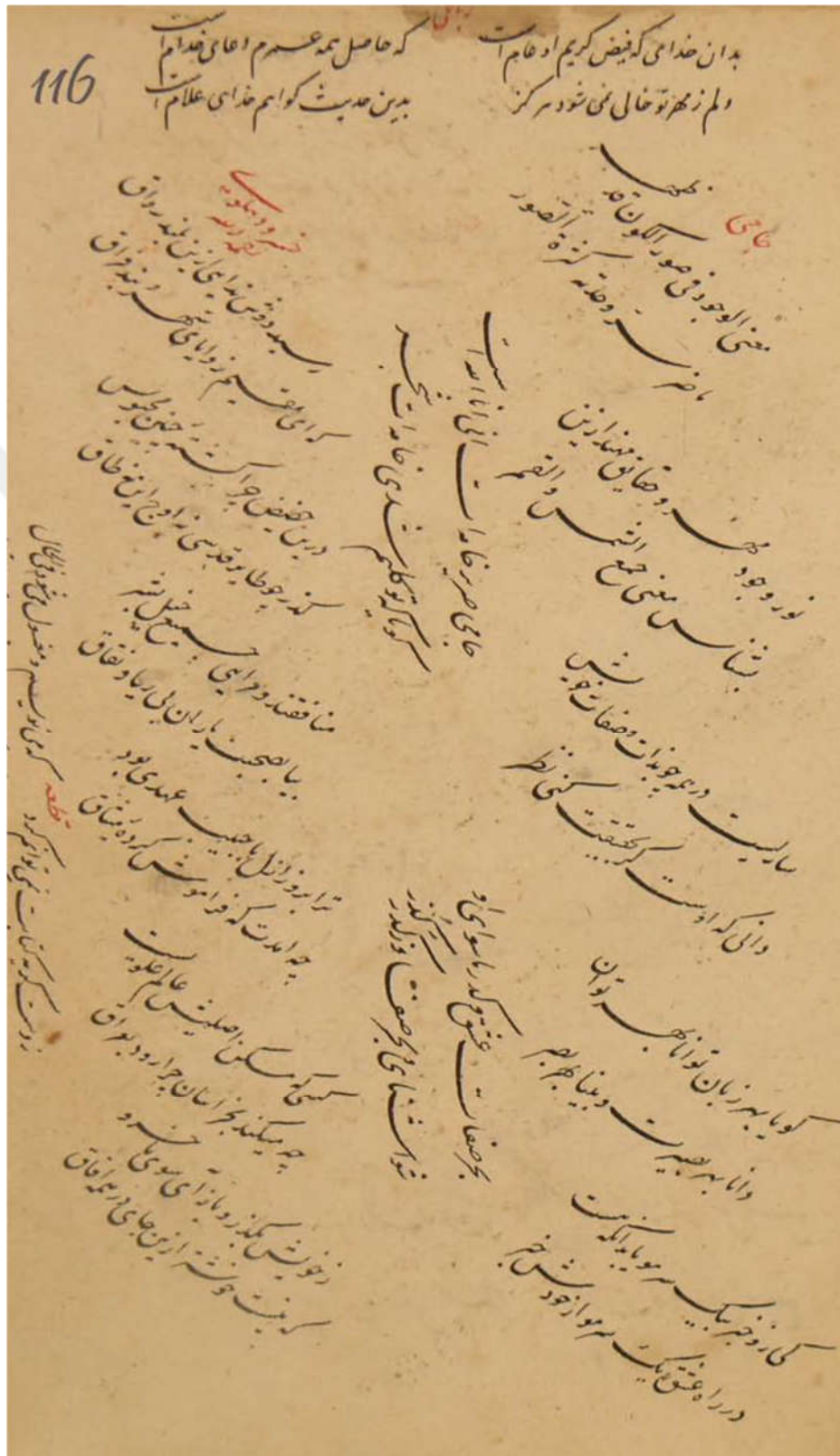
440

Resim 36
Farsça Manzume

Resim 38
Farsça Manzume

Farsça Manzume

Farsça Manzume

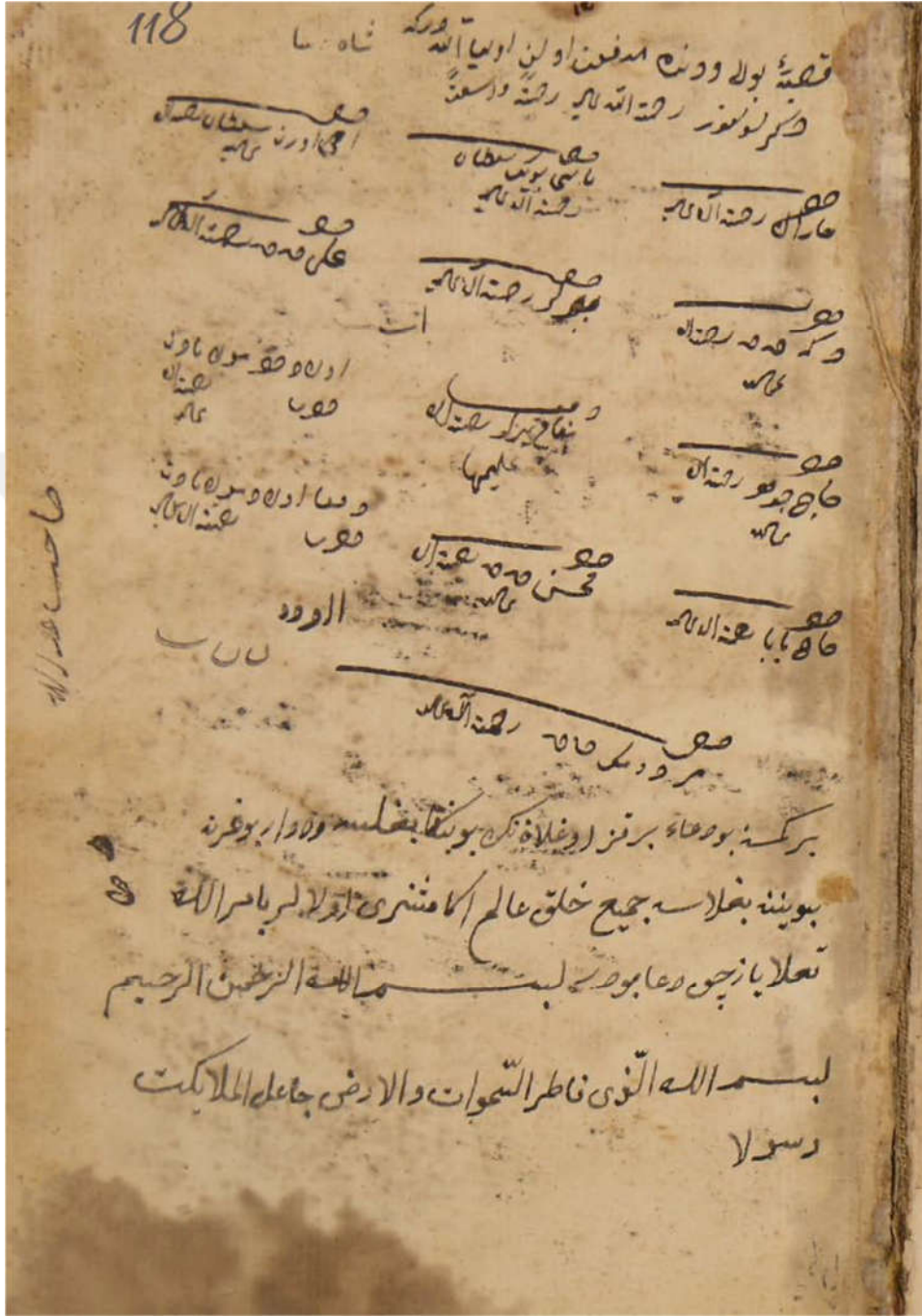

Farsça Manzume

Resim 42

Dua Metni

²³⁰ Mecmuâ'i- Eş'âr İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Şevket Rado Yazmaları SR_107, 116-121. far. olduğu için okunamamıştır. Ayrıca 121a s. Kasaba-i Bolvadin ile ilgili bir not düşülmüştür. Fevaid kısmında dua ve faziletleri üzerine bilgiler vardır.

SONUÇ

Edebiyat tarihimiz için oldukça önemli bir yeri olan şiir mecmuaları zengin konularıyla ön plana çıkarak onları derleyenlerin ve yazıldıkları zamanın sanat anlayışını ve edebi zevkini yansıtmaları bakımından önemli kaynaklar arasındadırlar. Ayrıca mecmualar Türk toplumunun sosyal ve kültürel yapısını taşımaları açısından değerli eserlerdir. Bundan dolayı mecmualar üzerinde yapılan çalışmalar gittikçe önem arz etmektedir.

Kütüphanelerimizde yazma eserlerinin fazlaca olması sebebiyle önemi binaen artan şiir mecmualarında divan tertip edememiş ya da adını hiç duymadığımız şairlere ayrıca divanı olduğu halde hiç duymadığımız şiirlere de rastlayabiliriz. Mecmualar sayesinde şairlerin bu şiirleri ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Şevket Rado yazmaları arasında SR_107numarada kayıtlı olan şiir mecmuası incelenmiştir. Söz konusu mecmua 121 varaktan oluşmakta olup talik hatla yazılmıştır. İstinsah tarihi belli olmayan Mecmua'nın mürettibinin kim olduğu tespit edilememiştir. Mecmua'nın şiirlerini ihtiva ettiği şairlerden yola çıkarak 17. yüzyıl başlarında tertip edildiği düşünülmektedir.

Çalışmada Mecmua incelenmeden önce genel olarak mecmuanın ne olduğu hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında Mecmua transkribe edilmiştir. Mecmuada pek çok nazım şekli olmasına rağmen en çok yer alan nazım şekli gazel olarak görülmüştür. Ayrıca Mecmua'da en fazla şiiri bulunan şairler Hayali ve Baki olarak tespit edilmiştir. Ayrıca Mecmua'da bulunan bütün şiirler aruz vezniyle yazıldığı tespit edilmiştir.

Mecmua'da 36 şair bulunmakta bunun dışında ise mahlası belli olmayan şairlerin şiirleri de Mecmua'da bulunmaktadır. Ayrıca Mecmua'nın giriş ve son kısmında mecmuayla ilgisi olmayan manzum ve mensur parçalar vardır. Bunun dışında Mecmua'da Arapça ve Farsça manzumeler de bulunmaktadır. Bu parçalar direkt alınarak dipnotta belirtilmiştir. Mecmua'ada bulunan şiirler şairlerin divanlarıyla mukayese edilerek farklılıklar dipnotta belirtilmiştir.

Bu çalışma ile divanı bulunmayan ya da çeşitli sebeplerle divanı günümüze ulaşamamış şairlerin şiirleri açığa çıkarılmıştır. Bununla birlikte tanınmış şairlerin divanında bulunmayan şiirleri de edebiyatımıza kazandırılmıştır. Ayrıca Mecmua

alışmaları kaynaklarda adı geçmeyen kişilerin edebiyat tarihimizde gün yüzüne çıkarılması bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir.

KAYNAKÇA

- Ak, Coşkun, **Muhibbî Dîvânı**, KTB Yayınları, Ankara 1987.
- Altok, Zeynep, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.
- ARSLAN, Ömer, **Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Aydemir, Yaşar, “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, (haz. R. Virmiça) **Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı**: 6-8 Mayıs 2011- Nevşehir: Bildiriler, Grafiker Yayınları, Ankara, 2011, 87-100.
- Aydemir, S., **Dede Ömer Rûşenî (Hayatı, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni)**. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 1990.
- Buzov, Snjezana, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, 33-42.
- Canım, Rıdvan, **Latîfî, Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsıratü’n-Nuzemâ**, TDV Yayınları, Ankara 2000.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed ve M. Ali Tanyeri, **Hayretî Dîvanı (Tenkidli Basım)**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981.
- Çavuşoğlu, Mehmed, **Yahya Bey Divan Tenkidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve Tanyeri, Ali, **Zâtî Divanı**, İÜ Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1987.
- ÇETİN, İsmail, **Derzizâde Ulvî Divanı: Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi, Elazığ, 1993.
- Çetinkaya, B. ,**İlmi Divanı**, Pamukkale Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2003.

Devellioğlu, Ferit, **Osmanlıca -Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara 2013.

Erdoğan, Mustafa, **Bursalı Rahmî ve Divanı**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

Gıynaş, Kamil Ali, “**Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası**”, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Konya, 2011, 245-260.

Güneş, Murat, **Manastırlı Celâl Bey Divanı** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2013.

GÜRBÜZ, Mehmet, “**Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi**”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, 97-113.

Güzel, B. , İsen, Mustafa, **Usûlî Dîvânı** (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım), TYEK Yayınları, 2020, 191-196.

İsen, Mustafa, **Usûlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1990.

Karahan, Abdülkadir, **Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1966.

Kaplan, Yunus, “**Nihânî (İbrahim Çelebi) ve Gazelleri**” Türkoloji Araştırmaları, 2010.

Kavruk, H. ,**Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2012.

Kesik, Beyhan, **Selîmî (II. Selîm) Divançesi**, Vizyon Yayınevi, Ankara 2012.

Kılıç, Atabey, “Mecmua Tasnifine Dair”, (haz. H. Aynur, M. Çakır vd.), **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, 80-96.

Kılıç, Filiz, **Âşık Çelebi, Meşâ’irü’s-Şu’arâ** (İnceleme-Metin), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2010.

Kurtoğlu, Orhan. **Zâtî Divanı’nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.

Kut, Günay, “Mecmua”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler**, C. 6, Dergâh Yayınları, İstanbul 1986.

Kut, Günay, **Yazmalar Arasında**, Simurg Yayınları, İstanbul 2005.

Küçük, Sabahattin, **Baki Divanı**, TDK, Ankara 1994.

Levend, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, 166-167.

MENGİ, Mine, **Mesîhî Dîvânı**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1995.

Özkat, Mustafa, **Kara Fazlî Divanı** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005.

Pala, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul, 2012.

Pektaş, Mehmet ve Ünal, Mehmet, “Âgehi’nin Şütür Kasidesi”, **Turkish Studies, Volume 8/1, Winter 2013**, 2165-2167.

Piroğlu, Zehra, **Yetimî Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği Divanının Tenkitli Metni**, Selçuk Üniversitesi, Konya 1996.

SARAÇ, A. Yekta, **Emrî Dîvânı**, E- Kitap, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımları Genel Müdürlüğü, [www. kulturturizm.gov.tr](http://www.kulturturizm.gov.tr), (25.11.2021).

Tarlan, Ali Nihat, **Zatî Divanı** (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967.

Tarlan, A. Nihat, **Hayâlî Divânı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1992.

UZUN, Mustafa, “**Mecmua**”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 28, Ankara 2003.

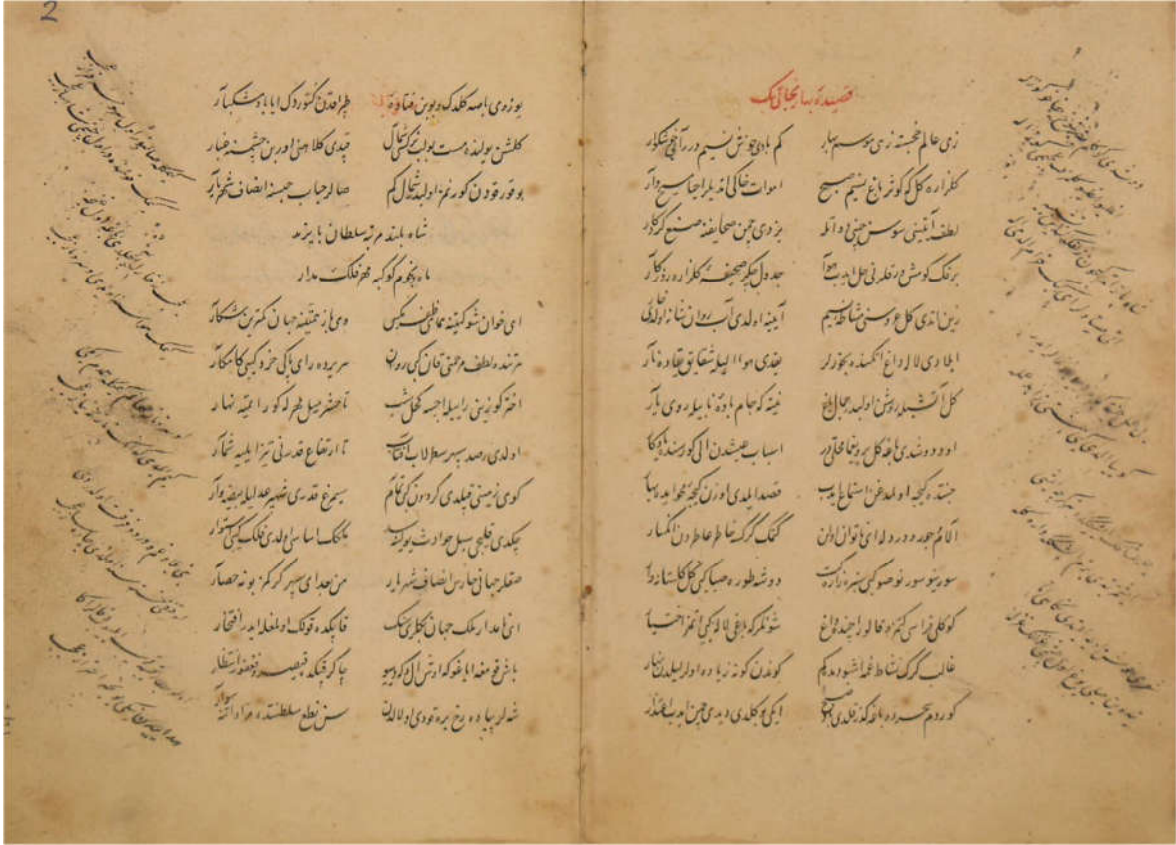
“Yetimi”, http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=arama_sonuc&etayli_arama=1&m_ad=atay%c3%ae&m_eserleri=&m_dogum_yer&m_dogum&m_olum=&m_meslek=&m_yazar= (13.11.2021).

Yılmaz, Ozan, **Necâtî Beg Divanı**, Babil Yayınları, Ankara 2015.

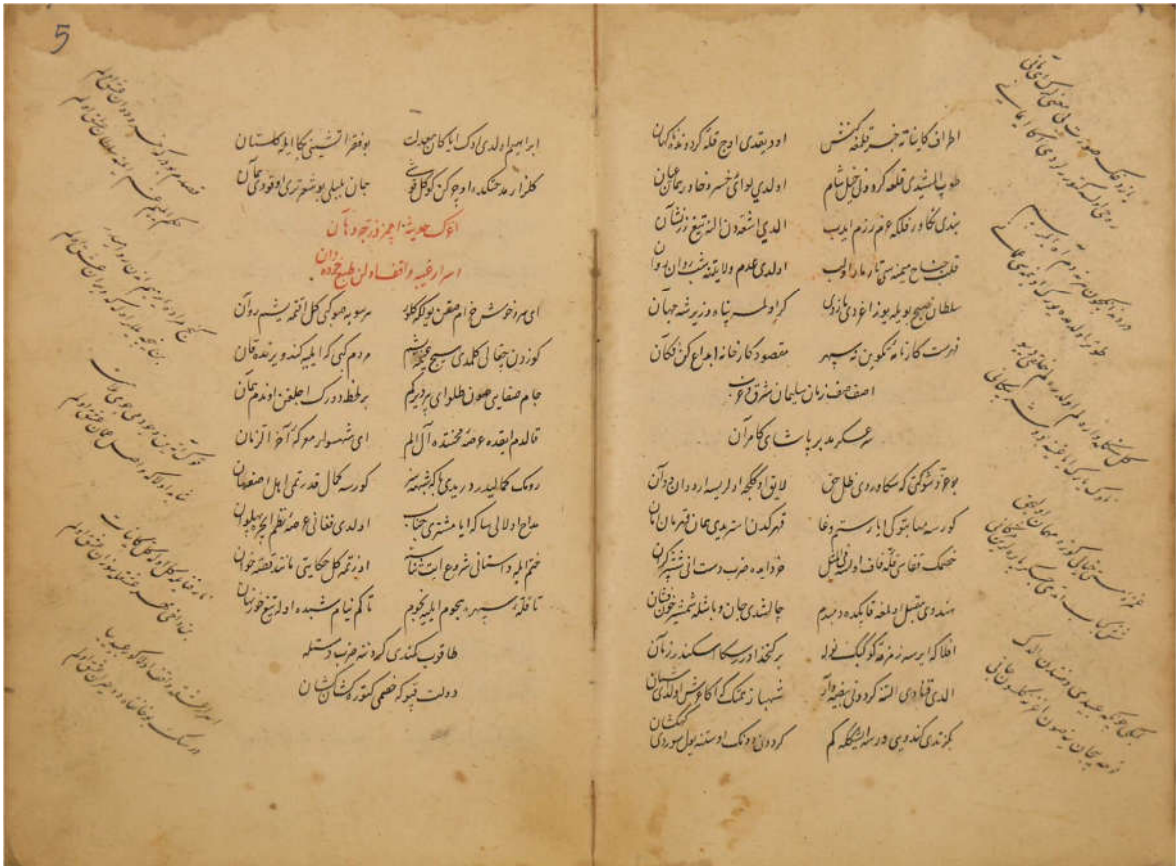
EKLER

Ek 1

Örnek Metinler-1

Ek 2
Örnek Metinler 2

Örnek Metinler 3

